

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om tillsyn över skyldigheterna och om påföljder enligt EU:s avskogningsförordning samt till lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en ny lag om tillsyn över skyldigheterna och om påföljder enligt EU:s avskogningsförordning och att lagen om verkställighet av böter och strafflagen ändras. Genom den nya lagen kompletteras Europaparlamentets och rådets förordning som gäller avskogning och skogsförstörelse. Samtidigt upphävs lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror.

Syftet med förordningen är att bidra till att minska den globala avskogningen. I förordningen föreskrivs det om sådana skyldigheter för verksamhetsutövare och handlare som är en förutsättning för att de produkter som definieras i förordningen ska få släppas ut på marknaden, tillhandahållas på marknaden och exporteras. Förordningen är direkt tillämplig rätt i Finland. Den föreslagna lagen utgör inte en självständig och täckande helhet, utan den ska tillämpas parallellt med förordningen.

I den föreslagna lagen föreslås bestämmelser om behörig myndighet och dess uppgifter samt om administrativa påföljder. Behörig myndighet är Livsmedelsverket. I lagen föreslås bestämmelser om kontroller och utförandet av dem samt om den behöriga myndighetens rätt att få uppgifter och om utbyte av information mellan myndigheterna. Likaså föreskrivs det om väl underbyggda synpunkter. I fråga om påföljder föreskrivs det i lagen om tillfälligt avbrytande och korrigerande åtgärder. Som administrativa sanktioner införs en överträdelseavgift och en administrativ påföljdsavgift. Om den administrativa påföljdsavgiften uppgår till över 100 000 euro påförs avgiften av ett påföljdskollegium vid Livsmedelsverket.

Det föreslås dessutom att lagen om verkställighet av böter ändras med anledning av den föreslagna överträdelseavgiften och administrativa påföljdsavgiften. Det föreslås att strafflagens bestämmelse om virkesbrott ändras och att den upphävs efter en övergångsperiod.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 30 december 2025. Ändringen av lagen om verkställighet av böter träder dock i kraft den 1 januari 2026 och upphävandet av strafflagens bestämmelse om virkesbrott den 1 januari 2029.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	5
1 Bakgrund och beredning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Beredning.....	5
1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten.....	5
1.2.2 Beredningen av regeringens proposition	7
2 EU-förordningens syften och huvudsakliga innehåll	8
2.1 Avskogningsförordningens mål och allmänt om förordningen	8
2.2 Avskogningsförordningens tillämpningsområde, definitioner och allmänna föresättningar	9
2.3 Skyldigheterna för verksamhetsutövare och handlare	10
2.4 Tillbörlig aktsamhet	10
2.5 Behöriga myndigheter	11
2.6 Förfaranden för produkter som förs in till eller förs ut från EU:s marknad	13
2.7 Sanktioner	13
2.8 Riktmärkning av länderna och översyn av förordningen	14
2.9 Ursprungsbefolkningarna	15
2.10 Delegerade befogenheter	15
2.11 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	15
2.12 Kommissionens genomförandeförordning om informationssystemet EUDR och behandlingen av personuppgifter.....	16
3 Nuläge och bedömning av nuläget	17
3.1 Lagstiftning	17
3.1.1 EU:s timmerförordning.....	17
3.1.2 Timmervarulagen.....	18
3.1.3 Bestämmelsen om virkesbrott i strafflagen.	19
3.1.4 Lagen om systemet med Flegtlicenser.....	20
3.1.5 Behoven av att ändra den nationella lagstiftningen	20
3.2 Avskogning och skogsförstörelse i Finland.....	21
3.2.1 Avskogning och skogsförstörelse enligt förordningen	21
3.2.2 Avskogning enligt förordningen i Finland	22
3.2.3 Skogsförstörelse enligt förordningen i Finland	23
3.3 Den tillbörliga aktsamheten i Finland.....	26
3.4 Informationskraven på och ursprungsinformationen om inhemskt producerade råvaror.....	28
3.4.1 Informationskraven och ursprungsinformationen som en del av systemen för tillbörlig aktsamhet och DD-förklaringen	28
3.4.2 Informationskraven för och ursprungsinformation om inhemsk nötkreatur.....	29
3.4.3 Informationskraven på och ursprungsinformation om inhemska träråvaror	30
3.5 Ställningen för landskapet Åland och förhållandet till självstyrelselagen för Åland	33
3.6 Direktivet om företagsansvar.....	33
4 Förslagen och deras konsekvenser	34
4.1 De viktigaste förslagen	34

4.1.1 Allmänt	34
4.1.2 Den behöriga myndigheten, kontroller och väl underbyggda synpunkter	34
4.1.3 Administrativa påföljder	36
4.1.4 Administrativa sanktioner	37
4.1.5 Vägledning och informationsutbyte	39
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	39
4.2.1 Allmänt om bedömningen av konsekvenserna	39
4.2.2 Ekonomiska konsekvenser	40
4.2.3 Miljökonsekvenser	52
4.2.4 Övriga konsekvenser för människor och samhälleliga konsekvenser	54
5 Alternativa handlingsvägar	63
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	63
5.1.1 Behörig myndighet	63
5.1.2 En eventuell uppgift för kommunens livsmedelstillsynsmyndighet	64
5.1.3 Alternativen för att genomföra sanktionerregleringen	64
5.1.4 Påföljdskollegiet	65
5.2 Planerade och genomförda metoder i andra medlemsstater	66
5.2.1 Allmänt	66
5.2.2 Sverige	66
5.2.3 Estland	68
5.2.4 Slovenien	68
5.2.5 Tyskland	69
5.2.6 Norge	69
5.2.7 Förenta staterna	70
6 Remissvar	70
6.1 Respons från samråd före remissförfarandet	70
6.2 Responsen från remissförfarandet	72
6.3 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen	73
6.4 Beaktandet av responsen	74
7 Specialmotivering	75
7.1 Lagen om tillsyn över skyldigheterna och om påföljder enligt EU:s avskogningsförordning	75
7.2 Lagen om verkställighet av böter	108
7.3 Strafflagen	109
7.4 Lagen om upphävande av 48 a kap. 3 b § i strafflagen	109
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	109
9 Ikraftträdande	110
10 Verkställighet och uppföljning	110
11 Förhållande till andra propositioner	110
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	110
12.1 Allmänt	110
12.2 Den behöriga myndighetens rätt att utföra kontroller	111
12.2.1 Nationellt handlingsutrymme	111
12.2.2 Skydd för privatlivet och hemfriden	111
12.3 Interimistiska och korrigerande åtgärder av den behöriga myndigheten	113
12.3.1 Nationellt handlingsutrymme	113

12.3.2 Egendomsskydd	113
12.4 Överträdelseavgift och administrativ påföljdsavgift	114
12.4.1 Nationellt handlingsutrymme	114
12.4.2 Legalitetsprincipen och proportionalitet	114
12.5 Påföljdskollegiet	116
12.5.1 Nationellt handlingsutrymme	116
12.5.2 Rättsskydd	116
12.6 Tidsbegränsad uteslutning från offentlig upphandling och från tilldelning av offentlig finansiering	118
12.6.1 Nationellt handlingsutrymme	118
12.6.2 Frihet att idka näring	118
12.7 Väl underbyggda synpunkter	119
12.7.1 Nationellt handlingsutrymme	119
12.7.2 Rättsskydd	119
12.8 Rätten att få uppgifter	120
12.9 Ansvar för miljön	122
12.10 Samernas rättigheter	122
12.11 Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter	123
LAGFÖRSLAG	125
1. Lag om tillsyn över skyldigheterna och om påföljder enligt EU:s avskogningsförordning	125
2. Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter	136
3. Lag om ändring av 48 a kap. 3 b § i strafflagen	136
4. Lag om upphävande av 48 a kap. 3 b § i strafflagen	137
BILAGA	138
PARALLELLTEXTER	138
2. Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter	138
3. Lag om ändring av 48 a kap. 3 b § i strafflagen	139

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Bakgrunden till beredningen av propositionen utgörs av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1115 om tillhandahållande på unionsmarknaden och export från unionen av vissa råvaror och produkter som är förknippade med avskogning och skogsförstörelse och om upphävande av förordning (EU) nr 995/2010 (nedan *avskogningsförordningen*), som förutsätter kompletterande reglering. EU:s avskogningsförordning trädde i kraft den 29 juni 2023. EU:s avskogningsförordning är förpliktande till alla delar och den tillämpas i oförändrad form i Finland. Således bildar den föreslagna lagen inte någon självständig och omfattande regleringshelhet, utan den tillämpas parallellt med EU:s avskogningsförordning.

Avsikten var att tillämpningen av de centrala skyldigheterna i EU:s avskogningsförordning skulle börja den 30 december 2024. Europaparlamentet och rådet utfärdade dock den 19 december 2024 förordningen (EU) 2024/3234 om ändring av avskogningsförordningen i fråga om bestämmelserna om tillämpningsdatum. I och med den sköts tillämpningen upp med tolv månader och således tillämpas EU:s avskogningsförordning från och med den 30 december 2025 i fråga om de centrala skyldigheterna.

Genom EU:s avskogningsförordning upphävs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 995/2010 om fastställande av skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer och trävaror på marknaden (nedan *EU:s timmerförordning*). EU:s timmerförordning har genomförts nationellt genom lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror (897/2013, nedan *timmervarulagen*). EU:s avskogningsförordning är en mer omfattande och detaljerad regleringshelhet än timmerförordningen. På motsvarande sätt är den föreslagna lagen en mer omfattande rättsakt än den gällande timmervarulagen.

Bakgrunden till beredningen av EU:s avskogningsförordning har varit en strävan efter att minska unionens bidrag till avskogning och skogsförstörelse världen över. Likaså har bakgrunden utgjorts av ett mål om att minska växthusgasutsläppen och förlusten av biologisk mångfald.

1.2 Beredning

1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten

Europeiska kommissionen offentliggjorde den 17 november 2021 sitt förslag till avskogningsförordning (COM(2021) 706 final). Förslaget var en del av den mer omfattande handlingsplanen för bekämpning av avskogning och skogsförstörelse, som presenterades för första gången i kommissionens meddelande om intensifieringen av EU:s insatser för att skydda och återställa världens skogar (COM(2019) 352 final). Kommissionens förslag finns på adressen: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0706&qid=1747045016675>

Kommissionens förslag till avskogningsförordning var en central del av målen i Den europeiska gröna given och på samma gång var dess syfte att främja bekämpningen av klimatförordningen och bevarandet av mångfalden. Förslaget hade ett samband med centrala EU-strategier, såsom biodiversitetsstrategin, strategin Från jord till bord samt skogsstrategin. Det föreslogs att regleringen i anknytning till EU:s timmerförordning inkluderas i den nya förordningen.

Kommissionens förslag till avskogningsförordning hade därtill en koppling till lagförslaget om hållbar företagsförvaltning, som den 13 juni 2024 framskred till att bli Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1760 om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och förordning (EU) 2023/2859, nedan *direktivet om företagsansvar*.

I samband med förslaget till förordning gav kommissionen den 17 november 2021 ut den tudelade konsekvensbedömningen “Minimising the risk of deforestation and forest degradation associated with products placed on the EU market” (SWD(2021) 326 final). Kommissionens material över konsekvensbedömningen finns på kommissionens webbplats på adressen: https://environment.ec.europa.eu/topics/forests/deforestation/regulation-deforestation-free-products_en

I anknytning till beredningen av EU-rättsakten ordnade kommissionen ett offentligt samråd mellan den 3 september och den 10 december 2020. Samrådsunderlaget och ett sammandrag av det finns på kommissionens webbplats på adressen: <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12137-Deforestation-and-forest-degradation-reducing-the-impact-of-products-placed-on-the-EU-market/>

Behandlingen av kommissionens förordningsförslag började i rådet i början av år 2022. Behandlingen gjordes i den temporära ad hoc-arbetsgruppen som var underställd miljørådet. Dessutom avgavs regelbundna rapporter om arbetets framskridande även till jordbruks- och fiskerådet.

Statsrådet överlämnade den 10 februari 2022 en U-skrivelse om EU:s avskogningsförordning till riksdagen (U 12/2022 rd). U-skrivelsen finns på riksdagens webbplats på adressen: https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/Kirjelma/Documents/U_12+2022.pdf. Jord- och skogsbruksutskottet (JsUU 6/2022 rd) och miljöutskottet (MiUU 7/2022 rd) gav ett utlåtande om U-skrivelsen. Dessa utlåtanden och stora utskottets beslut finns på riksdagens webbplats på adressen: https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/Kasittelytiedot/Valtiopaivaasia/Sidor/U_12+2022.aspx.

Kommissionen offentliggjorde den 2 oktober 2024 förslaget till förordning av Europaparlamentet och rådet om uppskjutandet av tillämpningen av EU:s avskogningsförordning (EU) 2023/1115 med ett år (COM(2024) 452 final). Bakgrunden till förslaget utgjordes av den snäva tidtabellen för början av tillämpningen av EU:s avskogningsförordning, dröjsmålet i kommissionens vägledning om genomförandet, den sena tidsplanen för förberedelserna för de informationsbehov som behövs samt det pågående arbetet med riskklassificeringen av länderna. Dessa orsaker försvårat förberedelserna för genomförandet av förordningen för de aktörer som omfattas av förordningen. Statsrådet överlämnade den 15 oktober en kompletterande U-skrivelse om ändringen av EU:s avskogningsförordning till riksdagen (UK 19/2024 rd). Den kompletterande U-skrivelsen finns på riksdagens webbplats på adressen: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kirjelma/Documents/UJ_19+2024.pdf.

Med stöd av EU:s avskogningsförordning gav kommissionen den 4 december 2024 genomförandeförordningen (EU) 2024/3084, som gäller kommissionens EUDR-informationssystem enligt artikel 33 i avskogningsförordningen. Det informationssystem som administreras av kommissionen öppnades för registrering av verksamhetsutövare i början av november 2024 och det började användas den 4 december 2024. Likaså gav kommissionen den 22 maj 2025 genomförandeförordningen (EU) 2025/1093, som gäller riskklassificeringen av länderna i enlighet med artikel 29 i avskogningsförordningen.

Därtill offentliggjorde kommissionen till stöd för tillämpningen av förordningen den 2 oktober 2024 i form av ett meddelande ett vägledande dokument om tillämpningen av förordning (EU) 2023/1115 om avskogningsfria produkter (C/2024/6789, nedan *Kommissionens vägledande dokument*) och uppdaterade det vägledande dokumentet den 15 april 2025. I oktober 2024 offentliggjorde kommissionen även principerna för riskbedömningen av länderna. Dessutom har kommissionen gett ut dokumentet Frequently Asked Questions – Implementation of the EU Deforestation Regulation (*FAQ*). Senaste uppdaterade FAQ har getts ut den 15 april 2025.

Efter att EU:s avskogningsförordning har utfärdats har genomförandet av den behandlats i den informella arbetsgruppen för kommissionen och EU-medlemsländerna (Informal EUDR Working Group) och i avskogningsplattformen (multi-stakeholder platform on protecting and restoring the world's forests), där kommissionen och medlemsländerna, men även tredjeländer och intressenter är företrädare.

1.2.2 Beredningen av regeringens proposition

Jord- och skogsbruksministeriet inrättade den 28 augusti 2023 en arbetsgrupp för att bereda den nationella implementeringen av EU:s avskogningsförordning. Arbetsgruppen hade till uppgift att utreda och bedöma de nationella behoven i anknytning till beredningen av författningen och bereda behövliga ändringar i lagstiftningen. Likaså hade arbetsgruppen till uppgift att bedöma konsekvenserna i anknytning till EU:s avskogningsförordning och ändringsförslagen gällande den nationella lagstiftningen. Arbetsgruppens mål vara att utarbeta förslagen om lagstiftningsändringar i form av en regeringsproposition. Arbetsgruppens mandatperiod upphörde den 30 september 2024, men den förlängdes fram till den 29 november 2024. I och med att tillämpningen av EU:s avskogningsförordning sköts upp, förlängdes arbetsgruppens mandatperiod ännu fram till den 31 december 2025.

Utöver jord- och skogsbruksministeriet har arbetsgruppen haft en representation från arbets- och näringsministeriet, utrikesministeriet, finansministeriet, miljöministeriet, Naturresursinstitutet, Livsmedelsverket, Tullen, Finland skogscentral, Livsmedelsindustriförbundet rf, Finsk handel rf, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Skogsindustrin rf, Finlands Sågindustri rf samt Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f. Fram till sommaren 2025 har arbetsgruppen sammanträtt sammanlagt 14 gånger och på sina möten hört sakkunniga från justitieministeriet, Livsmedelsverket, Naturresursinstitutet, Pellervon taloustutkimus PTT, intresseorganisationer och företag.

I anknytning till konsekvensbedömningen beställde jord- och skogsbruksministeriet till stöd för den nationella beredningen utredningen ”EU:n metsäkatöasetuksen mahdolliset vaikutukset Suomessa” (ung. Eventuella konsekvenser av EU:s avskogningsförordning i Finland) (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 39/2024. Naturresurscentralen 2024, nedan *Naturresursinstitutets konsekvensutvärdering*), som gavs ut den 24 maj 2024. I utvärderingen bedömdes avskogningsförordningens konsekvenser i Finland. Likaså beställde jord- och skogsbruksministeriet utredningen ”Selvityksen EU:n metsäkatöasetuksen taloudellisista vaikutuksista suomalaisille yrityksille” (ung. Utredning över de ekonomiska konsekvenserna av EU:s avskogningsförordning för de finländska företagen) (PTT rapporteja 298. Helsingfors 2025, nedan *PTT:s utredning*), som gavs ut den 30 april 2025.

Till stöd för beredningen ordnade jord- och skogsbruksministeriet en tredelad webinarieriserie för aktörer inom de sektorer som är centrala med tanke på avskogningsförordningen under vintern 2024. En lägesöversikt för skogsbruksaktörer hölls den 24 januari 2024 och så gott som 100 personer deltog i den. Efter evenemanget hölls även en workshop, i vilken omkring 45 personer deltog. Det andra evenemanget i webinarieriseringen ordnades för aktörer inom

jordbruks- och livsmedelssektorn den 1 februari 2024 och 188 personer deltog i den. Det tredje evenemanget hölls den 4 mars 2024 för aktörer inom import- och exportsektorn. I evenemanget deltog 107 personer. I evenemangen hördes olika instansers och intressenters synpunkter. Webbinarieserien bidrog till att stödja arbetet av den nationella avskogningsarbetsgruppen för förordningen. Webbinarieserien ordnades i samarbete med Tapio Oy, som ansvarade för det praktiska genomförandet av evenemangen.

Dessutom ordnade jord- och skogsbruksministeriet ett samråd den 26 mars 2024. I evenemanget behandlades i synnerhet beredningen av den nationella lag som kompletterar EU:s avskogningsförordning. Samrådet var avsett för aktörer vars verksamhet berörs av EU:s avskogningsförordning och forskningsinstitut, förvaltningen, organisationer och centrala intressenter. I evenemanget deltog sammanlagt 237 personer. Evenemanget hölls med en fjärranslutning och ordnades i samarbete med Tapio Oy. Jord- och skogsbruksministeriet genomförde efter samrådet en webbenkät mellan den 26 mars och den 5 april 2024 för dem som anmält sig till evenemanget, i vilken svarspersonerna ombads att framföra sina synpunkter på det nationella genomförandet EU:s avskogningsförordning. Enkäten besvarades av totalt 93 personer.

Livsmedelsverket ordnade två webinarier för intressenter i anknytning till EU:s avskogningsförordning år 2024. Likaså har Livsmedelsverket under åren 2024 och 2025 tillhandahållit rådgivning och gett information till stöd för genomförandet av avskogningsförordningen.

Utkastet till regeringens proposition var på remiss mellan den 28 maj och den 22 juli 2024. Jord- och skogsbruksministeriet begärde ett utlåtande av 108 olika aktörer. Totalt lämnades 60 utlåtanden in. Ett utlåtandesammandrag har utarbetats om utlåtandena och det gavs ut den 27 september 2024.

Jord- och skogsbruksministeriet höll samtal med Sametinget den 5 mars 2025 om avskogningsförordningen och beredningen av den nationella lagen. Den arbetsgrupp som bereder det nationella genomförandet av avskogningsförordningen publicerade den 24 juni 2025 sitt betänkande, som innehåller ett utkast till regeringens proposition.

Rådet för bedömning av lagstiftningen gav ett utlåtande om utkastet till regeringens proposition den 25 maj 2025.

Beredningsunderlaget till regeringens proposition finns i den offentliga webbtjänsten på statsrådets projektportal under adressen <https://mmm.fi/sv/projekt2?tunnus=MMM024:00/2023> under kod MMM024:00/2023.

2 EU-förordningens syften och huvudsakliga innehåll

2.1 Avskogningsförordningens mål och allmänt om förordningen

Enligt artikel 1.1 i EU:s avskogningsförordning är syftet med regleringen i förordningen att minimera unionens bidrag till avskogning och skogsförstörelse världen över, och på så sätt bidra till en minskning av den globala avskogningen. Likaså är syftet med förordningen att minska unionens bidrag till växthusgasutsläpp och global förlust av biologisk mångfald.

EU:s avskogningsförordning är en relativt omfattande EU-rättsakt, som för med sig skyldigheter för flera olika aktörer. EU:s avskogningsförordning innehåller bestämmelser om de krav som ska ställas på utsläppande på marknaden, tillhandahållande på marknaden och export av de produkter som definierats i förordningen. Regleringen gäller sådana produkter som innehåller nötkreatur, kakao, kaffe, palmolja, gummi, soja eller trä. Skyldigheterna hänför sig till verksamhetsutövare som släpper ut produkter på marknaden för första gången eller exporterar dem samt även till handlare. I praktiken anknyter skyldigheterna i EU:s avskogningsförordning till att iaktta tillbörlig aktsamhet (så kallad due diligence) och att lämna in en förklaring om detta. I detta kapitel (kapitel 2) beskrivs avskogningsförordningens det centrala innehållet i EU:s avskogningsförordning och det nationella handlingsutrymme som ingår i förordningen. Kapitel 2.5 (Behöriga myndigheter) och 2.7 (Sanktioner) innehåller nationellt handlingsutrymme.

2.2 Avskogningsförordningens tillämpningsområde, definitioner och allmänna förutsättningar

Kapitel 1 i EU:s avskogningsförordning innehåller bestämmelser om tillämpningsområdet och definitioner samt förutsättningarna för utsläppande på marknaden, tillhandahållande på marknaden och export. Dessa bestämmelser förutsätter inte kompletterande nationell reglering, utan de gäller i oförändrad form. I artikel 1 i förordningen definieras förordningens innehåll och tillämpningsområde. De relevanta råvaror som definierats i artikeln omfattar soja, palmolja, gummi, kaffe, kakao, nötkreatur och trä samt produkter som innehåller ovan nämnda råvaror eller tillverkats av dessa och definierats i bilaga I. Förordningen fastställer tillämpningsgrunderna och reglerna för utsläppande på marknaden, tillhandahållande på marknaden och export från unionsmarknaden av ovan nämnda produkter. I artikel 1.2 i förordningen avgränsas tillämpningsområdet så att förordningen dock inte tillämpas på de produkter som räknas upp i bilaga 1, vilka producerats före den dag då förordningen trädde i kraft, det vill säga före den 29 juni 2023.

Artikel 2 i förordningen innehåller sammanlagt 40 definitioner. De centrala definitionerna utgörs av bland annat avskogning, skog, jordbruksanvändning, skogsförstörelse och avskogningsfrihet. Till exempel definitionerna av utsläppande på marknaden (artikel 2.16) och relevant lagstiftning i produktionslandet (artikel 2.40) är likaså viktiga definitioner.

Med avskogning avses i förordningen omvandling av skog till jordbruksanvändning, oberoende av om omvandlingen är orsakad av människan eller inte (underpunkt 3). Med skog avses ett markområde som omfattar mer än 0,5 hektar med träd som är högre än fem meter och ett krontak som täcker mer än 10 procent av ytan, eller med träd som kan uppnå dessa tröskelvärden på platsen, utom mark som övervägande används i jordbruk eller som urban mark (underpunkt 4). I förordningen definieras även jordbruksanvändning, som avser användning av mark för jordbruksändamål, inbegripet för jordbruksplanteringar, och uttagen jordbruksareal samt för uppfödning av boskap (underpunkt 5). I förordningen avses med skogsförstörelse strukturella ändringar där urskog eller naturligt föryngrad skog förändras till skogsplantager eller till annan träd- och buskmark. På motsvarande sätt äger skogsförstörelse rum om urskog förändras till planterad skog (underpunkt 7). I förordningen avser termen avskogningsfri att en råvara eller produkt har producerats på mark där ingen avskogning har ägt rum efter den 31 december 2020. Dessutom innehåller definitionen ett villkor om att skogen har avverkats utan att orsaka skogsförstörelse efter den 31 december 2020 (underpunkt 13).

Artikel 3 i förordningen innehåller bestämmelser om villkor som relevanta råvaror och relevanta produkter ska uppfylla för att kunna släppas ut på marknaden. I förordningen förutsätts att råvaror och produkter är avskogningsfria, har producerats i enlighet med relevant lagstiftning i

produktionslandet och omfattas av en förklaring om tillbörlig aktsamhet enligt bilaga II till förordningen, det vill säga en due diligence-förklaring (nedan *DD-förklaring*).

2.3 Skyldigheterna för verksamhetsutövare och handlare

Kapitel 2 i EU:s avskogningsförordning innehåller bestämmelser om skyldigheterna för verksamhetsutövare och handlare. De skyldigheter som föreskrivits i kapitel 2 i förordningen gäller i oförändrad form i medlemsstaterna, och de förutsätter inte kompletterande nationell reglering. Kapitel 2 innehåller också bestämmelser om tillbörlig aktsamhet, vilket beskrivits närmare nedan i avsnitt 2.4 i propositionen.

Förordningens kapitel 4 innehåller beskrivningar om de skyldigheter som ställs på verksamhetsutövare. Verksamhetsutövarna ansvarar för att säkerställa avskogningsfria leveranskedjor. Med verksamhetsutövare avses varje fysisk eller juridisk person som i samband med kommersiell verksamhet släpper ut relevanta produkter på unionsmarknaden eller exporterar dem (artikel 2.15). Verksamhetsutövarna ska säkerställa att råvarorna och produkterna uppfyller kraven i artikel 3 i förordningen. Förordningen ställer en skyldighet för verksamhetsutövarna att iaktta tillbörlig aktsamhet. Verksamhetsutövarna ska uppvisa en DD-förklaring innan råvaror och produkter släpps ut på unionsmarknaden, tillhandahålls på marknaden eller exporteras. De uppgifter som krävs i en DD-förklaring som gäller tillbörlig aktsamhet har beskrivits i bilaga II till förordningen.

I fråga om sådana råvaror och produkter som ingår i bilaga I till förordningen, ska aktörerna göra en DD-förklaring tillgänglig via det EUDR-informationssystem som anges i artikel 33 och grundats av kommissionen och i sitt yttrande bekräfta att systemet för tillbörlig aktsamhet uppfyller kraven och att risker kan uteslutas. Förklaringen ska ha gjorts innan råvaror och produkter släpps ut på unionsmarknaden eller exporteras därför. Verksamhetsutövarna ska förvara uppgifter om DD-förklaringar i fem års tid. Artikel 5 reglerar å sin sida skyldigheterna för handlare. I förordningen avses med handlare varje person i leveranskedjan som inte är verksamhetsutövare och som i samband med kommersiell verksamhet tillhandahåller relevanta produkter på unionsmarknaden (artikel 2.17). I förordningen görs skillnad mellan små och medelstora handlare. Små och medelstora handlare ska samla in uppgifter om sina leverantörer och kunder. Informationen i fråga ska bevaras i minst fem år och på begäran göras tillgänglig för de behöriga myndigheterna. I synnerhet stora handlare anses ha en betydande roll när det gäller att säkerställa avskogningsfria leveranskedjor. I enlighet med artikel 5.1 tillämpas samma skyldigheter som för verksamhetsutövare i väldigt hög grad på stora handlare.

En verksamhetsutövare eller handlare kan välja att bemyndiga en företrädare för att i enlighet med artikel 6 utarbeta en DD-förklaring i informationssystemet. I sådana fall innehas ansvaret för att den relevanta produkten är förenlig med artikel 3 fortsättningsvis av verksamhetsutövaren eller handlaren.

2.4 Tillbörlig aktsamhet

Artiklarna 8–13 innehåller bestämmelser om tillbörlig aktsamhet och systemet för tillbörlig aktsamhet. I enlighet med artikel 8 i förordningen ska verksamhetsutövarna iaktta tillbörlig aktsamhet innan råvaror och produkter som är relevanta med tanke på förordningen släpps ut på unionsmarknaden eller exporteras. Tillbörlig aktsamhet omfattar insamling av behövliga uppgifter och dokument i anknytning till informationskravet enligt artikel 9, riskbedömningsåtgärderna enligt artikel 10 samt de riskreducerande åtgärderna enligt artikel 11. I förordningen har även undantag föreskrivits för vissa situationer.

Artikel 9 i förordningen innehåller bestämmelser om informationskraven. Som en del av den tillbörliga aktsamheten ska verksamhetsutövarna samla in uppgifter som gör det möjligt att bevisa produktens ursprung. Dessa kan innehålla bland annat en produktbeskrivning, mängden, produktionslandet och dess delar samt markområdets geografiska läge, där de aktuella råvarorna och produkterna har producerats. Dessutom ska de uppgifter som samlas in omfatta tillräckligt entydiga och verifierbara uppgifter om att de relevanta produkterna är avskogningsfria. Uppgifterna ska förvaras i fem år.

Utifrån den insamlade information ska verksamhetsutövarna göra en i artikel 10 beskriven riskbedömning för att utreda om det finns någon risk för att relevanta råvaror eller produkter som släpps ut på unionsmarknaden eller exporteras från den inte är förenliga med förordningen. Om en verksamhetsutövare inte kan påvisa att risken för att råvaror eller produkter inte uppfyller kraven är liten, får den inte släppa ut dem på unionsmarknaden eller exportera dem. I artikel 11 i förordningen finns det bestämmelser om riskreducering. I anknytning till detta ska en verksamhetsutövare vidta åtgärder. Med undantag för de fall där en riskbedömning som gjorts enligt artikel 10 visar att det inte finns någon risk alls eller att det finns endast en obetydligt låg risk för att de relevanta produkterna inte är förenliga för kraven, ska verksamhetsutövaren anta riskreducerande förfaranden och åtgärder innan de relevanta produkterna släpps ut på marknaden eller exporteras. De riskreducerande åtgärderna kan omfatta bland annat att förutsätta tilläggsuppgifter eller dokument eller att göra oberoende utredningar och kontroller.

För att fullgöra kravet på tillbörlig aktsamhet ska verksamhetsutövarna i enlighet med artikel 12 grunda ett system för tillbörlig aktsamhet, som utgörs av förfaranden och åtgärder inklusive rapportering och registrering av uppgifter. Systemet för tillbörlig aktsamhet är i praktiken ett eget riskhanteringssystem för verksamhetsutövaren, med vilket verksamhetsutövaren säkerställer att de produkter som skaffas och släpps ut på marknaden är förenliga med skyldigheterna enligt förordningen. Stora verksamhetsutövare har en skyldighet att varje år offentligt rapportera om sitt system för tillbörlig aktsamhet och de ska förvara alla handlingar som gäller den tillbörliga aktsamheten i minst fem år.

Artikel 13 i förordningen innehåller bestämmelser om förenklade krav på tillbörlig aktsamhet. Om kommissionen har fastställt att risknivån i ursprungslandet eller en del av landet är låg, tillämpas de förenklade kraven på tillbörlig aktsamhet. I detta fall har verksamhetsutövarna fortfarande en skyldighet att samla in uppgifter som visar att råvarorna och produkterna är förenliga med kraven i förordningen (artikel 9), men ingen riskbedömning (artikel 10) och riskreducering (artikel 11) förutsätts.

2.5 Behöriga myndigheter

Kapitel 3 i EU:s avskogningsförordning innehåller bestämmelser om de behöriga myndigheterna och deras uppgifter. Enligt artikel 13 i förordningen ska medlemsstaterna utse en eller flera behöriga myndigheter som ansvarar för att fullgöra skyldigheterna enligt denna förordning. I Finlands förutsätts i praktiken kompletterande nationell lagstiftning för att utse en behörig myndighet. I anknytning till detta finns det nationellt handlingsutrymme i förordningen, eftersom en medlemsstat kan utse en eller flera behöriga myndigheter. Enligt artikel 14.4 i förordningen ska medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheterna har tillräckliga befogenheter och resurser samt tillräckligt funktionellt oberoende.

I artikel 15.1 i förordningen föreskrivs det att medlemsstaterna kan ge verksamhetsutövarna teknisk och annan hjälp samt vägledning. I anknytning till detta innehåller artikeln hänvisningar till små och medelstora företag och fysiska personer. Bestämmelsen har inte skrivits i förpliktande form och genomförandet har inte fastställts exakt, varför det finns nationellt

handlingsutrymme för att genomföra den. I punkt 2 i artikeln föreskrivs å sin sida att medlemsstaterna ska underlätta utbyte och spridning av information, framför allt i anknytning till riskbedömningen enligt artikel 10. Formuleringen i bestämmelsen är förpliktande, men det kan anses att det finns nationellt handlingsutrymme i genomförandet av den, eftersom skyldigheten inte har specificerats noggrant. Uppgifterna för den behöriga myndigheten omfattar kontroller enligt artikel 16. De behöriga myndigheterna ska utföra kontroller inom sitt territorium för att fastställa huruvida de verksamhetsutövare och handlare som är etablerade i unionen iakttar avskogningsförordningen. Likaså ska kontroller utföras för att fastställa huruvida de relevanta produkterna är förenliga med förordningen. När de behöriga myndigheterna fastställer de kontroller som ska utföras, ska de använda en riskbaserad metod och fastställa grunderna för riskbedömningen. För att utföra kontroller utarbetar de behöriga myndigheterna årliga planer och de utför årligen en kontroll av planerna. Enligt 8–10 punkten i artikel 16 i förordningen ska medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheternas årliga kontroller täcker minst en viss andel (%) av de verksamhetsutövare som på marknaden släpper ut, på marknaden tillhandahåller eller exporterar relevanta produkter. I enlighet med artikel 5.1 i förordningen ska andra handlare än små och medelstora företag betraktas som verksamhetsutövare även i fråga om punkterna 8–11 i artikel 16 i förordningen. Alla länder eller landsdelar klassificeras enligt klasserna låg, normal eller hög risk. Kommissionen publicerade en förteckningen över låg- eller högriskländer den 22 maj 2025 genom en genomförandeförordningen. De behöriga myndigheternas kontroller ska beroende på riskklassificeringen av länderna eller landsdelarna täcka en, tre eller nio procent av verksamhetsutövarna. Regleringen i artikeln är således förpliktande för medlemsstaterna och lämnar inte något nationellt handlingsutrymme i fråga om det minsta antalet kontroller.

I enlighet med artikel 17 i EU:s avskogningsförordning ska de behöriga myndigheterna fastställa om det finns situationer där relevanta produkter utgör en så stor risk för bristande efterlevnad av artikel 3 att det krävs omedelbara åtgärder av de behöriga myndigheterna innan dessa relevanta produkter släpps ut eller tillhandahålls på marknaden eller exporteras. En behörig myndighet ska registrera sådana situationer i kommissionens informationssystem.

Fysiska eller juridiska personer får lämna in väl underbyggda synpunkter till de behöriga myndigheterna när de anser att en eller flera verksamhetsutövare eller handlare inte efterlever bestämmelserna i förordningen. De behöriga myndigheterna ska bedöma de väl underbyggda synpunkterna på ett omsorgsfullt och objektivt sätt och vidta de nödvändiga åtgärder som beskrivits i artikel 13 i förordningen. Enligt punkt 3 i artikeln ska en behörig myndighet senast inom 30 dagar från mottagandet av väl underbyggda synpunkter, om inget annat anges i nationell rätt, informera den som lämnat in väl underbyggda synpunkter, om dess åtgärder. Således finns det nationellt handlingsutrymme i anknytning till tidsschemat för behandlingen av väl underbyggda synpunkter.

En behörig myndighets uppgifter omfattar i enlighet med avskogningsförordningen även att föra ett tätt samarbete och utbyta information, vilket beskrivits i artikel 15.4 och artikel 21. Utifrån de kontroller som gjorts och de uppgifter som samlats in av de behöriga myndigheterna ska medlemsstaterna årligen rapportera och för allmänheten och kommissionen tillgängliggöra uppgifter om tillämpningen av avskogningsförordningen. I anknytning till rapporteringen förpliktar artikel 22 i förordningen medlemsstaterna att årligen i april för allmänheten och kommissionen tillgängliggöra uppgifter om tillämpningen av förordningen under föregående kalenderår.

2.6 Förfaranden för produkter som förs in till eller förs ut från EU:s marknad

I artikel 26 i förordningen finns det bestämmelser om kontroller av råvaror och produkter som hänförs till tullförfaranden för ”övergång till fri omsättning” eller ”export”. De behöriga myndigheter som utsetts av medlemsstaterna ansvarar för att granska att bestämmelserna i förordningen efterlevts i fråga om råvaror och produkter som förs in till eller ut från unionsmarknaden. Tullmyndighetens centrala uppgift är att övervaka anmälningsuppgifterna om råvaror och produkter som förs in till och ut från unionsmarknaden. Inget nationellt handlingsutrymme hänför sig till artikel 26 i förordningen, utan regleringen tillämpas i oförändrad form i medlemsstaterna.

En DD-förklaring ska göras om en råvara och produkt som förs in till eller förs ut från unionen och den ska registreras i det informationssystem som administreras av kommissionen och anges i artikel 33 samt i vilket den tilldelas ett referensnummer. Referensnumret görs tillgängligt för tullmyndigheterna före övergången till fri omsättning eller exporten av en relevant produkt som förs in på eller ut ur marknaden.

När en tullanmälan om övergång till fri omsättning eller export av en råvara eller produkt som förs in till eller ut från unionsmarknaden lämnas in, ska tullmyndigheterna kontrollera status för anmälan om tillbörlig aktsamhet för denna råvara eller produkt genom att använda det elektroniska gränssnitt som avses i artikel 28. Detta gränssnitt ska införas senast den 30 juni 2028. Om de behöriga myndigheterna konstaterar att en relevant produkt som förs in till eller förs ut från marknaden inte uppfyller kraven, ska de informera tullmyndigheten om detta och tullmyndigheten får inte tillåta att denna produkt övergår till fri omsättning eller exporteras.

2.7 Sanktioner

Enligt artikel 23 i EU:s avskogningsförordning ska medlemsstaterna utfärda nationella bestämmelser om att den behöriga myndigheten omedelbart kan vidta interimistiska åtgärder om den upptäcker eventuell bristande efterlevnad av förordningen. Bestämmelsen innehåller nationellt handlingsutrymme i fråga om huruvida åtgärderna ska genomföras genom att utfärda bestämmelser om beslag av produkterna eller genom att utfärda bestämmelser om avbrytande av utsläppande eller tillhandahållande på marknaden eller export av produkterna. Det finns bestämmelser om längden på ett tillfälligt stopp i artikel 17.3 avskogningsförordningen, enligt vilken längden kan vara högst tre arbetsdagar eller 72 timmar.

Det finns bestämmelser om korrigerande åtgärder vid bristande efterlevnad i artikel 24 i förordningen. Om de behöriga myndigheterna konstaterar att en verksamhetsutövare eller handlare inte har fullgjort skyldigheterna enligt förordningen eller att en relevant produkt som släpps ut eller tillhandahålls på marknaden eller exporteras inte uppfyller kraven, ska de utan dröjsmål kräva att verksamhetsutövaren eller handlaren vidtar lämpliga och proportionella korrigerande åtgärder för att åtgärda den bristande efterlevnaden. I artikel 24.2 punkten i förordningen uppräknas fyra alternativ, av vilka åtminstone ett ska ingå i de korrigerande åtgärder som krävs av en verksamhetsutövare eller handlare, varför medlemsstaterna till denna del har nationellt handlingsutrymme.

Det finns bestämmelser om sanktioner i artikel 25 i EU:s avskogningsförordning. Artikel 25.1 i förordningen innehåller en sanktionsbestämmelse av allmän karaktär, enligt vilken medlemsstaterna ska fastställa regler om sanktioner för verksamhetsutövers och handlares överträdelse av denna förordning och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. Dessutom föreskrivs i punkt 2 i artikeln att sanktioner enligt punkt 1 ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Dessa sanktioner ska omfatta de sanktioner som

räknats upp i punkten, vilka är böter, förverkande av produkter, förverkande av inkomster, uteslutande från upphandlingsförfaranden, tillfälligt förbud och förbud att iaktta de förenklade kraven på tillbörlig aktsamhet. Artikel 1 förutsätter dock inte att alla nämnda sanktioner ska kunna påföras för varje överträdelse av en skyldighet i förordningen. Det finns i praktiken inte något nationellt handlingsutrymme i artikeln i fråga om vilka sanktioner som ska regleras nationellt. Däremot har regleringen en allmän karaktär i fråga om att punkt 1 i artikeln innehåller en allmän hänvisning till överträdelse av förordningen. Således innebär detta i praktiken att det finns ett avsevärt nationellt handlingsutrymme i fråga om vilken eller vilka sanktioner som ska påföras för vilken överträdelse av de skyldigheter som föreskrivs i förordningen.

2.8 Riktmärkning av länderna och översyn av förordningen

Enligt artikel 29 i förordningen inrättas ett system med tre kategorier för bedömning av länder eller delar därav. Med hjälp av systemet för riktmärkning bedömer kommissionen risken för att råvaror och produkter som inte är avskogningsfria produceras i de aktuella länderna eller landsdelarna. I systemet för riktmärkning tilldelas varje land eller landsdel en av de tre möjliga risknivåerna: låg, normal eller hög risk. Kommissionen fastställer risknivåerna och ger ut en förteckning över länderna med hög och låg risk genom en genomförandeförordning. Kommissionen gav den 22 maj 2025 den i artikel 29.2 i avskogningsförordningen avsedda genomförandeförordningen om riskklasserna. Finland har i genomförandeförordningen definierats som ett lågriskland, varför det i fråga om produkter som producerats i Finland är möjligt att tillämpa de förenklade kraven på tillbörlig aktsamhet enligt artikel 13 i EU:s avskogningsförordning. Således har verksamhetsutövarna fortfarande en skyldighet att samla in uppgifter som visar att råvarorna och produkterna är förenliga med kraven i förordningen (artikel 9), men ingen riskbedömning (artikel 10) och riskreducering (artikel 11) förutsätts, såvida ett särskilt behov inte framkommer.

Artikel 34 i EU:s avskogningsförordning innehåller bestämmelser om översyn av förordningen. Enligt 1 punkten i artikeln ska kommissionen senast den 30 juni 2024 lägga fram en konsekvensbedömning, vid behov åtföljd av ett lagstiftningsförslag om att utvidga denna förordnings tillämpningsområde till att omfatta annan träd- och buskmark. Tillsvidare har inte någon sådan bedömning lagts fram. Dessutom ska kommissionen senast den 30 juni 2025 lägga fram en konsekvensbedömning, vid behov åtföljd av ett lagstiftningsförslag om att utvidga denna förordnings tillämpningsområde till att omfatta andra naturliga ekosystem, inbegripet annan mark med stora kollager och med ett högt värde för den biologiska mångfalden, exempelvis gräsmarker, torvmarker och våtmarker. Översynen ska också behandla behovet och genomförbarheten av att utvidga denna förordnings tillämpningsområde till att omfatta ytterligare råvaror, inbegripet majs. Inte heller något sådant förslag har hittills gjorts.

Senast den 30 juni 2028 och minst vart femte år därefter ska kommissionen genomföra en allmän översyn av denna förordning och lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet, vid behov åtföljd av ett lagstiftningsförslag. I bestämmelsen ges en fingervisning om innehållet i den första översynen, vilken ska omfatta bland annat en bedömning av möjligheten att införa nya instrument som underlättar handeln och en bedömning av förordningens konsekvenser för odlare samt en bedömning av behovet av eventuell extra hjälp vid övergången till hållbara produktionskedjor. Likaså ska den första översynen omfatta bland annat en bedömning av utvidgande av definitionen av skogsförstörelse.

2.9 Ursprungsbefolkningarna

EU:s avskogningsförordning innehåller flera punkter som gäller rättigheterna för ursprungsbefolkningarna. Artikel 2.40 i förordningen, som innehåller en beskrivning av relevant lagstiftning i produktionslandet, det vill säga de lagar som ska tillämpas i produktionslandet, finns det även en hänvisning till principen om ett fritt, på förhand inhämtat och informerat samtycke (stycke g). I riskbedömningen av skyldigheterna för verksamhetsutövare och stora handlare enligt artikel 10 i förordningen ska man å sin sida beakta bland annat om det finns ursprungsbefolkning i produktionslandet eller dess delar och samråd med ursprungsbefolkningarna i produktionslandet. Likaså ska en beskrivning av processen för samråd med ursprungsbefolkningarna vid behov inkluderas i rapporteringen enligt artikel 12 i förordningen. Det finns en hänvisning till ursprungsbefolkningar även i artikel 29 om riskbedömningarna av länder, artikel 30 om samarbete med tredjeländer och artikel 34 om översyn i förordningen.

2.10 Delegerade befogenheter

Artikel 35 i EU:s avskogningsförordning innehåller bestämmelser om delegerade befogenheter, det vill säga om kommissionens möjlighet att anta delegerade akter. Befogenheten enligt artikel 34.5 att anta delegerade akter delegeras till kommissionen för fem år från och med det datum då förordningen träder i kraft. I enlighet med artikel 34.5 i förordningen kan kommissionen anta delegerade akter för att ändra bilaga I med avseende på relevanta KN-nummer för relevanta produkter som innehåller, har utfodrats eller har producerats med användning av relevanta råvaror.

Kommissionen utarbetar en berättelse om delegeringen av befogenheter senaste sex månader innan ovan konstaterade femårsperiod upphör. Delegeringen av befogenheter fortsätts utan särskilda åtgärder för lika långa perioder, såvida inte Europaparlamentet eller rådet motsätter sig en sådan förlängning senast tre månader före utgången av perioden i fråga. Delegeringen av befogenheter får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet.

Genomförandet av unionsrätten ankommer i första hand på medlemsstaterna. Om ett enhetligt genomförande av juridiskt förpliktande rättsakter för unionen dock ska garanteras, överförs genomförandemakten till kommissionen. Det finns bestämmelser om förfarandet i anknytning till överföring av genomförandebefogenheterna i artikel 36 i förordningen. I EU:s avskogningsförordning delegeras genomförandebefogenheter till kommissionen i enlighet med 28.3 i förordningen, det vill säga i anknytning till tullmyndighetens elektroniska gränssnitt. Delegeringen av genomförandebefogenheter gäller även i enlighet med artikel 29.2 i förordningen riskbedömningen av länderna. I anknytning till detta ger kommissionen ut en förteckning över länder med låg och hög risk och uppdaterar vid behov förteckningen genom genomförandeakter. I enlighet med artikel 33.3 i förordningen fastställer kommissionen genom genomförandeakter regler för funktionen för informationssystemet enligt artikel 33, vilka antas genom att iaktta det granskningsförfarande som avses i artikel 36.2

2.11 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Det finns bestämmelser om EU:s avskogningsförordnings ikraftträdande i artikel 38, enligt vars punkt 1 förordningen trädde i kraft den 29 juni 2023. Till centrala delar, det vill säga i fråga om de artiklar som räknas upp i artikel 38.2, tillämpas den dock först från och med den 30 december 2025. Regleringen kring avskogningsförordningens ikraftträdande ändrades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/3234, med vilken tillämpningen av förordningen sköts upp med tolv månader. Ursprungligen var avsikten att

avskogningsförordningen börjar tillämpas den 30 december 2024. Ändringen av förordningen gällde de datum som ingår i artikel 29, 37 och 38 i förordningen, det vill säga tillämpningen, upphävandet av EU:s timmerförordning och övergångstiderna samt tidsfristen för att ge ut förteckningen över ländernas riskklasser.

Artikel 38.3 i EU:s avskogningsförordning innehåller bestämmelser om den förlängda övergångsperioden för mikroföretag och små företag, vilken är sex månader längre än för övriga aktörer. Således blir skyldigheterna i förordningen, i fråga om de centrala artiklar som beskrivits i punkt 2 i artikel 2, tillämplig först från och med den 30 juni 2026 för sådana verksamhetsutövare som grundats som mikroföretag eller små företag före den 31 december 2020. Denna förlängda övergångstid gäller dock i enlighet med artikel 38.3 för produkter som omfattas av tillämpningsområdet för bilagan till EU:s timmerförordning, det vill säga till exempel virke (4403). Sådana produkter som tillverkats av trä och som inte omfattas av tillämpningsområdet för bilagan till EU:s timmerförordning omfattas av den förlängda övergångsperioden enligt punkt 3 i artikeln.

I enlighet med artikel 37.1 upphävs EU:s timmerförordning den 30 december 2025 och i anknytning till detta innehåller 2 och 3 punkten i artikeln bestämmelser om vissa särskilda övergångsbestämmelser som gäller EU:s timmerförordning. I praktiken tillämpas EU:s timmerförordning och EU:s avskogningsförordning parallellt i fråga om trävaror fram till den 31 december, beroende på när en produkt har producerats. Om en produkt har producerats innan EU:s avskogningsförordning trädde i kraft, det vill säga den 29 juni 2023, tillämpas EU:s timmerförordning fram till den 31 december 2028. Om en produkt har producerats efter avskogningsförordningens ikraftträdande och släppts ut på marknaden från och med den 30 december 2025, tillämpas avskogningsförordningen.

Artikel 1.2 i EU:s avskogningsförordning gäller tillämpningen av förordningen och övergångsregleringen. Enligt den avgränsas tillämpningsområdet så att förordningen dock inte tillämpas på de produkter som räknas upp i bilaga 1, vilka producerats före den dag då förordningen trädde i kraft, det vill säga före den 29 juni 2023. Denna avgränsning gäller dock inte de produkter som avses i EU:s timmerförordning, vilka producerats före den 29 juni 2023 och släppts ut på marknaden från och med den 31 december 2028, eftersom de i enlighet med artikel 37.3 i förordningen ska vara förenliga med EU:s avskogningsförordning.

2.12 Kommissionens genomförandeförordning om informationssystemet EUDR och behandlingen av personuppgifter

Kommissionen gav med stöd av EU:s avskogningsförordning den 4 december 2024 genomförandeförordningen (EU) 2024/3084, som gäller det i avskogningsförordningen avsedda informationssystemets funktion. Det handlar om det EUDR-system som avses i artikel 33 i EU:s avskogningsförordning, till vilket bland annat DD-förklaringar lämnas in. Enligt artikel 33.3 i avskogningsförordningen ska kommissionen genom genomförandeakter fastställa regler för informationssystemets funktion enligt denna artikel, inbegripet regler för skydd av personuppgifter och utbyte av data med andra informationssystem. I genomförandeförordningens ingress och artiklar bedöms behandlingen av personuppgifter i samband med det informationssystem som gäller avskogningsförordningen på ett omfattande sätt.

Enligt artikel 2 i genomförandeförordningen använder verksamhetsutövarna och handlarna samt vid behov deras ombud informationssystemet för att lämna in och hantera förklaringar om tillbörlig aktsamhet samt för att kontrollera referensnumrets giltighet. Likaså konstateras i artikel 2 att de behöriga myndigheterna, tullmyndigheterna och kommissionen använder

systemet för att få tillgång till och agera på förklaringar om tillbörlig aktsamhet, inbegripet utbyte av information som innehåller personuppgifter mellan behöriga myndigheter, tullmyndigheter och kommissionen i samband med genomförandet och verkställandet av avskogningsförordningen. I ett sådant informationsutbyte ska man enligt artikel 2 i genomförandeförordningen iakta de regler om skydd av personuppgifter som fastställs i EU:s allmänna dataskyddsförordning (EU) 2016/679 och dataskyddsförordningen för EU:s organ (EU) 2018/1725.

I skäl 7 till genomförandeförordningen konstateras att utbyte av personuppgifter som är nödvändigt för att fullgöra de skyldigheter och uppgifter som fastställs i avskogningsförordningen är laglig behandling av uppgifter i enlighet med artikel 5.1 a i dataskyddsförordningen för EU:s organ och artikel 6.1 e i EU:s allmänna dataskyddsförordning. När behandlingen baserar sig på ett allmänt intresse eller utövning av offentlig makt (artikel 6.1 e i allmänna dataskyddsförordningen) är det viktigt att observera att en registrerad med stöd av artikel 21 i allmänna dataskyddsförordningen har rätt att göra invändningar mot behandlingen av de egna personuppgifterna. Om en registrerad gör invändningar mot behandlingen av uppgifter, ska den personuppgiftsansvarige omvärdera behovet av behandling i enlighet med EU:s allmänna dataskyddsförordning.

I fråga om de behöriga myndigheternas och Tullens roll konstateras i artikel 12.6 i genomförandeförordningen att dessa aktörer ska vara en i EU:s allmänna dataskyddsförordning avsedd separat personuppgiftsansvarig i fråga om de uppgiftsbehandlingsåtgärder som de vidtar.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

3.1 Lagstiftning

3.1.1 EU:s timmerförordning

EU:s timmerförordning gavs den 20 oktober 2010 och den har tillämpats från och med den 3 februari 2013. EU:s timmerförordning syftar till att minska importen och annat utsläppande på Europeiska unionens marknad av sådant timmer och sådana trävaror som saknar rimliga garantier för lagligheten och därmed främja de internationella insatserna mot olaglig timmerhandel. Med tanke på tillämpningen av förordningen är den avgörande tidpunkten den när timmer eller trävaror, oberoende av ursprung, första gången släpps ut på unionsmarknaden. I förordningen finns det bestämmelser om skyldigheter för verksamhetsutövare som importerar timmer eller trävaror till unionen. Förordningen gäller även för sådana verksamhetsutövare som på unionsmarknaden släpper ut timmer som producerats inom unionens territorium. Förordningen grundar sig på principen om tillbörlig aktsamhet. Systemet för tillbörlig aktsamhet omfattar åtgärder och förfaranden som gör det möjligt för verksamhetsutövarna att spåra timmer och trävaror och få tillgång till information som visar att den tillämpliga lagstiftningen har följts.

Systemet för tillbörlig aktsamhet är ett krav på förebyggande handlingar som grundar sig på förordningen. Systemet innebär att verksamhetsutövarna måste visa försiktighet och gott omdöme och vidta konkreta åtgärder för att fastställa lagligheten för timmer och trävaror som tas med i deras leveranskedja och för att minimera risken för att de ska släppa ut olagligt avverkat timmer och trävaror som härrör sig från sådant timmer på unionsmarknaden. Lagligheten fastställs i enlighet med lagstiftningen om skogsförvaltning, drivning och

timmerhandel i det land där drivningen ägt rum. Enligt förordningen ska det timmer och de trävaror som omfattas av FLEGT-licenser eller CITES-licenser anses vara lagenliga.

I förordningen finns det bestämmelser om de principer som verksamhetsutövarna ska följa när systemet för tillbörlig aktsamhet skapas. Verksamhetsutövarna kan själva välja de mekanismer som leder till önskat resultat. Genomförandet av systemet för tillbörlig aktsamhet omfattas av två förordningar, det vill säga kommissionens delegerade förordning (EU) nr 363/2012 och kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 607/2012. EU:s timmerförordning upphävs genom EU:s avskogningsförordning den 30 december 2025.

3.1.2 Timmervarulagen

EU:s timmerförordning har genomförts nationellt genom timmervarulagen, som trädde i kraft den 1 januari 2014. Lagen innehåller bestämmelser om den behöriga myndigheten och dess tillsynsuppgifter, den behöriga myndighetens rätt att få uppgifter av privatpersoner och om informationsutbytet mellan myndigheterna i anknytning till tillsynen. Lagen innehåller även bestämmelser om en virkesförseelse. I strafflagen (39/1889) regleras å sin virkesbrott, vilket också är en del av genomförandet av EU:s timmerförordning.

EU:s timmerförordning och de förordningar som kommissionen utfärdat med stöd av den gäller i oförändrad form i medlemsstaterna. Således har det varit behövligt att i den nationella timmervarulagen utfärda bestämmelser om omständigheter som gäller genomförandet av EU:s timmerförordning. För det nationella genomförandet av EU:s timmerförordning inrättades den 9 mars 2011 en arbetsgrupp. I dess slutrapport (promemoria av arbetsgruppen för det nationella genomförandet av FLEGT-tilläggsåtgärdsförordningen) behandlas bland annat uppgifterna för den behöriga myndigheten och utnämningen av den.

I 2 § i den gällande timmervarulagen föreskrivs att Livsmedelsverket är den behöriga myndigheten enligt EU:s timmerförordning. Likaså föreskrivs i paragrafen att Finlands skogscentral, Tullen och Finlands miljöcentral sköter sina i lag föreskrivna uppgifter för verkställigheten av denna lag. I förarbetena till timmervarulagen (RP 97/2013 rd, s. 24) konstateras att Finlands skogscentral har till uppgift att sköta uppgifter i anknytning till övervakning av skogslagen (1093/1996). Likaså konstateras i motiveringarna till lagen att Tullen har till uppgift att ansvara för de uppgifter som hänför sig till tullbeskattning och tullövervakning av produkterna i fråga samt fungera som förundersökningsmyndighet. Finlands miljöcentral sköter å sin sida uppgifter som hänför sig till beviljande av CITES-licenser och -intyg. I 4 § i lagen finns det en informativ bestämmelse, enligt vilken Livsmedelsverket svarar för tillsynen och genomförandet av tillsynen i anslutning till timmerförordningen.

Timmervarulagen innehåller flera bestämmelser om de behöriga myndigheternas uppgifter. Lagens 5 § innehåller bestämmelser om de kontroller som utförs av Livsmedelsverket. Paragrafen innehåller bestämmelser om kontrollobjekten, användning av en utomstående sakkunnig för att bistå i en kontroll och skyldigheten för en verksamhetsutövare, handlare och andra som är föremål för kontroll att bistå vid en kontroll. Livsmedelsverket kan dessutom bemyndiga Finlands skogscentral att utföra kontroller. Timmervarulagens 6 § gäller rätten att få uppgifter och den innehåller bestämmelser om rätten för Livsmedelsverket och Finlands skogscentral att få uppgifter från verksamhetsutövare och handlare. Lagens 7 § innehåller å sin sida bestämmelser om det inbördes informationsutbytet mellan myndigheterna. Paragrafen innehåller även bestämmelser om de uppgifter om misstänkta brott vilka Finlands skogscentral på eget initiativ ska överlämna till Livsmedelsverket.

I lagens 8 § finns det bestämmelser om uppmaningar. Livsmedelsverket ska ingripa i brister som observerats i verksamhetsutövarnas system för tillbörlig aktsamhet genom att ge en skriftlig uppmaning om att avhjälpa bristerna och en uppmaning om att avhjälpa dessa inom den föreskrivna tidsfristen. Om uppmaningen inte leder till det eftersträlvade slutresultatet, ska Livsmedelsverket enligt 9 § i lagen ge ett föreläggande om rättelse. Ett föreläggande om rättelse gäller dock endast för situationer som handlar om utsläppande av timmer eller trävaror på marknaden utan att använda ett system för tillbörlig aktsamhet eller avsevärda och återkommande brister i systemet för tillbörlig aktsamhet. Vidare föreskrivs i 9 § i lagen att Livsmedelsverket, såvida ett föreläggande om rättelse inte leder till att bristerna avhjälpas, genom ett beslut kan förbjuda verksamhetsutövaren att släppa ut timmer eller trävaror på marknaden. Förbudet är temporärt och det ska återkallas, om bristerna i systemet för tillbörlig aktsamhet har avhjälpits på ett sätt som Livsmedelsverket godkänner. Lagen innehåller även en bestämmelse om handräckning (10 §).

Lagen innehåller även bestämmelser om straff (12 §). I anknytning till detta innehåller lagens 11 § bestämmelser om anmälan till en förundersökningsmyndighet. Om Livsmedelsverket har sannolika skäl att misstänka att en gärning som avses i 12 § har skett, ska verket enligt 11 § göra en anmälan om saken till en förundersökningsmyndighet för förundersökning. Livsmedelsverket får dock låta bli att göra en anmälan, om gärningen med hänsyn till förhållanden är ringa och inget allmänt intresse kräver att ärenden utreds närmare. I 12 § i lagen finns det bestämmelser om en virkesförseelse. Dessutom innehåller lagen bestämmelser om förverkandepåföljder och beslag (13 §) och jord- och skogsbruksministeriets styrnings- och tillsynsuppgift (14 §). I slutet av lagen finns ännu en bestämmelse om EU:s inspektörer, som enligt lagens 15 § har samma rätt att utföra kontroller och få uppgifter som Livsmedelsverket.

Den gällande timmervarulagen har sammanlagt 16 paragrafer. Timmervarulagen har ändrats en gång under dess giltighet (lagen om ändring av lagen utsläppande på marknaden av timmer och trävaror 491/2021). De anknutna ändringarna trädde i kraft i juni 2021. Bakgrunden till lagändringen utgjordes av EU:s miljörapporteringsförordning (EU) 2019/1010 och de ändringar som gjorts i EU:s timmerförordning i och med den, vilka gäller rapportering av genomförandet av EU:s timmerförordning till kommissionen. I miljörapporteringsförordningen förutsätts att uppgifterna finns tillgängliga i ett öppet datanät. På samma gång reviderades hänvisningarna till de behöriga myndigheterna i lagen på så sätt att man i stället för Landsbygdsverket hänvisar till Livsmedelsverket i lagen.

3.1.3 Bestämmelsen om virkesbrott i strafflagen.

Bestämmelsen om virkesbrott finns i 48 a kap. i strafflagen, som reglerar naturresursbrott. Enligt 48 a kap. 3 b § i strafflagen ska den som i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 995/2010 om fastställande av skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer och trävaror på marknaden yrkesmässigt på marknaden släpper ut olagligt avverkat timmer eller trävaror som härrör från sådant timmer, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för virkesbrott dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Bestämmelsen om virkesbrott utfärdades i samma sammanhang som timmervarulagen och denna bestämmelse i strafflagen trädde i kraft den 1 januari 2024. I motiveringarna till lagen (RP 97/2013 rd, s. 31) konstateras att straffbarhet förutsätter uppsåt. Verksamhetsutövaren måste då veta att det timmer eller de trävaror som släpps ut på marknaden inte har ett lagligt ursprung.

3.1.4 Lagen om systemet med Flegtlicenser

EU:s timmerförordning och i och med den även den nationella timmervarulagen omfattar FLEGT-licenssystemet. EU gav år 2003 ut en FLEGT-handlingsplan som gäller övervakning av tillämpningen av skogslagstiftningen, skogsförvaltningen och trähandel med tredjeländer (KOM (2003) 251 slutlig, Forest Law Enforcement, Governance and Trade). Handlingsplanen gäller förebyggande av olagliga avverkningar. De centrala elementen för genomförandet av handlingsplanen utgörs av den så kallade Flegtlicensförordningen (EG) nr 2173/2005, de FLEGT-partnerskapsavtal som ingås med träproducerande länder och eventuella andra extra åtgärder. Även EU:s timmerförordning är en del av genomförandet av FLEGT-handlingsplanen.

EU:s FLEGT-licensförordning har genomförts nationellt genom lagen om systemet med Flegtlicenser (1425/2014). Lagen innehåller bestämmelser bland annat om den behöriga myndigheten, som utgörs av Livsmedelsverket. Livsmedelsverket har bland annat till uppgift att granska FLEGT-licenser, som beviljats för trävarupartier som hör till tillståndssystemet och som förs in från ett partnerland. Dessutom innehåller lagen bestämmelser till exempel om tillgången till uppgifter. I och med EU:s avskogningsförordning upphävs EU:s timmerförordning, men EU:s FLEGT-licensförordning planeras inte att ändras. Således planeras det inte heller att den nationella lagen om FLEGT-tillståndssystemet ändras med anledning av EU:s avskogningsförordning.

3.1.5 Behoven av att ändra den nationella lagstiftningen

Genom EU:s avskogningsförordning upphävs EU:s timmerförordning. EU:s timmerförordningen tillämpas dock till vissa delar fram till den 31 december 2028. I och med avskogningsförordningen förutsätts att den nationella regleringen om utsläppande av timmer och trävaror på marknaden revideras, vilket innebär att timmervarulagen upphävs och att en ny lag om avskogning utfärdas. I och med avskogningsförordningen kommer den nationella regleringen att utvidgas att förutom virke även gälla för nya råvaror, såsom nötkreatur, kakao, kaffe, palmolja, gummi och soja. Syftet med den nya lagen är att utfärda nationella bestämmelser som kompletterar avskogningsförordningen. EU:s avskogningsförordning utgör rätt som ska tillämpas i oförändrad form i medlemsstaterna och största delen av bestämmelserna i förordningen förutsätter nationella bestämmelser till stöd för tillämpningen. I fråga om avskogningsförordningen finns det ett behov av utfärda bestämmelser om den behöriga myndigheten och dess uppgifter samt administrativa påföljder. Dessutom är det ändamålsenligt att inkludera reglering om kontroller enligt förordningen och utförandet av dessa samt om rätten att få uppgifter för den behöriga myndigheten och informationsutbytet mellan myndigheterna. I propositionen föreslås dessutom en ändring i lagen om verkställighet av böter (672/2022) med anledning av den föreslagna överträdelseavgiften och den administrativa påföljdsavgiften. Likaså ändras 3 b § i 48 a kap. om virkesbrott i strafflagen, vilken senare upphävs efter övergångstiden. I praktiken gäller den nationella kompletterande regleringen i propositionen komplettering av avskogningsförordningens kapitel 3 (Skyldigheter för medlemsstaterna och deras behöriga myndigheter) och artikel 32 (Väl underbyggda synpunkter). I princip innehåller den föreslagna nya lagen således inte sådana bestämmelser som beretts av enkom nationella orsaker.

Med tanke på grundlagen är det viktigt att i den nationella kompletterande regleringen beakta hemfridskyddet enligt 10 § i grundlagen, vilket är betydelsefullt för kontrollerna enligt avskogningsförordningen. Likaså är skyddet för privatlivet och personuppgifter, vilket tryggats i 10 § i grundlagen, betydelsefullt för rätten att få uppgifter i den föreslagna lagen. Även begränsningarna i fråga om att anförtro en offentlig förvaltningsuppgift till någon annan än en myndighet enligt 124 § i grundlagen är av betydelse för kontrollerna. Likaså påverkas innehållet

i den nationella kompletterande regleringen av den straffrättsliga legalitetsprincipen som fastställts i 8 § i strafflagen, eftersom artikel 25 i avskogningsförordningen förutsätter att medlemsstaterna även utfärdar bestämmelser om påföljder av sanktionskaraktär. I enlighet med grundlagsutskottets etablerade praxis ska sådana uppfylla kraven om proportionella sanktionerna. Dessutom har grundlagsutskottet framhållit att gärningsbeskrivningarna för gärningar som föreskrivs som straffbara ska vara exakt avgränsade. Regleringen kring rättsskydd i 21 § i grundlagen är betydelsefull i bedömningen av förfarandet för att påföra stora påföljdsavgifter.

Det egendomsskydd som tryggas i 15 § 1 mom. i grundlagen ska å sin sida beaktas då nationella kompletterande bestämmelser utfärdas om tillfälliga åtgärder enligt artikel 23 och korrigerande åtgärder enligt artikel 24 i avskogningsförordningen. Egendomsskyddet leder till en skyldighet att låta bli att ingripa i fritt utnyttjande av egendom om man inte har någon godtagbar grund till detta. Vid beredningen av den nationella lagstiftningen ska man likaså beakta näringsfriheten enligt 18 § 1 mom. i grundlagen, eftersom artikel 25 i avskogningsförordningen föreskriver att sanktionssystemet även ska täcka tillfälligt uteslutande från offentliga upphandlingsförfaranden och offentlig finansiering. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis (GrUU 32/2010 rd, GrUU 15/2008 rd, s. 2/II) konstaterat att inskränkningarna i näringsfriheten ska vara exakta och noggrant avgränsade, och dessutom ska deras omfattning och förutsättningar framgå av lagen. Grundlagsenligheten i den föreslagna nationella reglering som kompletterar avskogningsförordningen har bedömts i synnerhet nedan i avsnitt 12.

En annan rättsakt som är betydelsefull för påföljdsregleringen i den föreslagna nya lagen är Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) av den 11 april 2024 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser och om ersättande av direktiven 2008/99/EG och 2009/123/EG, nedan *miljöbrottsdirektivet*. Miljöbrottsdirektivet innehåller en bestämmelse som gäller överträdelse av EU:s avskogningsförordning, vilken ska genomföras nationellt senast den 21 maj 2026. I enlighet med artikel 3.2 stycke p i miljöbrottsdirektivet ska de föreskrivas att det är straffbart att olagligen eller uppsåtligen på unionsmarknaden släppa ut eller tillhandahålla eller från unionsmarknaden exportera relevanta råvaror eller relevanta produkter i strid med förbudet i artikel 3 i avskogningsförordningen, utom när sådana gärningar avser en försumbar mängd sådana råvaror eller produkter. I enlighet med artikel 5.2 stycke p i direktivet ska maximistrafvet för ett uppsåtligt brott vara minst fem år. I sinom tid kommer nationella bestämmelser att utfärdas i strafflagen om i fråga om överträdelse av artikel 3 i avskogningsdirektivet, som sanktioneras i miljöbrottsdirektivet. Eftersom överträdelse av artikel 3 i förordningen ska sanktioneras även utifrån avskogningsförordningen, utfärdas bestämmelser om dessa överträdelser i den föreslagna lagen. När ändringarna av strafflagen senare träder i kraft, upphävs regleringen i fråga om överträdelse av artikel 3 i avskogningsförordningen från den föreslagna lagen.

3.2 Avskogning och skogsförstörelse i Finland

3.2.1 Avskogning och skogsförstörelse enligt förordningen

Att stoppa avskogningen världen över främjar att FN:s mål om hållbar utveckling uppnås. Finland varit aktivt för att minska den globala avskogningen i olika internationella samband. Mellan åren 1990 och 2016 övergick skogar till användning för livsmedelsproduktion och samhällsbyggande i en omfattning på sammanlagt 130 miljoner hektar världen över. Avskogningen har varit störst i Sydamerika och Afrika.

Med avskogning avses allmänt att markanvändningen ändras från skog till annan användning, det vill säga att skog röjs permanent för till exempel byggande, infrastruktur eller

jordbruksanvändning. I EU:s avskogningsförordning är definitionen av avskogning dock snävare, eftersom avskogningen enligt förordningen avser att skog omvandlas till jordbruksanvändning. Avskogning enligt EU:s avskogningsförordning omfattar däremot inte omvandling av skog för byggande, industriell användning, energiproduktion (till exempel vind- eller solkraftverk), vägar eller andra grundläggande tekniska strukturer i samhället. Inte heller åtgärder som gäller vård och förnyande av skog är i förordningen avsedd avskogning. Enligt kommissionens vägledande dokument som getts ut i form av ett meddelande hör inte heller omvandling av skog till definitionen av avskogning, om det primära syftet med omvandlingen och markanvändningen därefter inte är jordbruksanvändning, utan till exempel ibruktagande av förnybar energi, industriell användning, återställande av den biologiska mångfalden, förebyggande av skogsbränder, djurens välbefinnande i extrema klimatförhållanden eller hantering av skadliga främmande arter.

I förordningen definieras skog enligt FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO:s definition. Enligt FAO:s definition av skog avser skog ett markområde med en areal på över 0,5 hektar med träd som är högre än fem meter och ett krontak som täcker mer än 10 procent av ytan eller med träd som kan uppnå dessa tröskelvärden på platsen. Enligt denna definition är områden som i huvudsak är i jordbruksanvändning eller i urban användning inte skog. Sålunda är till exempel inte byggda områden, parker eller gravgårdar skog enligt definitionen, liksom inte heller områden som färdigt och i regel är i jordbruksanvändning. I Finland finns det omkring 22,5 miljoner hektar skog som är förenlig med FAO:s definition.

I förordningen avses med skogsförstörelse sådana strukturella ändringar där urskog eller naturligt föryngrad skog förändras till skogsplantager eller till annan träd- och buskmark. Enligt förordningen sker skogsförstörelse även om urskog ändras till planterad skog.

3.2.2 Avskogning enligt förordningen i Finland

I Finland uppföds nötdjur av de jordbruksråvaror som nämns i förordningen. På grund av klimatförhållandena har soja odlats i väldigt liten grad och odlingen har varit endast experimentell. Klimatförhållandena i Finland begränsar möjligheterna till växtodling och i synnerhet i de nordligaste delar är förhållandena mest gynnsamma för gräsproduktion, vilket skapar förutsättningar för nötboskapsskötsel. Utvecklingen av nötboskapsskötselns struktur har varit snabb. Antalet gårdar med uppfödning av nötkreatur har minskat från över 30 000 gårdar till omkring 6 600 gårdar under 2000-talet. Den kraftiga nedgången i antalet gårdar har ersatts av att de gårdar som fortsatt verksamheten har utvidgats. På så sätt har produktionsnivån hållits på en relativt stabil nivå trots nedgången i antalet gårdar. Det förutspås att strukturutvecklingen fortsätter, vilket innebär investerings- och utvidgningsbehov även framöver för de gårdar som fortsätter att bedriva verksamhet.

Den totala åkerarealen i nötkreaturgårdarnas besittning har under 2000-talet minskat från en miljon hektar till 800 000 hektar och åkerarealen minskar fortsättningsvis som en följd av strukturförändringen. Avskogningen på grund av nötboskapsskötseln har i regel varit en följd av omplacering av produktionen. När de enskilda nötkreaturgårdarnas storlek ökar är det möjligt att det framkommit ett behov av att röja mer åker, om en åker inte varit tillgänglig på annat sätt, så som genom köp, hyrning eller ägoreglering. En växande gård behöver en tillräcklig åkerareal för att säkerställa foderproduktionen och en gödselspridningsareal enligt miljötillståndet.

I Finland verkar mjölkgårdar, gårdar som är specialiserade på nötköttproduktion och gårdar som producerar såväl mjölk som kött inom nötboskapsskötseln. I typfallet går djuren inte på

bete på gårdar som är specialiserade på nötköttsproduktion. På dikogårdar baserar sig produktionen på bete.

I Finland har den årliga avskogningen varierat mellan omkring 10 000 och 14 000 hektar per år. Över hälften av avskogningen beror på byggande, medan omkring en tredjedel är jordbruksrelaterad. Till exempel åren 2021–2023 har skog röjts för jordbruksanvändning i en omfattning av något under 3 000 hektar per år, varav 60 procent varit för behoven inom nötboskapsskötselns produktionsinriktningar. I förhållande till den totala åkerarealen i nötboskapsskötselns besittning år 2023 (755 791 ha) är andelen nya åkrar som röjts under åren 2021–2023 0,7 procent och andelen som röjts från skog omkring 0,5 procent. Den röjda åkerarealen är således relativt liten. Risker för nötkreatursproduktion på dessa markområden är väldigt liten i Finland.

I de finländska förhållandena placeras nytt jordbruksbyggande i huvudsak på skogs- och jordbruksmark. Jordbruksmark är en knapp produktionsresurs på många gårdar, och i fråga om egenskaper inte nödvändigtvis en optimal lösning för placering av byggnader, utan den kan höja byggkostnaderna, som även i övrigt är bland de högsta i Europa på grund av våra klimatförhållanden. I Finland förutsätter nötkreaturens välbefinnande att de har ett ändamålsenligt djurstall året runt. Bete är möjligt på sommaren. Med beaktande av kraven på utrymme för att bygga en ladugård som lämpar sig för våra förhållanden, trafikarrangemangen, utvidgningsmöjligheterna, den fortsatta användningen och frågor som gäller djurens välbefinnande och biosäkerheten, finns den ändamålsenligaste byggplatsen ofta på skogsmark. Arealen för jordbruksbyggandet ligger på årsnivå mellan några tiotals hektar och högst omkring 200 hektar.

3.2.3 Skogsförstörelse enligt förordningen i Finland

Klassificeringen av skog i urskog, planterad skog, plantage och annan träd- och buskmark i avskogningsförordningen baserar sig på FAO:s klassificering av skog. Dessa begrepp används inte traditionellt i den finländska skogsvården. För skog av urskogskaraktär används i Finland parallellt även termerna *luonnontilainen metsä* och primärskog (primary forest primäärimetsä).

Med urskog avses naturligt föryngrad skog med inhemska trädarter, där det inte finns några klart synliga tecken på mänsklig aktivitet och där de ekologiska processerna inte störts i betydande utsträckning. Definitionen i avskogningsförordningen motsvarar definitionen av primary forest-klassen i FAO:s Global Forest Resource Assessment (FRA), för vilken det i FAO:s definition dock finns en stor mängd extra attribut, som inte finns i EU:s avskogningsförordning. Ovan beskrivna definition av urskog har använts även i Europeiska kommissionens anvisning om kartläggning av naturskogar och urskogar, vilken anknyter till EU:s biodiversitetsstrategi. Tolkningen av definitionen i finländska förhållanden påverkas av de två följande preciseringarna av FAO:s definition:

a) Klassen innehåller såväl orörda skogar enligt definitionen som vårdade skogar. Vårdåtgärder av urskog ska förutsätta så små ingrepp som möjligt av människorna och de ska ha som mål att bevara den ursprungliga växtligheten och habitatet för de viltlevande djuren på lång sikt.

b) Området är tillräckligt stort och kopplat till att de naturliga ekologiska processerna bevaras.

Finland rapporterar urskogsarealen regelbundet som en del av FAO:s rapportering om globala skogsresurser (FRA). I Finlands rapportering har man som urskog definierat skog där trädbeståndets struktur och mängden och kontinuiteten av död ved liknar naturtillståndet och betydande tecken på mänsklig aktivitet saknas i skogen. Ett ytterligare kriterium i

rapporteringen har varit att urskogarna finns i ett skyddsområde. Grunden för detta är ett tillräckligt stort skogsområde och en koppling till naturliga ekologiska processer på relativt stora enhetliga områden som står utanför behandling.

Naturresursinstitutet har sammanställt information om urskogsarealen i Finland utifrån inventeringen av rikets skogar. Enligt den 13:e inventeringen av rikets skogar, det vill säga VMI 13, är arealen för skog av urskogskaraktär (exklusive de krav som gäller i FAO:s definition om områdets minimistorlek och skyddsmålen för eventuella åtgärder) 744 000 hektar i Finland, inklusive skyddsområden och områden som används för virkesproduktion på skogs- och tvinmark (tabell 1). Av denna areal var omkring 340 000 hektar skogsmark, men dock endast omkring 49 000 hektar i skogsmark för virkesproduktion. Skogarna av urskogskaraktär finns till största del i norra Finland. På skogsmarken för virkesproduktion i södra Finland finns skog av urskogskaraktär i en omfattning på endast omkring 6 000 hektar.

Tabell 1: Arealen av skog av urskogskaraktär enligt VMI13 (km²)

	Skogsmark			Tvinmark			Totalt		
	Skyddad	I virkesproduktion	Totalt	Skyddad	I virkesproduktion	Totalt	Skyddad	I virkesproduktion	Totalt
Inte urskog	17356	182110	199466	12197	9611	21808	29553	191721	221274
Av urskogskaraktär	2910	490	3400	3740	294	4035	6651	784	7435
Totalt	20266	182600	202866	15938	9905	25843	36204	192505	228709

Om urskog förnyas (föryngringsavverkning) äger skogsförstörelse enligt FAO:s klassificering rum, det vill säga att skogen övergår från klassen urskog till klassen planterad skog. Enligt definitionen av FAO, vilken används i EU:s avskogningsförordning avses med ”planterad skog” skog som till övervägande del består av träd som anlagts genom plantering och/eller avsiktlig sådd, förutsatt att de planterade eller sådda träden förväntas utgöra mer än femtio procent av virkesförrådet vid mognad. Definitionen innehåller skottskog från träd som ursprungligen anlagts genom naturlig föryngring.

Även om det finns en definition som i stor utsträckning är godkänd för urskog, finns det dock inte allmänt godkända kriterier för identifiering av sådan. Om man vill kartlägga urskogarna i Finland, måste kriterier utvecklas för att identifiera dessa. Enligt statsrådets principbeslut om kriterierna för naturskog och definitionen av urskog (YM/2024/57) planerar man att precisera definitionen av urskog i samband med beredningen av avskogningsförordningen. Som en del av genomförandet av avskogningsförordningen har Naturresursinstitutet på uppdrag av jord- och skogsbruksministeriet gjort en utredning (2025), där definitionen av urskog (primärskog) har preciserats.

Enligt Naturresursinstitutets utredning utgörs den centrala avgränsande faktorn i definitionen av urskog av tiden från föregående störning av kraftig mänsklig aktivitet och störningens styrka. Det är inte möjligt att använda ålderskriterier för urskog, eftersom även unga successionsskeden kan vara naturliga på grund av en kraftig störning som lett till att trädbeståndet förnyats, till exempel efter en skogsbrand eller stormfällning. I allmänhet finns det tecken på föregående trädgeneration i ung urskog (en varierande mängd överståndare eller döda träd), men i sällsynta fall kan sådana saknas. Inte heller volymen på döda träd kan som sådan eller med något fast tröskelvärde användas som kriterium, eftersom urskogar innehåller även lågproduktiva tillväxtplatser, där volymen på det döda trädbeståndet kan vara väldigt liten. Största delen av urskogarna utanför skyddsområdena är sannolikt uttryckligen sådana lågproduktiva lagområden och myrar.

Efter kalhuggning kan den första trädgenerationen inte vara urskog, inte ens då ett stort antal naturvårdsträd lämnats kvar. I Finland övergick man till att använda kalhuggning i stor omfattning i skogsförnyelsen först från och med början av 1950-talet, varför de skogar som förnyats efter kalhuggning är högst 70–80 år gamla. Under denna tid hinner inte trädbeståndets struktur och artbeståndet återhämta sig, även om avverkningsobjektet finns nära urskogar. Om avverkningsobjektet är isolerat, är sannolikheten för att artbeståndet ska återhämta sig ännu mindre. Inte heller skogar som förnyats genom avverkning i fröträdsställning eller avverkning i skärmställning kan vara urskog. Efter lyckad skogsförnyelse har fröträden eller skärmträden i allmänhet avlägsnats.

Skog som behandlats genom blädning kan vara primärskog på så sätt att avverkningen inte syns på väsentligt sätt i trädbeståndets struktur och i den döda veden. Tidsgränsen kan vara till exempel 80 år, det vill säga att det gått tillräckligt med tid sedan avverkningarna i början av 1950-talet fram till dess att den naturliga artsammansättningen och de naturliga processerna har återställts.

Avlägsnande av enskilda träd eller partiell avverkning i anknytning till ursprungsfolkens traditionella livsstil kan även förekomma i urskog.

Enligt Naturresursinstitutets utredning om urskog kan kriterierna för urskog anses utgöras av följande egenskaper, vars utgångspunkt med andra ord utgjorts av kriterier som överensstämmer med den tidigare FAO-rapporteringen, vilka dock lindrats till behövliga delar:

1. En naturlig utveckling som pågått länge och små tecken på mänsklig aktivitet. Urskog är naturligt föryngrad skog av inhemska trädarter, där det inte finns några tydliga tecken på mänsklig påverkan och där de ekologiska processerna inte har varit utsatta för några betydande störningar. Småskalig tidigare behandling tillåts, men det ska ha gått så lång tid från senaste betydande mänskliga aktivitet att den naturliga artsammansättningen och de naturliga processerna har återställts. Skog med första generationens träd efter kalhuggning kan inte uppfylla definitionen av urskog. I allmänhet tar det åtminstone 80 år för skog som behandlats med de gallringar som används i skogsbruk (inklusive omfattande blädning) att återhämta sig till naturtillståndet. I urskog finns det minst 15 procent döda träd och ofta är mängden 20–30 procent av den totala mängden (det levande + det döda trädbeståndet) för det trädbestånd som är vanligt för tillväxtplatsen. Döda träd har murknat i olika grader. Andelen träd som dött efter kraftiga störningar är mindre. Volymen på döda träd i tallmyrar och ödemarkar med tjock torv kan vara liten, eftersom döda träd kan sjunka i torven innan de murknar. I skogar i trädbevuxna myrar på tvinmark, på bergsklippor och i andra skogar med fattigt trädbestånd på tvinmark kan volymen på den döda veden eller dess volymandel inte användas som en indikator på naturtillståndet.

2. Definitionen inrymmer gammelskogar i naturtillstånd och de olika utvecklingsfaserna för yngre skog som utvecklats naturligt efter en brand eller en annan omfattande naturstörning. Det kan finnas stor variation i trädbeståndets ålder. Gammelskog i naturtillstånd präglas av trädbeståndets höga ålder. Medelåldern viktad med grundarealen för det dominerande trädbeståndet i gammelskog i naturtillstånd är i syd- och mellanboreala zonen minst 160 år och minst 200 år i den nordboreala zonen. I undantagsfall kan största delen av trädbeståndet ha dött efter en kraftig störning (till exempel kronbrand eller stormfällning) och det dominerande trädbestånd som uppkommit efter störningen kan vara klart yngre än detta. Även i så fall ska dock ett avsevärt antal (minst 20 per hektar) träd i skogen vara väldigt gamla träd (minst 200 år gamla i syd- och mellanboreala zonen och minst 250 år gamla i nordboreala zonen).
3. Ett tillräckligt stort område för att de naturliga processerna ska fortsätta. I tall- och lövträdsdominerade skogar är minimistorleken 3 hektar och i granskogar minst 10 hektar, vilket motsvarar kriterieförslagen i Sverige. I granskogar förutsätts dessutom att kanteffekter som den mänskliga aktiviteten orsakat inte får förekomma på en betydande del av området.

Primärsuccessionsskogar vid landhöjningskusten är ett specialfall. I primärsuccessionsskogar är det inte möjligt att bedöma om de hör till urskogarnas utifrån trädbeståndets ålder eller förekomsten av träd av en tidigare generation, utan endast utifrån om de från första början utvecklats i naturtillstånd och om tecken på mänsklig aktivitet saknas.

Således är urskogar i finländska förhållanden i allmänhet gammelskogar, men i princip kan de höra till vilken successionsfas som helst efter naturliga störningar. Avsaknaden av mänsklig påverkan gäller såväl för det nuvarande trädbeståndet som den tidigare trädgenerationen. Urskogar har inte omfattats av kraftiga kommersiella skogsavverkningar, men det är möjligt att naturhushållning och plockhuggning för husbehovsförbrukning idkats i dessa.

Skogsförstörelse enligt förordningen sker även då urskog eller naturligt föryngrad skog förändras till skogsplantage eller till annan träd- och buskmark. Enligt FAO:s definition avses med plantageskog planterad skog som brukas intensivt och som vid plantering och mogen skog uppfyller samtliga följande kriterier: en eller två arter, samma åldersklass och regelbundna avstånd, den omfattar plantager med kort omloppstid för trä, fiber och energi, men inte skog som planterats som skydd eller för återställande av ekosystem samt inte heller skog som anlagts genom plantering eller sådd och som vid mogen skog liknar eller kommer att likna naturligt föryngrad skog. I Finland tolkas plantering av främmande trädarter som plantager och för närvarande uppgår deras areal till 34 000 hektar i Finland. Om plantageskogarnas nuvarande areal sätts i proportion till Finlands skogsareal, handlar det om 0,2 procent av våra skogar.

I FAO:s definition av plantageskog nämns dessutom plantager med kort omloppstid, som används som träråvaror, fiber och energi. I Finland kan minirotationsodling av vide vara sådana. I allmänhet grundas dessa i regel i områden i jordbruksanvändning, varvid avskogning eller skogsförstörelse inte äger rum.

3.3 Den tillbörliga aktsamheten i Finland

EU:s gällande timmerförordning förutsätter att verksamhetsutövarna iakttar tillbörlig aktsamhet då de släpper ut timmer och trävaror på marknaden. Enligt denna förordning ska verksamhetsutövarna använda det system för tillbörlig aktsamhet som utgörs av förfarandena och åtgärderna enligt artikel 6 i EU:s timmerförordning. I Finland har skyldigheten ansetts hänföra sig till skogsägaren vid tillämpning av EU:s timmerförordning. EU-domstolen har i sitt

avgörande C 370/23 tagit ställning till definieringen av en verksamhetsutövare genom att konstatera att det betydelsefulla i definieringen av en verksamhetsutövare, oberoende av den använda försäljningsmetoden, är i vilket skede av drivningen äganderätten till produkten övergår. På grund av att råvarutäckningen breddas och definitionerna av utsläppande på marknaden preciseras, ökar antalet verksamhetsutövare i och med avskogningsförordningen och gäller väldigt olika fysiska personer och företag som släpper ut produkter på marknaden. I produktion inom EU påverkas definitionen av en verksamhetsutövare framöver således av ärenden som gäller ägandet av produkter som framställts av råvaror och avtalsmässiga förfaranden.

I Finland föreslogs i slutrapporten av den arbetsgrupp som berett det nationella genomförandet av EU:s timmerförordningen att systemet för tillbörlig aktsamhet för skogsägare på fastlandet baserar sig på en anmälan om användning av skog och överlåtelsemätningshandlingen. I förarbetena till timmervarulagen (RP 97/2013 rd, s. 21) konstateras att ”Tillsynen över lagligheten för inhemskt timmer ska såsom för närvarande basera sig på den anmälan om användning av skog som förutsätts i skogslagen. Finlands skogscentral utövar tillsyn över att skogshanteringen i varje enskilt fall uppfyller kraven enligt skogslagen när det gäller de anmälningar om användning av skog som skogscentralen fått. Den mätningshandling som skogsägaren fått i samband med virkesmätningen är en handling med vars hjälp timrets ursprung kan säkerställas. Vid tillsynen över efterlevnaden av skogslagen och rapporteringen om tillsynen beaktas i fortsättningen skyldigheterna när det gäller myndighetstillsynen.” Livsmedelsverket har även använt en teknisk förbindelse till Finlands skogscentrals system, varvid Livsmedelsverket haft möjligheter att kontrollera att övervakningen av skogslagen uppfyller även de krav som föreskrivits för övervakningen i EU:s timmerförordning. Även i fråga om EU:s avskogningsförordning föreslås det att verifieringen av efterlevnaden av den nationella lagstiftningen om inhemska trävaror baserar sig på den anmälan om skogsanvändning som förutsätts i skogslagen och den automatiska behandlingen av den samt på övervakningen av skogslagen vid Finlands skogscentral.

Förändringen jämfört med nuläget är avsevärd då kraven utvidgas till att täcka nya råvaror och produkter som producerats utifrån dessa. Enligt EU:s avskogningsförordning ska verksamhetsutövarna från och med den 31 december 2025 iaktta tillbörlig aktsamhet då de avser släppa ut produkter som producerats av de råvaror som definierats i förordningen på marknaden. Innehållet i genomförandet av tillbörlig aktsamhet har beskrivits ovan i avsnitt 2.4. Enligt förordningen ska systemen för tillbörlig aktsamhet omfatta tre delfaktorer: informationskrav, riskbedömning och riskreducerande åtgärder. Stora handlare har samma skyldigheter som verksamhetsutövare. Informationskraven i systemet för tillbörlig aktsamhet är i avskogningsförordningen avsevärt striktare och mer detaljerade än i timmerförordningen. En verksamhetsutövare kan iaktta förenklade krav på tillbörlig aktsamhet enligt artikel 13 i förordningen, om alla råvaror/produkter i företagets upphandlingskedja skaffas från ett eller flera länder, som klassificerats som länder eller landsdelar med låg risk. I så fall behöver verksamhetsutövarna inte fullgöra skyldigheterna enligt artikel 10 (riskbedömning) och 11 (riskreducering).

Produkter enligt bilaga I till förordningen, vilka tillverkats av sådana råvaror som avses i bilaga I till förordningen, får släppas ut på marknaden eller exporteras endast om alla skyldigheter som förutsätts i artikel 3 i förordningen är uppfyllda: produkterna är avskogningsfria, det vill säga att råvaror som inte orsakar avskogning eller skogsförstörelse inte har använts i tillverkningen, det har producerats i enlighet med relevant lagstiftning i produktionslandet och en DD-förklaring om tillbörlig aktsamhet har getts om produkten. Innan produkterna släpps ut på marknaden eller exporteras intygar verksamhetsutövarna ännu i kommissionens EUDR-informationssystemen att produkterna är förenliga med kraven i förordningen. Detta innebär att

tillbörlig aktsamhet har iakttagits, att ingen risk överhuvudtaget har observerats eller att endast en försumbar risk för att produkterna inte är avskogningsfria har observerats.

Även framöver är det ändamålsenligt att inkludera den tillbörliga aktsamheten i befintliga processer och dokument i fråga om timmer. I regel kan systemet för tillbörlig aktsamhet i fråga om timmer bestå av avtalet om virkesförsäljning, anmälan om användning av skog och mätningshandlingen för timmer, vilka bildar grunden för att genomföra den tillbörliga aktsamhet som gäller produkter som producerats av träråvaror.

3.4 Informationskraven på och ursprungsinformationen om inhemskt producerade råvaror

3.4.1 Informationskraven och ursprungsinformationen som en del av systemen för tillbörlig aktsamhet och DD-förklaringen

I enlighet med artikel 12 i EU:s avskogningsförordning ska en verksamhetsutövare grunda ett så kallat aktsamhetssystem som utgörs av förfaranden och åtgärder för att utöva tillbörlig aktsamhet. Som en del av systemet ska verksamhetsutövarna samla in information som möjliggör att produktens ursprung konstateras. Utöver informationen om ursprunget och leveranskedjan förutsätts att verksamhetsutövarna samlar in geografiska koordinater om markområden där de ifrågavarande råvarorna har producerats. Geolokaliseringen av en råvara som använts i produktionen av produkten ska beskrivas med hjälp av koordinater för latitud och longitud motsvarande minst en latitud- och longitudpunkt och med en precision på minst sex decimaler. I fråga om markområden på över fyra hektar kan detta anges genom att använda polygoner med ett tillräckligt antal latitud- och longitudpunkter som beskriver varje landsområdes läge. I fråga om nötboskap anmäls alla anläggningar där nötkreatur har hållits.

Utifrån de uppgifter som samlats in i enlighet med artikel 9 i förordningen ska verksamhetsutövaren bedöma risken för oförenlighet med förordningen i produktionskedjan (artikel 10) och vid behov vidta åtgärder för att reducera risken (artikel 11). I och med att Finland klassificerades i klassen med låg risk i och med genomförandeförordningen, har verksamhetsutövarna möjlighet att dra nytta av förenklade krav på tillbörlig aktsamhet i fråga om råvaror som tillverkats i Finland och produkter som producerats av dessa (artikel 13), varvid verksamhetsutövarna inte behöver uppfylla skyldigheterna enligt artikel 10 och 11, såvida ett särskilt behov inte framkommer. Enligt artikel 4.8 ska verksamhetsutövare som är små och medelstora vara undantagna från skyldigheten att visa tillbörlig aktsamhet för relevanta produkter som ingår i eller har producerats med användning av de relevanta produkter som redan har varit föremål för tillbörlig aktsamhet och för vilken en förklaring om tillbörlig aktsamhet redan har lämnats in.

Verksamhetsutövarna ska åtminstone i fem år förvara alla handlingar som gäller tillbörlig aktsamhet och på begäran överlämna dem till de behöriga myndigheterna. Dessutom ska de verksamhetsutövare som inte är små och medelstora företag årligen avge en offentlig rapport innehållande de åtgärder som de vidtagit för att fullgöra skyldigheterna från sitt system för tillbörlig aktsamhet. Det är möjligt att inkludera den offentliga rapportering som gäller avskogningsförordningen som en del av rapporteringen enligt andra EU-rättsakter som gäller den tillbörliga aktsamheten.

Enligt artikel 9 i förordningen omfattar informationskraven i anknytning till tillbörlig aktsamhet en beskrivning av produkten, antalet produkter, produktionslandet och dess del samt geolokalisering för alla markområden där de råvaror som produkten innehåller har tillverkats. Likaså omfattar informationskraven uppgifter om säljaren och köparen samt entydiga och verifierbara uppgifter om att produkterna inte orsakar avskogning. Dessutom ska den DD-

förklaring som lämnas in i samband med utsläppande på marknaden i enlighet med artikel 4.2 innehålla information om produktens ursprung i fråga om de råvaror som räknats upp i förordningen och som använts i produktionen av produkten. De uppgifter som ska anmälas är verksamhetsutövarens namn, produktens kod och en fritt formulerad beskrivning av produkten, mängden, produktionslandet och det geografiska läget med koordinater, referensnumret och kontrollnumret för tidigare DD-förklaringar, en förklaring om iakttagandet av tillbörlig aktsamhet och verksamhetsutövarens underskrift.

3.4.2 Informationskraven för och ursprungsinformation om inhemsk nötkreatur

I Finland uppgick antalet köttboskapsgårdar år 2024 till knappt 2 500, antalet mjölkgårdar till något under 3 900 och gårdarna med såväl köttboskap som mjölkboskap till omkring 250, det vill säga att antalet nötgårdar sammanlagt uppgick till omkring 6 600. Det fanns fem större nötköttsslakterier av industriell skala och därtill 29 mindre verksamhetsutövare som registrerats för slakt av nötkött.

EU:s nuvarande timmerförordning har gällt endast för verksamhetsutövare inom skogssektorn och således är förfarandena för att iaktta tillbörlig aktsamhet ett nytt krav för nötsektorn. I syfte att genomföra den tillbörliga aktsamheten ska en verksamhetsutövare samla in uppgifter som gör det möjligt att verifiera produktens ursprung. I fråga om produkter som producerats utifrån en nötråvara kan uppgifterna läggas till i systemet för tillbörlig aktsamhet genom att dra nytta av till exempel de befintliga myndighetsregistren, såsom djurhållar- och djurhållningsplatsregistret (EPR), nötkreatursregistret och registret över åkerskiften samt verksamhetsutövarnas egna system. DD-systemet kan innehålla även annan dokumentation, såsom ett produktionsavtal. En verksamhetsutövare (till exempel vid gårdsförsäljning) kan befullmäktiga ett ombud att för dennes räkning lämna in en DD-förklaring till kommissionens informationssystem. Verksamhetsutövaren är ansvarig för att den relevanta produkten uppfyller kraven i artikel 3.

Djurhållar- och djurhållningsplatsregistret (EPR) är ett informationssystem som ägs av Livsmedelsverket för registrering av djurhållning och djurhållningsplatser. Med stöd av djurhållarregistret görs och hanteras anmälningar som gäller djurhållning och djurhållningsplatser (inklusive nötkreatur) samt anknutna ändringar. I e-tjänsten kan djurhållarna göra ändringar som gäller djurhållningen och djurhållningsplatserna. Var och en som håller ett eller flera nötkreaturer, ska registrera den djurhållningsplats som är avsedd för hållningen av nötkreatur och anmäla djurhållning av nötkreatur som inleds vid dessa innan den börjar. I fråga om geolokaliseringen av djurhållningsplatser finns djurhållningsplatsens adressuppgifter och koordinater i registret. Ändringar i uppgifterna om djurhållningsplatsen ska anmälas inom 30 dygn.

Nötkreatursregistret är ett identifieringsregister för nötkreatur. Identifieringsuppgifterna om djuren i registret utgörs av nötkreaturets EU-signum, födelsetid, lokaliseringssuppgift, ras, kön, moderdjursinformation, djurets användningsändamål eller produktionsform samt ägaruppgifter. Utöver dessa gör slakterierna och förmedlarna slakt- och förmedlingsanmälningar till nötkreatursregistret. Bortskaffningsanläggningarna gör anmälningar om bortskaffande av döda nötkreatur som de samlat upp, varför spårbarheten säkerställs även för varje nötkreatur som lämnat utanför livsmedelskedjan. Nötkreatursregistret är ett system som är avsett för märkning, registrering och överföring av nötkreatur och andra händelser som gäller dessa. Djurhållarna ska anmäla händelser som gäller djur som de äger eller innehar inom sju dygn från händelsen till registret.

Identifieringssystemet för jordbruksskiften, det vill säga registret över åkerskiften (LPIS), är ett basregister för stödförvaltningen för jordbruket vilket förutsätts av Europeiska unionens rättsakter och vilket baserar sig på flygfoton och satellitbilder. Det fungerar i anslutning till den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) och är den central övervakningsmekanism i den, vilken säkerställer att skiftena är berättigade till arealstöd och hindrar att arealbaserade stöd betalas ut för överlappande arealer. Dessutom producerar det en referensareal för förvaltningen, vilken används för att granska de arealer som odlarna uppgett i sina stödansökningar och till grund för utbetalningen av arealbaserade stöd. Registret över åkerskiften baserar sig på de skiften som är i stödsökandens besittning och den omfattar all jordbruksmark. Registret över åkerskiften innehåller inte information om den tidigare användningen av jordbruksmark. Utgångspunkten i EU-rättsakterna är att odlaren själv ansvarar för de arealer som odlaren meddelat. Medlemsstaterna administrerar registret över åkerskiften och ansvarar för kvaliteten på de uppgifter som sparats i de egna systemen. Kommissionen ansvarar för att övervaka systemen. Registret över åkerskiften är ett centralt instrument, med vilket kommissionen bedömer tillförlitligheten i medlemslandets förvaltnings- och övervakningssystem och dess förmåga att skydda EU:s fonder mot risker. Om brister förekommer i systemen, kan kommissionen justera finansieringen.

Till den DD-förklaring som ska sändas till kommissionens informationssystem fogas i fråga om produktionskedjan för nötkött det geografiska läget för alla anläggningar som haft djuruppfödning och de andra uppgifter som krävs i bilaga II till förordningen. I enlighet med 3 punkten i bilaga II till förordningen ska geolokaliseringen, när det gäller relevanta produkter som innehåller eller har framställts med användning av nötkreatur, och när det gäller sådana relevanta produkter som har utfodrats med relevanta produkter, avse samtliga anläggningar där nötkreaturen har hållits. I princip har det tolkats att endast en koordinatpunkt ska anmälas per anläggning. Med anläggning avses i förordningen i stor utsträckning en lokal byggnad eller, vid utedrift, miljö, eller plats där boskap hålls, på tillfällig eller permanent basis, vilket överensstämmer med definitionen av en hållningsplats i EU:s djurhälsolag (EU) 2016/429.

3.4.3 Informationskraven på och ursprungsinformation om inhemska träråvaror

År 2022 uppgick antalet virkesförsäljningar till omkring 136 000 i Finland. Enligt Skatteförvaltningens skattedeklarationsmaterial beträffande virkesköpare såldes virke av 92 567 aktörer med ett FO-nummer år 2022. De virkesköpare som hade gjort årsanmälan för virkesköpare uppgick till 876 år 2022. I Finlands idkas virkeshandel som rotköp, leveransköp och leveransköp med fjärrtransport. Vid rotköp överlåter säljaren till köparen rätten att avverka och transportera det virke som köps med ett avtal om skogsavverkning och transportera det köpta virket bort från skogen inom en överenskommen tid. Vid leveransköp förbinder sig säljaren att på egen bekostnad leverera den överenskomna mängden virke enligt mättnings- och kvalitetskraven till de överenskomna mottagningsplatserna vid en överenskommen tidpunkt.

År 2022 stod rotköpen för 61 procent av virkesförsäljningarna och för 71 procent av det totala värdet av virkesförsäljningarna. Utifrån årsanmälningarna för virkesköpare till Skatteförvaltningen gjordes omkring 48 875 leveransköp. En eller flera virkesförsäljningar hade gjorts av 37 499 virkesförsäljare med FO-nummer. Därtill hade över 4 000 virkessäljare utan specificerande beteckning idkat leveransköp. Utöver ovan beskrivna handelssätt och mängder bedriver till exempel Forststyrelsen Skogsbruk Ab för leveransköp med fjärrtransport, där säljaren utöver drivningen ansvarar även för fjärrtransporten och dess kostnader och levererar trävarorna till en överlåtelseplats som köparen anvisat.

Så som konstateras i avsnitt 3.3 har den mättningshandling som skogsägaren fått i samband med mätningen av trävaror tillsammans med anmälan om användning av skog fullgjort den

tillbörliga aktsamhet som avses i EU:s timmerförordning. Syftet med systemet för tillbörlig aktsamhet är att visa att verksamhetsutövaren strävat efter att göra sitt allt föra att förvissa sig om att det finns endast en obetydligt låg risk för att en produkt som släpps ut på marknaden inte uppfyller skyldigheterna.

I och med EU:s avskogningsförordning utvidgas kraven och de gäller fler produkter. I fråga om allt virke som släpps ut på marknaden ska tillbörlig aktsamhet iakttas och en DD-förklaring ska lämnas in om det. Förordningen innehåller inte någon ståndpunkt till de dokument som ska ligga till grund för påvisandet av informationsinsamling om råvirke som överensstämmer med förordningen och de geografiska uppgifterna om ursprunget i verksamhetsutövarnas system för tillbörlig aktsamhet. Tillbörlig aktsamhet kan i fråga om timmer i regel visas redan utifrån de tillgängliga dokumenten, det vill säga de uppgifter som samlas in för avtalet om virkesförsäljning och anmälan om användning av skog. Systemen kan dock framöver innehålla även annan dokumentation som gäller drivning. Ifall man identifierar en risk för överträdelse av förordningen för något objekt utifrån dessa dokument, uppkommer ett behov av att samla in tilläggsinformation om dessa objekt. Utifrån dessa uppgifter försäkrar verksamhetsutövarna som en del av DD-förklaringen, innan produkterna släpps ut på marknaden, att de vid produktionstidpunkten inte orsakar avskogning. Dessutom ingår uppgifterna i mätningshandlingen i systemet för tillbörlig aktsamhet.

Ett avtal om skogsavverkning mellan köparen och säljaren ingås för virkesförsäljningar. Varje virkesköpare har i allmänhet samma grundläggande information i avtalen. I avtalet antecknas i allmänhet objektets läge (placeringskommun, by, fastighetens namn och fastighetsbeteckningen) och i avtal om skogsavverkning avgränsningen av avverkningsområdet i terrängen med skogsbehandlingsfigurer. Dessutom innehåller avtalet uppskattningar av mängden enligt timmerart, det vill säga timrets mått- och kvalitetskrav. I ett avtal om skogsavverkning överenskomms även drivningstiden och i ett avtal om leveransköp när köptiden utgår. Drivningstiden anger inom vilken tid träden ska avverkas. Med ett avtal om skogsavverkning eller ett avtal om leveransköp är det även möjligt att komma överens om övriga eventuella villkor för virkesförsäljningen och avverkningen, såsom lagringen av timret. I samband med att avtalen utarbetas är det således möjligt att genomföra de krav på informationsinsamling som gäller uppgifterna om drivningsobjektet och äganderätten.

I enlighet med 14 § i skogslagen görs en anmälan om användning av skog om avverkning på skogsbruksmark. En anmälan om användning av skog ska göras till Finlands skogscentral senast tio dagar och tidigast tre år innan avverkning eller en annan åtgärd inleds. Skogscentralen kan bevilja undantag från tidsfristen för att göra en anmälan. Markägaren, den som innehar besittningsrätten eller någon annan sådan särskild rättighet eller någon som denne befullmäktigat ansvarar för att göra en anmälan om användning av skog. Vid virkesförsäljning är det allmän praxis att träköparen gör anmälan om användning av skog för skogsägarens räkning med en fullmakt. Med anmälan om användning av skog i kombination med skogscentralens övervakning av skogslagen kan det konstateras att inhemskt timmer är lagenligt i verksamhetsutövarnas system för tillbörlig aktsamhet.

En anmälan om användning av skog görs dock inte för alla avverkningar. Enligt 14 § i skogslagen behöver en anmälan om användning av skog inte göras om 1) husbehovsavverkning, 2) avverkning av ett klen trädbestånd eller 3) avverkning i kantzoner till kraftledningar och järnvägslinjer, avverkning vid dikes-, vattenlednings- eller avloppslinjer och avverkning i liten omfattning vid väglinjer, kraftledningar eller andra motsvarande linjer. En anmälan om användning av skog ska göras även i dessa situationer då avverkningen hänförs sig till en särskilt viktig livsmiljö enligt 10 § 2 mom. i skogslagen. Av dessa omfattas husbehovsavverkning inte av EU:s timmerförordning, eftersom sådan per definition inte når marknaden. En anmälan om

användning av skog behöver inte göras för detaljplaneområden, med undantag för områden som har anvisats för jord- och skogsbruk och inte heller för områden som omfattas av en generalplan med rättsverkningar, med undantag för områden som har anvisats för jord- och skogsbruk eller rekreation. En anmälan behöver inte heller göras för områden med en gällande åtgärdsbegränsning för uppgörande av detaljplan. I fråga om ovan beskrivna avverkningar och områden ska verksamhetsutövaren på annat sätt visa att avverkningen är lagenlig, till exempel med ett tillstånd som beviljats av en myndighet för åtgärderna i området eller ett samtycke som getts av tillståndsmyndigheten inom ramen för dess befogenheter.

Överlåtelsemätningen av timmer görs av säljaren och köparen eller deras ombud enligt avtal. En mätningshandling ska utarbetas om överlåtelsemätningen och följande uppgifter ska antecknas i den: mätningssparternas (till exempel säljarens och köparens) namn och adress, måttenheten för volym, vikt eller enhetskvantitet eller uppgifter utifrån vilka mätresultatet kan räknas, uppgifter som specificerar mätobjektet (vid fabriksmätning även mätningplatsen), mätmetoden, fabriksmätaren och den som betalar mätningsekostnaderna. Utifrån mätningshandlingen är det möjligt att verifiera den slutliga totala mängden timmer som släppts ut på marknaden.

Enligt förslaget ansvarar verksamhetsutövarna och handlarna för systemen för tillbörlig aktsamhet och de administrerar och uppdaterar dessa själva, även om innehållet i dessa utgörs av dokument som finns i olika system. Till exempel uppgifter i en anmälan om skogsanvändning kan laddas ner via gränssnittet och som separat geodatamaterial.

Beskrivningen av produkten ingår i avtalet om virkesförsäljning, anmälan om användning av skog och mätningshandlingen. Produkternas preliminära belopp överenskomms i avtalet om virkesförsäljning och anmäls i anmälan om skogsanvändning. De slutliga beloppen preciseras i mätningshandlingen. En anmälan om användning av skog är en anmälan om en avverkningsavsikt, varför dess innehåll inte omfattar den tidsperiod då produkten har producerats. Denna tidsperiod överenskomms i regel och informationen fås från avtalet om virkesförsäljning, medan den närmare tidpunkten fås ur verksamhetsutövarnas egna system. Säljarens och köparens uppgifter är tillgängliga från avtalet om virkesförsäljning.

Det centrala informationsinnehållet i systemet för tillbörlig aktsamhet utgörs av entydiga och verifierbara uppgifter om att produkterna är avskogningsfria, i fråga om råvirke med andra ord den information som vid produktionstidpunkten innehas om den fortsatta användningsformen för markområdet, om det handlar om omvandling av markanvändningen till jordbruksanvändning enligt förordningen samt information om huruvida objektet bedöms vara ett skogsområde som omfattas av skogsförstörelse enligt förordningen. I Finland är risken väldigt liten för att råvirke skaffas från sådana objekt och i regel uppfyller det virke som skaffas kraven i avskogningsförordningen.

I avsnitt 3.4.1 ovan beskrivs de uppgifter som förutsätts i en DD-förklaring. I fråga om råvirke är de av dessa uppgifter som är rörliga beskrivningen av produkten, mängden och produktionslandet, inklusive det geografiska läget. Om råvirke som avverkats från flera olika markområden använts i tillverkningen av en produkt, ska alla markområdens geografiska läge anmälas (artikel 9.1 d). I fråga om markområden kan verksamhetsutövarna dra nytta av till exempel uppgifterna i anmälan om användning av skog, där figurerna utgörs av geodatainformation i vektorform (polygon). Största delen av anmälningarna om användning av skog görs av en aktör som bemyndigats av virkesköparen eller en annan skogsägare. DD-förklaringarna lämnas in till det EUDR-informationssystem som administreras av kommissionen antingen via ett gränssnitt direkt ur verksamhetsutövarnas egna system eller om

detta inte är möjligt, via det användargränssnitt som kommissionen tillhandahåller. Det är möjligt att via gränssnittet lämna in material i geodataform direkt till systemet i fråga.

3.5 Ställningen för landskapet Åland och förhållandet till självstyrelselagen för Åland

Enligt 18 § (Landskapets lagstiftningsbehörighet) i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet lagstiftningsbehörighet i ärenden som gäller natur- och miljövård. Vid sidan om detta har landskapet enligt 15 och 18 punkten i den nämnda paragrafen lagstiftningsbehörighet i ärenden som gäller jord- och skogsbruk samt tillvaratagande av jordbruksmarks, skogsmarks och fiskevattnens produktionsförmåga. Enligt 27 § 1 mom. 12 punkten i självstyrelselagen för Åland har riket dock lagstiftningsbehörighet i ärenden som gäller utrikeshandeln. Ansvar för att genomföra EU-lagstiftningen fördelar sig enligt behörighetsfördelningen i självstyrelselagen. Således ansvarar landskapet för att genomföra EU-rättsakter till den del som ärendet omfattas av dess behörighet enligt självstyrelselagen.

Målet med EU:s avskogningsförordning är att främja att avskogningen minskar världen över och dess tillämpningsområde täcker således politikområdet för EU:s miljöskydd. Enligt skälen i avskogningsförordningen bör förordningen säkerställa en lämplig balans mellan skyddet för de berättigade förväntningarna hos verksamhetsutövare och handlare som släpper ut relevanta råvaror och relevanta produkter på marknaden eller exporterar dem, samtidigt som plötsliga störningar i leveranskedjorna minimeras, och den grundläggande rätten till miljöskydd i enlighet med artikel 37 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

Artikel 14 i EU:s avskogningsförordning innehåller bestämmelser om den behöriga myndigheten. I förvaltningsärenden fastställs befogenheten i regel utifrån indelningen av lagstiftningsbefogenheten. I landskapet Åland utses den behöriga myndigheten enligt avskogningsförordningen senare och vid behov utfärdas separata bestämmelser om detta.

3.6 Direktivet om företagsansvar

EU:s direktiv om företagsansvar trädde i kraft den 25 juli 2024 och det ska genomföras nationellt inom två år. Genom regleringen i direktivet säkerställs att de företag som omfattas av tillämpningsområdet identifierar de negativa effekterna för de mänskliga rättigheterna och miljön av deras verksamhet i och utanför Europa och ingriper i dessa. Målet är att öka respekten för de mänskliga rättigheterna och miljöskyddet globalt genom att påverka att företagen beaktar hållbarhetsaspekter på ett ännu mer täckande sätt i sina beslut.

Direktivet om företagsansvar tillämpas på företag i och utanför EU med en omsättning på över 450 miljoner euro i Europa. Det centrala innehållet i direktivet om företagsansvar är att stärka företagets aktsamhetsplikt. De centrala delfaktorer som gäller skyldigheten utgörs av identifiering av eventuella skadliga konsekvenser för de mänskliga rättigheterna och miljökonsekvenser och ingripande i dessa i företagets egna funktioner, i deras dotterföretag, och om de anknyter till deras värdekedjor, i deras affärspartners funktioner. Dessutom innehåller direktivet en skyldighet för stora företag att godkänna och efter bästa förmåga genomföra omställningsplanen för begränsning av klimatförändringar, som är förenlig med Parisavtalet om att uppnå klimatneutralitet år 2050 och de mellanliggande målen i den europeiska klimatlagen.

Direktivet om företagsansvar innehåller bestämmelser om allmänna horisontella ramar för den aktsamhetsplikt som gäller hållbar verksamhet för synnerligen stora företag. I artikel 1.3 i direktivet finns det bestämmelser om direktivets förhållande till andra rättsakter. I den och i kommissionens vägledande dokument står det att om bestämmelserna om tillbörlig aktsamhet i avskogningsförordningen strider mot bestämmelserna i direktivet om företagsansvar, har

bestämmelserna i avskogningsförordningen prioritet i förhållande till de allmänna bestämmelserna i direktivet om företagsansvar i den utsträckning som de innehåller föreskrifter om mer omfattande och detaljerade skyldigheter, som strävar efter samma mål.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Allmänt

I propositionen föreslås det att det stiftas en lag om tillsyn över skyldigheterna och om påföljder enligt EU:s förordning om avskogningsfria produkter. Syftet är att genom lagen utfärda de nationella bestämmelser som EU:s avskogningsförordning förutsätter. Den lag som kompletterar förordningen utgör inte någon självständig och täckande regleringshelhet, utan den tillämpas parallellt med förordningen. Största delen av bestämmelserna i avskogningsdirektivet förutsätter inte nationella bestämmelser till stöd för tillämpningen, utan det är behövligt att utfärda kompletterande reglering endast om den behöriga myndigheten och dess uppgifter samt om administrativa påföljder. I propositionen föreslås dessutom en ändring i lagen om verkställighet av böter med anledning av den föreslagna överträdelseavgiften och den administrativa påföljdsavgiften. Likaså föreslås det att bestämmelsen om virkesbrott ändras och att den upphävs efter övergångstiden. Propositionens nationella kompletterande reglering gäller i synnerhet komplettering av kapitel 3 (Skyldigheter för medlemsstaterna och deras behöriga myndigheter) och artikel 32 (Väl underbyggda synpunkter) i EU:s avskogningsförordning. I princip innehåller lagen således inte sådana bestämmelser som beretts av enkom nationella orsaker.

Avsnitt 4.1 innehåller ett referat av till vilken del EU:s timmerförordning förutsätter kompletterande nationell reglering och de centrala förslagen till nationell lagstiftning. Likaså beskrivs till vilken del EU-regleringen ger nationellt handlingsutrymme och hur det föreslås att det utövas. Utgångspunkten i propositionen är att reglering som överskrider miniminivån i EU:s avskogningsförordning inte utfärdas genom den nationella lagen. Proportionalitetsprincipen, enligt vilken konsekvenserna av en åtgärd som vidtas inte får överskrida vad som är behövligt för att uppnå det fastställda målet, är också central i det nationella genomförandet. Kommissionens vägledande dokument om tolkningen av avskogningsförordningen innehåller också en hänvisning till proportionalitetsprincipen. I inledningen av det vägledande dokumentet (s. 2) konstateras att proportionalitetsprincipen är en av de allmänna principerna i unionsrätten, vilken tillämpas på tolkningen och genomförandet av unionens lagstiftning. Avsnitt 12 innehåller en närmare bedömning av användning av det nationella handlingsutrymmet ur grundlagens synvinkel.

4.1.2 Den behöriga myndigheten, kontroller och väl underbyggda synpunkter

Det föreslås att den nya lagen innehåller bestämmelser om den behöriga myndigheten. I enlighet med artikel 14.1 i EU:s avskogningsförordning är det möjligt att utse en eller flera behöriga myndigheter. Förordningen ger således nationellt handlingsutrymme i fråga om hur många behöriga myndigheter en medlemsstat kan utse. Det föreslås att Livsmedelsverket fastställs som behörig myndighet i Finland. Det anses inte finnas något behov av att utse flera behöriga myndigheter i Finland och detta har bedömts mer ingående i avsnitt 5.1.1. Även Tullen och Finlands skogscentral bidrar till att sköta genomförandet av den föreslagna lagen och avskogningsförordningen.

Enligt artikel 14.4 i avskogningsförordningen ska medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheterna har tillräckliga befogenheter och resurser samt tillräckligt funktionellt oberoende. I förordningen definieras dock inte desto närmare vad den skyldighet som tilldelats medlemsstaterna innebär, varför det kan anses att bestämmelsen i viss mån ger medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme för att fullgöra skyldigheten. För att säkerställa att den behöriga myndigheten har tillräckliga befogenheter utfärdas i lagen bestämmelser om de behövliga rättigheterna som behövs i kontrollerna för att få tillträde till fordon och affärs-, lager- och andra lokaler. Likaså utfärdas bestämmelser om möjligheten att i vissa situationer göra inspektioner även i utrymmen som används för boende av permanent natur. Livsmedelsverket föreslås likaså få en möjlighet att bemyndiga Finlands miljöcentral eller en utomstående sakkunnig för att utföra inspektioner. I propositionen föreslås även att bestämmelser utfärdas om den behöriga myndighetens rätt att få uppgifter från verksamhetsutövare och handlare samt om informationsutbyte mellan myndigheterna. Livsmedelsverkets operativa oberoende kan anses stödjas av det handlar om en myndighet. Livsmedelsverkets resurser har refererats närmare i avsnitt 4.2.2.

I punkterna 8–10 i artikel 16 i förordningen föreskrivs att medlemsstaterna ska säkerställa att de behöriga myndigheterna årligen gör ett visst i förordningen fastställt minimiantal kontroller. Det föreslås att detta säkerställs nationellt på så sätt att den behöriga myndighetens minimiskyldighet i fråga om antalet kontroller utfärdas genom lag. Regleringen i artikeln förpliktar medlemsstaterna att göra det minsta antalet kontroller och lämnar inte något nationellt handlingsutrymme i fråga om det minsta antalet kontroller. Däremot är det inte ändamålsenligt att för Livsmedelsverket genom lag utfärda bestämmelser om en skyldighet som är striktare än det minsta antalet kontroller enligt förordningen. Jord- och skogsbruksministeriet har dock möjlighet att utfärda närmare bestämmelser om antalet kontroller och om hur de riktas.

Artikel 20 i förordningen innehåller å sin sida bestämmelser om täckning av de behöriga myndigheternas kostnader. Bestämmelsen innehåller nationellt handlingsutrymme på så sätt att medlemsstaterna, om de så önskar, kan ge de behöriga myndigheterna tillstånd att ta ut kostnaderna i fall med bristande efterlevnad. Å andra sidan har det nationella handlingsutrymmet avgränsats till den del att kostnaderna har beskrivits närmare i artikel 20.2 i förordningen. Det föreslås att lagen innehåller bestämmelser om att Livsmedelsverket har rätt att ta ut kostnader i de situationer som avses i förordningen. Regleringen i EU:s avskogningsförordning innehåller följaktligen nationellt handlingsutrymme och i fråga om detta föreskrivs en skyldighet för verksamhetsutövare och handlare vilken går längre än den minimireglering som förordningen förutsätter. Detta vore ändamålsenligt eftersom det gäller uttryckligen situationer där kraven inte uppfylls och till exempel testningskostnaderna kan bli avsevärda för den behöriga myndigheten.

I lagen utfärdas även bestämmelser om en anmälningsskyldighet för Finlands skogscentral. I och med den ska skogscentralen göra en anmälan till Livsmedelsverket, om den har sannolika skäl att misstänka försummelse i anknytning till en anmälan om användning av skog enligt skogslagen. Enligt artikel 3 i EU:s avskogningsförordning ska de råvaror och produkter som avses i förordningen produceras enligt relevant lagstiftning i produktionslandet för att kunna släppas ut på marknaden, tillhandahållas på marknaden eller exporteras. Genom en anmälan om användning av skog är det möjligt att bedöma lagenligheten i finländskt timmer. Likaså är en anmälan om användning av skog en central del av systemet för tillbörlig aktsamhet för trävaror. Skogscentralen har en motsvarande anmälningsskyldighet även utifrån den gällande timmervarulagen, varför uppgifter som är nya jämfört med nuläget inte föreskrivs för skogscentralen.

Möjligheten för fysiska personer och juridiska personer att framföra väl underbyggda synpunkter till den behöriga myndigheten i enlighet med artikel 31 i EU:s avskogningsförordning är ett nytt element jämfört med EU:s timmerförordning. I anknytning till detta innehåller förordningen nationellt handlingsutrymme i förhållande till inom vilken tid den behöriga myndigheten ska meddela de åtgärder som den vidtagit till den som framfört en synpunkt. Enligt förordningen är den utsatta tiden 30 dagar, såvida inte annat anges i den nationella lagstiftningen. I lagen föreslås det att den utsatta tiden är tre månader och i vissa situationer sex månader, eftersom det kan vara mödosamt och besvärligt att utreda väl underbyggda synpunkter för den behöriga myndigheten och eftersom det är svårt att uppskatta deras antal i förväg. En motsvarande tidsfrist har föreskrivits även för behandling av anmälningar enligt lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av EU-rätten och den nationella lagstiftningen (1171/2022, nedan *visselblåsarlagen*). Det föreslås att lagen innehåller bestämmelser om att de ska lämnas i skriftlig form, vilket inte ingår i regleringen i artikel 31 i förordningen, men det är en ändamålsenlig precisering för det första på grund av att synpunkterna ska vara underbyggda och för det andra av att Livsmedelsverket ska bedöma de framförda synpunkterna och informera den som framfört dessa om åtgärderna. Med den skriftliga formen säkerställs att Livsmedelsverket har möjlighet att på ett ändamålsenligt sätt behandla en väl underbyggd synpunkt, vilket är av betydelse för den som framför synpunkten, men även för den som eventuellt är föremål för en synpunkt. I artikel 31.4 i avskogningsförordningen åläggs medlemsstaterna att utfärda bestämmelser om åtgärder som skyddar identiteten för dem som lämnar in väl underbyggda synpunkter. I anknytning till detta innehåller den föreslagna lagen bestämmelser om sekretessen för identiteten.

4.1.3 Administrativa påföljder

I anknytning till administrativa påföljder ska medlemsstaterna enligt artikel 23 i EU:s avskogningsförordning utfärda bestämmelser om tillfälliga åtgärder. Bestämmelsen innehåller nationellt handlingsutrymme i fråga om huruvida åtgärderna ska genomföras genom att utfärda bestämmelser om beslag av produkterna eller genom att utfärda bestämmelser om avbrytande av utsläppande eller tillhandahållande på marknaden eller export av produkterna. I propositionen föreslås det att nationella bestämmelser utfärdas om ett tillfälligt stopp. Enligt förordningen ska bestämmelser om möjligheten till ett stopp utfärdas för situationer där man upptäckt eventuell bristande efterlevnad av EU:s avskogningsförordning bland annat utifrån en kontroll eller en risk som definierats i kommissionens informationssystem.

Det föreslås att lagen även innehåller bestämmelser om korrigerande åtgärder. Enligt artikel 24 i EU:s avskogningsförordning ska de behöriga myndigheterna i situationer där kraven inte uppfylls kräva att verksamhetsutövaren eller handlaren vidtar lämpliga och proportionella korrigerande åtgärder. I 2 punkten i artikeln uppräknas fyra alternativ, av vilka åtminstone ett ska ingå i de korrigerande åtgärder som krävs av en verksamhetsutövare eller handlare. I samband med artikeln har man inte uttryckligen föreskrivit någon skyldighet att utfärda bestämmelser om korrigerande åtgärder i den nationella lagstiftningen för medlemsstaterna. Det är dock ändamålsenligt att utfärda nationella bestämmelser om korrigerande bestämmelser, eftersom det handlar om nationella administrativa påföljder. I synnerhet med tanke på rättsskyddet för de aktörer som är föremål för åtgärder är exakta nationella bestämmelser om ärendet nödvändiga. Det faktum att åtminstone en av de fyra åtgärderna ska vara tillgänglig enligt artikel 24.2 i förordningen kan för egen del anses innehålla nationellt handlingsutrymme i fråga om de tillgängliga korrigerande åtgärderna. Det föreslås att lagen innehåller bestämmelser om föreläggande om rättelse, vilket motsvarar de åtgärder som föreskrivits i artikel 24.2 stycke a i förordningen. Det föreslås också att lagen innehåller bestämmelser om ett förbud, enligt vilket Livsmedelsverket kan förbjuda en verksamhetsutövare eller handlare att på marknaden släppa ut, på marknaden tillhandahålla eller exportera sådana produkter för vilka

ett föreläggande om rättelse inte iakttagits. Denna bestämmelse om förbudet kan anses motsvara åtgärden i fråga om ett förbud enligt artikel 24.2 stycke b i förordningen. Vidare föreslås att lagen innehåller bestämmelser om indragning av en produkt från marknaden, vilket motsvarar åtgärden enligt stycke c i förordningen. Även i artikel 25.2 stycke e i förordningen förutsätts det att bestämmelser utfärdas om ett temporärt förbud. Till denna del hänvisar förordningen till allvarlig överträdelse eller upprepade överträdelser. Denna reglering kan dock för egen del anses vara överlappande med artikel 24.2 stycke b. Det är ändamålsenligt att utfärda nationella bestämmelser om förbudet endast en gång och det är ändamålsenligt att genomföra detta genom att utfärda bestämmelser om förbudet som en del av de korrigerande åtgärderna, då bestämmelserna inte innehåller någon avgränsning som gäller allvarliga eller upprepade överträdelser enligt artikel 25.2 stycke e i förordningen.

Det föreslås att det nationella handlingsutrymmet används i artikel 24.2 till den del som inga bestämmelser om donering av en produkt för välgörenhetsändamål enligt stycke d uttryckligen utfärdas genom lag. Å andra sidan innehåller lagen bestämmelser om förordnande om bortskaffande, och i samband med ett sådant kan Livsmedelsverket vid behov ge ett förordnande om förfarandet för produkten. Ett sådant annat förfarande kan vid behov innefatta även donering för välgörenhetsändamål. Nationellt föreskrivs en möjlighet att ge ett föreläggande om rättelse och förena det med vite och förena ett föreläggande om förstöring med hot om tvångsutförande, vilket kan anses överensstämma med regleringen i artikel 24.4.

Dessutom innehåller lagen bestämmelser om förbudet mot förenklade krav på tillbörlig aktsamhet. Enligt artikel 25 i avskogningsförordningen ska en medlemsstat fastställa de regler som tillämpas vid överträdelser av avskogningsförordningen av verksamhetsutövarna eller handlarna. I 2 punkten i artikeln finns det en förteckning över sanktionerna och i princip kan det anses att det nationella handlingsutrymmet i anknytning till den är snäv, eftersom sanktionerna enligt ordalydelsen i artikeln ska omfatta de ärenden som räknats upp i 2 punkten. Nationella bestämmelser om förbudet i 2 punkten stycke f i artikeln utfärdas genom att iakttä ordalydelsen i förordningen i fråga om bindningen av förbuds förfarandet till en allvarlig överträdelse eller upprepade överträdelser. I fråga om överträdelser innehåller lagen en hänvisning till överträdelse av artikel 13.

4.1.4 Administrativa sanktioner

Det finns bestämmelser om sanktioner i artikel 25 i EU:s avskogningsförordning. Artikel 25.1 i förordningen innehåller en sanktionsbestämmelse av allmän karaktär, enligt vilken medlemsstaterna ska fastställa regler om sanktioner för verksamhetsutövarers och handlares överträdelser av denna förordning och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. Dessutom föreskrivs i punkt 2 i artikeln att sanktioner enligt punkt 1 ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Dessa sanktioner ska omfatta de sanktioner som räknats upp i punkten, vilka är böter, förverkande av produkter, förverkande av inkomster, uteslutande från upphandlingsförfaranden, tillfälligt förbud och förbud att iakttä de förenklade kraven på tillbörlig aktsamhet. Artikeln förutsätter dock inte att alla nämnda sanktioner ska kunna påföras för varje överträdelse av en skyldighet i förordningen. I princip innehåller artikeln inte något nationellt handlingsutrymme avseende vilka sanktioner som ska vara föremål för nationella bestämmelser, eftersom regleringen ska täcka alla sanktioner som föreskrivits i artikel 25.2. Däremot är regleringen av allmän karaktär i fråga om att punkt 1 i artikeln innehåller en allmän hänvisning till överträdelse av förordningen. Således innebär detta i praktiken att det finns ett avsevärt nationellt handlingsutrymme i fråga om vilken eller vilka sanktioner som ska påföras för vilken överträdelse av de skyldigheter som föreskrivs i förordningen.

Det föreslås att lagen i fråga om påföljdsavgifter innehåller bestämmelser om såväl en överträdelseavgift som en administrativ påföljdsavgift. Artikel 25.2 a i avskogningsförordningen innehåller bestämmelser om medlemsstaternas skyldighet att utfärda bestämmelser om en bötespåföljd, vars högsta belopp i fråga om juridiska personer ska uppgå till minst fyra procent av omsättningen. Eftersom en sanktion som är bunden till omsättningen på det sätt som föreskrivits i förordningen lämpar sig dåligt som en straffrättslig påföljd i Finland, föreslås det att bestämmelser utfärdas om en administrativ påföljdsavgift, vars belopp fastställs enligt omsättningen. Förordningen innehåller nationellt handlingsutrymme i fråga om att avgiftens högsta belopp även kan vara större än fyra procent. Det föreslås dock att lagen innehåller bestämmelser om ett högsta belopp på fyra procent av omsättningen, eftersom det kan anses vara en betydande sanktion i det finländska rättssystemet. Det föreslås att beloppet av en påföljdsavgift som påförs för en fysisk person är 500–5 000 euro.

I de situationer där den administrativa påföljdsavgiften blir hög och överstiger 100 000 euro, påförs avgiften av påföljdskollegiet vid Livsmedelsverket. I avskogningsförordningen förutsätts inte att bestämmelser utfärdas om något påföljdskollegium, men administrativa påföljdsavgifter som är bundna till omsättningen kan de facto bli så stora att befogenheten att påföra dessa ska tilldelas ett kollegialt organ. Reflektionen kring påföljdskollegiet vid beredningen har refererats mer ingående i avsnitt 5.1.4.

Vidare föreslås det att lagen innehåller bestämmelser om en överträdelseavgift, som är en påföljd för mindre överträdelser än överträdelser som leder till en administrativ påföljdsavgift. Överträdelseavgiften är 300 euro för fysiska personer och 500–3 000 euro för juridiska personer beroende på företagsstorleken. Det faktum att Livsmedelsverket har möjlighet att påföra en fast avgift i euro för mindre förseelser i stället för en administrativ påföljdsavgift är ändamålsenligt även med tanke på förvaltningens effektivitet.

I artikel 25.2 stycke b och 25.2 stycke c i förordningen finns det bestämmelser om förverkande av produkter och inkomster. På det nationella planet brukar man inte utfärda bestämmelser om sådana i samband med administrativa påföljder, utan som straffrättsliga förverkandepåföljder. Bestämmelsen i förordningen ålägger att räkna böterna för överträdelse på så sätt att man med dessa de facto förhindrar att få ekonomisk vinning av en överträdelse och därtill förverkar relevanta produkter och inkomster som fås av affärstransaktioner som gäller produkterna i fråga. I den finländska rättsordningen är konfiskering, det vill säga en förverkandepåföljd, en straffrättslig påföljd som ska dömas ut i ett straffrättsligt förfarande, vars förutsättning är en gärning som i enlighet med 10 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen föreskrivits som straffbar genom lag. Straffrättsliga förverkandepåföljder ses i Finland inte som straff, utan som säkringsåtgärder vars syfte är att förhindra brott och undanröja konsekvenserna av brott som redan ägt rum. De produkter som döms förverkade med stöd av förordningen och de anknutna inkomsterna hänförs sig enligt förslaget inte till brotten, varför regleringen om förverkandepåföljder i 10 kap. i strafflagen inte kan tillämpas på dessa. När syftet är att utfärda nationella bestämmelser om sanktionerna i förordningen som administrativa påföljder, är det inte ändamålsenligt att utfärda separata bestämmelser om sanktionerna enligt artikel 2 stycke b och 2 stycke c. Däremot kan man anse att dessa de facto redan förekommer nationellt i fastställandet av storleken på en påföljdsavgift, i och med att artikel 25.2 stycke a i förordningen förutsätter att man ska förhindra att ekonomisk vinning fås. Regleringen kring återtagande av ekonomisk vinning i den föreslagna lagen kommer att revideras senare med anledning av genomförandet av miljöbrottsdirektivet. I och med genomförandet av miljöbrottsdirektivet kan varor i vissa situationer dömas förverkade utifrån den straffrättsliga förverkanderegleringen (10 kap. i strafflagen).

Sanktionerna i artikel 25.2 i avskogningsförordningen innehåller även tillfälligt uteslutande enligt stycke d i högst 12 månader från offentliga upphandlingsförfaranden och offentlig finansiering. Bestämmelsen innehåller nationellt handlingsutrymme till den del att längden på ett uteslutande uttryckligen ska vara högst tolv månader. Det föreslås att nationella bestämmelser utfärdas om punkt 2 stycke d i artikeln på så sätt att uteslutande förordnas i samband med att en administrativ påföljdsavgift påförs. Det nationella handlingsutrymmet används på så sätt att ett beslut om uteslutande från offentliga upphandlingsförfaranden och anbudsförfaranden görs för sex månader. Detta kan även anses vara förenligt med proportionalitetsprincipen, med beaktande av hur betydande ingrepp i till exempel en näringsidkares rättigheter ett uteslutande är.

4.1.5 Vägledning och informationsutbyte

Avskogningsförordningen innehåller även sådana skyldigheter för medlemsstaterna, vilka inte kan anses förutsätta bestämmelser som utfärdas genom lag i det nationella genomförandet. För det första föreskrivs det i artikel 15.1 i förordningen att medlemsstaterna kan ge verksamhetsutövarna teknisk och annan hjälp samt vägledning. I anknytning till detta innehåller artikeln hänvisningar till små och medelstora företag och fysiska personer. Eftersom bestämmelsen inte har skrivits i förpliktande form och genomförandet inte har fastställts exakt, kan det anses att det finns nationellt handlingsutrymme för att genomföra den. Teknisk och annan hjälp kan innebära till exempel finansiering. I punkt 2 i artikeln föreskrivs å sin sida att medlemsstaterna ska underlätta utbyte och spridning av information, framför allt i anknytning till riskbedömningen enligt artikel 10. Formuleringen i bestämmelsen är förpliktande, men det kan anses att det finns nationellt handlingsutrymme i genomförandet av den, eftersom skyldigheten inte har specificerats noggrant. Det kan anses att man redan för närvarande utför till exempel olika former av standardiseringsarbete i anknytning till informationsspridning bland annat inom skogssektorn, vilket underlättar informationsutbytet. Det kan anses att det nationella handlingsutrymmet i punkterna 1 och 2 i artikel 15 i förordningen framgår på så sätt att nationell lagstiftning som kompletterar förordningen i praktiken inte förutsätts för att genomföra dessa punkter.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Allmänt om bedömningen av konsekvenserna

EU:s avskogningsförordning och förslaget till en ny avskogningslag bildar en helhet och de kommer att tillämpas parallellt. Med den nationella lagen kompletteras EU:s gällande avskogningsförordning i synnerhet i fråga om regleringen kring den behöriga myndigheten och påföljdsregleringen. På grund av detta bedöms i detta avsnitt konsekvenserna av såväl avskogningsförordningen som regeringens proposition i Finland. I princip beror de viktigaste konsekvenserna på avskogningsförordningen. I den utsträckning som det handlar om konsekvenserna av regeringens proposition, är målet att konstatera detta uttryckligen i samband med konsekvensbedömningen. Å andra sidan är målet i detta avsnitt även att identifiera rättsakernas sammantagna konsekvenser.

De väsentliga konsekvenserna av EU:s avskogningsförordning hänför sig till ekonomin – i synnerhet till företag – samt miljön och myndigheterna. De huvudsakliga konsekvenserna av regeringens proposition hänför sig å sin sida till myndigheterna och delvis även till ekonomin. I konsekvensbedömningen har man i synnerhet granskat dessa centrala typer av konsekvenser. Naturresursinstitutets utvärdering ”EU:n metsäkatöasetuksen mahdolliset vaikutukset Suomeen” (2024), som gjorts på uppdrag av jord- och skogsbruksministeriet, har varit till stöd för konsekvensbedömningen i propositionen. I den kartlades nuläget i den verksamhetsmiljö

som anknyter till avskogningsförfordningen och utifrån den gjordes en bedömning av förfordningens konsekvenser och därtill granskades genomförandet av avskogningsförfordningen i andra länder. Även utredningen ”Selvitys EU:n metsäkatokasetuksen taloudellisista vaikutuksista suomalaisille yrityksille” (2025) av Pellervon taloustutkimus ry (PTT) har varit till stöd för konsekvensbedömningen. I PPT:s utredning bedömdes de direkta ekonomiska konsekvenserna i euro för de företag och näringsgrenar som till följd av avskogningsförfordningen måste genomföra system för tillbörlig aktsamhet och lämna in DD-förklaringar enligt förfordningen. Dessutom har konsekvenserna av avskogningsförfordningen och utkastet till regeringsproposition bedömts som ett tjänstearbete i samband med lagberedningen.

Bedömningen av propositionens konsekvenser är förenad med ett antal osäkerhetsfaktorer. Det förekommer osäkerhet i synnerhet i konsekvenserna för företagen. Utifrån de beställda utredningarna har konsekvenserna därtill bedömts utifrån den information som fått från kommissionen under beredningen, såsom kommissionens vägledande dokument och FAQ-dokument, vilka fortfarande uppdateras av kommissionen, erfarenheterna av den gällande timmervarulagstiftningen samt de synpunkter som framförts av de sakkunniga. I princip har man i propositionen avhållit sig från att föreslå reglering som överskrider den miniminivå som förfordningen förutsätter. I fråga om påföljdsregleringen har man i propositionen beaktat nationella särdrag och till denna del har man även strävat efter att dra nytta av det nationella handlingsutrymmet.

4.2.2 Ekonomiska konsekvenser

Allmänt om konsekvenserna för företag

EU:s avskogningsförfordning har direkta och indirekta konsekvenser för ett stort antal företag i Finland. Förfordningens konsekvenser hänför sig till en stor grupp verksamhetsutövare och handlare som omfattas av förfordningen, i synnerhet inom jordbruket, livsmedelsbranschen, skogssektorn, gummisektorn och grossist- och detaljhandeln. De konsekvenser som hänför sig till en enskild verksamhetsutövare eller handlare beror på många omständigheter, såsom storleksklassen, rollen i värdekedjan och leveranskedjans komplexitet. I förfordningen avses med verksamhetsutövare en aktör som släpper ut en produkt enligt förfordningen på marknaden. Med utsläppande på marknaden avses att en relevant råvara eller relevant produkt släpps ut för första gången på unionsmarknaden. Enligt kommissionens tolkningsanvisning är en verksamhetsutövare i EU i allmänhet en fysisk person eller ett företag som distribuerar eller använder relevanta produkter i samband med kommersiell verksamhet efter att de har producerats. En verksamhetsutövare kan således vara en producent eller tillverkare. Förfordningens konsekvenser hänför sig även till verksamhetsutövare som idkar handel med de relevanta råvarorna och som ansvarar för att samla in och förvara uppgifterna. Skyldigheterna för stora företag som idkar handel jämföras med skyldigheterna för verksamhetsutövare i förfordningen.

Överlag kan det utifrån Naturresursinstitutets och PTT:s utredningar uppskattas att det finns sammanlagt omkring 6 000 företag i Finland, vilka omfattas av skyldigheterna för en verksamhetsutövare i EU:s avskogningsförfordning. Därtill drabbas små och medelstora företag som idkar handel med råvaror av konsekvenser med anledning av den informationsförmedling som förutsätts i förfordningen. Uppskattningarna av de verksamhetsutövare som omfattas av förfordningen varierar något beroende på statistikklassificeringen och definitionen av näringsgrenarna. Antalet företag i Finland har uppskattats genom att slå samman det material som ligger till grund för Statistikcentralens indelning med Asiakastietos statistik. På så sätt är

det möjligt att göra en ännu noggrannare bedömning av målgruppen. Uppskattningarna av de företag som omfattas av avskogningsförordningens tillämpningsområde är förknippade med osäkerhet. Rapportering som baserar sig på näringsgrensindelningen kan leda till såväl överskattningar som underskattningar, eftersom alla företag i näringsgrenen inte omfattas av förordningen och en del av de företag som omfattas av förordningen kan lämna utanför granskningen på grund av indelningen av huvudnäringsgrenar. Dessa företag kan vara till exempel företag som importerar och exporterar produkter som framställts av relevanta råvaror, vilka inte är med i indelningen på grund av deras näringsgren.

Bedömningen av företagskonsekvenser har genomförts i PTT ry:s utredning genom att dra nytta av den kalkylator av regleringsbördan som utvecklats av arbets- och näringsministeriet, vilken är ett verktyg för bedömning av företagskonsekvenser och beräkning av den administrativa bördan utifrån standardkostnadsmodellen. De kostnadsuppskattningar som använts till grund för beredningen har tagits fram genom att intervjua företag inom olika näringsgrenar och av olika storleksklasser.

Dröjsmålen i den exakta tolkningen av förordningen har gjort det svårare för företagen att förbereda sig på skyldigheterna i förordningen. Utifrån de intervjuer som gjorts av PTT hade de stora företagen kommit längst i förberedelserna för EU:s avskogningsförordning. Många medelstora företag har precis börjat förbereda sig på de åtgärder som förordningen kräver och de kan inte ännu uppskatta kostnaderna på grund av detta. Flera små företag uppgav att de börjar förbereda sig på avskogningsförordningen först i den nära framtiden. De små och medelstora företagen är fortfarande osäkra på vilka skyldigheter de har och därför har de inte till många delar inte ännu förberett sig på förordningens ikraftträdande.

För de företag som omfattas av förordningen bildas en administrativ börda åtminstone av grundandet av system för tillbörlig aktsamhet för verksamhetsutövare, insamlingen och uppdateringen av information och ifyllning av de uppgifter som behövs i en DD-förklaring samt inlämnade av dessa till kommissionens EUDR-informationssystem. Kostnaderna beror på i vilken grad det är möjligt att automatisera informationsinsamlingen i anknytning till systemet för tillbörlig aktsamhet och om inlämnandet av DD-förklaringar kan genomföras smidigt via tekniska gränssnitt. Huvudvikten på kostnaderna för systemutvecklingen och integrationerna är koncentrerade till det initiala skedet av tillämpningen av EU:s avskogningsförordning och en del av företagen har redan gjort investeringar. De största kostnadsposterna för företagen uppkommer av den använda arbetstiden och de tekniska investeringarna. Många företag håller vid sidan om avskogningsförordningen även på att förbereda sig på EU-ansvarsskyldigheterna. Dessa är bland annat direktivet om företags hållbarhetsrapportering (EU) 2022/2464 (CSRD), direktivet om företagsansvar och förordningen om förpackningar och förpackningsavfall (EU) 2025/40. I fråga om kraven är det även möjligt att sträva efter synergier som påverkar kostnaderna i sin helhet.

Införandet av kommissionens EUDR-informationssystem har börjat i december 2024, vilket bidragit till att stödja företagens förberedelser. Ett driftsäkert informationssystem är en förutsättning för smidig handel och ett informationssystem som inte fungerar kan orsaka extra kostnader för företagen.

I Naturresursinstitutets konsekvensutvärdering gjordes en bedömning om att de kostnader som uppkommer för stora industriföretag av utvecklingen av DD-system och av inlämnandet av DD-förklaringar sannolikt förblir relativt låga i förhållande till omsättningen. Slutsatsen av kommissionens konsekvensbedömning var att företagets storlek inte påverkar kostnaderna, utan komplexiteten i leveranskedjan och ursprungslandet för de råvaror som används konstaterades

vara den viktigaste faktorn. I de intervjuer som gjordes av PTT observerades dock att den viktigaste faktorn för kostnadsbeloppet utgörs uttryckligen av företagets storlek.

Utifrån PTT:s utredning var variationsintervallet för de kostnader som enligt de små företagens uppskattning uppkommer på grund av grundandet av system och förfarandena med anledning av EU:s avskogningsförordning till 0–15 000 euro, medan de årliga administreringskostnaderna uppskattades till 0–18 000 euro. Enligt de medelstora företagens uppskattningar var variationsintervallet för kostnaderna för att grunda det DD-system som krävs i avskogningsförordningen 15 000–250 000 euro, medan variationsintervallet för de årliga administreringskostnaderna var 5 000–60 000 euro. De stora företagen uppskattade att kostnaderna för att grunda de DD-system som krävs i avskogningsförordningen uppgår till 7 000–6 000 000 euro och att de årliga administreringskostnaderna uppgår till 19 000–2 000 000 euro.

Utöver direkta kostnader kan verksamhetsutövarna vara föremål för olägenheter som gäller anseendet, vilka kan ha konsekvenser för företagets affärsverksamhet. Dessutom kan avskogningsförordningen även ha konsekvenser för marknaden för råvaror inom dess räckvidd och för tillgången på råvaror. Avskogningsförordningen påverkar sannolikt utbudet av råämnen till de råvaror som omfattas av förordningen på EU-marknaden, varför dess kostnadskonsekvens för företagen kan synas även som en uppgång i marknadspriset på råämnena. Dessutom skapar osäkerheterna i anknytning till tolkningen av förordningen en risk för övertolkning av skyldigheterna enligt förordningen, vilket kan orsaka extra kostnader i värdekedjan.

För små företag kan det vara utmanande att tillmötesgå behoven i anknytning till utveckling av systemet för tillbörlig aktsamhet och genomföra inlämnandet av DD-förklaringar till kommissionens informationssystem på ett kostnadseffektivt sätt. Detta kan i värsta fall vara ett hinder för att produkterna ska nå marknaden.

De små och medelstora företag som utgör verksamhetsutövare enligt förordningen är föremål för lättnader i förordningen. Till exempel behöver de i enlighet med artikel 4.8 inte iakttä tillbörlig aktsamhet och lämna in någon DD-förklaring för produkter för vilka detta redan gjorts. Det är möjligt att kostnader uppstår för företag av att de i sina leveranskedjor måste byta verksamhetsutövarna till sådana som kan fullgöra skyldigheterna enligt förordningen.

Förordningen kan anses ha potentiella positiva konsekvenser för sådana företag som kan erbjuda sina verksamhetsutövare och övriga aktörer tjänster i anknytning till fullgörandet av skyldigheterna enligt EU:s avskogningsförordning. Detta kan skapa nya affärsverksamhetsmöjligheter bland annat i anknytning till utvecklingen av informationssystem, automatiseringen av insamlingen av information och rådgivningen och utbildningen till verksamhetsutövarna. Verksamhetsutövarna kan när de lämnar in DD-förklaringar använda ombud i enlighet med artikel 6.1, vilket även kan innebära nya affärsverksamhetsmöjligheter. Dessutom kan en konkurrensfördel uppkomma för verksamhetsutövare och handlare av att de kan tillhandahålla produkter enligt förordningen på marknaden och genomföra den tillbörliga aktsamheten kostnadseffektivt i hela värdekedjan.

I den nationella lagen föreskrivs på det sätt som EU:s avskogningsförordning förutsätter påföljder i en situation med överträdelser av förordningen. Konsekvenserna av den föreslagna påföljdsregleringen kan som helhet anses vara sammantagna konsekvenser som beror på förordningen och den föreslagna nationella regleringen för företagen. De påföljdsbestämmelser som är betydelsefulla för företagen utgörs av den föreslagna överträdelseavgiften och den administrativa påföljdsavgiften. I enlighet med förordningen kan den administrativa påföljdsavgiften stiga till fyra procent av omsättningen för företagen, vilket kan anses vara en

betydande påföljd i det finländska påföljdssystemet. Genom den nationella lagen avgränsas avgiften till de fyra procent som avskogningsförordningen förutsätter och inga bestämmelser om en högre avgift utfärdas, trots att förordningen möjliggör detta. Till denna del baserar sig konsekvenserna på den föreslagna nationella regleringen.

Enligt PTT:s utredning av företagskonsekvenserna har företagens nettoresultat i förhållande till omsättningen i typfallet varit omkring fem procent av omsättningen, varför maximibeloppet av avgiften, som stiger till fyra procent av omsättningen, kan anses vara avsevärd för företagen. Enligt PTT:s utredning kan påföljdsavgiften för små företag beroende på näringsgrenen stiga till 27–143 000 euro, för medelstora företag till så gott som 1,5 miljoner euro och för stora företag beroende på näringsgrenen till högst omkring 10–33 miljoner euro. Det bör beaktas att ovan nämnda fyra procent av omsättningen är en maximipåföljd och sannolikt är påföljdsavgifterna i allmänhet lägre. I samband med påförandet av en administrativ påföljdsavgift ska Livsmedelsverket även ge ett förordnande om tillfälligt uteslutande från offentliga upphandlingar och offentlig finansiering. Enligt förslaget gäller uteslutandet i sex månader och det kan anses ha indirekta ekonomiska konsekvenser för verksamhetsutövaren eller handlaren i fråga. Enligt EU:s avskogningsförordning ska ett uteslutande vara högst tolv månader långt, varför det nationella handlingsutrymmet har använts och uteslutandets längd har fastställts till sex månader.

EU:s avskogningsförordning förutsätter inte att bestämmelser utfärdas om en överträdelseavgift, men sådana är ändamålsenliga i synnerhet med tanke på minskningen av Livsmedelsverkets administrativa börda. En fast överträdelseavgift i euro som graderats enligt företagsstorleken påförs för mindre överträdelser. Beroende på storlekklassen är avgiften 500, 1 000, 2 000 eller 3 000 euro för juridiska personer. Överträdelseavgiften kan anses vara ett betydelsefullt förslag till bestämmelse även med tanke på de ekonomiska konsekvenserna för företagen, eftersom avgiftens storlek i fråga om denna i praktiken blir mindre än i den administrativa påföljdsavgiften. Det är svårt att i förväg uppskatta antalet påföljdsavgifter som kommer att påföras för företagen. Med beaktande av att ingen bot påförts med stöd av timmervarulagen, som varit i kraft från och med ingången av år 2015, kan antalet överträdelse- och påföljdsavgifter bli relativt lågt.

Den föreslagna lagen innehåller även bestämmelser om täckning av den behöriga myndighetens kostnader i situationer där kraven inte uppfylls. Detta ger upphov till kostnader för de företag som inte iakttagit regleringen i avskogningsförordningen. Livsmedelsverket kan ta ut till exempel testkostnader av en verksamhetsutövare. Med beaktande av att allt detta gäller uttryckligen för situationer där kraven inte uppfyllts, torde den ekonomiska påföljden för företag i princip kunna anses vara ändamålsenlig, trots att kostnaden kan stiga till nivåer som även kan vara höga. I fråga om denna reglering innehåller EU:s avskogningsförordning nationellt handlingsutrymme, eftersom medlemsstaterna med stöd av artikel 20 i förordningen själva får överväga om de ska utfärda bestämmelser om täckning av kostnaderna.

Överlag kan det konstateras att de ekonomiska konsekvenserna för företagen av den nationella regleringen hänför sig i synnerhet till de administrativa avgifterna och beloppet av dessa. Dessutom utfärdas bestämmelser om en förseelseavgift och en administrativa påföljdsavgift. Förseelseavgiften är graderad till 500–3 000 euro för juridiska personer. Den administrativa påföljdsavgiften kan stiga till höga nivåer, eftersom den kan vara högst fyra procent av företagets omsättning. Å andra sidan utfärdas nationella bestämmelser om det i förordningen förutsatta maximibeloppet av avgiften, men det nationella handlingsutrymmet används inte för att utfärda bestämmelser om en högre avgift. I den nationella lagen utfärdas även bestämmelser om tillfälligt uteslutande utanför offentliga upphandlingar och offentlig finansiering. Nationellt utfärdas bestämmelser om att uteslutandet kan vara sex månader långt. Med beaktande av att

förordningen möjliggör även ett tolv månader långt uteslutande, är det möjligt att anse att den nationellt föreslagna regleringen har mindre negativa konsekvenser för företagen än ett eventuellt längre uteslutande. Även den nationella regleringen har konsekvenser, i och med att Livsmedelsverket kan ta ut kostnaderna från företagen i situationer där kraven inte är uppfyllda. Det kan anses att den föreslagna nationella regleringen har ekonomiska konsekvenser för företagen. Å andra sidan hänför sig de föreslagna påföljderna till situationer där skyldigheterna i förordningen har överträtts av uppsåt eller oaksamhet. Det är svårt att i förväg uppskatta antalet överträdelseavgifter som ska påföras och antalet administrativa påföljdsavgifter.

Konsekvenser för jordbruket och livsmedelsföretagen

I avskogningsförordningen definieras jordbruksanvändning som användning av mark för jordbruksändamål, inbegripet för jordbruksplanteringar, och uttagen jordbruksareal samt för uppfödning av boskap. I jordbruket hänför sig konsekvenserna i huvudsak till nötkötts- och mjölkgårdar. Enligt Naturresursinstitutet finns det för närvarande omkring 6 600 nötgårdar. Förordningens krav kan göra det svårare att bedriva nötboskapsskötsel i synnerhet när det gäller bete. I förordningen föreskrivs det att om skog röjts till åker den 1 januari 2021 eller senare, får relevanta råvaror inte produceras på ett sådant område, om syftet är att släppa ut produkten på marknaden. I Finland går mjölkboskap på bete, medan köttboskap normalt inte går på bete.

För närvarande genererar nötboskapsskötseln omkring en tredjedel av försäljningsintäkterna av jordbruket och trädgårdsskötseln i Finland. Dessutom genererar nötboskapsskötseln hävstångeffekter inom den finländska jordbrukssektorn till exempel genom användningen av inhemska växtodlingsprodukter, såsom foderspannmål, som insatsmaterial. Således möjliggör boskapsskötseln även verksamhet inom andra produktionsinriktningar. Investeringarna i nötboskapsskötseln är en av de viktigaste investeringsobjekten i jordbruket och nötkreaturgårdarna står även för en betydande andel av lånebeståndet i jordbruket. I produktionsinriktningen har det under en lång tid pågått en strukturutveckling, där antalet gårdar har minskat avsevärt under 2000-talet, men gårdsstorleken ökat då produktionen utvidgats. Enligt uppskattning halveras antalet gårdar ännu under en tioårsperiod. Enligt Kantar Agri Oy:s enkätundersökning till mjölk- och köttproduktionsföretagen från år 2023 planerar omkring 20 procent av gårdarna investeringar för utbyggnad av djurhållningsplatserna. I enkäten om gårdsbruksenheter utvecklingsutsikter 2024–2032 (Kantar Agri 2024) bedömde 30 procent av nötboskapsgårdarna att EU:s avskogningsförordning har konsekvenser för förutsättningarna för fortsättningen av verksamheten på gården. I produktionsbyggandet har avskogningsförordningen redan haft avsevärda konsekvenser för investeringarna, då projekt skjutits upp på grund av tolkningsoklarheterna. På grund av den oklara situationen i anknytning till tolkningen av förordningen rekommenderade jord- och skogsbruksministeriet på våren 2023 att byggande genomförs annanstans än i områden som klassificerats som skog.

Utifrån det vägledande dokument som kommissionen publicerat den 2 oktober 2024 (den senaste uppdateringen är från den 15 april 2025) kan man dra en slutsledning om att byggande av en ladugård för hållning av nötboskap och en rastfälla i anslutning till den samt andra nödvändiga byggnader eller konstruktioner, såsom ett gödsel- och foderlager, i finländska förhållanden kan placeras på skogsmark utan att detta anses utgöra omvandling till jordbruksanvändning (och således orsakar avskogning enligt förordningen). Vid byggandet ska man ta hänsyn till hänvisningen till nödvändig minimiareal i det vägledande dokumentet och att klassificeringen av skog inte ändras, det vill säga att den återstående arealen fortfarande uppfyller definitionen av skog.

Röjning av betesmark i skogsmark till exempel i samband med en produktionsbyggnad kan betraktas som omvandling till jordbruksanvändning och orsakar således sådan avskogning som avses i förordningen. I den konsekvensbedömning som tagits fram av Naturresursinstitutet har man lyft fram att hinder för bete även kan medföra ekonomiska förluster för enskilda gårdsbruksenheter, om till exempel villkoren för arttypiskt bete för nötkreatur i anknytning till hållbarhetsprogrammen inte kan fullgöras på grund av förordningen eller om det blir avsevärt svårare att uppfylla dessa.

Det finns omkring 150 företag inom nötkreaturssektorn. Utifrån Statistikcentralens näringsgrensindelning fanns det sammanlagt 2 297 företag inom livsmedelsindustrin, men alla dessa företag omfattas dock inte av EU:s avskogningsförordning. Det finns 76 aktörer inom sötaksindustrin, som är relevant för kakao- och chokladproduktgruppen. Det finns 49 tillverkare av te och kaffe. Det finns 91 företag inom foderindustrin vilka använder soja. Palmolja är ett råämne som används i hög grad i hela livsmedelsindustrin. Dessutom används palmolja och fraktioner av sådan i kemiindustrin eller i andra industribranscher.

Det bedöms att aktörerna inom livsmedelsbranschen potentiellt drabbas av nya kostnader på grund av systemen och inlämnandet av DD-förklaringar. Det är möjligt att försöka sänka dessa kostnader genom automatisering av informationsinsamlingen och integration av de olika systemen. Beroende på tolkningen av förordningen, kan det i fråga om nötråvaror bedömas att utsläppande på marknaden, som är centralt för att definiera en verksamhetsutövare, sannolikt inte äger rum i nötboskapsskötseln i synnerhet på grund av karaktären för avtalsarrangemang för förmedling av kalvar, mjölkkor och dikor, förutom i samband med gårdsförsäljning och boskapsmarknader innan nötkreaturen överförs till slakteriet. I fråga om nötkött kan konsekvenserna inom livsmedelsindustrin således anses drabba i huvudsak slakterierna. Köttanskaffningen och slaktningen är väldigt koncentrerad i Finland. Antalet slakterier som behandlar nötkött och verkar i Finland har utvecklats i takt med att jordbrukets struktur har utvecklats. I Finland finns det fem större slakterianläggningar av industriell skala och utöver dessa finns det 29 mindre verksamhetsutövare som är registrerade för slakt av nötkött, det vill säga att det för närvarande finns 34 slakterier som registrerats för slakt av nötkött i Finland.

Slakterierna ska då de för första gången släpper ut nötkött på marknaden säkerställa att produkterna uppfyller kraven i deras anskaffningskedjor. Största delen av produktionen av nötkött utgörs av avtalsproduktion, där det är möjligt att separat komma överens om hur förordningens mål ska uppnås. Enligt Naturresursinstitutets konsekvensbedömning gör förordningen dock anskaffningskedjorna stela och konsekvenser kan uppkomma bland annat i form av trängsel i slaktningen. Tillfällig trängsel kan bli ett problem, om det blir synnerligen svårt att byta det slakteri som tar emot djur. Konsekvenser hänför sig även till bland annat företag som förädlar nötkött, då företaget förädlar nötkött till en relevant produkt enligt bilaga I till förordningen och släpper ut den på marknaden för första gången. Även om förordningen inte gäller mjölkprodukter, kan indirekta konsekvenser drabba mjölkboskapsproduktionen, eftersom mjölkboskap till slut når köttproduktionen.

Enligt Naturresursinstitutets uppskattning finns det 300–500 nötkreatursgårdar som idkar direktförsäljning, det vill säga gårdsförsäljning, av nötkött i Finland. De nötkreatursgårdar som idkar gårdsförsäljning kan bli föremål för en administrativ börda i synnerhet av inlämnandet av DD-förklaringar till kommissionens informationssystem. En verksamhetsutövare som idkar gårdsförsäljning i enlighet med artikel 6 i förordningen kan befullmäktiga ett ombud, till exempel ett slakteri, att för dennes räkning lämna in en DD-förklaring till kommissionens system. I så fall bör det dock observeras att verksamhetsutövaren i ett sådant fall fortfarande ansvarar för att den relevanta produkten är förenlig med artikel 3 i avskogningsförordningen. Detta innebär att nötköttetsproduktionen ska vara avskogningsfri och att produktionen bedrivits

enligt relevant lagstiftning i produktionslandet och att en DD-förklaring lämnats in. Om en nötkreatursgård har lokaler som lämpar sig för slaktning, är det möjligt att ansöka om godkännande som ett småslakteri för den hos Livsmedelsverket i enlighet med livsmedelslagen (297/2021).

För att samla in de uppgifter som föreskrivs i artikel 9 i förordningen är det i fråga om produkter som producerats utifrån en nötråvara möjligt att få de uppgifter som krävs för tillbörlig aktsamhet genom att dra nytta av till exempel de befintliga myndighetsregistren, såsom djurhållar- och djurhållningsregistret (EPR), nötkreatursregistret och registret över åkerskiften samt verksamhetsutövarnas egna system. Systemet för tillbörlig aktsamhet kan innehålla även annan dokumentation som gäller ärendet, såsom bland annat ett produktionsavtal. Inga gränssnitt för inlämnande av DD-förklaringar till kommissionens informationssystem har bildats utifrån de befintliga nationella systemen. För små verksamhetsutövare inom nötsektorn, såsom mindre slakterier, kan det bli synnerligen svårt att uppfylla kraven i förordningen på grund av de knappa resurserna, eftersom det kan vara svårt för dem till exempel att utveckla de egna systemen.

Utifrån intervjuerna i PTT:s utredning uppgår de uppskattade kostnaderna för företagen inom nötsektorn i fråga om införandet av förfarandena för tillbörlig aktsamhet till i snitt 1,1 miljoner euro och i fråga om den årliga administreringen till i snitt omkring 0,3 miljoner euro. De uppskattade kostnaderna för införandet är för medelstora verksamhetsutövare i snitt 135 000 euro, medan de årliga administreringskostnaderna uppgår till omkring 29 000 euro. I fråga om små företag uppgår kostnaderna på motsvarande sätt till omkring 8 000 euro för grundandet och till 3 000 euro per år för administreringen.

Konsekvenser för skogsbruket, företagen inom skogssektorn och andra aktörer inom skogssektorn

I Finland finns det sammanlagt omkring 5 000 verksamhetsutövare som förädlar virke eller företag som vidareförädlar produkter som framställts av virke. Omkring 2 300 av dessa företag är tillverkare av sågvaror, plywood eller andra träprodukter. Det finns något över hundra företag inom massa- och pappersindustrin i Finland. Även tryckalster och möbelindustriprodukter i trä omfattas av förordningens tillämpningsområde. Många av dessa företag är av liten storleksklass och omkring 1 300 företag är verksamma inom tryckning av tryckalster och omkring 1 000 företag inom möbelindustrin. I Finland finns det även flera hundra företagare som producerar skogsflis, ved och pelletar. Det finns 31 KN-nummer som hör till gruppen av trävaror i avskogningsförordningen.

År 2022 uppgick antalet virkesförsäljningar till omkring 136 000 i Finland. Enligt Skatteförvaltningens skattedeklarationsmaterial beträffande virkesköpare såldes virke av 92 567 aktörer med ett FO-nummer år 2022. De virkesköpare som hade gjort årsanmälan för virkesköpare uppgick till 876 år 2022. Stamved (ingår i KN-nummer 4403) avverkades i en volym på 68,6 miljoner kubikmeter år 2023 i Finland. Största delen av stamveden vidareförädlades till slut i skogsindustrin. Råämnen till skogsflis (ingår i KN-nummer 4401) som används i värme- och kraftverkens energiproduktion omfattar utöver stamved även grot och stubbar, som avverkades i en volym på sammanlagt 2,2 miljoner kubikmeter år 2023.

Rotstående träd är inte en i förordningen avsedd produkt som släpps ut på marknaden. I virkeshandeln är den verksamhetsutövare som avses i förordningen i praktiken den aktör som för första gången släpper ut en produkt som framställts av en träråvara på marknaden, till exempel virke (4403) eller brännved (4401). Den aktör som släpper ut en produkt på marknaden

kan variera beroende på handelssättet. I Finland idkas virkeshandeln såväl som rotförsäljning, där köparen i regel ansvarar för de praktiska frågorna i anknytning till avverkningen och produktleveransen (såsom att göra anmälan om användning av skog) som i form av leveransköp, där skogsägaren själv ansvarar för avverkningen och leveransen av timmer till väggkanten. Utifrån det vägledande dokument som kommissionen gett ut om tolkningen av förordningen och utifrån FAQ-dokumentet kan man dra en slutsats om att virkesköparen i regel är den som släpper ut råvirke på marknaden i Finland vid rotköp. Vid leveransköp är virkessäljaren, det vill säga skogsägaren, å sin sida den aktör som släpper ut produkten på marknaden. Dessutom, i synnerhet till exempel vid de leveransköp med fjärrtransport som görs av Forststyrelsen Skogsbruk Ab, kan utsläppandet på marknaden anses ske av virkessäljaren, varvid denne är den verksamhetsutövare som avses i förordningen. Det extra administrativa arbete som följer av fullgörandet av skyldigheterna enligt förordningen kan minska intresset bland skogsägare som gör leveransköp att göra leveransavverkningar i deras skogar och erbjuda virke på marknaden.

I fråga om de trävaror som produceras i Finland uppkommer grunden för den tillbörliga aktsamheten för hela produktionskedjan då en produkt som framställts av en träråvara (till exempel stamved) släpps ut på marknaden för första gången, varvid även en DD-förklaring ska göras för produkten. I finländska förhållanden kan det anses att grunden för den tillbörliga aktsamheten då virke släpps ut på marknaden i regel utgörs av de uppgifter som ingår i avtalet om virkesförsäljningen, anmälan om användning av skog och mätningshandlingen för virkesförsäljningen. Systemet för tillbörlig aktsamhet kan innehålla även andra dokument. Råvirke är endast en av de produkter som framställs av träråvara. Olika vidareförädlade produkter, som spelar en väldigt viktig roll, omfattas även av förordningen. Skogs- och pappersindustrin (Näringsgrensindelningen 2008, klass 17) producerar trämassor, såsom mekaniska massor, halvkemiska massor och olika cellulosarter samt pappers- och kartongprodukter, som har KN-numren 47 och 48. I fråga om mängd är cellulosa, som vidareförädlas till papper och kartong, den största produkten. I samband med vidareförädling inlämnas i regel en ny DD-förklaring då nya relevanta produkter som nämns i bilaga 1 till förordningen släpps ut på marknaden.

I och med genomförandet av EU:s avskogningsförordning drabbas skogssektorn av avsevärda nya kostnader. I fråga om informationsinsamlingen och förklaringarna för den tillbörliga aktsamheten för inhemska trävaror och produkter som framställs av dessa är det centralt att med tanke på kostnaderna utnyttja den dokumentation som uppkommer av redan befintliga processer. Nya kostnader uppkommer i synnerhet av det administrativa arbetet, utvecklingen av systemen och byggandet av gränssnitt samt av introduktionen för personalen och kunderna. Dessutom kan operativa kostnader uppkomma av ändringarna av förfaringssätten. De största kostnaderna inom skogssektorn är i regel engångskostnader, som gäller den organisering som krävs för att samla in information för den tillbörliga aktsamheten och utvecklingen av gränssnittslösningarna för att lämna in DD-förklaringar, så att förklaringarna ska kunna lämnas in till kommissionens informationssystem direkt från verksamhetsutövarnas egna system. Antalet partier som ska anmälas, vilka påverkas av partiets storlek, har en central roll för de kostnader som bildas. Ett stort antal DD-förklaringar på grund av små partier ökar kostnaderna.

Skogssektorns aktörer har bedömt att systemkostnaderna kan variera beroende på hur stora ändringar man måste göra i dessa, i vilken mån de befintliga systemen kan utnyttjas och i vilken utsträckning kostnaderna kan delas mellan olika aktörer. Om byggandet av gränssnitt och system drar ut på tiden och det blir nödvändigt att mata in uppgifter manuellt i systemen, ökar de administrativa kostnaderna för att skapa förfaranden för en längre tid.

Utifrån de intervjuer som gjorts inom skogssektorn inom ramen för PTT:s utredning uppgår kostnaderna för de stora företagen i fråga om införandet (systemen och förfarandena för

tillbörlig aktsamhet och de system som krävs för att lämna in förklaringar) till i snitt 3,2 miljoner euro och i fråga om den årliga administreringen till i snitt 0,7 miljoner euro. Kostnaderna för införandet är för medelstora företagare i snitt 135 000 euro, medan den årliga administreringen kostar omkring 29 000 euro. I fråga om små företag uppgår kostnaderna på motsvarande sätt till 14 000 euro för grundandet och till 7 000 euro per år för administreringen. Utifrån intervjuerna uppskattades kostnaderna för grundandet för små företag till omkring 75 procent högre kostnader, medan administreringskostnaderna uppskattades vara mer än tvåfaldiga än i övriga sektorer.

Risken för avskogning och skogsförstörelse i strid med kraven i EU:s avskogningsförordning är liten i Finland. Under de senaste åren har några tusen hektar skog röjts för jordbruksanvändning i Finland. Timmer som avverkat från dessa objekt som övergått till jordbruksanvändning kan utifrån förordningens definitioner inte nödvändigtvis släppas ut på marknaden, om det finns motiverade grunder att förmoda att området övergår till jordbruksanvändning enligt förordningen innan de släpps ut på marknaden. Det råvirke som fås från dessa objekt är kvantitativt sett inte avsevärd med tanke på anskaffningen av virke inom skogsindustrin, men för skogsägarna orsakar sådana objekt eventuellt bortfall av inkomster från virkesförsäljningen. Det är fortfarande möjligt att använda virke från sådana objekt för eget bruk. Definitionen av skogsförstörelse i avskogningsförordningen förutspås inte begränsa möjligheterna att använda skog i någon avsevärd mån i de områden som för närvarande används för virkesproduktion i Finland. Den viktigaste förändringen som ska granskas är omvandlingen av urskogar till odlingsskogar, vilket enligt förordningen är skogsförstörelse. Deras areal i virkesproduktionsområdet är dock relativt liten, enligt den uppskattning som baserar sig på VMI 13 omkring 49 000 hektar. Extra kostnader orsakas för verksamhetsutövarna då ett behov av tilläggsutredningar uppkommer utifrån den informationsinsamling och riskbedömning som krävs i förordningen för att säkerställa att en produkt är förenlig med förordningen.

Konsekvenser för övriga näringsgrenar och företagare som idkar handel

Utöver för jordbruks-, livsmedels- och skogsbrukssektorn uppkommer konsekvenser även för flera andra näringsgrenar, såsom gummisektorn. Kostnader uppkommer i synnerhet för företag inom handeln. I stora företag, såsom företag inom dagligvaruhandeln, är produktvolymen stor och den innehåller en stor grupp produkter som omfattas av förordningen. De som handlar med produkterna är skyldiga att se till att kraven enligt EU:s avskogningsförordning uppfylls. De stora verksamhetsutövarna inom handeln har bedömt att fullgörandet av skyldigheterna i förordningen för dem innebär investeringar i miljonklassen på grund av ansvaren relaterade till uppföljningen av ursprunget. I praktiken innebär detta utveckling av uppföljningssystem i den egna verksamheten, men även i hela produktkedjan. Det är även möjligt att administreringen av systemen ger upphov till kostnader.

Förordningen har även konsekvenser i synnerhet för stora företag som idkar handel och till viss del även för små och medelstora företag som idkar handel. I EU:s avskogningsförordning jämföras stora företag som idkar handel med verksamhetsutövare, varför de omfattas av samma skyldigheter som verksamhetsutövare. På motsvarande sätt jämföras små och medelstora företag som idkar handel inte med verksamhetsutövare. De ska dock samla in och i fem år förvara uppgifter om de relevanta produkter som de planerar att tillhandahålla på marknaden. Även i långa leveranskedjor ska det vara möjligt att säkerställa att tillbörlig aktsamhet har iakttagits i leveranskedjans olika faser. På grund av detta är systemen för tillbörlig aktsamhet och dokumenthanteringen för stora företag som idkar handel föremål för avsevärda krav. Det antal DD-förklaringar som ska lämnas in av stora handlare kan öka till ett mycket högt antal. Dessutom kan utmaningar uppkomma, om en liten eller medelstor verksamhetsutövare i

enlighet med det undantag som förordningen ger möjlighet till, inte gjort någon DD-förklaring, men detta dock är behövligt för ett stort företag som idkar handel för att säkerställa en avskogningsfri leveranskedja. I en sådan situation kan en verksamhetsutövare eller en stor handlare hänvisa till DD-förklaringar som redan lämnats in efter att ha förvissat sig om att tillbörlig aktsamhet har iakttagits i det tidigare skedet av leveranskedjan.

Utifrån de intervjuer som gjorts i PTT:s utredning uppgår uppskattningarna av kostnaderna för stora företag inom handelsbranschen på grund av införandet av de förfaranden för tillbörlig aktsamhet vilka förordningen förutsätter till i snitt omkring 1,1 miljoner euro och de årliga administreringskostnaderna till omkring 200 000 euro.

Förordningen har avsevärda konsekvenser för gummisektorn. Gummiindustrins råvaror är importvaror och över 70 procent av produktionen går till exporten. Enligt PTT:s utredning varierar kostnaderna för införandet av förfarandena för tillbörlig aktsamhet mellan 0,4 och 3,4 miljoner euro och det årliga underhållet mellan 100 000 och 900 000 euro för sektorns företag.

Särskilda konsekvenser för mikroföretag och små och medelstora företag

I motsats till flera andra EU-rättsakter som förutsätter ansvars- och hållbarhetsrapportering, kommer EU:s avskogningsförordning att gälla företag av alla storlekar, det vill säga även små företag och mikroföretag. Små företag och mikroföretag har dock beviljats vissa lättnader som gäller skyldigheterna.

Lättnaderna i fråga om skyldigheterna i EU:s avskogningsförordning beror på företagets storleksklass, det vill säga om verksamhetsutövaren eller handlaren är ett mikroföretag, ett litet eller medelstort företag (sme-företag) eller ett stort företag. I förordningen avses med ett stort företag ett företag som inte är ett mikroföretag eller ett litet eller medelstort företag. Storleksklasserna har fastställts i direktiv 2013/34/EU. I Finland har direktivet implementerats i bokföringslagen (1336/1997). Finland har infört den flexibilitet som finns i direktivet i fråga om gränsvärdena för små företag. Handlingsutrymmet möjliggör högre gränsvärden i fråga om balansomslutningen och omsättningen. Storleksklasserna omfattar tre kriterier och om två av dessa överskrids, tolkas det att företaget hör till följande storleksklass (Tabell 2).

Tabell 2: Kriterierna för företagens storleksklasser

Kriterium	Mikroföretag	Litet företag	Medelstort företag
Balansomslutning	450 000	7 500 000	25 000 000
Omsättning	900 000	15 000 000	50 000 000
Genomsnittligt antal arbetstagare räkenskapsåret	10	50	250

För små företag och mikroföretag är övergångstiden sex månader längre. Således börjar tillämpningen av förordningen för mikroföretag och små företag den 30 juni 2026, med undantag för de små företag och mikroföretag som omfattas av EU:s timmerförordning men

inte av den förlängda övergångstiden. I enlighet med artikel 6.3 i förordningen kan mikroföretagen befullmäktiga följande verksamhetsutövare eller handlare i leveranskedjan, förutsatt det inte är en fysisk person eller ett mikroföretag, att för deras räkning lämna in en DD-förklaring till kommissionens informationssystem. I så fall får den befullmäktigade verksamhetsutövaren inte släppa ut produkten i fråga på marknaden utan att ha lämnat in en DD-förklaring för den ifrågavarande verksamhetsutövarens räkning.

På motsvarande sätt behöver verksamhetsutövare som inte är små eller medelstora företag inte lämna in någon DD-förklaring om relevanta produkter som helt och hållet framställts av sådana produkter som redan varit föremål för tillbörlig aktsamhet och för vilka en DD-förklaring lämnats in (artikel 4.8). Små och medelstora företag behöver inte heller avge någon årlig rapport om deras tillbörliga aktsamhet.

Konsekvenser för medborgarna

Förordningens konsekvenser riktar sig även på fysiska personer, i synnerhet om de är skogsägare. En sådan situation föreligger åtminstone då en privat skogsägare levererar virke som leveransköp. I så fall kan en skogsägare anses vara en verksamhetsutövare enligt EU:s avskogningsförordning, då han eller hon har samma skyldigheter som en verksamhetsutövare till exempel i fråga om inlämnande av en DD-förklaring och administrering av ett DD-system. En skogsägare har som fysisk person möjlighet att befullmäktiga den följande i ledet i leveranskedjan (någon annan än en fysisk person eller ett mikroföretag) att fungera som ombud och för dennes räkning göra en DD-förklaring. En skogsägare har fortfarande en skyldighet att ställa de uppgifter som är en förutsättning för tillbörlig aktsamhet till virkesköparens förfogande för tecknandet av en försäkring. Parterna kan komma överens om informationsinsamlingen. Skogsägarens DD-system kan bestå av avtalet om virkesförsäljning, anmälan om användning av skog och mätningshandlingen, vilka ska förvaras i fem år.

Privata skogsägare som idkar virkeshandel har ofta inte möjlighet eller så är det inte ändamålsenligt för dem att bygga egna system för att administrera DD-förklaringar och lämna in sådana till kommissionens informationssystem, varför det förfarande som förordningen möjliggör, där den följande verksamhetsutövaren i leveranskedjan eller en annan extern aktör befullmäktigas att göra anmälan, i många fall är det ändamålsenligaste alternativet, med vilket även behovet av att registrera sig i kommissionens informationssystem undviks. I annat fall ska DD-förklaringen göras manuellt via det användargränssnitt som tillhandahålls av kommissionen, vilket orsakar extra arbete. Detta orsakar ekonomiska konsekvenser för skogsägaren, vilka för egen del även kan påverkas av skogsägarens kunskande, kunskaper och expertis. Dessutom begränsar avskogningsförordningen möjligheterna att utnyttja urskog i skogsmark som är i virkesproduktion.

Det påföljdssystem som ingår i den föreslagna nationella lagen gäller även för fysiska personer, såsom skogsägare, då det omfattas av de skyldigheter som föreskrivits för verksamhetsutövare (såsom vid leveransköp). Enligt förslaget är det möjligt att för fysiska personer för mindre förseelser påföra en överträdelseavgift på 300 euro eller en administrativ påföljdsavgift för större försummelser, vilken enligt föreslagna 24 § kan vara mellan 500 och 5 000 euro. Således är det möjligt att till exempel skogsägare drabbas av ekonomiska påföljder i situationer där förordningen överträds. Dessa omfattar även kostnader som eventuellt tas ut av Livsmedelsverket i en situation där kraven inte uppfylls. Dessutom är det möjligt att indirekta ekonomiska konsekvenser uppstår då Livsmedelsverket i samband med en administrativ påföljdsavgift förordnar tillfälligt uteslutande från offentliga upphandlingar och offentlig finansiering. Uteslutandet har bedömts ovan i detta avsnitt i punkten ”Allmänt om

konsekvenserna för företag”. Således kan man anse att de ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna nationella regleringen för medborgarna hänför sig i synnerhet till de administrativa avgifterna och deras antal. Den föreslagna nationella regleringen har således ekonomiska konsekvenser för fysiska personer – i synnerhet för skogsägare. De föreslagna påföljdsavgifterna hänför sig till situationer där skyldigheterna i förordningen har överträtts av uppsåt eller oaktsamhet.

Skyldigheterna i EU:s avskogningsförordning hänför sig i övrigt inte direkt till enskilda medborgare, men förordningen har sannolikt indirekta konsekvenser, eftersom kostnaderna av efterlevnaden av skyldigheterna delvis kan överföras till konsumentpriserna. Det kan anses att en positiv konsekvens av genomförandet av förordningen är att genomförandet av avskogningsförordningen ger konsumenterna en bättre möjlighet än tidigare att förvissa sig om att en produkt inte orsakat avskogning. Dessutom ger förordningen även möjlighet för medborgarna att framföra väl underbyggda synpunkter skriftligen till Livsmedelsverket.

Konsekvenser för de offentliga finanserna

De direkta konsekvenserna för de offentliga finanserna av EU:s avskogningsförordning och regeringens proposition gäller i synnerhet grundandet av övervaknings- och kontrollverksamhet och administreringen av den. Dessutom ska myndigheterna bereda sig på att tillhandahålla utbildning och rådgivning om verksamhet som är förenlig med förordningen. Kostnaderna hänför sig i huvudsak till den behöriga myndigheten, som i Finland utgörs av Livsmedelsverket. Det handlar således om sammantagna konsekvenser av EU:s avskogningsförordningen och den kompletterande nationella lagen. Bestämmelser om den behöriga myndighetens uppgifter regleras i omfattande grad i EU:s avskogningsförordning och i den nationella lagen fastställs Livsmedelsverket som behörig myndighet. Livsmedelsverket har fungerat som behörig myndighet enligt EU:s timmerförordning, men uppgiften som behörig myndighet enligt avskogningsförordningen är avsevärt bredare. Konsekvenserna i anknytning till uppgiftens innehåll beskrivs närmare i punkten om myndigheterna i avsnitt 4.2.4. Enligt artikel 14 i avskogningsförordningen ska medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheterna har tillräckliga resurser för att fullgöra skyldigheterna.

I anknytning till de ekonomiska konsekvenser som hänför sig till Livsmedelsverket kan det bedömas att genomförandet av EU:s avskogningsförordning ökar Livsmedelsverkets uppgifter avsevärt och kommer att kräva mer resurser än vad som är fallet för uppgiften som behörig myndighet i EU:s timmerförordning beroende på att den täcker fler verksamhetsutövare och produkter och de mer omfattande skyldigheterna för verksamhetsutövare och handlare. Förordningen innehåller bestämmelser om antalet minimikontroller och genomförandet av omedelbara interimistiska åtgärder. Framöver riktar sig övervakningen även på import, vid sidan om export och den inhemska produktionen. Även rapporteringen och samarbetsskyldigheterna ökar och behandlingen av väl underbyggda synpunkter orsakar ett behov av extra resurser. I synnerhet i det initiala skedet av genomförandet kommer kommunikationen med och rådgivningen till olika intressenter att kräva en avsevärd arbetsinsats och särskild uppmärksamhet ska riktas på användarnas behov av råd i fråga om kommissionens informationssystem. Genomförandet av den nuvarande timmerförordningen kräver två årsverken. I och med att avskogningsregleringen täckning utvidgas uppgår behovet av resurser på grund av avskogningsförordningen och den föreslagna nationella lagen till 16 årsverken för Livsmedelsverket enligt en preliminär uppskattning av Livsmedelsverket. Dessutom orsakar eventuella ändringar i Livsmedelsverkets informationssystem kostnader. Regleringen enligt regeringens proposition genomförs inom ramen för anslaget i planerna för den offentliga ekonomin, statsbudgetarna och antalet årsverken, genom att vid behov även med interna

allokeringar inom förvaltningsområdet säkerställa att Livsmedelsverkets resurser ligger på en sådan nivå som de lagstadgade extra uppgifterna förutsätter. I enlighet med detta har de nya uppgifter för Livsmedelsverket vilka beror på EU-lagstiftningen delvis beaktats i allokeringen till Livsmedelsverket av driftsutgiftsbesparingarna inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde. Därtill har en extra finansiering på 1,5 miljoner euro av engångsnatur anvisats till Livsmedelsverket som en intern överföring inom förvaltningsområdet i statsbudgeten för år 2025.

I och med avskogningsförordningen får Tullen uppgifter som i huvudsak är av samma typ som i genomförandet av timmerförordningen. Det bör dock observeras att bilaga I till avskogningsförordningen täcker fler varor och berör en större mängd importörer och exportörer än vad som är fallet för timmerförordningen, vilket ökar Tullens arbetsmängd. Tullen utbyter till exempel riskinformation och analyserar den, granskar tulldeklarationer och gör retroaktiva granskningar. Resursbehov hänför sig i synnerhet till dessa delområden hos Tullen, eftersom det handlar om ett helt nytt kompetensområde för Tullen. Det föreslås att nationella bestämmelser utfärdas om Finlands skogscentrals uppgifter, som i hög grad förblir samma som i den nuvarande timmervarulagen. För att främja genomförandet av förordningen är det möjligt att göra ändringar i skogscentralens handläggningssystem för anmälningar om användning av skog i samband med att det förnyas inom ramen för den befintliga lagstiftningen. Tullens och Finlands skogscentrals uppgifter kan i viss mån förutsätta sådan ny kompetens som den ifrågavarande organisationen för närvarande inte har. Tullens och Finlands skogscentrals uppgifter i genomförandet av den reglering som avses i regeringens proposition genomförs inom ramen för anslagen och antalet årsverken i planerna för de offentliga finanserna och statsbudgetarna, vid behov med interna allokeringar inom förvaltningsområdet.

I regeringens proposition föreslås det också att lagen om verkställighet av böter ändras och i och med detta föreskrivs en ny uppgift för Rättsregistercentralen. Rättsregistercentralen kan verkställa de avgifter som Livsmedelsverket påfört i anknytning till avskogningsregleringen. Det är svårt att i förväg uppskatta beloppet av överträdelseavgifterna och de administrativa påföljdsavgifterna enligt den föreslagna lagen. Med beaktande av att inte enda bot förordnats med stöd av den timmervarulag som varit i kraft från och med den 1 januari 2014, kan det anses vara sannolikt att verkställandet av överträdelseavgifter och administrativa påföljdsavgifter orsakar endast lite extra arbete för Rättsregistercentralen. Eftersom uppskattningarna av antalet påföljdsavgifter baserar sig på förmodanden och påföljdsavgifter årligen kan uppkomma inom flera förvaltningsområden, framkommer den sammantagna konsekvensen för Rättsregistercentralens totala arbetsmängd med dröjsmål och det eventuella behovet av extra resursallokeringar preciseras först senare. Verkställande av de olika förvaltningsområdenas påföljdsavgifter handlar om en uppgift av permanent karaktär och de behov av extra anslag som eventuellt uppkommer för Rättsregistercentralen behandlas i de förfaranden som gäller för planerna för den offentliga ekonomin och statsbudgetarna.

4.2.3 Miljökonsekvenser

Konsekvenser för stävjandet av klimatförändringen

Avskogning och skogsförstörelse påskyndar den globala klimatförändringen på många olika sätt, vilket även beskrivits i ingressen till förordningen. Avskogningen orsakar ensam 11 procent av växthusgasutsläppen (skäl 3). Jordbrukets utbredning driver nästan 90 procent av den globala avskogningen. Mer än hälften av skogsförlusten beror på att skogar omvandlas till åkermark, medan betesarealerna för boskap står för nästan 40 procent av skogsförlusten (skäl 16).

Miljöolägenheten av avskogningen uppstår av att kolbindningen minskar i biomassan och utsläppen från jordmånen förändras. I och med att skog röjs förloras omedelbart kolreservoaren i det trädbestånd som växer i området, utvecklingen för kolreservoaren i jordmånen försvåras och möjligheten att binda kol i områdets skog i framtiden går förlorad. Utsläppskonsekvenserna av avskogningen beror i första hand på om det handlar om torv- eller mineraljord.

EU:s avskogningsförordning kan anses ha positiva konsekvenser för stävjandet av klimatförändringen i Finland, även om de är relativt små. Utsläppen från markanvändningssektorn och upptaget av växthusgaser i sankor varierar avsevärt från år till år. I Finland har avskogningen årligen uppgått till omkring 14 000 hektar under 2010-talet, det vill säga mindre än 0,1 procent av skogsarealen i hela landet. Omkring hälften av den areal som är föremål för avskogning i Finland anknyter till byggande och omkring en tredjedel till jordbruk. Under åren 2021–2023 har nya åkrar röjts i en omfattning på knappt 3 000 hektar årligen. Under perioden mellan år 2013 och 2019 har avskogningen dock orsakat utsläpp på omkring 3,7 miljoner koldioxidekvivalenter, vars storleksklass är omkring sex procent av de totala utsläppen i Finland. De områden som omvandlats från skogsmark till odlingsmark har orsakat omkring hälften av utsläppen från avskogningen, medan motsvarande siffra för områden som omvandlats till byggd mark är omkring en femtedel. Odlingsmarkens stora proportionella andel av utsläppen jämfört med den röjda arealen beror på röjningen av torvbaserad skogsmark.

Naturresursinstitutet har i sin konsekvensutvärdering bedömt att den styrande inverkan av avskogningsförordningen för avskogningen på grund av jordbruk och klimatutsläpp dock blir liten i Finland, eftersom den skyldighet som gäller tillbörlig aktsamhet i förordningen gäller endast sju råvaror som omfattas av förordningen och därmed hindrar den inte användning av en röjd åker för jordbruk, om råvaror som omfattas av tillämpningen inte produceras på åkern. Enligt Naturresursinstitutets bedömning kan marknadsdugligheten för virke som producerats som en följd av åkerröjning för egen del ha en avskogningsdämpande konsekvens.

Redan för närvarande strävar man nationellt efter att dämpa avskogningen och de klimatutsläpp som uppkommer med olika styrmedel. Det har ansetts att dämpning av avskogningen är en behövlig metod för att minska utsläppen från markanvändningen i Finland. Den nya politikperioden för EU:s gemensamma jordbrukspolitik (GJP) inleddes i början av 2023. Politiken genomförs i varje medlemsland enligt den nationella GJP-plan som kommissionen godkände. I Finlands GJP-plan är målet att främja att klimatförändringen stävjas med obligatoriska krav inom ramen för villkorligheten och med frivilliga åtgärder. Man strävar efter att stävja avskogningen i synnerhet med det krav som omfattas av villkorligheten, enligt vilket åkrar som röjts efter år 2022 ska vara grästäckta. Med detta stävjas klimatutsläppen på grund av ändringen av markanvändningen, eftersom flerårigt gräs genererar mindre klimatutsläpp än ettåriga växter, men röjningen stävjas även genom att allmänt begränsa åkeranvändningen och de ekonomiska möjligheterna. Man bedömer att detta minskar mängden röjd åker till under 2 000 hektar på årsnivå. Andra metoder som används för att förebygga avskogning och i synnerhet för att minska behovet av åkerröjning utgörs av till exempel ägoreglering och främjande av återvinning av näringsämnen.

Konsekvenser för den biologiska mångfalden

Enligt Naturresursinstitutets konsekvensbedömning (2024) realiserar de viktigaste konsekvenserna av EU:s avskogningsförordning för mångfalden sannolikt utanför Europa, om det med förordningen är möjligt att minska avskogningen i betydande mängd. I Finland hänför sig de största konsekvenserna i fråga om skogsförstörelse till urskogar. Om det tolkas att vårdade ekonomiskogar kan vara urskogar, även om flera årtionden förflutit från senaste vård,

finns det urskog endast i de nuvarande skyddsskogarna och i tvinmarkerna utanför skogsekonomin. I Naturresursinstitutets utvärdering (2025) har den internationella definitionen av urskog preciserats, utifrån vilket man kan tolka att urskog i liten mängd finns även i ekonomiskogar. Utifrån inventeringen av rikets skogar finns det skogar av urskogskaraktär på omkring 49 000 hektar av skogsmarken för virkesproduktion i Finland. Enligt den uppskattning som baserar sig på inventeringen av rikets skogar är dessa skogars areal väldigt liten i synnerhet i södra Finland. De i förordningen avsedda urskogarna har inte kartlagts i Finland i brist på identifieringskriterier för dessa. Enligt Naturresursinstitutets bedömning kan avsaknaden av en kartläggning av urskogarna ha en negativ konsekvens för skogsmiljöns tillstånd, om till exempel skogsägarna inte vågar öka dragen av gammelskog i ekonomiskogarna av rädsla för att de ska klassificeras som urskog. Med skyddet av urskogar främjas den biologiska mångfalden.

I Naturresursinstitutets konsekvensbedömning har även betandet i nötboskapsskötseln lyfts fram som en positiv konsekvens för mångfalden. I enlighet med förordningen får skogsmark dock inte omvandlas till jordbruksmark som en följd av betande. I fråga om skogsbete har man tolkat att endast återställande av skogsbetesmark och röjning till betesmark som i praktiken saknar träd kan definieras som avskogning. Om skog röjts till en åker den 1 januari 2021 eller därefter, är bete inte tillåtet på ett sådant område, om man vill släppa ut en produkt av nötkreatursprung som omfattas av förordningen på marknaden. Det är dock tillåtet att producera ensilage i området.

Enligt Naturresursinstitutet kan en eventuell konflikt med behovet av återställande och begränsningar av skogsbetesmark bli ett problem för miljön. Enligt det vägledande dokument som kommissionen publicerade i oktober 2024 orsakas avskogning enligt förordningen dock inte av att skog övergår till jordbruksanvändning som en följd av återställandeåtgärder för att främja den biologiska mångfalden.

4.2.4 Övriga konsekvenser för människor och samhälleliga konsekvenser

Konsekvenser för myndigheterna

Förordningen har direkta konsekvenser för myndighetsverksamheten i synnerhet i anknytning till den behöriga myndigheten. Det kan bedömas att den behöriga myndighetens uppgifter kommer att öka avsevärt jämfört med timmerförordningen då antalet produkter och verksamhetsutövare är klart högre än tidigare. I Finlands föreslås Livsmedelsverket som behörig myndighet, vilket regleras i den nya nationella lagen. Utöver Livsmedelsverket skulle Tullen och Finlands skogscentral ha uppgifter i anknytning till förordningen och den föreslagna lagen. Tullens uppgifter regleras i princip i EU:s avskogningsförordning, varför de konsekvenser som hänför sig Tullen i hög grad beror direkt på EU-regleringen. Däremot baserar sig anmälningsskyldigheten för Finlands miljöcentral och dess konsekvenser på den nationella regleringen.

Den behöriga myndigheten ansvarar i enlighet med artikel 16 för att fullgöra skyldigheterna i förordningen och ska inom sitt område utföra kontroller på riskbasis om efterlevnaden av förordningen. Kontrollerna av verksamhetsutövarna och stora handlare ska omfatta kontroll av systemet för tillbörlig aktsamhet och DD-förklaringarna. För Livsmedelsverket ökar förordningen behovet av tillsynsverksamhet, och dessutom behövs resurser även för utbildning, rådgivning och kommunikation till olika aktörer i anknytning till genomförandet av förordningen, i synnerhet i det initiala skedet av genomförandet. Dessutom kommer bland annat

myndigheternas samarbete, rapporteringsskyldigheter och behandling av påföljder att öka de administrativa kostnaderna. Livsmedelsverkets uppgifter ökas även av att en fysisk person eller en juridisk person kan framföra en i artikel 31 i avskogningsförordningen avsedd väl underbyggd synpunkt om överträdelse av förordningen till verket. Det är svårt att i förväg uppskatta antalet väl underbyggda synpunkter, eftersom det handlar om ett nytt element i Livsmedelsverkets uppgiftsfält. Behandlingen av väl underbyggda synpunkter kan i viss mån öka Livsmedelsverkets arbetsmängd.

Det antal kontroller som ska utföras beror på riskklassificeringen av ursprungslandet. I fråga om lågriskländer ska en procent av verksamhetsutövarna kontrolleras. I fråga om normalriskländer är kontrollprocenten tre, medan motsvarande siffra för högriskländer är nio. Kontrollprocenterna berör varje produkt i anknytning till de relevanta råvarorna. Dessutom granskas nio procent av produkterna från högriskländer. Ländernas riskklasser har fastställts i den genomförandeförordning som kommissionen utfärdat. Tyngdpunkten i den behöriga myndighetens övervakning kommer i praktiken att ligga på aktörer som bedriver import från tredjeländer. Man har bedömt att riskbaserad bedömning kommer att ha en central ställning i importövervakningen och i fråga om importkontrollerna kan det finnas ett behov av att vara i kontakt med myndigheterna i ursprungslandet.

I fråga om exporten från länder utanför EU har Livsmedelsverket årligen gjort omkring 30 kontroller inom ramen för EU:s timmerförordning. Inhemska verksamhetsutövare har inte varit föremål för direkta kontroller. Baserat på det uppskattade antalet verksamhetsutövare och de nuvarande tolkningarna uppgår antalet kontroller i anknytning till avskogningsförordningen redan i fråga om inhemska verksamhetsutövare till åtminstone 300–450 per år, beroende på den nationella risknivån. Dessutom kan en kontrollnivå på en procent i fråga om import och export årligen innebära ytterligare omkring 150 kontroller, med en kontrollnivå på tre procent 500 kontroller och med en nivå på nio procent omkring 1 400 kontroller. Således stiger antalet kontroller mångfaldigt, i praktiken åtminstone tiofaldigt, jämfört med EU:s timmerförordning.

I tabellen visas antalet finländska verksamhetsutövare som ska kontrolleras, då en, tre eller nio procent av verksamhetsutövarna kontrolleras. Det verkliga antalet aktörer som ska räknas som verksamhetsutövare kan variera årligen och antalet kontroller påverkas även av hur importen fördelar sig enligt land. Antalet verksamhetsutövare uppgår till omkring 43 000. Den viktigaste delen av detta utgörs av skogsägare som gjort leveransköp, vars antal dock varierar avsevärt årligen. Åren 2020–2023 har antalet skogsägare som deklarerat inkomster av leveransköp varierat mellan 31 000 och 38 000 (Skatteförvaltningens statistikdatabas, skogsbruk). I tabellen nedan har material över årsanmälningarna för virkesköpare för år 2022 använts som exempel (Luke). Det uppskattade antalet årliga kontroller på olika risknivåer har beskrivits i tabellen nedan (Tabell 3).

Tabell 3. Uppskattning av det årliga antalet kontroller i den inhemska produktionen. Källa: PTT och Luke.

	Antalet företagare	1 %	3 %	9 %
Företag ¹	5268			
Gårdar som idkar direktförsäljning av nötkött ²	400			
Skogsägare som idkar leveransköp ³	37 499			
totalt:	43 167	432	1295	3885

Enligt PTT:s utredning förde 5 685 företag in produkter som omfattas av avskogningsförordningen från tredjeländer till Finland år 2023, medan 3 296 företag förde ut sådana till tredjeländer. Med en kontrollnivå på en procent innebär detta, utöver kontrollerna av den inhemska produktionen, ytterligare 57 kontroller av importörer och 33 kontroller av exportörer per år. På en kontrollnivå på tre procent är antalet kontroller 171 i fråga om importen och 99 i fråga om exporten, och på motsvarande sätt med en nivå på nio procent 512 inom importen och 297 inom exporten. En del av företagen förekommer flera gånger i beräkningarna på grund av överlappningarna i fråga om inhemsk produktion, import och export.

Antalet kontroller av verksamhetsutövare preciseras i och med att kommissionens riskklassificering av länder och den behöriga myndighetens kontrollplaner färdigställs. Enligt Livsmedelsverket kan den genomsnittliga kontrollkostnaden per verksamhetsutövare i viss mån jämföras med kontrollerna i samband med EU:s timmerförordning. Kontrollernas enhetskostnader förändras beroende på hur omfattande kontrollerna är. Det är snabbare att kontrollera den inhemska produktionen och exporten än att kontrollera importen. Enligt Livsmedelsverkets uppskattning används i fråga om de kostnader som tas ut av verksamhetsutövarna på ett enhetligt sätt samma timtaxa som i fråga om NIS2-direktivet (EU) 2022/2555 och CER-direktivet (EU) 2022/2557, det vill säga 208 euro/timme. Livsmedelsverket har preliminärt uppskattat att myndigheternas resursbehov för uppgifterna i anknytning till EU:s avskogningsförordning är sammanlagt 16 årsverken. Livsmedelsverkets totala kostnader påverkas även av kommissionens framtida tolkningar.

I propositionen föreslås det även att nationella bestämmelser utfärdas om ett tillfälligt avbrytande, vilket är en ny uppgift för Livsmedelsverket jämfört med den gällande timmervarulagen. På samma sätt som med stöd av timmervarulagen, är det i och med den föreslagna lagen även möjligt för Livsmedelsverket att förelägga att en verksamhetsutövare eller handlare ska avhjälpa brister i sin verksamhet. Om ett föreläggande om rättelse inte iakttagits,

¹ PTT:s utredning

² Naturresursinstitutets uppskattning

³ Skogsägare med FO-nummer vilka gjort leveransköp år 2022 (Luke).

kan Livsmedelsverket förbjuda en verksamhetsutövare eller handlare att på marknaden släppa ut, på marknaden tillhandahålla eller exportera produkter eller råvaror. Det är möjligt att förordna att produkterna ska förstöras och en verksamhetsutövare eller en annan handlare kan påföras en överträdelseavgift eller en administrativ påföljdsavgift för allvarigare förseelser. Enligt förslaget är överträdelseavgiften en fast avgift i euro och Livsmedelsverket har inte någon omfattande prövningsrätt i fråga om påförandet av den, varför den anknutna arbetsmängden kan anses vara mindre än för administrativa påföljdsavgifter, vilka å sin sida kan uppskattas vara mer sällsynta. Med beaktande av att inte en enda bot har förordnats med stöd av den gällande timmervarulagen, kan det uppskattas att inte heller arbetsmängden på grund av de administrativa sanktionerna enligt den nya regleringen nödvändigtvis blir särskilt stor.

Ett nytt förfarande vid Livsmedelsverket utgörs av införandet av påföljdskollegiet, som används i situationer där den administrativa påföljdsavgiften överstiger 100 000 euro. Det handlar inte om att ordna bestämmanderätt för Livsmedelsverket. Således ökar påföljdskollegiet i princip inte verkets uppgifter. Enligt förslaget utgörs kollegiet av tjänstemän från Livsmedelsverket och det sammanträder vid behov. Det handlar om ett nytt sätt att förfara i verket. En avsevärd ändring för verket är att de administrativa påföljdsavgifterna enligt avskogningsförordningen kan stiga till avsevärda belopp. Införandet av påföljdskollegiet förutsätter att verket i viss mån även utvecklar nya verksamhetsmodeller och anvisningar samt säkerställer att de som deltar i beslutsfattandet inte är jäviga. Införandet av verksamhetsmodellen kräver allokering av arbetskraft av engångskaraktär. Påföljdsavgifterna redovisas till staten, varför de inte har direkta konsekvenser för verkets ekonomi. EU:s avskogningsförordning förutsätter inte att nationella bestämmelser utfärdas om påföljdskollegiet, utan det handlar om ett förfarande som ska regleras av nationella orsaker.

I EU:s timmerförordning har Tullen tilldelats uppgifter i anknytning till kontrollen och samarbete med övriga myndigheter (artikel 27). Tullen ska göra riskanalysbaserade kontroller i importen och exporten i enlighet med artikel 26 och vid behov även retroaktiva kontroller. Föremålet för övervakningen utgörs i synnerhet av verksamhetsutövare med hög risk och eventuellt produkter som kommer från högriskländer. Tullen granskar bland annat att produkternas KN-nummer är riktiga och i fråga om produkter som omfattas av avskogningsförordningen referensnumret för DD-förklaringen från kommissionens informationssystem utifrån tulldeklarationerna. När det elektroniska gränssnittet är i användning senast från och med den 30 juni 2028, kommer granskningarna av DD-förklaringarna att skötas automatiskt via det elektroniska gränssnittet (artikel 28). I Naturresursinstitutets konsekvensutvärdering uppskattas att de kostnader och den arbetsmängd som avskogningsförordningen orsakar hos Tullen kommer att vara större i det initiala skedet av tillämpningen av avskogningsförordningen, då insatser behövs för att utbilda den egna personalen och även för rådgivningen till verksamhetsutövarna inom EU:s inre handel och då det elektroniska gränssnittet för tulldeklarationer som automatiserar verksamheten inte ännu tillgängligt till stöd för kontrollerna. De konsekvenser som beror på Tullens uppgifter baserar sig i princip i direkt på regleringen i EU:s avskogningsförordning.

Uppgifter har förordnats för Finlands skogscentral i timmervarulagen och i och med den föreslagna lagen förblir uppgifterna i huvudsak av samma typ. Om Skogscentralen i samband med övervakningen i anknytning till skogslagen konstaterar att den har sannolika skäl att misstänka en gärning eller försummelse enligt 18 § 2 mom. 1 punkten i skogslagen, det vill säga att en anmälan om användning av skog inte har lämnats in, ska den underrätta Livsmedelsverket om detta. Eftersom arbetet i huvudsak görs som en del av skogscentralens övriga övervakning enligt skogslagen, bedöms det inte ha direkta konsekvenser för den administrativa bördan. Bestämmelser utfärdas för skogscentralen även i samband med kontrollerna enligt 5 §, eftersom den kan göra kontroller utifrån ett bemyndigande av Livsmedelsverket. Med stöd av den

gällande timmervarulagen har denna möjlighet i praktiken inte utnyttjats, men i övervakningen enligt EU:s avskogningsförordning och den föreslagna nationella lagen kan det med större sannolikt uppstå ett behov av att utöva bemyndigandet, eftersom Livsmedelsverkets uppgiftsfält och regleringens täckning framöver är avsevärt större. Regleringen kring Finlands miljöcentrals uppgifter och konsekvenserna av dessa baserar sig på den föreslagna nationella regleringen.

Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Propositionen innehåller bestämmelser som är betydelsefulla med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Det finns skäl att bedöma konsekvenserna i synnerhet för skyddet för privatlivet, egendomsskyddet, näringsfriheten, rättsskyddet och jämlikheten. Likaså bedöms konsekvenserna av de administrativa påföljdsavgifterna och rätterna att få uppgifter.

Grundlagens 10 § innehåller bestämmelser om skyddet för privatlivet och hemfridsskyddet. Hemfridsskyddet är betydelsefullt med tanke på kontrollerna enligt EU:s avskogningsförordningen. Även om EU:s avskogningsförordning innehåller relativt noggranna bestämmelser om kontroller, lämnar regleringen i viss mån nationellt handlingsutrymme som är relevant för kontrollrättens proportionalitet och fastställandet av gränserna för skyddet för privatlivet. I propositionen föreslås att bestämmelser utfärdas om en möjlighet för Livsmedelsverket att göra en kontroll enligt EU:s avskogningsförordning i ett utrymme som används för boende av stadigvarande karaktär. Kontrollen kan göras endast om det är nödvändigt för att utreda omständigheter som är föremål för kontrollen. Dessutom ska man i det aktuella fallet ha en motiverad och specificerad orsak att misstänka att skyldigheterna i avskogningsförordningen har överträtts eller kommer att överträdas på ett sätt som kan leda till en administrativ påföljdsavgift enligt 23 §. En kontroll kan således göras i utrymmen som verksamhetsutövare och handlare använder för ändamål i anknytning till närings- och yrkesverksamhet, om ovan nämnda förutsättningar är uppfyllda. En verksamhetsutövare enligt förordningen kan i vissa fall vara även en fysisk person. I beredningen ha man bedömt att de kontrollbefogenheter som fastställts i propositionen hör till tillämpningsområdet för EU:s avskogningsförordning och anknyter till den myndighetskontroll som den förutsätter. Med beaktande av att kontrollen i ett utrymme som används för stadigvarande boende i den föreslagna regleringen har kopplats till den administrativa påföljdsavgiften, innebär det att kontrollen hänför sig till en avsevärd misstanke om verksamhet i strid med avskogningsförordningen. Inte en enda bot har påförts med stöd av den gällande timmervarulagen, varför det kan bedömas att sådana situationer på motsvarande sätt inte ofta uppkommer i praktiken i fråga om EU:s avskogningsförordning och den administrativa påföljdsavgiften. Således är det sannolikt att tillämpningen av regleringen av dess konsekvenser, inbegripet konsekvenserna för skyddet för hemfriden, blir måttliga.

Det egendomsskydd som tryggas i 15 § 1 mom. i grundlagen är å sin sida betydelsefullt då nationella kompletterande bestämmelser utfärdas om tillfälliga åtgärder enligt artikel 23 och korrigerande åtgärder enligt artikel 24 i EU:s avskogningsförordning. Egendomsskyddet leder till en skyldighet att låta bli att ingripa i fritt utnyttjande av egendom om man inte har någon godtagbar grund till detta. I propositionen föreslås bestämmelser om att Livsmedelsverket får möjlighet att tillfälligt stoppa utsläppande av produkter på marknaden, tillhandahållande på marknaden och export. Likaså innehåller lagförslagets 15 § bestämmelser om ett föreläggande om rättelse, 16 § om förbudet och 17 § och om ett föreläggande om bortskaffande. Dessa kan för egen del anses begränsa det fria utnyttjandet av egendom, då lagen innehåller bestämmelser om den behöriga myndighetens, det vill säga om Livsmedelsverkets befogenheter att vidta åtgärder. Innehållet i regleringen kommer från EU:s avskogningsförordning, men med tanke på exaktheten i regleringen är det av betydelse att regleringen i förordningen till vissa delar

kompletteras nationellt. Dessa tillfälliga åtgärder och korrigeringsåtgärder och deras konsekvenser kan i princip anses vara relativt typiska ärenden som hör till en tillsynsmyndighets uppgifter, och det kan inte anses vara exceptionellt att vidta sådana. Dessutom innehåller redan den gällande timmervarulagen bestämmelser om förbudet och ett korrigeringsförordnande, varför det kan anses att regleringen även i förhållande till detta är sedvanlig.

Näringsfriheten enligt 18 § 1 mom. i grundlagen är likaså en grundläggande fri- och rättighet med tanke på beredningen av den nationella regleringen, eftersom artikel 25 i EU:s avskogningsförordning stipulerar att sanktionssystemet ska täcka även tillfälligt uteslutande från offentliga upphandlingsförfaranden och offentlig finansiering. Nationellt utfärdas bestämmelser om att längden på uteslutandet är sex månader och att det förordnas i samband med den administrativa påföljdsavgiften. Den föreslagna regleringen kan anses ha konsekvenser för näringsidkarens verksamhet. Man bör dock beakta att uteslutandet har kopplats till den administrativa påföljdsavgiften, vilket innebär en i den föreslagna lagen avsevärd överträdelse av avskogningsförordningen av uppsåt eller oaktsamhet. Begränsningen kan dock överlag anses vara exakt då den begränsar sig till vissa sakligheter och noggrant avgränsad då dess längd har föreskrivits.

I 21 § i grundlagen finns det bestämmelser om rättsskyddet. Denna grundläggande fri- och rättighet är central å ena sidan med tanke på den föreslagna regleringen kring påföljdskollegiet och å andra sidan med tanke på regleringen kring väl underbyggda synpunkter. I de situationer där den administrativa påföljdsavgiften blir hög och överstiger 100 000 euro, påförs avgiften av påföljdskollegiet vid Livsmedelsverket. Enligt propositionen påförs administrativa sanktioner genom beslut av förvaltningsmyndigheten i ett förfarande enligt förvaltningslagen. Detta bidrar till att säkerställa att rättsskyddet tillgodoses. Ändamålsenligheten, oberoendet och opartiskheten i förfarandet med påförande av en påföljdsavgift på det sätt som 21 § i grundlagen förutsätter tryggas av att bestämmelser utfärdas om att beslut om att påföra en påföljdsavgift omfattas av behörigheten för kollegiet. Således kan det anses att den föreslagna regleringen kring ett påföljdskollegium har positiva konsekvenser för rättsskyddet för företag och fysiska personer. Den nu föreslagna fasta gränsen på 100 000 euro kan i vissa situationer leda till att påföljdsavgifterna för stora företag påförs i kollegiet, medan en enskild tjänsteman fattar beslutet i fråga om mindre företag, även om straffets proportionella stränghet och den procentuella andel som ger uttryck för gärningens klandervärdhet är den samma. Detta kan vara betydelsefullt även med tanke på den jämlikhet som tryggas i 6 § i grundlagen. Motsvarande reglering ingår i 7 a § i lagen om transport- och kommunikationsverket och regleringen har bedömts i omfattande grad i motiveringarna till lagstiftningsordningen i propositionen (RP 70/2023 rd, s. 115–117). Även grundlagsutskottet gav ett utlåtande om propositionen (GrUUU 13/2023 rd) och varken ifrågasatte eller kommenterade den fasta gränsen på 100 000 euro i samband med den nämnda propositionen.

Även i fråga om regleringen kring väl underbyggda synpunkter är det ändamålsenligt att bedöma konsekvenserna för rättsskyddet enligt 21 § i grundlagen. Det finns bestämmelser om väl underbyggda synpunkter i artikel 31 i EU:s avskogningsförordning. Denna reglering kompletteras genom den nationella lagen. Enligt förordningen ska den behöriga myndigheten informera den som lämnat in väl underbyggda synpunkter om vilken uppföljning som gjorts av dessa synpunkter och ange skälen för detta. I propositionen anser man att det handlar om en faktisk förvaltningsåtgärd, eftersom detta meddelande är en beskrivning av de åtgärder som den behöriga myndigheten har vidtagit i enlighet med avskogningsförordningen. Syftet är att det är tillräckligt att ge meddelandet och att inget förvaltningsbeslut behövs i ärendet. Väl underbyggda synpunkter handlar i praktiken om anmälningar som gjorts av utomstående. Den som lämnar in väl underbyggda synpunkter kan i varje fall överföra bedömningen av lagligheten i den verksamhet som bedrivs av den behöriga myndigheten, det vill säga Livsmedelsverket,

genom att anföra klagomål hos de högsta laglighetsövervakarna, vilket tryggar rättsskyddet enligt 21 § i grundlagen.

Det finns å sin sida ett behov av att bedöma konsekvenserna av administrativa påföljdsavgifter för företag och fysiska personer med tanke på legalitetsprincipen och regleringens proportionalitet. I propositionen föreslås föreskrifter om en administrativ påföljdsavgift som fastställs utifrån företagets omsättning. Därtill innehåller lagen bestämmelser om en överträdelseavgift i ett fast belopp i euro, vilken Livsmedelsverket kan påföra för mindre överträdelser. I enlighet med legalitetsprincipen förutsätts att reglering kring administrativa påföljdsavgifter är exakt. De överträdelser och försummelser för vilka avgifter kan påföras har specificerats noggrant i förslaget genom att hänvisa till punkterna i förordningen. Detaljmotiveringen till lagförslaget innehåller en utredning av proportionaliteten för de överträdelser och försummelser som gäller överträdelseavgiften och den administrativa påföljdsavgiften och om varför uttryckligen dessa överträdelser och försummelser enligt förslaget ska omfattas av påföljdsavgifterna. Den föreslagna regleringens konsekvenser för företag och fysiska personer kan anses vara avsevärda, men å andra sidan är regleringen exakt och förutsägbar. Kravet på proportionalitet omfattar sanktionernas omfattning. Det föreslås att lagen föreskriver att den övre gränsen för en administrativ påföljdsavgift är 4 procent av omsättningen i enlighet med vad som förutsätts i förordningen, vilket med tanke på företagen kan anses vara en synnerligen avsevärd påföljd. Det föreslås att beloppet av en påföljdsavgift som påförs för en fysisk person är 500–5 000 euro. Påföljdsavgifterna kan även anses ha en förebyggande konsekvens, det vill säga att de kan bidra till att påverka företagens och privatpersonernas agerande. Överträdelseavgiften, som är en påföljd för mindre överträdelser än de överträdelser som leder till en administrativ påföljdsavgift, är enligt förslaget 300 euro för en fysisk person. I fråga om juridiska personer beror avgiften på företagets storlek. Avgiften är 500 euro för mikroföretag, 1 000 euro för små företag, 2 000 för medelstora företag och 3 000 euro för stora företag. Avskogningsförordningens reglering omfattar såväl små som väldigt stora företag, varför påföljderna ska vara proportionella även med tanke på företagets storlek. I fråga om såväl den administrativa påföljdsavgiften som överträdelseavgiften innehåller lagen även bestämmelser om uteblivet påförande av avgiften. Bestämmelserna om överträdelseavgiften och å andra sidan graderingen av överträdelseavgiften kan anses vara ändamålsenliga med tanke på proportionalitetskravet.

Med tanke på konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna och även de mänskliga rättigheterna är det även behövligt att inkludera reglering kring rätten att få uppgifter i propositionen. Förslaget innehåller bestämmelser om rätten att få uppgifter från en verksamhetsutövare och handlare, en myndighet och från den som sköter en offentlig förvaltningsuppgift. Likaså innehåller det bestämmelser om en möjlighet för Finlands skogscentral att lämna ut uppgifter till Livsmedelsverket trots sekretessbestämmelserna. Bestämmelserna specificerar användningsändamålet för uppgifterna och vem uppgifterna kan beröra. Således kan bestämmelserna anses vara förenliga med det allmänna intresset och proportionella på det sätt som regleringen i allmänna dataskyddsförordningen förutsätter. Den föreslagna regleringen kring rätten att få uppgifter och rätten att lämna ut uppgifter har avgränsats till nödvändiga uppgifter. Likaså innehåller paragraferna bestämmelser om uppgifternas användningsändamål och vem uppgifterna kan gälla. Således har den föreslagna regleringen bedömts vara en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att uppnå målen med propositionen. I samband med kontroller kan behandlingen av personuppgifter gälla till exempel uppgifter om skogsägarnas handel med virke, då man i kontrollen utreder virkets ursprung och förenlighet med avskogningsförordningen samt efterlevnaden av tillbörlig aktsamhet. Med hänsyn till att rätten att få uppgifter har avgränsats till nödvändiga uppgifter, kan konsekvenserna för de som omfattas av kontrollen anses vara begränsade och ändamålsenliga. För den som omfattas av kontrollen är det även betydelsefullt att de som utför övervakning och

kontroller har tillgång till korrekta och uppdaterade uppgifter från den behövliga myndighetskällorna.

Konsekvenser för samerna som ursprungsbefolkning

EU:s avskogningsförordning innehåller flera bestämmelser om ursprungsbefolkningar, vilka beskrivits ovan i avsnitt 2.9. Bestämmelserna om ursprungsbefolkningar i EU:s avskogningsförordning förutsätter inte kompletterande nationell reglering. Regleringen i avskogningsförordningen är dock till denna del betydelsefull i Finland, eftersom samerna är den enda ursprungsbefolkningen inom Europeiska unionens territorium. Samernas hembygdsområde i Finland omfattar Enontekiö, Enare och Utsjoki kommuner samt Lapin paliskunta benämnda renbeteslags område i Sodankylä kommun. Inom samernas hembygdsområde finns även skoltområdet. Fiske, jakt, renskötsel, samlande, samiskt handarbete och de moderna formerna för att utöva dessa är traditionella näringsgrenar som hör till den samiska kulturen. I synnerhet skogsbruk som idkas i samernas hembygdsområde kan vara av betydelse för avskogningsförordningen, eftersom renar går på bete i området. Av arealen på samernas hembygdsområde förvaltas 91 procent, det vill säga 2,9 miljoner hektar, av staten.

Enligt 9 § i sametingslagen (974/1995) har myndigheterna en skyldighet att förhandla med sametinget. Enligt 9 § i lagen ska myndigheter och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter förhandla med sametinget vid beredningen av lagstiftning, administrativa beslut och andra åtgärder som kan ha särskild betydelse för samerna i syfte att uppnå enighet med eller samtycke från sametinget innan beslut fattas. Myndigheterna har även en skyldighet enligt 53 § i renskötsellagen (848/1990) att förhandla med renbeteslaget. Statens skogar förvaltas av Forststyrelsen, för vilken förhandlings- och samrådsskyldigheter föreskrivits i lagen om Forststyrelsen (234/2016). Enligt 6 § i lagen om Forststyrelsen ska vården, användningen och skyddet av naturresurser i Forststyrelsens besittning inom samernas hembygdsområde enligt sametingslagen samordnas så att förutsättningarna för utövande av samekulturen tryggas, och inom renskötselområdet enligt renskötsellagen så att de förpliktelser som föreskrivs i renskötsellagen uppfylls. Dessutom regleras delegationerna i 39 § i lagen om Forststyrelsen.

I praktiken bedriver Forststyrelsen skogsbruk i samernas hembygdsområde så att avverkning inte görs utan samtycke av renbeteslaget. Forststyrelsen har utarbetat en naturresursplan för samernas hembygdsområde, som styr Forststyrelsens verksamhet i samernas hembygdsområde under åren 2022–2027. Renbeteslagsspecifika skogsplaner, avverkningsberäkningar och betesområdeskartläggningar har utarbetats som en del av utarbetandet av naturresursplanen. Samarbete förs med renskötseln på många sätt, såsom årliga förhandlingar med Renbeteslagsföreningen, märkesdistrikten och renbeteslagen. Likaså innehåller Forststyrelsen Skogsbruk Ab:s miljöguide anteckningar om samisk kultur och skogsbruksåtgärder för att bevara den (avsnitt 2.6). Forststyrelsen har därtill ett avtal med Renbeteslagsföreningen om samordning av näringsgrenarna. Ett motsvarande avtal om samarbete har upprättats även mellan renbeteslagen i samernas hembygdsområde, Sametinget, Skolternas byastämma och Forststyrelsen. Avtal och efterlevnad av dessa är även ett krav för skogscertifiering (PEFC-kriterierna 31 – förutsättningarna för renskötsel tryggas och 32 – verksamhetsförutsättningarna för samisk kultur och samiska traditionella näringsgrenar tryggas).

Det kan bedömas att Forststyrelsens åtgärder inom samernas hembygdsområde är omfattande ur avskogningsförordningens synvinkel. Det kan bli aktuellt att beakta dessa för verksamhetsutövare och stora handlare till exempel i samband med riskbedömningen enligt artikel 10 i avskogningsförordningen. Genom kommissionens genomförandeförordning har

Finland fastställts som ett lågriskland enligt artikel 29 i EU:s avskogningsförordning. I och med detta blir de förenklade kraven på tillbörlig aktsamhet enligt artikel 13 i EU:s avskogningsförordning tillämpliga på råvaror och produkter som producerats av dessa i Finland, varför en riskbedömning enligt artikel 10 i EU:s avskogningsförordning dock inte förutsätts i princip.

Konsekvenser för landsbygden

Naturrekursinstitutet har i sin konsekvensutvärdering bedömt att regionutvecklings- och landsbygdskonsekvenserna potentiellt är negativa, eftersom förordningen kan påverka jordbruksföretagarnas möjligheter att bedriva näringsgrenar i anknytning till mjölkproduktion och uppfödning av nötkreatur, men utifrån de tolkningar som presenterats i det vägledande dokument som kommissionen gav ut i oktober 2024 kan det bedömas att konsekvenserna är måttligare än denna uppskattning. Bygginvesteringar hänför sig i typfallet till början av jordbruksföretagarnas livscykel, varför konsekvenserna i högst grad kan hänföra sig till unga företagare. Konsekvenserna är dock fallspecifika.

I enlighet med rekommendationen av Landsbygdspolitiska rådet har propositionens konsekvenser bedömts genom att tillämpa den bedömningsmetod som utvecklats för detta ändamål (<https://www.maaseutupolitiikka.fi/uutiset/maaseutuvaikutusten-arviointimenetelma>). Propositionen har avsevärda konsekvenser för landsbygden. På landsbygden finns det till exempel många små och medelstora företag, mikroföretag och fysiska personer som släpper ut relevanta råvaror och produkter på marknaden. Ett exempel på detta är leveransförsäljning av virke och gårdsförsäljning av nötkött. Dessa verksamhetsutövers färdigheter för den tilltagande övervakningen och rapporteringen är begränsade, vilket ökar behovet av rådgivning och stöd. De utökade uppföljnings- och rapporteringskraven ökar den administrativa bördan för dem som bedriver verksamhet i anknytning till produkter som framställts av relevanta råvaror på landsbygden.

Genomförandet av förordningen har konsekvenser för jordbruksföretagens verksamhetsförutsättningar med tanke på utvecklingen av verksamheten (ändamålsenlig ägostruktur, placeringen av funktionerna och investeringsplaneringen). Kostnadskonsekvensen i fråga om investeringarna uppstår i jordbruksnäringen då det inte finns alternativa placeringsmöjligheter, vilket är betonat i synnerhet i områden där skogsarealen är stor. På samma gång ökar osäkerheten för finansieringen för investeringar på landsbygden.

Genomförandet av förordningen kan även skapa nya näringsmöjligheter, till exempel för skogstjänstföretag, småföretagare och rådgivningsorganisationer, vars roll i uträttandet av ärenden och fullgörandet av skyldigheter för företagens räkning kan öka.

Konsekvenser för djurens välbefinnande

Naturrekursinstitutet har bedömt att förordningen har små konsekvenser för djurens välbefinnande. I fråga om skogsbete bör det observeras att bete på områden som delvis har ett trädbestånd ger ett viktigt skydd och skugga för nötkreatur. Förordningen om skydd av nötkreatur har ändrats i juni 2024 på så sätt att den årliga skyldigheten att låta djur gå ute stiger till 90 dagar för båsladugårdar. Åtminstone 60 dagar av skyldigheten att låta djur gå ute ska fullgöras mellan den 1 maj och den 30 september. De återstående 30 dagarna kan genomföras vid en önskad tidpunkt under kalenderåret.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Behörig myndighet

Vid beredningen av propositionen bedömdes olika alternativ till vilken eller vilka aktörer som ska vara behöriga myndigheter enligt EU:s avskogningsförordning i Finland. I enlighet med artikel 14.1 i förordningen ska en medlemsstat utse en eller flera behöriga myndigheter. Med hänsyn till uppgiftens karaktär och innehåll kan det anses vara ändamålsenligt att dessa aktörer är myndigheter. Livsmedelsverket har i enlighet med 2 § i timmervarulagen fungerat som behörig myndighet enligt EU:s timmerförordning. Enligt avskogningsförordningen skulle uppgifterna om de behöriga myndigheterna meddelas till kommissionen senast den 30 december 2023. Jord- och skogsbruksministeriet meddelade till kommissionen i december 2023 att Livsmedelsverket är den behöriga myndighet som avses i avskogningsförordningen i Finland. På samma gång konstaterades att den slutliga riktlinjen dock dras upp i samband med att den nationella lagen utfärdas.

Vid beredningen av propositionen och i den nationella avskogningsarbetsgruppens arbete övervägdes i synnerhet om Tullen bör sköta uppgifter som hör till den behöriga myndigheten i samband med tillfälligt avbrytande i samband med import och export. I avskogningsförordningen finns det bestämmelser om tullmyndigheternas uppgifter, i synnerhet i artikel 26–28 i förordningen, och dessa bestämmelser tillämpas i oförändrad form i medlemsstaterna. Däremot skulle rollen som behörig myndighet vara en uppgift som ska föreskrivas separat för Tullen på det nationella planet. Den skulle föreskrivas för Tullen utöver ovan konstaterade föreskrivna uppgifter för tullmyndigheterna. I samband med övervägningen lyfte man fram att tillfälliga åtgärder förutsätter snabba åtgärder även i samband med import och export. Å andra sidan kan Tullen redan med stöd av den nuvarande tullagstiftningen och avskogningsförordningen stoppa en produkt vid gränsen, varefter den vid behov är i kontakt med den behöriga myndigheten, som bedömer de fortsatta åtgärderna. Det kan anses att rollen som behörig myndighet förutsätter att Tullens kunskaper och kunnande om avskogningsregleringen måste fördjupas avsevärt för att den självständigt ska kunna bedöma förseelser och fatta beslut som gäller tillfälligt avbrytande.

Det vore konsekvent att Livsmedelsverket har rollen som behörig myndighet, med beaktande av dess nuvarande uppgifter och att regleringen i och med EU:s avskogningsförordning utvidgas till bland annat nötkreatur, från nötkött till förädlade livsmedel och till en del andra livsmedel. Utöver att Livsmedelsverket fungerat som behörig myndighet enligt EU:s timmerförordning, har det även granskat tillstånden för FLEGT-produkter som tas in i unionen via Finland innan partiet förtullas och övergår till fri omsättning. Systemet Traces används som plattform för kommissionens i EU:s avskogningsförordning avsedda EUDR-informationssystem. Det används redan vid Livsmedelsverket bland annat för handläggningen av FLEGT-licenser och växthälsointyg. Dessutom har Livsmedelsverkets sakkunniga följt beredningsprocessen för EU:s avskogningsförordning från första början och Livsmedelsverket har avsevärt kunnande och avsevärd kunskap om genomförandet av avskogningsförordningen. Således kan det anses vara ändamålsenligt att Livsmedelsverket verkar som behörig myndighet enligt avskogningsförordningen. Likaså kan det anses att det inte är ändamålsenligt att utfärda bestämmelser om uppgifter som ankommer på den behöriga myndigheten för Tullen, utan att den sköter de uppgifter som föreskrivits för tullmyndigheter i EU:s avskogningsförordning.

5.1.2 En eventuell uppgift för kommunens livsmedelstillsynsmyndighet

Under beredningen av propositionen övervägdes även om den föreslagna lagen ska innehålla bestämmelser om uppgifter i anknytning till exempelvis kontroller för de kommunala livsmedelstillsynsmyndigheterna. I Finland sköter Finland livsmedelskontrollen. I samband med beredningen har man bedömt om det finns skäl att utfärda bestämmelser om en noggrant avgränsad roll för kommunerna, där de bland annat i samband med tillsynen även gör dokumentövervakning i anknytning till EU:s avskogningsförordning. Övervakningen kan vara sådan att den inte blir regelbunden, utan är av sporadisk karaktär. Å andra sidan är det svårt att i förväg bedöma omfattningen av behovet av uttryckligen sådana kontroller som görs av de kommunala livsmedelstillsynsmyndigheterna. Dessutom förutsätter uppgiften en avsevärd insats för att utbilda kommunens myndigheter. Således föreslås det inte att bestämmelser om någon ny uppgift för den kommunala myndigheten för livsmedelstillsynen utfärdas i lagen. Däremot innehåller specialmotiveringarna till 5 § 3 mom. i den föreslagna lagen en hänvisning till möjligheten att Livsmedelsverket vid behov genom en separat överenskommelse kan befullmäktiga den kommunala livsmedelstillsynsmyndigheten att göra kontrollen, det vill säga att den kan fungera som en i momentet avsedd sakkunnig som befullmäktigats separat av Livsmedelsverket.

5.1.3 Alternativen för att genomföra sanktionerregleringen

I fråga om sanktionerregleringen i EU:s avskogningsförordning har man i samband med beredningen av förordningen bedömt hur regleringen i förordningen ska kompletteras nationellt. Man har i synnerhet övervägt de naturliga påföljder som är ändamålsenliga och motiverade med beaktande av förordningens skyldigheter, utgångspunkterna för det nationella påföljdssystemet, karaktären på den ifrågavarande verksamheten och karaktären på förseelser för vilka det är befogat att utfärda bestämmelser om påföljder. I 12 § i den gällande timmervarulagen finns det bestämmelser om virkesförseelse och i 48 a kap. 3 b § i strafflagen regleras virkesbrott, vilka är straffrättsliga påföljder. Artikel 25 i avskogningsförordningen innehåller flera olika påföljder om vilka medlemsstaterna ska utfärda nationella bestämmelser.

Artikel 25.2 a i avskogningsförordningen, enligt vilken nationella bestämmelser ska utfärdas om böter, vars maximibelopp för fysiska personer ska vara minst fyra procent av omsättningen, är betydelsefull för det nationella påföljdssystemet. Regleringen om den straffrättsliga påföljd som ska påföras för en juridisk person, det vill säga en samfundsbot, i 9 kap. i strafflagen möjliggör för närvarande inte att en bot påförs utifrån en juridisk persons omsättning, varför man i propositionen föreslår att bestämmelser utfärdas om en administrativ påföljdsavgift, vars belopp fastställs enligt omsättningen.

Avsnitt 4.1 ovan innehåller en närmare beskrivning av det nationella handlingsutrymmet i anknytning till sanktionerregleringen i avskogningsförordningen och de lösningar som föreslagits i propositionen. Det föreslås inte att reglering om straffrättsliga sanktioner inkluderas i propositionen, utan sanktionerna genomförs som administrativa påföljder och till behövliga delar som administrativa sanktioner. I anknytning till detta har EU:s miljöbrottsdirektiv dock utfärdats den 11 april 2024. Den innehåller en skyldighet att utfärda bestämmelser om att vissa förfaranden i strid med avskogningsförordningen är straffbara. I och med den kommer bestämmelser om straffrättsliga påföljder att utfärdas nationellt i sinom tid i anknytning till avskogningsförordningen, vilket refererats mer ingående i avsnitt 3.1.5 ovan.

5.1.4 Påföljdskollegiet

I samband med den fortsatta beredningen av propositionen efter remissbehandlingen har man bedömt behovet av ett förfarande med kollegialt beslutsfattande vid Livsmedelsverket i samband med påföljdsavgifter med ett stort belopp i euro. I EU:s avskogningsförordning förutsätts inte att bestämmelser utfärdas om något påföljdskollegium, men administrativa sanktionsavgifter som är bundna till omsättningen kan de facto bli så stora att befogenheten att påföra dessa ska tilldelas ett kollegialt organ, det vill säga påföljdskollegiet. I samband med beredningen har man i synnerhet övervägt om det ska handla om ett förfarande för beslutsfattande eller snarare om ett permanent organ. Likaså ha man bedömt den gräns i euro från och med vilken påföljdskollegiet beslutar om avgifterna. Hittills har bestämmelser om ett påföljdskollegium inte utfärdats inom Livsmedelsverkets förvaltningsområde.

Redan för närvarande behandlas olika typer av påföljdsärenden i Livsmedelsverket. Det är fråga om ett förvaltningsförfarande. En eventuell påföljd grundar sig på ett förvaltningsbeslut som fattats i ärendet. Ärendet behandlas utifrån förvaltningslagen (434/2003) och en eventuell ärendespecifik specialreglering. Livsmedelsverket kan påföra relativt höga påföljdsavgifter i synnerhet med stöd av lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (1188/2014). Den påföljdsavgift som påförs för en juridisk person är minst 2 000 euro och högst 100 000 euro enligt 52 § 1 mom. i lagen. Dessutom föreskrivs det i paragrafen att beloppet till och med kan vara över 100 000 euro i vissa situationer. I praktiken har de påförda påföljdsavgifterna dock legat närmare minimum, det vill säga 2 000 euro. Med stöd av övriga lagar har ingen möjlighet föreskrivits för Livsmedelsverket att påföra en lika stor påföljdsavgift som i ovan beskrivna exempel som gäller fiskeriövervakningen. Till exempel med stöd av utsädeslagen (600/2019), växtskyddslagen (1110/2019) och lagen om djursjukdomar (76/2021) kan Livsmedelsverket påföra en avgift på högst 5 000 euro. Däremot har Livsmedelsverket i återkravssituationer fattat beslut där de återkrävda beloppen har uppgått till några tiotusentals euro.

Under den senaste tiden har bestämmelser om påföljdskollegier utfärdats i flera olika lagar. Ett kollegialt organ har tilldelas påföljdsbefogenheter i dataskyddslagen (1050/2018, 24 §), lagen om Finansinspektionen (878/2008, 10 §) och lagen om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online (99/2023, 3 §). Likaså utfärdades bestämmelser om ett påföljdskollegium i lagen om Transport- och kommunikationsverket (935/2018, 7 a §) i samband med att lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet (18/2024) utfärdades. I dessa situationer har befogenheter tilldelats ett separat påföljdskollegium eller i fråga om Finansinspektionen till dess direktion. I detta avseende är regleringen inte helt kommensurabel. I typfallet har bestämmelser dock utfärdats om ställningen, uppgifterna, mandatperioden, sammansättningen, medlemmarnas behörighet, utnämningen av medlemmar, medlemmarnas oberoende och opartiskhet samt beslutsfattandet inklusive föredragningsförfarandet i fråga om kollegiala organ. Grundlagsutskottet har ansett benämningen kollegium inte är särskilt lyckad, men grundlagen ställer inga hinder i vägen för att använda den (GrUU 24/2018 rd, s. 3). Med beaktande av att administrativa påföljder i anslutning till EU:s avskogningsförordning inte nödvändigtvis inkommer för behandling särskilt ofta, är det ändamålsenligt att i den föreslagna lagen, vid sidan om det permanenta organet, överväga möjligheten att utfärda bestämmelser om påföljdskollegiet uttryckligen som ett förfarande för att fatta beslut, vilket kan anses vara ett förfarande som i viss mån är mer flexibelt.

Fastställandet av en gräns i euro grundar sig på i vilket skede rättssäkerhetsintresset kan anses vara accentuerat till den grad att detta talar för att ärendet avgörs i ett kollegialt organ (se GrUU 14/2018 rd, s. 19). Det står klart att det inte finns någon ostridig gräns, utan gränsen kan på befogade grunder fastställas till olika nivåer. I beredningen har man således bedömt när beloppet

av en påföljdsavgift är sådan att den inte längre jämföras med de administrativa påföljder som Livsmedelsverket påför för närvarande (se GrUU 14/2018 rd, s. 19). I den befintliga regleringen finns det bestämmelser om olika övre gränser för påföljderna, men i princip kan det anses att maximibeloppet utgörs av avgiften på 100 000 euro i anknytning till fiskeriövervakningen. I och med detta kan man anse att påföljden i fråga om 100 000 euro redan är stor och i viss mån hög jämfört med den nuvarande regleringen. Således kan man anse att gränsen på 100 000 euro är en ändamålsenlig gräns för påföljdskollegiets bestämmanderätt i propositionen. Samma gräns på 100 000 euro har fastställts för påföljdskollegiet även i lagen om Transport- och kommunikationsverket.

5.2 Planerade och genomförda metoder i andra medlemsstater

5.2.1 Allmänt

I bedömningen av de metoder som de andra medlemsstaterna planerat och genomfört har man utnyttjat Naturresursinstitutets konsekvensutvärdering. I utvärderingen har man även granskat genomförandet av EU:s avskogningsförordning i andra länder, såsom i Sverige, Slovenien och Estland. I detta avsnitt granskas genomförandet av avskogningsförfarandet och den centrala lagstiftningen utöver ovan nämnda länder även i fråga om Tyskland, Norge och Förenta staterna. Relativt lite exakt information är tillgänglig om de andra staternas planer och metoder för att genomföra EU:s avskogningsförordning. Det kan dock bedömas att utmaningarna i anknytning till genomförandet av avskogningsförordningen upprepas i huvudsak i samma riktning i de olika länderna. Landspecifika utmaningar till exempel i förhållandet till den nuvarande lagstiftningen och den lagstiftning som ska utfärdas i och med avskogningsförordningen samt myndighetsorganisationernas tidigare uppgiftsbeskrivning. Även de kostnader som orsakas för företagen av informations- och rapporteringsbehoven ses som en avsevärd utmaning.

5.2.2 Sverige

I Sverige kompletteras EU:s timmerförordning av lagen (2014:1009) om handel med timmer och trävaror) och förordningen (2014:1010) om handel med timmer och trävaror. Lagen innehåller bestämmelser om bland annat den behöriga myndigheten, tillsynen och sanktioner. Lagen trädde i kraft år 2014. Svenska Skogsstyrelsen sköter uppgifterna för den behöriga myndigheten enligt EU:s timmerförordning och den nationella lagstiftning som kompletterar den. Skogsstyrelsen har även anmälts som behörig myndighet enligt avskogningsförordningen i Sverige.

I Sverige inrättades i juni 2023 en arbetsgrupp (Dir. 2023:82) för att utreda anpassningen av svensk rätt till EU:s avskogningsförordning. Målet med utredningen var att ta fram förslag för att säkerställa att förordningen iakttas på ett kostnadseffektivt och rättssäkert sätt. Ett annat mål var att Sverige klassificeras som ett lågriskland i och med förslaget. Ett ytterligare mål var att identifiera lagstiftning som i Sverige är betydelsefull för att iakttas avskogningsförordningen. Uppdraget innehöll förslag till författningsändringar för att anpassa den svenska lagstiftningen. Delbetänkandet (SOU 2023:77) publicerades i november 2023 och slutbetänkandet (SOU 2025:17) i februari 2025. I slutbetänkandet föreslås såväl ny reglering som ändringar i den nuvarande lagstiftningen.

Enligt slutbetänkandet av utredningsarbetsgruppen eftersträvas med anpassningen av lagstiftningen att den sker på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt som minimerar negativa konsekvenser för jord- och skogsbrukets produktion. Målet är bland annat att uppnå hög rättssäkerhet för fysiska och juridiska personer, beakta konkurrensförutsättningarna inom EU:s inre marknad och i förhållande till tredjeländer samt att respektera ägande- och

brukanderätten. Dessutom ska långvariga och tydliga verksamhetsförutsättningar föreskrivas för företagsverksamhet. Likaså ska målet vara att minimera den administrativa bördan för företag och myndigheter. Det bedöms att sanktionsregleringen i förordningen delvis inte är kompatibel med nationell praxis. Den snäva tidsplanen för genomförandet och det stora antalet ottydligheter i kraven i förordningen har upplevts som de centrala utmaningarna i genomförandet av avskogningsförordningen i Sverige. Dessutom har avskogningsförordningen förhållande till EU:s förordning om restaurering av natur (EU) 2024/1991 och EU:s miljöbrottsdirektiv ansetts vara oklart.

Enligt slutbetänkandet är det inte behövligt att införa nya regler som förebygger avskogning, eftersom landet kan vara ett lågriskland i fråga om avskogning. I betänkandet föreslås att bestämmelser som förebygger skogsförstörelse införs. I betänkandet föreslås en bestämmelse i skogsvårdslagen om att den produktiva skogsmarkens ägare ska underrätta Skogsstyrelsen om en föryngringsavverkning ska ske i en urskog. För det andra föreslås i betänkandet en skyldighet för skogsmarkens ägare att ange vad han eller hon avser att göra för att motverka skogsförstörelse i urskog där föryngringsavverkning planeras. För det tredje föreslås att den som ska anlägga skogsplantage på skogsmark där det tidigare inte har varit skogsplantage ska anmäla detta till Skogsstyrelsen. Till stöd för det ovan nämnda föreslås även att termerna urskog, plantage och skogsförstörelse fogas till skogsvårdslagen.

Enligt den rapport som svenska Skogsstyrelsen sänt till Europeiska kommissionen fanns det år 2022 i landet så gott som 300 verksamhetsutövare som släpper ut inhemskt virke eller timmer på marknaden och som ska ses som verksamhetsutövare enligt EU:s timmerförordning och omkring 4 500 verksamhetsutövare som importerar virke eller trävaror. Enligt slutbetänkandet av den svenska utredningsarbetsgruppen kommer sannolikt omkring 40 000 företag att årligen lämna in en DD-förklaring till kommissionens EUDR-informationssystem. Enligt Naturresursinstitutets utvärdering anser man i Sverige att det stora, men icke-preciserade antalet ekonomiska aktörer är en utmaning.

I Sverige förväntar man sig att EU:s avskogningsförordning har särskilda konsekvenser för virkes- och nötköttsproduktionen, eftersom de är de enda råvarorna som omfattas av förordningen och som produceras i landet. Man har ansett att det är svårt att bedöma förordningens konsekvenser för jord- och skogsbrukssektorerna. Man upplever att de administrativa kostnader som orsakas av nya informationssystem potentiellt är avsevärda i synnerhet för små företag, eftersom högre krav på utsläppande av produkter på marknaden gynnar stora verksamhetsutövare. Bland annat det så kallade geolokaliseringskravet i förordningen väcker oro. De administrativa kostnaderna upplevs eventuellt ha en negativ inverkan på skogsbolagens köpkraft, vilket på samma gång minskar inkomsterna av virkesförsäljning för skogsägarna. Allmänt taget kan de extra konsekvenserna för boskapsuppfödningen med dålig lönsamhet vara avsevärda, om en stor del av kostnaderna i leveranskedjan hänförs till jordbrukaren.

Enligt en preliminär uppskattning orsakar EU:s avskogningsförordning årliga kostnader på omkring 2–3 miljoner euro för svenska Skogsstyrelsen. Det anses att rådgivning och information till verksamhetsutövarna är viktigt. I det svenska betänkandet föreslås att kostnaderna på grund av den behöriga myndighetens kontroller kan täckas även med avgifter som i regel tas ut av företag som under kalenderåret har lämnat in en DD-förklaring till kommissionens EUDR-informationssystem.

5.2.3 Estland

I Estland har miljönämnden (Environmental Board, Keskkonnaamet) fungerat som behörig myndighet med ansvar för genomförandet av EU:s timmerförordning. I Estland har man inte ännu noggrant fastställt vilken eller vilka myndigheter som kommer att övervaka efterlevnaden av EU:s avskogningsförordning. I fråga om trä har Estlands miljöverk (Keskkonnaamet) utsetts till behörig myndighet, men i fråga om jordbruksprodukter och gummi har den behöriga myndigheten inte ännu utsetts. I Estland anser man att tullmyndigheterna är en viktig instans i genomförandet av förordningen. Under den tid då Naturresursinstitutets gjorde konsekvensutvärderingen hade myndigheterna inte ännu inlett systematisk kommunikation för genomförandet av avskogningsförordningen. Det är möjligt att ändringar kommer att göras i anknytning till de behöriga myndigheternas nya uppgifter i de gällande författningarna. Dessutom har den preliminära bedömningen påvisat ett behov av att ändra den estniska strafflagen. I Estland anser man att den största utmaningen i genomförandet av förordningen är bland annat bristen på tekniska definitioner i anknytning till kommissionens informationssystem och kompatibiliteten mellan myndigheternas och de privata aktörernas databaser.

5.2.4 Slovenien

I Slovenien har Förvaltningsverket för livsmedelssäkerhet, veterinärmedicin och växtskydd (The Administration of Food Safety, Veterinary, and Plant Protection – AFVP), som verkar inom jordbruks-, skogsbruks- och livsmedelsministeriets förvaltningsområde, utnämnts som behörig myndighet och genomförare av EU:s avskogningsförordning. AFVP fungerar även som behörig myndighet i fråga om EU:s timmerförordning. Slovenien har grundat en arbetsgrupp för att bereda det nationella genomförandet av EU:s avskogningsförordning. Den har till uppgift att bereda ett utkast till nationell lagstiftning för att genomföra förordningen, vilket omfattar bland annat förslag om de behöriga myndigheterna.

Enligt Naturresursinstitutets konsekvensutvärdering anser man i Slovenien att de system som EU:s avskogningsförordning kräver är en utmaning. Man anser att utmaningen för företagen utgörs i synnerhet av den korta genomförandetiden och bristerna i anknytning till kommissionens EUDR-informationssystem. I fråga om den inhemska produktionen tror man att avskogningsförordningen orsakar en extra börda i synnerhet för små jordbrukare och skogsägare på grund av skyldigheterna i anknytning till tillbörlig aktsamhet i förordningen. Man strävar efter att minimera verksamhetsutövarnas administrativa börda och maximera utnyttjande av de nationella spårbarhetssystemen.

För närvarande kräver organiseringsarbetet i anknytning till EUTR och FLEGT några årsverken av de ansvariga myndigheterna i Slovenien. Enligt Naturresursinstitutets konsekvensutvärdering behövs i Slovenien utifrån en preliminär grov uppskattning omkring 30 nya personer till den behöriga myndigheten och till eventuella andra nationella tillsynsmyndigheter. På grund av osäkerhetsfaktorerna under beredningen av genomförandet har det upplevts vara utmanande att uppskatta resursbehoven. I landet kommer man att mer ingående bedöma förhållandet mellan råvaror som producerats i hemlandet (nötkött och virke) och förädlingen av dessa till den skyldighet som gäller tillbörlig aktsamhet i avskogningsförordningen. Likaså kommer man att bedöma antalet relevanta importerade produkter och den fortsatta förädlingen i Slovenien och antalet verksamhetsutövare och handlare i ovan nämnda värdekedjor.

5.2.5 Tyskland

Tyskland har utfärdat bestämmelser om genomförandet av EU:s timmerförordning genom HolzSIG-lagen om bekämpning av handel med olagligt avverkat timmer (Gesetz gegen den Handel mit illegal eingeschlagenem Holz – HolzSiG), som trädde i kraft år 2013 och genom den anknutna förordningen (Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum HolzSiG). I Tyskland utgörs den behöriga myndigheten enligt EU:s timmerförordning i fråga om importerat virke av förbundsrepublikens jordbruks- och livsmedelsverk (Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung – BLE). I fråga om inhemskt timmer är den behöriga myndigheten delstatsspecifik. I Tyskland har BLE även utsetts som behörig myndighet enligt avskogningsförordningen och det ansvarar för att genomföra och övervaka förordningen. BLE övervakar i synnerhet efterlevnaden av verksamhetsutövarnas skyldigheter. De delstatsmyndigheter som redan övervakar efterlevnaden av de tillämpliga lagarna i Tyskland ansvarar för övervakningen av inhemska råvaror, såsom nötkött, soja och trä.

Tysklands livsmedels- och jordbruksministerium (Bundesministerium für Ernährung und Landwirtschaft – BMEL) inledde i oktober 2024 ett samrådsförfarande om en nationell lag för att genomföra utkastet till avskogningsförordning. Genomförandebestämmelser behövs för att skyldigheterna på grund av EU:s avskogningsförordning ska kunna fullgöras fullt ut och enhetligt i hela landet. I synnerhet ska bestämmelser utfärdas om de aktuella myndigheternas ansvarsområden och befogenheter samt om påföljder. I Tyskland har man därtill fogat en hänvisning till paragraf 71 g om biomassa i avskogningsförordningen till lagen om energibesparingar och förnybar energi (Gebäudeenergiegesetz).

I Tyskland har man strävat efter att på olika sätt stödja verksamhetsutövarna i genomförandet. BMEL grundade år 2020 ett nationellt intressentforum som behandlar avskogningsfria leveranskedjor, vars uppgift har varit att ge information om hur beredningen av avskogningsförordningen framskrider till företrädare för näringslivet, vetenskapen och civilsamhället samt att stödja de olika aktörernas förberedelser i genomförandet av förordningen. Forumet har för avsikt att fortsätta verksamheten även efter att tillämpningen börjat. Därtill har BMEL bland annat gett ut en guide (2025) om förordningens centrala konsekvenser för skogsbruket i Tyskland.

5.2.6 Norge

Europeiska kommissionen har antecknat att avskogningsförordningen är betydelsefull för EES. Norge förmodar att förordningen ingår i EES-avtalet, men bedömer fortfarande detaljerna om tillämpningen av förordningen i EES-området. EU:s avskogningsförordning ersätter den tidigare timmerförordningen som gällt i Norge och utvidgar regleringen till att gälla även andra råvaror och produkter. Avskogningsförordningen orsakar ändringar i den norska lagstiftningen. Timmerförordningen har i fråga om produkter som har sitt ursprung utanför Norge implementerats i den norska lagstiftningen genom en förordning som getts med stöd av lagen om den biologiska mångfalden och i fråga om produkter som producerats i Norge genom en förordning som getts med stöd av skogslagen. Norska miljödirektoratet (Miljødirektoratet) ansvarar för övervakningen av importerade produkter och norska lantbruksdirektoratet (Landbruksdirektoratet) för övervakningen av inhemska produkter i fråga om timmerförordningen. Miljødirektoratet och lantbruksdirektoratet har till uppgift att säkerställa genomförandet av EU:s avskogningsförordning, inklusive kontroller av företag och produkter. Man planerar att genomföra avskogningsförordningen genom att utfärda bestämmelser om den som en helhet som baserar sig på lagen om den biologiska mångfalden och någon av de lagar som administreras av jord- och livsmedelsministeriet, såsom markanvändningslagen (jordlova).

Genomförandet av förordningen ökar de administrativa kostnaderna och kräver extra resurser av myndigheterna. Lantbruksdirektoratet (Landbruksdirektoratet) har preliminärt uppskattat att ett fullständigt genomförande av förordningen kräver 16–32 årsverken, medan ett partiellt genomförande kräver 8–16 årsverken. Miljödirektoratet (Miljödirektoratet) har uppskattat resursbehovet till 11 årsverken för såväl ett fullständigt som partiellt genomförande. De nuvarande bedömningarna av konsekvenserna för de norska företagen baserar sig på de preliminära bedömningarna av Europeiska kommissionen. Norge planerar att precisera bedömningarna av konsekvenserna.

5.2.7 Förenta staterna

Förenta staternas lagstiftning innehåller liknande mål som EU:s avskogningsförordning. Så kallade Lacey Act i Förenta staterna förbjuder handel med fisk, vilt och växter som skaffats olagligt utanför Förenta staterna. Rättsakten Lacey Act kompletterades år 2008 med ändringar som gällde skog, med vilka träd inkluderades som en del av definitionen av växter och bestämmelser utfärdades om skyddet av skogar i timmerhandeln. Ändringarna i anknytning till Lacey Act ingår i rättsakten Food, Conservation, and Energy Act of 2008. Förbudet omfattar således även olagligt avverkat timmer. Lagen har ändrats flera gånger efter att den trädde i kraft (1900) och produkttäckningen har breddats. Lagen förutsätter att man kan bevisa leveranskedjan, lagligheten och att importregistrering gjorts vid införsel i landet. Lacey Act skyddar såväl växter som viltlevande djur genom bestämmelserna om de civil- och straffrättsliga sanktionerna som följer av flera olika förseelser. Lacey Act administreras av inrikesdepartementet, handelsdepartementet och jordbruksdepartementet via deras egna ämbetsverk. Dessa omfattar Fish and Wildlife Service, National Marine Fisheries Service och Animal and Plant Health Inspection Service i Förenta staterna. Fas VII i genomförandet av lagen, vilken utvidgade tillämpningsområdet, trädde i kraft i december 2024.

President Bidens presidentorder om stärkande av nationens skogar, samhällena och lokalekonomierna från år 2022 innehåller även en hänvisning till Lacey Act. I anknytning till Bidens presidentorder har två rapporter utarbetats, av vilka den ena gäller minskande av den internationella avskogningen (A Report to the President In Response to E.O. 14072). Lagförslaget Forest Act har genomgått föredragningskedet i kongressen. Den föreslagna lagen ligger i linje med EU:s avskogningsförordning och skulle komplettera regleringen om skog och avskogning i Lacey Act. Det är osäkert om detta lagförslag som befinner sig i föredragningskedet kommer att framskrida till en lag. Förgående lagproposition gällande Forest Act från år 2021 framskred inte till en lag.

6 Remissvar

6.1 Respons från samråd före remissförfarandet

Företrädare för intressentgrupper har hörts under beredningen av propositionen. Jord- och skogsbruksministeriet ordnade ett samråd om beredningen av det nationella genomförandet av EU:s avskogningsförordning den 26 mars 2024. Evenemanget var avsett för aktörer vars verksamhet berörs av EU:s avskogningsförordning och forskningsinstitut, förvaltningen, organisationer och andra centrala intressenter. I evenemanget deltog sammanlagt 237 personer. I evenemanget fördes en diskussion och ställdes frågor om informationsbehoven enligt EU:s avskogningsförordning och rapporteringssystemet och dessutom fördes en reflektion över rapporteringens kostnadseffektivitet. Likaså framlyftes kommissionens informationssystem, tidsschemat för att utveckla det samt gränssnittet för automatisk informationsöverföring. I evenemanget betonade man att aktörerna behöver tid för att anpassa sina system för insamlingen av uppgifter och administreringen med tanke på den tillbörliga aktsamheten. I fråga om den

nationella övervakning och reglering som förskrivs i avskogningslagen önskade man att de administrativa påföljderna betonas och man påpekade att det är viktigt för en näringsidkare att de påföljder som påförs av myndigheterna iakttar proportionalitetsprincipen. Det ansågs vara viktigt att straffen för olika gärningar och försummelser ska vara tydliga.

I samband med samrådet ordnades en webbenkät mellan den 26 mars och den 5 april 2024. Det finns ett sammandrag över resultaten från webbenkäten i statsrådets projektportal. Enkäten sändes till de 250 personer som anmält sig till samrådet och med den ombads de att framföra deras synpunkter på det nationella genomförandet av avskogningsförordningen. Enkäten besvarades av totalt 93 personer. Det fanns mest svarspersoner från skogs-, nötkreaturs-/jordbruks- och livsmedelssektorn och deras andel var över 80 procent. Svarspersonerna från övriga sektorer var från bland annat gummiindustrin, den grafiska branschen, förpackningssektorn och handelsbranschen. Enkäten innehöll frågor om systemen för tillbörlig aktsamhet, kostnaderna, rådgivningen och kommunikationen samt utmaningarna och möjligheterna i anknytning till avskogningsförordningen. Enligt enkäten upplevde svarspersonerna att minskningen av avskogningen världen över var den viktigaste positiva konsekvensen av EU:s avskogningsförordning. Även förbättring av den biologiska mångfalden, styrning av EU:s konsumtion och avskogningsfria produkter som släpps ut på marknaden sågs som viktiga positiva konsekvenser. Av svarspersonerna upplevde 75 procent att det var utmanande att utveckla systemet för tillbörlig aktsamhet. De svarspersoner som företrädde företagen uppskattade att omkring hälften av organisationerna har förberett sig medelbra på insamlingen och förvaringen av de uppgifter som krävs i avskogningsförordningen. Var fjärde organisation bedömde att den förberett sig dåligt och omkring var fjärde organisation upplevde att den förberett sig väl. De svarspersoner som företräder företagen bedömde hur den egna organisationen förberett sig på att spara en DD-förklaring i kommissionens informationssystem. Enligt svaren har hälften inlett planeringen, men en fjärdedel har inte ännu funderat på saken.

På vintern 2024 ordnades även en serie av webinarier med tre evenemang om EU:s avskogningsförordningens konsekvenser för aktörer inom skogs-, jordbruks-, livsmedels-, import- och exportsektorn. Målet med evenemangen var att öka medvetenheten om innehållet i förordningen och sprida information om förberedelserna för regleringen i förordningen. Dessutom ordnades en workshop för aktörer inom skogssektorn vid ett riktat evenemang. Webinarieseriens första evenemang ordnades för aktörer inom skogssektorn den 24 januari 2024. Vid evenemanget lyfte man fram bland annat ett maximalt effektivt utnyttjande av systemen och förfarandena, inklusive automatisk dataöverföring och byggande av gränssnitt, tydliggörande av definitionen av urskog och dessutom funderade man på frågor som gäller bland annat värdekedjan och partispecifikation. Den workshop som ordnades i samband med evenemanget var riktad i synnerhet till aktörer som säljer och förädlar trä. Vid workshoppen diskuterade man skyldigheterna i avskogningsförordningen och man lyfte fram i synnerhet informationskraven rörande DD-förklaringen, överföringen av uppgifter i produkternas värdekedja, geolokaliseringssuppgifterna, de informationssystem som kan utnyttjas samt rapporteringen.

En lägesöversikt ordnades för aktörer inom jordbruks- och livsmedelssektorn den 1 februari 2024. I evenemanget lyfte man fram i synnerhet informationsbehoven i hela leveranskedjan, utnyttjande av redan befintliga system, andra framtida initiativ och regleringar av EU, utmaningen i definitionen av skog och jordbruksmark samt tolkningsoklarheterna i fråga om förordningen. Det sista evenemanget i webinarieserien för aktörer inom import- och exportsektorn ordnades den 4 mars 2024. I evenemanget lyfte man fram utmaningarna med avskogningsförordningen ur flera synvinklar och dess konsekvenser för företag och även för lokala odlare. Även frågor om ursprungsuppgifter och spårbarhet togs upp.

6.2 Responsen från remissförfarandet

Propositionen var på remiss mellan den 28 maj och den 22 juli 2024. Ett sammandrag av utlåtandena utarbetades och det är tillgängligt i tjänsten i statsrådets projektportal.

Remissinstanserna understödde i princip målen med avskogningsförordningen, men såg flera orosmoment i den, vilka gör det svårare för verksamhetsutövarna att förbereda sig på genomförandet av förordningen på det nationella planet. Största delen av remissinstanserna understödde att Livsmedelsverket utses till behörig myndighet. I utlåtandet betonade man i synnerhet att tillräckliga resurser ska säkerställas för den behöriga myndigheten. Man ansåg att det är viktigt att lagstiftningen kan genomföras effektivt och övervakas utan att övriga myndighetsuppgifter lider av det. Man ansåg även att det är behövligt att tydliggöra Skogscentralens och Tullens uppgifter i genomförandet av den nationella lagstiftningen. I utlåtandena betonade man kostnadseffektivitet och utnyttjande av de nuvarande systemen i skötseln av de nya uppgifterna.

Justitieministeriet betonade i sitt utlåtande en omsorgsfull fortsatt beredning av propositionen och konstaterade att utkastet till proposition fortfarande till många delar är halvfärdig. Justitieministeriet ansåg att motiveringarna till lagstiftningsordningen till många delar ska preciseras och kompletteras. Justitieministeriet betonade att propositionen noggrannare ska tydliggöra det nationella handlingsutrymmet och användningen av det i enlighet med grundlagen, och även justitiekanslern vid statsrådet hänvisade till detta i sitt eget utlåtande.

I anknytning till övervakningen och kontrollerna belyste man i utlåtandena sätten att utföra kontroller och kontrollobjekten, de aktörer som utför kontroller och deras roll i övervakningen, täckning av kostnaderna på grund av övervakningen och oklarheterna i fråga om verksamhetsutövarnas skyldigheter. Man ansåg att nya tilläggskostnader inte ska påföras för företagen till exempel för att täcka kostnaderna för den behöriga myndigheten. Några remissinstanser lyfte även fram utmaningarna med att kontrollerna utsträcks till utrymmen som används för boende av permanent natur. Justitieministeriet betonade att kontroller enligt föreslagna 6 § 3 mom. beträffande boende av permanent natur ska granskas utförligt med tanke på grundlagen och betonade grundlagsutskottets utlåtandepraxis om hemfridsskyddet. En del av företagen ansåg att det var synnerligen viktigt med förhandsmeddelanden om kommande kontroller, så att det är möjligt att förbereda sig och minimera störningarna i affärsverksamheten. Man ansåg även att den föreslagna rätten till information var omfattande och att det är viktigt att skydda affärshemligheter. Man betonade betydelsen av kommunikation och utbildningen i genomförandet av den nya regleringen och önskade att särskild uppmärksamhet riktas på att företagen ska ges tillräckligt med tid för att förbereda sig och reservera resurser. Många remissinstanser understödde att väl underbyggda synpunkter ska tas emot i skriftlig form och betonade att anmälningarna ska vara väl motiverade och specificerade. Man var orolig för obefogade anmälningar och riktade trakasserier.

I utlåtandena betonade man att en tydlig definition av de administrativa påföljderna och en exakt specifikation av förseelserna är viktigt för att trygga rättssäkerheten och enhetligheten. I sitt utlåtande konstaterade justitieministeriet i fråga om de administrativa påföljderna att man i propositionen mer ingående bör motivera varför uttryckligen vissa skyldigheter i förordningen är sådana att en viss påföljd kan förenas med dessa och om det nationella handlingsutrymmet utövas i anknytning till detta. I fråga om artikel 25 i EU:s avskogningsförordning betonade justitieministeriet att artikeln inte förutsätter att alla sanktioner enligt förordningen ska kunna påföras för varje överträdelse av skyldigheterna i förordningen. I utlåtandena betonade man att påföljdsavgifterna ska vara proportionella, motiverade och effektiva. För höga avgifter kan orsaka en orimlig ekonomisk börda, i synnerhet vid små eller oavsiktliga överträdelser, medan

för låga avgifter ansågs vara ineffektiva. I många utlåtanden ansåg man att en påföljdsavgift på fyra procent av företagets omsättning var för stor.

Remissinstanserna betonade att uteslutandet från offentliga upphandlingar och finansieringen ska preciseras och att det ska gälla endast affärsverksamheten i fråga, inte för all offentlig finansiering. Dessutom föreslog man att uteslutandet ska vara prövningsbelagt i samband med en påföljdsavgift. Begränsningarna ska hänföra sig endast till ansvarspersonerna. I fråga om specialbestämmelserna och ikraftträdandet innehöll utlåtandena kritik om att övergångstiden för EU:s avskogningsförordning och den nationella lagstiftningen är för snäv och man föreslog att den ska förlängas.

I fråga om konsekvenserna ansåg remissinstanserna att de centrala konsekvenserna av EU:s avskogningsförordning identifierats relativt väl i förordningen, men att särskild uppmärksamhet bör riktas på tillräckliga resurser för myndigheterna. I utlåtandena belystes företagens utmaningar, såsom en ökad administrativ börda, kostnader på grund av systembehov och den snäva tidsplanen för att tillämpa förordningen. Man ansåg att i synnerhet små- och medelstora företag kan ha svårigheter att fullgöra skyldigheterna enligt förordningen. Avskogningsförordningens konsekvenser för de globala leveranskedjorna väckte även oro.

Man lyfte fram en oro för förordningens konsekvenser för den biologiska mångfalden och återställandet av den och ansåg att det är viktigt att dessa mål samordnas med EU:s avskogningsförordning. Man ansåg att det var viktigt att fastställa kriterierna för urskog innan tillämpningen av förordningen börjar. Man föreslog även att konsekvensbedömningen utvidgas till konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. I utlåtandena lyfte man även fram att rättigheterna för ursprungsbefolkning ska beaktas i genomförandet av EU:s avskogningsförordning.

Ålands landskapsregering ansåg att det var behövligt att utreda överenskommelsen mellan landskapet och riket om inrättandet av den behöriga myndigheten och det eventuella behovet av egen lagstiftning beträffande genomförandet av avskogningsförordningen.

6.3 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen

Rådet för bedömning av lagstiftningen gav ett utlåtande om utkastet till regeringens proposition den 22 maj 2025. Rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg att utkastet till regeringens proposition väl uppfyller kraven i anvisningarna om konsekvensbedömning vid lagberedning. Rådet rekommenderade att utkastet kompletteras i enlighet med rådets utlåtande innan propositionen lämnas till riksdagen.

Rådet för bedömning av lagstiftningen konstaterade i sitt utlåtande att utkastet till regeringens proposition i anknytning till EU:s avskogningsförordning är en illustrativ och i regel väl beredd helhet. Den ger en bra uppfattning om bakgrunden till propositionen och dess betydelse för Finland. De ekonomiska konsekvenserna har bedömts väl och de innehåller rikligt med kvantitativa uppskattningar. Konsekvenserna för olika sektors aktörer har identifierats väl, men beskrivningen av konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ansågs vara tunn. Bedömningsrådet påpekade att konsekvensbedömningarna i utkastet till propositionen är uppbyggda på så sätt att de beskriver EU-förordningen och bedömer dess konsekvenser på ett omfattande och detaljerat sätt, även om bedömningen ska fokusera på konsekvenserna av den föreslagna lagändringen. Bedömningsrådet ansåg att regeringspropositionen tydligare ska specificera de konsekvenser som bedöms följa av de uttryckliga föreslagna lagändringarna. Likaså påpekade bedömningsrådet att avsnittet om konsekvensbeskrivningen av propositionen ska innehålla en

mer specificerad beskrivning av de centrala konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna av propositionen, till exempel konsekvenser för skyddet för privatlivet, egendomsskyddet och näringsfriheten. Enligt bedömningsrådet ska konsekvensbedömningen innehålla en beskrivning av om denna proposition ändrar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

6.4 Beaktandet av responsen

Med anledning av den respons som kom in under remissbehandlingen har propositionen preciserats både i fråga om paragraferna och i fråga om motiveringarna. Livsmedelsverkets, Finlands skogscentrals och Tullens roller har tydliggjorts genom att precisera 2 och 5 § och genom att beskriva rollerna exaktare i motiveringarna till propositionen. Bestämmelsen om kontroller (5 §) har preciserats även i fråga om regleringen av bemyndigandeförfarandet och en utomstående sakkunnig. Propositionen har preciserats på så sätt att endast Livsmedelsverket kan göra kontroller i utrymmen som används för boende av permanent natur. Skyldigheten för Finlands skogscentral att anmäla försummelser i anknytning till skogslagen till Livsmedelsverket har även preciserats efter remissförfarandet. Motiveringarna till det paragrafutkast som gäller väl underbyggda synpunkter har preciserats efter remissförfarandet på så sätt att den inte längre innehåller någon hänvisning till förfarandena enligt visseblåsarlagen, vilket även bland annat justitieministeriet kommenterade i sitt utlåtande. Även förslagen om bestämmelser om rätten att få uppgifter har kompletterats och preciserats.

I fråga om administrativa påföljder har bestämmelserna om tillfälligt avbrytande och föreläggande om rättelse utifrån justitieministeriets kommentarer gjorts smidigare på så sätt att de inte innehåller någon uppräkningslista av olika förseelser, utan endast en allmän hänvisning till överträdelse av EU:s avskogningsförordning. I paragrafens om överträdelseavgiften och den administrativa påföljdsavgiften har man preciserat de gärningar och försummelser för vilka en påföljd kan påföras. Likaså har man i motiveringarna preciserat varför uttryckligen dessa gärningar sanktioneras. Bestämmelsen om överträdelseavgiften har preciserats på så sätt att beloppet av avgiften för juridiska personer graderas enligt företagsstorleken. På grund av remissvaren har en ny paragraf om förhållandet mellan straffrättslig och administrativ påföljd fogats till propositionen, vilket anknyter till förbudet mot dubbel straffbarhet och eventuell överlappning med regleringsbrott enligt 46 kap. 1 § 1 mom. 7 punkten i strafflagen. I remissvaren betonade man att påföljdssystemet ska förtydligas och att dess grundlagsenlighet ska bedömas. På grund av detta har propositionen i samband med den fortsatta beredningen kompletterats så att den administrativa påföljdsavgiften påförs av ett påföljdskollegium bestående av tre personer vid Livsmedelsverket.

På grund av remissvaren har bestämmelsen om handräckning preciserats så att Livsmedelsverket kan begära handräckning av polisen eller Tullen. I anknytning till genomförandet av boten gjordes vissa preciseringar i paragraferna. På grund av remissvaren har även vissa korrigeringar av teknisk karaktär gjorts i bestämmelserna. Till exempel har regleringen kring vite samlats till en paragraf. I fråga om övergångsregleringen har man preciserat propositionen i synnerhet i fråga om virkesbrott, som ingår i strafflagen. I anknytning till detta fogades två nya lagar till propositionen av vilka den ena gäller ändring av bestämmelsen i strafflagen och den andra upphävande av samma bestämmelse efter övergångstiden. I motiveringarna till propositionen har man även i övrigt strävat efter att förtydliga propositionens förhållande till EU:s miljöbrottsdirektiv och den nationella reglering som ska beredas i och med den.

Motiveringen till propositionen har till många delar preciserats med anledning av remissvaren. I synnerhet har man preciserat beskrivningen av det nationella handlingsutrymmet i avsnitt 2

och 4.1 i propositionen och utnyttjandet av det nationella handlingsutrymmet i enlighet med grundlagen i avsnitt 12 i propositionen. Motiveringarna till lagstiftningsordningen har även preciserats bland annat i fråga om regleringen kring skyddet för hemfriden.

I avsnitt 4.2 i propositionen har konsekvensbedömningen kompletterats efter remissförfarandet i synnerhet i fråga om företagens ekonomiska konsekvenser. Likaså har konsekvenserna för samerna som ursprungsbefolkning bedömts. Propositionens motiveringar har preciserats bland annat i fråga om definitionen av urskog.

Propositionen har kompletterats även med anledning av utlåtandet av rådet för bedömning av lagstiftningen. I avsnitt 4.2 om konsekvensbedömningen i motiveringarna i propositionsutkastet har man gjort flera kompletteringar, vilka har som mål att beakta bedömningsrådets synpunkter. De konsekvenser som bedöms bero på den föreslagna nationella regleringen har kompletterats och förtydligats i propositionen. Likaså har propositionens motiveringar kompletterats med ett nytt underavsnitt, som behandlar propositionens konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om tillsyn över skyldigheterna och om påföljder enligt EU:s avskogningsförordning

Det föreslås att lagen delas in i kapitel. Syftet är att förtydliga lagens struktur och förbättra läsbarheten. Lagens första kapitel föreslås innehålla allmänna bestämmelser, inklusive bestämmelser om den behöriga myndigheten. I lagen föreslås dessutom bestämmelser om tillsyn och kontroller (2 kap.), administrativa påföljder (3 kap.) och påföljdsavgifter (4 kap.). I 5 kap., som gäller särskilda bestämmelser, föreskrivs det bl.a. om ändringssökande och rapportering. Slutligen föreskrivs det om ikraftträdande (6 kap.).

1 §. Lagens syfte. Avsikten är att genom lagen utfärda nationella bestämmelser som kompletterar EU:s avskogningsförordning. I EU:s avskogningsförordning förutsätts det att medlemsstaterna utser behöriga myndigheter och föreskriver bl.a. om påföljder. Därför är det ändamålsenligt att stifta en ny lag om komplettering av EU:s avskogningsförordning. EU:s avskogningsförordning är direkt tillämplig rätt i Finland. Den ska till alla delar vara bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat. Således ska lagen inte vara en självständig och täckande helhet, utan den ska tillämpas parallellt med EU:s avskogningsförordning och de författningar som utfärdats med stöd av den.

2 §. Behörig myndighet och andra som sköter verkställigheten av lagen. Enligt artikel 14.1 i EU:s avskogningsförordning ska medlemsstaterna utse en eller flera behöriga myndigheter som ansvarar för skyldigheterna enligt förordningen. I förordningen finns det nationellt handlingsutrymme i anslutning till detta, eftersom en medlemsstat kan utse en eller flera behöriga myndigheter. För att utse en behörig myndighet förutsätts det i Finland kompletterande nationell lagstiftning. I 1 mom. föreskrivs det att Livsmedelsverket är behörig myndighet i Finland. Livsmedelsverket har varit behörig myndighet enligt EU:s timmerförordning. Livsmedelsverket granskar också licenserna för de FLEGT-produkter som förs in till unionen via Finland innan partiet förtullas och släpps ut på den fria marknaden.

Jämfört med EU:s timmerförordning utvidgas den behöriga myndighetens uppgiftsområde i avskogningsförordningen från trävaror till sex andra produktgrupper och kommer i fortsättningen att gälla också nötkreatur, kakao, kaffe, oljepalm, gummi och soja. Också antalet kontroller och de administrativa kraven ökar, och dessutom intensifieras samarbetet och

informationsutbytet ytterligare och rapporteringskraven ökar. Med beaktande av Livsmedelsverkets nuvarande uppgift som behörig myndighet och verkets ansvarsområde kan det anses motiverat att Livsmedelsverket fortsätter som behörig myndighet också vid övergången till bestämmelserna i avskogningsförordningen. I avsnitt 5.1.1 beskrivs närmare avvägningen mellan de olika alternativen i fråga om vilken aktör som i Finland är behörig myndighet.

I 2 mom. finns en informativ hänvisning till Tullens och Finlands skogscentrals uppgifter. Det kan anses ändamålsenligt att det i början av lagen konstateras vilken roll dessa aktörer har, eftersom det uttryckligen i förordningen föreskrivs om uppgifter för dem, såsom i fråga om Tullen, eller att det föreskrivs om uppgifterna i lag, såsom i synnerhet i fråga om Finlands skogscentral. I bestämmelsen samlas information om centrala aktörer, om vilka information annars finns dels i förordningen, dels i den nationella lagen, så syftet med bestämmelsen är att förtydliga regleringen. I praktiken ska Tullen sköta de uppgifter som enligt EU:s avskogningsförordning ankommer på tullmyndigheten och som särskilt ingår i 4 kap. i förordningen och som tillämpas som sådana i medlemsstaterna. Enligt 3 § i tullagen (304/2016) är Tullen den tullmyndighet som avses i unionens tullagstiftning, om inte något annat särskilt föreskrivs. Således gäller bestämmelserna om tullmyndigheten i avskogningsförordningen Tullen i Finland. Jämfört med EU:s timmerförordning innehåller avskogningsförordningen också många nya element, såsom utbyte av information på EU-nivå i fråga om riskanalys samt efterkontroller i anslutning till tulldeklarationer. I 16 § föreskrivs det i samband med förbudet att Tullen ska övervaka att förbudet iaktas i fråga om import och export. I den föreslagna lagen ska det föreskrivas om Finlands skogscentrals uppgifter. Finlands skogscentrals roll anknyter till tillsynen över lagenligheten enligt förordningen hos rundvirke som produceras av träråvara (varukod 4403), dvs. den första produkten i produktionskedjan. Finlands skogscentral sköter tillsynen enligt skogslagen, och därför är det ändamålsenligt att den till Livsmedelsverket anmäler vissa uppgifter som är viktiga med tanke på avskogningsförordningen och om vilka det föreskrivs nedan i 12 § (Finlands skogscentrals informationsskyldighet). Likaså ska Finlands skogscentral ges en roll som en aktör som med stöd av Livsmedelsverkets bemyndigande kan utföra kontroller som avses i avskogningsförordningen. Bestämmelserna om Finlands skogscentral som helhet beskrivs också ovan i avsnitt 4.1.2.

3 §. Definitioner. Genom lagen kompletteras bestämmelserna i avskogningsförordningen, och därför vore det konsekvent att i lagen i regel använda samma begrepp som i avskogningsförordningen. Enligt 1 punkten avses med råvara en råvara som hör till de relevanta råvaror som avses i bilaga I till avskogningsförordningen. I artikel 2 i avskogningsförordningen, där det föreskrivs om definitioner, definieras inte råvara utan relevant råvara. Termen är lång och upprepas flera gånger i den nationella lagen, och därför är det ändamålsenligt att i lagen använda den kortare termen råvara. På motsvarande sätt som en råvara definieras en produkt i 2 punkten. I paragrafen definieras också de aktörer som är centrala med tanke på tillämpningen av förordningen, dvs. verksamhetsutövare, handlare och ombud, i fråga om vilka det i paragrafen hänvisas till definitionerna i artikel 2 i avskogningsförordningen. I paragrafen ingår också en definition av systemet för tillbörlig aktsamhet, i fråga om vilket det hänvisas till det system som avses i artikel 12 i förordningen. I paragrafen definieras dessutom begreppet små och medelstora företag.

4 §. Tillsyn. I paragrafen föreslås bestämmelser om att Livsmedelsverket svarar för tillsynen över verkställigheten av avskogningsförordningen och för ordnandet av tillsynen. Den föreslagna paragrafen är delvis informativ, eftersom Livsmedelsverket enligt 2 § i lagförslaget är den behöriga myndighet som avses i avskogningsförordningen. Livsmedelsverket föreslås dock också få vissa uppgifter som inte ingår i EU:s avskogningsförordning. Livsmedelsverket kan t.ex. bemyndiga Finlands skogscentral eller en utomstående sakkunnig att utföra kontroller.

Livsmedelsverket ansvarar också bland annat för rapporteringen till kommissionen. Således kan det anses ändamålsenligt att Livsmedelsverkets roll som tillsynsmyndighet uttryckligen konstateras i lagen, precis i början av kapitlet om tillsyn och kontroller i en egen paragraf.

5 §. Kontroller. Paragrafen innehåller bestämmelser om kontroller och kompletterar således bestämmelserna om kontroller i EU:s avskogningsförordning. Det är nödvändigt att nationellt föreskriva om olika aktörers roll vid kontrollen. Utgångspunkten är att den behöriga myndighet som avses i EU:s avskogningsförordning utför de kontroller som avses i förordningen. I 1 mom. finns en informativ hänvisning enligt vilken bestämmelser om de kontroller som ankommer på Livsmedelsverket finns i artikel 16 i avskogningsförordningen. I punkt 1 konstateras det att de behöriga myndigheterna ska utföra kontroller inom sitt territorium för att fastställa om verksamhetsutövare och handlare som är etablerade i unionen efterlever denna förordning. Likaså utförs kontroller för att fastställa huruvida produkterna uppfyller kraven i förordningen.

I 2 mom. föreslås en möjlighet för Livsmedelsverket att bemyndiga Finlands skogscentral eller en utomstående sakkunnig att utföra en kontroll som avses i EU:s avskogningsförordning. Bakgrunden till regleringen är tanken att det i vissa situationer t.ex. i samband med en kontroll som kräver särskild sakkunskap kan vara ändamålsenligt att Livsmedelsverket bemyndigar en annan aktör att utföra kontrollen. Bemyndigandet förutsätter dock att Livsmedelsverket specificerar kontrollens innehåll t.ex. genom att beskriva kontrollens omfattning och antalet kontroller. Det är viktigt att inspektörerna har tydliga och enhetliga anvisningar för kontrollerna. Vidare föreskrivs det i momentet för tydlighetens skull att bemyndigandet förutsätter godkännande av den bemyndigade. Det kan i praktiken innebära att användningen av bemyndigande kan bli liten. Det är dock inte ändamålsenligt att föreskriva om skyldighet att utföra kontroller för andra än den behöriga myndigheten. I den gällande lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror föreskrivs det om Livsmedelsverkets möjlighet att bemyndiga Finlands skogscentral att utföra kontroller, men bemyndigandet har i praktiken hittills inte tillämpats. Även om det inte heller i fortsättningen sannolikt kommer att vara särskilt vanligt att använda bemyndigande, är det dock ändamålsenligt att en sådan möjlighet finns med beaktande av det ökade antalet kontroller och de nya råvaror som kommer med i och med avskogningsförordningen.

Finlands skogscentral övervakar i Finland efterlevnaden av skogslagen och har särskild kompetens i fråga om träråvara och trävaror. Således kan Livsmedelsverket bemyndiga Finlands skogscentral att bl.a. utföra kontroller i anslutning till utsläppande på marknaden av rundvirke som tillverkats av träråvara och som beskrivs i bilaga I till EU:s avskogningsförordning (varukod 4403), dvs. utsläppande på marknaden av virke och dess lagenlighet enligt förordningen. Livsmedelsverket har kunnat bemyndiga Finlands skogscentral att utföra kontroller redan med stöd av 5 § 4 mom. i den gällande lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror. Finlands skogscentral är en organisation inom den så kallade indirekta statsförvaltningen och bestämmelser om dess befogenheter, ansvar och skyldigheter finns i lagen om Finlands skogscentral (418/2011). I 15 § i den lagen föreskrivs det om iakttagande av allmän förvaltningslagstiftning och straffrättsligt ansvar. Eftersom offentlig makt utövas i samband med kontrollerna, kan endast de tjänstemän vid Finlands skogscentral som vid Finlands skogscentral på det sätt som bestämmelserna förutsätter har fastställts ha rätt att utöva offentlig makt utföra de kontroller som avses här.

För tydlighetens skull föreskrivs det i 2 mom. också att de administrativa beslut som kontrollerna eventuellt ger anledning till ska fattas av Livsmedelsverket. Således fattar varken Finlands skogscentral eller den utomstående sakkunniga sådana administrativa beslut som avses i den föreslagna lagen, såsom föreläggande om rättelse. Om det till följd av en kontroll framkommer ett behov av ett sådant beslut, ska Livsmedelsverket bereda beslutet. De

bemyndigade aktörerna utövar inte heller sådan betydande offentlig makt som avses i 124 § i grundlagen. I den föreslagna 7 § föreskrivs det att endast Livsmedelsverket får utföra kontroller i utrymmen som används för boende av permanent natur.

Enligt 2 mom. kan Livsmedelsverket bemyndiga inte bara Finlands skogscentral utan också en utomstående sakkunnig att utföra en kontroll. I den föreslagna 3 mom. föreskrivs det närmare om utomstående sakkunniga. Den sakkunniga som bemyndigas ska ha sådan tillräcklig yrkesskicklighet som uppgiften förutsätter och som baserar sig på erfarenhet eller utbildning. En annan myndighet eller någon annan aktör kan vara en sådan sakkunnig som Livsmedelsverket bemyndigat för en självständig kontrolluppgift. Den kommunala livsmedelstillsynsmyndigheten sköter livsmedelstillsynen, så det kan vara ändamålsenligt att den t.ex. som dokumentgranskning i samband med andra kontroller också utför kontroller i anslutning till avskogningsförfordningen i enlighet med vad aktören i fråga särskilt avtalar med Livsmedelsverket. I 121 § i grundlagen föreskrivs det om kommunal självstyrelse, vilket också innebär att kommunen ska kunna besluta om de uppgifter som den åtar sig med stöd av självstyrelsen. I övrigt kan kommunen tilldelas uppgifter endast genom lag (GrUU 1/1998 rd, s. 176/I, GrUU 20/2013 rd, s. 4/II). Med beaktande av att bemyndigandet enligt 2 mom. ska godkännas av den bemyndigade och att de aktörer som bemyndigas inte specificeras i paragrafen, kan det anses att regleringen inte strider mot bestämmelserna om kommunal självstyrelse. Den kommunala självstyrelsen är också förenad med finansieringsprincipen. Finansieringsprincipen innebär i praktiken att när det föreskrivs om skyldigheter för kommunerna i fråga om uppgifter och sättet att genomföra dem ska det säkerställas att kommunerna de facto har ekonomiska förutsättningar att klara av dessa skyldigheter. I detta fall föreskrivs det inte om någon uppgift eller skyldighet för kommunerna eller andra aktörer. Kommunen kan om den så vill samarbeta i anslutning till kontrollerna och den finansiering som uppgiften kräver kan samtidigt lösas. Liksom det konstateras i motiveringen till 2 mom. torde användningen av bemyndigande inte heller i fortsättningen vara omfattande i kontrollverksamheten. I samband med bemyndigandet av en utomstående sakkunnig är det viktigt att den helhet som ska kontrolleras tydligt har specificerats i bemyndigandet och att det i det ingår anvisningar om hur kontrollen ska utföras.

I 4 mom. föreskrivs det om en sådan situation där Livsmedelsverket eller Finlands skogscentral själva utför en kontroll, men till vissa avgränsade delar behöver hjälp av en utomstående sakkunnig. I en sådan situation kan Livsmedelsverket anlita utomstående sakkunniga. Likaså kan Finlands skogscentral anlita utomstående sakkunniga vid kontroller som centralen utför med stöd av ett bemyndigande enligt 2 mom. Anlitandet av en utomstående sakkunnig hänför sig inte till utredningen av ett visst förvaltningsärende, utan det är fråga om sådant bistånd i kontrolluppgifter som förutsätter ett visst yrkeskunnande. Den myndighet som utför kontrollen ska besluta om de åtgärder som ska vidtas med anledning av kontrollen. En utomstående sakkunnig utövar således inte offentlig makt. Det bör noteras att rollen för en utomstående sakkunnig som särskilt bemyndigats för en kontrolluppgift som avses i 1 mom. skiljer sig från rollen för en utomstående sakkunnig som avses i 3 mom. I en situation som avses i 3 mom. bistår en utomstående sakkunnig endast en person med kontrollbefogenhet i kontrolluppgiften. Den sakkunniga i fråga kan inte självständigt utföra en kontroll. I den föreslagna 7 § föreskrivs det om rätten för Livsmedelsverkets inspektör att få tillträde till utrymmen som används för boende av permanent natur. Denna rätt skulle således inte utsträckas till en utomstående sakkunnig. Särskilda bestämmelser om handräckning finns i 28 § i lagförslaget.

Enligt 5 mom. ska på sakkunniga som avses i paragrafen tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de utför uppgifter enligt den föreslagna lagen. Bestämmelser om tjänstebrott finns i 40 kap. i strafflagen. I paragrafen föreskrivs dessutom om skadeståndslagen

(412/1974) som ska iakttas vid skadeståndsansvar. En utomstående sakkunnig ska ha till uppgift att ge sakkunnighjälp.

I 6 mom. föreskrivs det att en verksamhetsutövare eller handlare är skyldig att erbjuda Finlands skogscentral och en utomstående sakkunnig bistånd när de utför kontroller med stöd av ett bemyndigande enligt 1 mom. När det gäller den behöriga myndigheten ingår bestämmelserna i fråga i artiklarna 4.6 och 5.6 i avskogningsförordningen, och de är som sådana förpliktande i medlemsstaterna. Eftersom det i den föreslagna 5 § dock föreskrivs om möjligheten att Livsmedelsverket bemyndigar en annan aktör att utföra en kontroll, är det ändamålsenligt att föreskriva att verksamhetsutövare och handlare också i sådana situationer på motsvarande sätt ska vara skyldiga att erbjuda de bemyndigade aktörerna bistånd vid kontrollen. I praktiken innebär detta också att bestämmelserna om administrativa påföljder blir tillämpliga om verksamhetsutövaren eller handlaren inte iakttar bestämmelserna i fråga.

6 §. Utförande av kontroller. I det föreslagna 1 mom. föreskrivs det om de platser där Livsmedelsverket, Finlands skogscentral och en sakkunnig som bemyndigats att utföra kontrolluppgifter kan utföra kontroller. En inspektör som företräder de aktörer som avses ovan har rätt att få tillträde till fordon samt affärs- och lagerlokaler och andra motsvarande utrymmen eller områden som används för utövande av yrke eller näring och där det produceras eller förädlas, lagras, förvaras för distribution eller transporteras en råvara eller produkt som avses i avskogningsförordningen eller förvaras handlingar som är av betydelse för tillsynen. Ovannämnda kontroller är granskningar på fältet, om vilka det föreskrivs i artiklarna 18.2 a och e samt 19.2 i EU:s avskogningsförordning.

Enligt det föreslagna 2 mom. har inspektören rätt att ta del av och ta kopior av verksamhetsutövarens och handlarens affärskorrespondens, bokföring, dataregistreringar, andra handlingar och register som kan vara av betydelse för tillsynen över efterlevnaden av avskogningsförordningen. Rätten att få uppgifter gäller oberoende av lagringsmedium. Vid kontrollen ska man ha rätt att sätta sig in i den information, riskbedömning och riskhanteringspraxis som krävs för att iakttä tillbörlig aktsamhet enligt artikel 8 i EU:s avskogningsförordning, och om vars innehåll det föreskrivs i artiklarna 9–11 i EU:s avskogningsförordning. Kontrollrätten omfattar den information, de handlingar och uppgifter som avses i artikel 9 (Informationskrav) i avskogningsförordningen och som hänför sig till avskogningsfrihet för de produkter som avses i avskogningsförordningen. Förfarandena för riskbedömning enligt artikel 10 och dokumentationen av riskreducerande förfarande enligt artikel 11 ska också på begäran omfattas av kontrollen. Med handlingar avses i detta sammanhang också uppgifter eller handlingar i form av en teknisk upptagning eller på något annat sätt i elektronisk form. Också den skyldighet för verksamhetsutövaren enligt artikel 13 i avskogningsförordningen (Förenklade krav på tillbörlig aktsamhet) att på begäran ge den behöriga myndigheten tillgång till relevant dokumentation som visar att det finns en försumbar risk för kringgående av avskogningsförordningen eller för blandning med produkter av okänt ursprung eller med ursprung i högriskländer eller normalriskländer eller delar därav är central vid kontrollen.

Enligt 3 mom. ska 39 § i förvaltningslagen iakttas vid kontrollen. I stället för förhandsanmälan enligt 39 § i förvaltningslagen ska dock artikel 16.13 i avskogningsförordningen iakttas i fråga om förhandsanmälan, vilket innebär att kontroller får utföras utan förhandsanmälan. I 39 § i förvaltningslagen föreskrivs det om det praktiska genomförandet av en inspektion och om en parts rättigheter vid en inspektion samt om den skriftliga inspektionsberättelse som ska upprättas med anledning av inspektionen. Enligt förarbetena till förvaltningslagen (RP 72/2002 rd, s. 40) är utgångspunkten ”att det i lagen endast ska bestämmas om de principer som gäller

förfarandet i anslutning till syn och inspektion. Lagen ska således inte innehålla bestämmelser om myndigheternas rättigheter eller parternas skyldigheter”.

Enligt artikel 16.13 i EU:s avskogningsförordning ska kontrollerna utföras utan förvarning till verksamhetsutövaren eller handlaren, utom i de fall då verksamhetsutövaren eller handlaren behöver underrättas för att kontrollerna ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt. Det kan anses vara fråga om att säkerställa att kontrollerna kan genomföras på ett ändamålsenligt sätt t.ex. i situationer där det är fråga om att inhämta omfattande dokumentation för inspektörerna. Utan förvarning skulle kontrollen fördröjas väsentligt. Genom den artikel som avses här säkerställs det också att förhandsanmälan inte äventyrar syftet med kontrollen av efterlevnaden av avskogningsförordningen. Nationellt har det föreskrivits på motsatt sätt om anmälan om inspektion. Enligt 39 § i förvaltningslagen ska en myndighet underrätta en part som direkt berörs av ärendet om tidpunkten då en inspektion som faller under myndighetens behörighet inleds, såvida syftet med inspektionen inte äventyras av en sådan underrättelse.

Enligt artikel 4.6 i EU:s avskogningsförordning ska verksamhetsutövare erbjuda behöriga myndigheter allt bistånd som krävs för att underlätta genomförandet av de kontroller som avses i artikel 18, framför allt tillträde till lokaler och tillgängliggörande av handlingar och register. På motsvarande sätt föreskrivs det i artikel 5.6 om skyldigheten för handlare att bistå de behöriga myndigheterna. I 1 mom. i den föreslagna paragrafen redogörs det för vilka kontrollobjekt som kan vara sådana där bl.a. handlingar som är väsentliga med tanke på kontrollerna förvaras.

7 §. Kontroll i utrymmen som används för boende av permanent natur. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om rätten för Livsmedelsverkets inspektör att få tillträde till utrymmen som används för boende av permanent natur när det är nödvändigt för tillsynen över efterlevnaden av avskogningsförordningen. Tröskeln för att utsträcka kontrollen till utrymmen som används för boende av permanent natur är allmänt taget hög. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens hemfrid tryggad. Enligt paragrafens 3 mom. kan det dock genom lag föreskrivas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas.

Enligt den föreslagna bestämmelsen får kontroller utföras i utrymmen som används för boende av permanent natur endast om det är nödvändigt för att utreda de omständigheter som kontrollen gäller och det i fallet i fråga finns grundad och specificerad anledning att misstänka att skyldigheterna enligt avskogningsförordningen har överträtts eller kommer att överträdas på ett sätt som kan leda till en administrativ påföljdsavgift enligt avskogningslagen. Kontroller kan således utföras i utrymmen som verksamhetsutövare eller handlare använder för ändamål som rör närings- och yrkesverksamhet och som används för boende av permanent natur, om ovannämnda förutsättningar uppfylls. Till exempel kan detta gälla situationer där en verksamhetsutövare eller handlare använder sin bostad delvis för förvaring av handlingar eller datorer som avses i den föreslagna 6 § 2 mom. och inte ger in de handlingar eller datorer som är föremål för kontroll till inspektörerna. I sådana fall ska man också på förhand känna till material eller utredningar av vilka det framgår att det redan tidigare har rått oklarhet om huruvida verksamhetsutövaren agerar i enlighet med avskogningsförordningen.

Den ovannämnda rätten har dock begränsats till situationer där det finns grundad och specificerad anledning att misstänka att skyldigheterna enligt avskogningsförordningen har överträtts eller kommer att överträdas på ett sätt som kan leda till en administrativ påföljdsavgift enligt 23 §. I specialmotiveringen till 23 §, som gäller administrativ påföljdsavgift, har man utrett de situationer där påföljden i fråga kan påföras. Eftersom påföljdsavgiften ekonomiskt

kan uppgå till ett mycket stort belopp, förutsätter påförandet av påföljdsavgift en betydande verksamhet som strider mot EU:s avskogningsförordning.

Grundlagens bestämmelser om skydd för hemfriden har bedömts närmare längre fram i avsnitt 12.2.

8 §. Antalet kontroller. I paragrafen föreslås bestämmelser om antalet kontroller i anslutning till tillsynen över EU:s avskogningsförordning. Enligt 1 mom. ska minimiantalet kontroller som avses i avskogningsförordningen grunda sig på respektive kontrollprocent enligt artikel 16.8–16.11 (Skyldighet att utföra kontroller) i avskogningsförordningen. Enligt artikel 16 i förordningen ska varje medlemsstat säkerställa att de årliga kontroller som utförs av dess behöriga myndigheter omfattar minst det antal kontroller som anges i punkterna 8–10. Bestämmelserna i artikeln förpliktar således medlemsstaterna och lämnar inget nationellt handlingsutrymme i fråga om minimiantalet kontroller. Det är mest ändamålsenligt att säkerställa minimiantalet kontroller genom nationella bestämmelser, även om den föreslagna paragrafen till sin karaktär delvis är informativ, eftersom Livsmedelsverket enligt 2 § i lagförslaget är den behöriga myndighet som avses i avskogningsförordningen och det i artikel 16 i avskogningsförordningen föreskrivs om antalet kontroller som de behöriga myndigheterna ska utföra.

I fråga om länder eller delar därav bedöms deras riskkategori i enlighet med artikel 29 i förordningen. Enligt artikeln placeras länder eller delar därav i tre kategorier: länder med hög risk, länder med låg risk eller länder med normal risk. Antalet kontroller beror enligt artikel 16 i avskogningsförordningen på vilken riskkategori kommissionen fastställer för produktionslandet eller delar därav. För länder eller delar därav med normal risk ska minst tre procent av verksamhetsutövarna kontrolleras. För länder eller delar därav med hög risk ska minst nio procent av verksamhetsutövarna kontrolleras. När det gäller länder eller delar därav med låg risk räcker det däremot med att kontrollera en procent av verksamhetsutövarna. Enligt artikel 16.11 i avskogningsförordningen ska de kvantitativa målen för de kontroller som ska utföras av behöriga myndigheter uppfyllas separat för var och en av de relevanta råvarorna.

Enligt artikel 29.2 i avskogningsförordningen ska alla länder tilldelas en normal risknivå den 29 juni 2023. Kommissionen publicerade ländernas riskkategorier den 22 maj 2025. Förordningen ses över och uppdateras vid behov mot bakgrund av nya bevis.

Medlemsstaterna är enligt artikel 22 i avskogningsförordningen skyldiga att årligen tillgängliggöra bland annat uppgifter om antalet kontroller och resultaten av dem samt om de sanktioner som utdömts för allmänheten och kommissionen. Enligt den föreslagna 31 § ska Livsmedelsverket tillgängliggöra dessa uppgifter för allmänheten och kommissionen.

Minimiantalet kontroller anges i artikel 16.8–16.10 i EU:s avskogningsförordning. Enligt 2 mom. får jord- och skogsbruksministeriet dock meddela närmare föreskrifter om antalet kontroller och hur de ska riktas. Det är då fråga om förvaltningsinterna föreskrifter. Sådana förvaltningsinterna föreskrifter är till sin natur juridiskt bindande.

9 §. Ersättning för kostnader. I paragrafen föreslås bestämmelser om hur Livsmedelsverkets kostnader ska täckas vid fall av bristande överensstämmelse med kraven. De föreslagna bestämmelserna baserar sig på artikel 20 i EU:s avskogningsförordning, enligt vars 1 punkt medlemsstaterna får ge sina behöriga myndigheter rätt att från verksamhetsutövare eller handlare återkräva alla kostnader för sin verksamhet vid fall av bristande efterlevnad. Bestämmelserna i EU:s avskogningsförordning innehåller således nationellt handlingsutrymme och i fråga om detta föreskrivs det nationellt om en skyldighet för verksamhetsutövare och

handlare som går längre än den minimireglering som förordningen förutsätter. Detta är ändamålsenligt, eftersom det uttryckligen gäller situationer där kraven inte uppfylls och t.ex. kostnaderna för testning kan bli betydande för den behöriga myndigheten.

Enligt 1 mom. har Livsmedelsverket rätt att i fall av bristande överensstämmelse med kraven ta ut de kostnader som räknas upp i momentet. Bestämmelser om de kostnader som kan komma i fråga finns i artikel 20.2 i avskogningsförordningen. Dessa tas in i 1 mom., enligt vilket de nämnda kostnaderna är kostnader för testning och lagringskostnader. I momentet föreskrivs dessutom om kostnader för åtgärder som hänför sig till produkter som konstaterats inte överensstämma med kraven och för vilka korrigerande åtgärder ska vidtas innan produkterna övergår till fri omsättning, släpps ut på marknaden eller exporteras. Eftersom Livsmedelsverket inte åläggs skyldighet att ta ut alla kostnader, har verket möjlighet att använda provning och således vid behov ta ut endast en del av kostnaderna. En sådan situation kan komma i fråga om uttagande av alla kostnader medför en ekonomiskt oskäligt stor börda för t.ex. en liten verksamhetsutövare.

I 2 mom. finns en hänvisning till lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). I 4 § i lagen om grunderna för avgifter till staten räknas de fall upp där en avgift ska tas ut för prestationerna, om det inte finns grundad anledning för avgiftsfrihet. I förarbetena till 4 § i lagen om grunderna för avgifter till staten (RP 176/1991 rd, s. 16) konstateras det att också annan statlig verksamhet, såsom lagstadgad inspektion och övervakning, ska vara avgiftsbelagd när en prestation utförs till följd av mottagarens åtgärder. I den föreslagna paragrafen är det inte fråga om regelbundna kontroller utan om fall av bristande överensstämmelse med kraven enligt EU:s avskogningsförordning. Tillsynen utövas således till följd av tillsynsobjektets åtgärder. Därför kan kostnaderna för tillsynen tas ut av tillsynsobjektet. I praktiken kan det finnas behov av att ändra jord- och skogsbruksministeriets förordning om Livsmedelsverkets avgiftsbelagda prestationer (1193/2021), som utfärdats med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten.

10 §. Rätt att få uppgifter av verksamhetsutövare och handlare. I paragrafen föreskrivs det att Livsmedelsverket och Tullen trots sekretessbestämmelserna har rätt att av verksamhetsutövare och handlare få de uppgifter som är nödvändiga för tillsynen över efterlevnaden av den föreslagna lagen och EU:s avskogningsförordning. Uppgifterna ska lämnas avgiftsfritt. Livsmedelsverket ska vara behörig myndighet enligt EU:s avskogningsförordning och svara för tillsynen över verkställigheten av EU:s avskogningsförordning. Tullen sköter för sin del de uppgifter som enligt EU:s avskogningsförordning ankommer på tullmyndigheten och som särskilt ingår i 4 kap. i förordningen och som tillämpas som sådana i medlemsstaterna. Uppgifterna ska hänföra sig till iakttagandet av bestämmelserna i avskogningsförordningen. Rätten att få uppgifter gäller handlingar som krävs för iakttagande av tillbörlig aktsamhet enligt artikel 8 i avskogningsförordningen samt handelsdokument, bokföring och tulldokument. Rätten att få uppgifter gäller också information, handlingar och uppgifter som avses i avskogningsförordningen och som hänför sig till lagenligheten enligt förordningen för de produkter som avses i EU:s avskogningsförordning.

Vidare föreskrivs det i paragrafen att Finlands skogscentral och utomstående sakkunniga när de agerar med stöd av ett bemyndigande enligt 5 § 2 mom. har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för en kontroll enligt EU:s avskogningsförordning. Således är Finlands skogscentral och en utomstående sakkunnig rätt att få uppgifter mer begränsad än Livsmedelsverkets och Tullens och anknyter således uttryckligen till den kontroll som ska utföras. Med tanke på skyddet av personuppgifter är det viktigt att dataskyddslagstiftningen tillämpas på de bemyndigade. I propositionen anses det att när de bemyndigade behandlar personuppgifter, grundar sig behandlingen av personuppgifter på artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen, dvs. på att behandlingen är nödvändig för att utföra

en uppgift av allmänt intresse. På de bemyndigade tillämpas också bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar, vilket det föreskrivs om i 5 § 5 mom. i propositionen. Vid tillsynen över efterlevnaden av avskogningsförordningen och vid kontroller enligt förordningen är det fråga om tillsyn över skyldigheterna enligt avskogningsförordningen i verksamhetsutövares och handlares ekonomiska verksamhet. Således är det sannolikt att det vid tillsynen och kontrollerna kommer att behandlas t.ex. uppgifter som är sekretessbelagda med tanke på affärsverksamheten och den ekonomiska ställningen.

Den rätt att få uppgifter som avses i paragrafen gäller också personuppgifter. Behandlingen av personuppgifter kan hänföra sig t.ex. till skogsägarnas uppgifter om virkeshandel, när man vid kontrollen utreder träets ursprung och överensstämelsen med avskogningsförordningen samt visande av tillbörlig aktsamhet. De personuppgifter som behandlas vid tillsynen och kontrollerna gäller dock inte sådana uppgifter som hör till de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i EU:s dataskyddsförordning.

I avsnitt 2.12 redogörs det för behandlingen av personuppgifter i samband med det EUDR-informationssystem som förvaltas av kommissionen. På samma sätt beskrivs den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter i samband med rätten till uppgifter och det nationella handlingsutrymme som ges i den allmänna dataskyddsförordningen i avsnitt 12.8.

11 §. Rätt att få uppgifter av myndigheter och aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter. I paragrafen föreskrivs det om rätten att få uppgifter av myndigheter och aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Ett effektivt genomförande av bestämmelserna i EU:s avskogningsförordning förutsätter att alla aktörer som verkställer den trots sekretessbestämmelserna har tillgång till de uppgifter som är nödvändiga för tillsynen över bestämmelserna i avskogningsförordningen.

I 1 mom. föreskrivs det för det första om informationsutbytet mellan Livsmedelsverket och Tullen. De har trots sekretessbestämmelserna rätt att av varandra få de uppgifter om verksamhetsutövare, handlare och ombud som är nödvändiga för tillsynen över efterlevnaden av den föreslagna lagen och avskogningsförordningen. Rätten att få uppgifter har begränsats till nödvändiga uppgifter och å andra sidan beskrivs vilka aktörer uppgifterna kan gälla. På grund av förordningens omfattande tillämpningsområde, olika aktörer, regleringens sektorsövergripande karaktär och antalet skyldigheter är det inte möjligt att uttömmande räkna upp vilka uppgifter eller dokument som kan vara nödvändiga för att utreda ett ärende som gäller överträdelse av förordningen. Utgångspunkten är att sådana uppgifter kan vara uppgifter som behövs för utredning av produkternas ursprung och för övervakning av att tillbörlig aktsamhet iakttas.

Tullverksamheten är en väsentlig och integrerad del av den internationella handeln och godstransportkedjorna. I anslutning till denna uppgift har Tullen uppgifter bl.a. om alla importörer av de råvaror och produkter som ingår i bilaga I till EU:s avskogningsförordning samt om importmängderna av ovannämnda råvaror och produkter. Med tanke på tillsynen över att produkter som importeras från länder utanför Europeiska unionen inte orsakar avskogning är det viktigt att Livsmedelsverket i egenskap av behörig myndighet får uppgifter av Tullen om importen av ovannämnda produkter.

I 1 mom. föreskrivs det också om Livsmedelsverkets och Tullens rätt att trots sekretessbestämmelserna av andra myndigheter och av aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter få de uppgifter om verksamhetsutövare, handlare och ombud som är nödvändiga för tillsynen. Livsmedelsverket kan behöva få uppgifter till stöd för tillsynen över EU:s avskogningsförordning t.ex. av Skatteförvaltningen i fråga om uppgifter om

momsdeklaration vid handel inom EU. Likaså kan det till stöd för tillsynen över förbudet mot utsläppande på marknaden vara nödvändigt att få uppgifter av närings-, trafik- och miljöcentralerna. I 2 mom. föreskrivs det att Finlands skogscentral har rätt att av myndigheter och av aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter för tillsynen över efterlevnaden av de författningar som nämns i 1 mom. få nödvändiga uppgifter om de verksamhetsutövare som i samband med kommersiell verksamhet släpper ut virke på marknaden eller exporterar det. I den föreslagna 5 § föreskrivs det om Livsmedelsverkets möjlighet att bemyndiga Finlands skogscentral att utföra kontroller. I samband med en sådan kontroll är det väsentligt att Finlands skogscentral har rätt att få de handlingar som behövs för kontrollen. Finlands skogscentrals rätt att få uppgifter är dock begränsad till nödvändiga uppgifter och å andra sidan endast till verksamhetsutövare som i samband med kommersiell verksamhet släpper ut virke på marknaden eller exporterar det. Skogscentralen behöver i samband med eventuella kontroller i praktiken uppgifter endast om verksamhetsutövare och uttryckligen om träråvara och trävaror, eftersom dess uppgiftsområde inte omfattar t.ex. trä från tredjeländer eller andra råvaror som avses i avskogningsförordningen.

Enligt 3 mom. har Livsmedelsverket trots sekretessbestämmelserna rätt att av förundersökningsmyndigheten få de uppgifter som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i 26 §. Uppgifterna är nödvändiga för att utreda om den som brutit mot EU:s avskogningsförordning samtidigt också misstänks för brott. Denna information behövs för att man ska kunna säkerställa att överträdelseavgift eller administrativ påföljdsavgift inte påförs den som är misstänkt för samma gärning vid förundersökning eller åtalsprövning.

Liksom i 10 § gäller också den rätt att få uppgifter som avses i denna paragraf personuppgifter. De personuppgifter som behandlas vid tillsynen och kontrollerna gäller dock inte sådana uppgifter som hör till de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i EU:s dataskyddsförordning. Den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter och det nationella handlingsutrymme som den allmänna dataskyddsförordningen medger beskrivs i avsnitt 12.8.

Bestämmelser om informationsöverföring mellan myndigheter via tekniska gränssnitt finns i 22 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019) och bestämmelser om öppnande av elektronisk förbindelse till en myndighet i 23 § i den lagen. En elektronisk förbindelse lämpar sig särskilt för situationer där uppgifterna i fråga sällan behövs. I regel lämnas uppgifterna ut via ett tekniskt gränssnitt.

12 §. Finlands skogscentrals informationsskyldighet. I paragrafen föreskrivs det om Finlands skogscentrals informationsskyldighet och om lämnande av uppgifter till Livsmedelsverket. I 1 mom. föreskrivs det att Finlands skogscentral på eget initiativ ska underrätta Livsmedelsverket, om centralen har sannolika skäl att misstänka att en försummelse i anslutning till lämnandet av en sådan anmälan om användning av skog som avses i 18 § 2 mom. 1 punkten i skogslagen har skett. Bestämmelser om användningen av skog finns i skogslagen och Finlands skogscentral svarar för tillsynen över användningen. En central roll med tanke på tillsynen över skogslagen är anmälan om användning av skog enligt 14 § i skogslagen. Utöver skogslagen styrs användningen av skog också genom annan lagstiftning och närings-, trafik- och miljöcentralerna övervakar bl.a. efterlevnaden av naturvårdslagen vid användning av skog med hjälp av anmälan om användning av skog.

Enligt artikel 3 i EU:s avskogningsförordning får råvaror eller produkter som inte har producerats i enlighet med relevant lagstiftning i produktionslandet inte släppas ut på marknaden, tillhandahållas på marknaden eller exporteras. På grund av det stora antalet sådana produkter enligt bilaga I till förordningen som produceras av en träråvara som avses i

förordningen och som släpps ut på marknaden är det ändamålsenligt att basera en bedömning av det finländska virkets laglighet på anmälan om användning av skog. Utöver laglighetsbedömningen är anmälan om användning av skog en central del av den datainsamling och riskbedömning som krävs för tillbörlig aktsamhet i fråga om produkter som tillverkats av en träråvara och utgör en del av verksamhetsutövarnas system för tillbörlig aktsamhet. Finlands skogscentral behandlar och lagrar uppgifterna i anmälan om användning av skog. Eftersom skogscentralen ansvarar för tillsynen över efterlevnaden av skogslagen, är det ändamålsenligt att skogscentralen anmäler eventuella överträdelser gällande anmälan om användning av skog till Livsmedelsverket, som kan beakta informationen i sin egen tillsyn över EU:s avskogningsförordning. Finlands skogscentral ska inte själv bedöma överensstämmelsen med EU:s avskogningsförordning, utan den ska endast vara anmälningsskyldig om det finns sannolika skäl att misstänka en överträdelse.

Enligt 2 mom. har Finlands skogscentral rätt att i de situationer som avses i 1 mom. lämna ut också sekretessbelagda uppgifter till Livsmedelsverket. I momentet preciseras det att det då kan vara fråga om sådana uppgifter om verksamhetsutövare som är nödvändiga för tillsynen över efterlevnaden av den föreslagna lagen och avskogningsförordningen. Anmälan om användning av skog hänför sig till verksamhetsutövarnas ekonomiska verksamhet, så det kan t.ex. vara fråga om uppgifter som är sekretessbelagda med tanke på affärsverksamheten och den ekonomiska ställningen. Bestämmelser om innehållet i anmälan om användning av skog finns i 14 § i skogslagen och i jord- och skogsbruksministeriets förordning om anmälan om användning av skog (1320/2013).

13 §. Väl underbyggda synpunkter. Enligt artikel 31.1 i EU:s avskogningsförordning får fysiska eller juridiska personer lämna in väl underbyggda synpunkter till de behöriga myndigheterna när de anser att en eller flera verksamhetsutövare eller handlare inte iakttar avskogningsförordningen. Enligt artikel 2.31 i EU:s avskogningsförordning avses med väl underbyggda synpunkter ett vederbörligen motiverat påstående som grundar sig på objektiv och verifierbar information om en sådan bristande efterlevnad av denna förordning som kan kräva att behöriga myndigheter ingriper. I artikel 31 i EU:s avskogningsförordning föreskrivs det om den behöriga myndighetens skyldigheter vid behandlingen av väl underbyggda synpunkter, såsom omsorgsfull och objektiv behandling av synpunkter och vidtagande av nödvändiga åtgärder. En sådan väl underbyggd synpunkt som avses i avskogningsförordningen kan vara av betydelse t.ex. när den behöriga myndigheten fastställer vilka kontroller som ska utföras med iakttagande av en riskbaserad metod i enlighet med artikel 16 i förordningen. Enligt artikel 16.3 i förordningen kan t.ex. väl underbyggda synpunkter användas som stöd för riskanalysen. Likaså kan väl underbyggda synpunkter ligga till grund för ett tillfälligt avbrytande enligt artikel 23 i avskogningsförordningen.

Väl underbyggda synpunkter stöder därför den behöriga myndighetens arbete när den utövar tillsyn enligt förordningen. Den behöriga myndigheten ska behandla den väl underbyggda synpunkt som den fått och synpunkten kan leda till olika åtgärder i anslutning till tillsynen över avskogningsförordningen. Enligt förordningen ska den behöriga myndigheten informera den som lämnat in väl underbyggda synpunkter om vilken uppföljning som gjorts av dessa synpunkter och ange skälen för detta. Informationen i fråga är en beskrivning av de åtgärder som den behöriga myndigheten har vidtagit i enlighet med avskogningsförordningen. Avsikten är att det ska räcka med ett meddelande och att förvaltningsbeslut inte ska behöva fattas i ärendet. Livsmedelsverket meddelar den som lämnat in väl underbyggda synpunkter vilka åtgärder det har vidtagit i ärendet. I propositionen anses det att det då inte är nödvändigt att fatta något förvaltningsbeslut. I rättslitteraturen har Olli Mäenpää (Mäenpää O., Yleinen hallinto-oikeus. 2017, s. 303) ansett att ett förvaltningsbeslut i allmänhet innehåller ett avgörande i sak där man beslutar om någons intressen, rättigheter eller skyldigheter. Att lämna in en väl

underbyggd synpunkt skiljer sig från ett vanligt förvaltningsärende genom att den som lämnar in en synpunkt inte ansöker om en förmån eller rättighet för sig själv. Synpunkten hänför sig då till en tredje parts verksamhet och den som framfört den väl underbyggda synpunkten är således inte part i ärendet. Således finns det ingen grund för att ett förvaltningsbeslut behöver fattas med anledning av inlämnade synpunkter. Väl underbyggda synpunkter handlar i praktiken om anmälningar som utomstående lämnat in. De väl underbyggda synpunkterna har karaktären av åtgärder som stöder den behöriga myndighetens kontrollverksamhet. Den som lämnat in väl underbyggda synpunkter kan dock få lagenligheten i den behöriga myndighetens, dvs. Livsmedelsverkets, verksamhet prövad genom klagomål till de högsta laglighetsövervakarna. Också enligt artikel 32 i EU:s avskogningsförordning ska man ha rätt att få lagligheten i de behöriga myndigheternas verksamhet prövad.

Även om bestämmelser om behandlingen av väl underbyggda synpunkter finns i förordningen, behöver regleringen kompletteras nationellt till vissa delar. I 1 mom. föreskrivs det att väl underbyggda synpunkter ska lämnas skriftligen till Livsmedelsverket. Den föreslagna skriftliga formen ingår inte i bestämmelserna i artikel 31 i förordningen, men den är ändamålsenlig för det första eftersom det i avskogningsförordningen konstateras att det är fråga om en väl underbyggd synpunkt och en muntlig anmälan kan ge upphov till oklarheter om vem som gett den. För det andra har den behöriga myndigheten ålagts en skyldighet att bedöma synpunkterna, och bedömningen vore känslig för brister i en situation där uppgifterna lämnas genom en muntlig anmälan. Således bidrar den skriftliga formen också till att trygga en ändamålsenlig behandling av den väl underbyggda synpunkten.

Enligt artikel 31.2 i förordningen ska de behöriga myndigheterna utan onödigt dröjsmål bedöma de väl underbyggda synpunkterna. Enligt 1 mom. ska Livsmedelsverket inom tre månader, eller av grundad anledning inom högst sex månader från mottagandet av den väl underbyggda synpunkten skriftligen underrätta den som framfört synpunkten om de åtgärder som vidtagits med anledning av anmälan och motiveringen till dem. När det gäller tidsfristens längd lämnar avskogningsförordningen nationellt handlingsutrymme, såsom det redogörs för ovan i avsnitt 4.1.2. Enligt artikel 31.3 i avskogningsförordningen är tidsfristen 30 dagar, om inget annat anges i nationell rätt. Det är svårt att förutse antalet möjliga synpunkter och de kan vara arbetskrävande för Livsmedelsverket och svåra att utreda. I detta sammanhang har det därför ansetts ändamålsenligt att föreskriva om tidsfrister på tre och sex månader. Motsvarande tidsfrister för handläggning av rapporter föreskrivs också t.ex. i 20 § 2 mom. 2 punkten i lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen. I artikel 31.3 i avskogningsförordningen föreskrivs det inte närmare om formen för anmälan. Det är dock ändamålsenligt att Livsmedelsverket besvarar en anmälan om väl underbyggda synpunkter i skriftlig form.

I 2 mom. föreskrivs det om skydd av identiteten hos den som framför en väl underbyggd synpunkt. Enligt artikel 31.4 i avskogningsförordningen ska medlemsstaterna, utan att det påverkar skyldigheterna enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1937, föreskriva åtgärder för att skydda identiteten på de fysiska eller juridiska personer som lämnar in väl underbyggda synpunkter eller som utför utredningar i syfte att kontrollera en verksamhetsutövers eller handlares efterlevnad av denna förordning.

I momentet föreskrivs det att identiteten hos en fysisk eller juridisk person som framfört en väl underbyggd synpunkt till Livsmedelsverket ska hållas hemlig, om det utifrån omständigheterna kan bedömas vara till nackdel för personen i fråga att identiteten röjs. Om således någon av de sekretessgrunder som anges i 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan *offentlighetslagen*) inte blir tillämplig, ska med stöd av det föreslagna 1 mom. endast uppgifter som direkt eller indirekt avslöjar rapportörens identitet hållas hemliga.

Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att skydda sådana personer som framfört synpunkter och för vilka ett röjande av identiteten kan vara till nackdel. Den som framför en synpunkt ska kunna delge Livsmedelsverket en väl underbyggd synpunkt utan rädsla för skadliga påföljder. Sekretessgrunden för identiteten är inte ovillkorlig, eftersom en förutsättning för tillämpning av bestämmelsen är att röjandet av identiteten skulle vara till nackdel för den som framfört synpunkten. Nackdelen kan t.ex. hänföra sig till att den som framför synpunkten står i ett särskilt förhållande, såsom ett anställningsförhållande, till den som är föremål för synpunkten. Enbart den uppfattning som den som framför synpunkten har om att röjandet av identiteten är till nackdel för personen i fråga räcker inte till för tillämpningen av den sekretessgrund som avses i bestämmelsen.

Hemlighållande av identiteten hos den som framfört en väl underbyggd synpunkt är till sin karaktär reglering som gäller strikt avgränsade situationer. Det är således inte fråga om en allmänt tillämplig sekretessgrund, utan om en sekretessgrund som strikt begränsar sig till skötseln av Livsmedelsverkets uppgifter. Det är således ändamålsenligt att föreskriva om sekretessgrunden i fråga i den föreslagna lagen, även om huvudregeln för bestämmelserna om sekretessgrunder är att de koncentreras till offentlighetslagen.

Enligt 11 § i offentlighetslagen har den som i ett ärende är sökande eller anför besvär eller någon annan vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller (part) rätt att hos den myndighet som behandlar eller har behandlat ärendet ta del av en myndighetshandling som kan eller har kunnat påverka behandlingen, även om handlingen inte är offentlig. Enligt 11 § 2 mom. 1 punkten i offentlighetslagen har de dock inte denna rätt när utlämnande av uppgifterna skulle strida mot ett synnerligen viktigt allmänt intresse eller på motsvarande sätt mot ett synnerligen viktigt enskilt intresse. Att lämna ut information om anmälan av en överträdelse till den som är föremål för anmälan kan strida mot ett synnerligen viktigt allmänt intresse som avses i offentlighetslagen, om utlämnande av informationen kan äventyra den för tillsynsmyndigheten viktiga tillgången till information. Att lämna ut uppgifter om rapportören kan för sin del strida mot det viktiga enskilda intresse som avses i offentlighetslagen, om röjandet av rapportörens identitet äventyrar rapportörens säkerhet eller skyddet av privatlivet. Då ska partsoffentligheten begränsas. En förutsättning för att bestämmelsen ska kunna tillämpas är att det utifrån de omständigheter som framkommit i ärendet finns grundad anledning att bedöma att rapportören är i behov av skydd.

Skyddet av identiteten hos den som framför en väl underbyggd synpunkt kan för sin del anses vara jämförbart med skyddet för rapportörens identitet, vilket det föreskrivs om t.ex. i 36 § i dataskyddslagen, 71 a § i lagen om Finansinspektionen (878/2008), 81 § i livsmedelslagen och 65 § i foderlagen (1263/2020). Bestämmelser om rapporteringskanaler via vilka rapporter om lagöverträdelser kan lämnas (eng. whistleblowing) finns dessutom t.ex. i fråga om kreditinstitut i 7 kap. 6 § i kreditinstitutslagen (610/2014) och i fråga om försäkringsbolag i 6 kap. 17 a § i försäkringsbolagslagen (521/2008) samt i 12 kap. 3 § i lagen om ändring av värdepappersmarknadslagen (519/2016).

14 §. Tillfälligt avbrytande. I paragrafen föreskrivs det om tillfälligt avbrytande. Enligt artikel 23 i EU:s avskogningsförordning ska medlemsstaterna ge de behöriga myndigheterna möjlighet att omedelbart vidta interimistiska åtgärder. Enligt 1 mom. kan Livsmedelsverket besluta om tillfälligt avbrytande, om verket har upptäckt eller på något annat sätt fått kännedom om en eventuell bristande efterlevnad av avskogningsförordningen. Med en eventuell bristande efterlevnad av EU:s avskogningsförordning hänvisas det till att Livsmedelsverket misstänker överträdelse av avskogningsförordningen och att ärendet behöver utredas ytterligare. Dessutom har produkten ännu inte nödvändigtvis släppts ut på marknaden i det skedet, vilket innebär att en överträdelse av förordningen endast eventuellt håller på att ske. Tillfälligt avbrytande är i

princip en åtgärd som gör det möjligt för den behöriga myndigheten att överväga om det finns behov av andra administrativa påföljder, såsom föreläggande om rättelse eller förbud. Tillfälligt avbrytande är en kortvarig åtgärd på tre arbetsdagar eller 72 timmar, om vilken det föreskrivs i 2 mom. i paragrafen och i artikel 17.3 i avskogningsförordningen. Det avviker avsevärt från ett förbud, som är en långvarigare åtgärd och som i enlighet med 16 § 3 mom. gäller högst tre månader eller i vissa situationer högst ett år.

I 34 § i förvaltningslagen föreskrivs det om hörande av part i förvaltningsärenden. Enligt bestämmelsen kan hörande i vissa situationer utelämnas, t.ex. om hörandet kan äventyra syftet med beslutet. En sådan situation kan i praktiken uppstå när en brådslande åtgärd bereds. Därför kan det anses att när det vid tillfälligt avbrytande är fråga om en omedelbar, brådslande situation, kan tillfälligt avbrytande i praktiken i regel inledas utan att den som är föremål för åtgärden hörs.

Livsmedelsverket kan tillfälligt avbryta utsläppandet på marknaden, tillhandahållandet på marknaden eller exporten av produkter. I 1 mom. hänvisas det till situationer enligt artikel 23 i EU:s avskogningsförordning på basis av vilka man kan få kännedom om bristande efterlevnad av bestämmelserna. Enligt artikel 23 första stycket i förordningen kan en bristande efterlevnad upptäckas t.ex. på basis av sådant informationsutbyte som avses i artikel 21 i förordningen, med vilket avses t.ex. de behöriga myndigheternas samarbete med andra behöriga myndigheter och med tullmyndigheterna. Likaså kan en eventuell bristande efterlevnad upptäckas t.ex. utifrån en sådan granskning av en väl underbyggd synpunkt som avses i artikel 31 i avskogningsförordningen. Bestämmelser om väl underbyggda synpunkter finns i 13 §.

Tullen kan i praktiken stödja Livsmedelsverkets arbete också i samband med tillfälligt avbrytande. Enligt tullagen sköter Tullen de uppgifter som enligt EU-lagstiftningen ankommer på tullmyndigheterna. I artiklarna 26–28 i avskogningsförordningen föreskrivs det om tullmyndigheternas uppgifter och bestämmelserna i fråga tillämpas som sådana i medlemsstaterna. Enligt artikel 26.1 i avskogningsförordningen ska kapitel 4 inte påverka tillämpningen av andra unionsrättsakter om övergång till fri omsättning eller export av varor, i synnerhet inte artiklarna 46, 47, 134 och 267 i förordning (EU) nr 952/2013. I artikel 47 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 om fastställande av en tullkodex för unionen, nedan *unionens tullkodex*, föreskrivs det om samarbete och informationsutbyte mellan myndigheter och i artikel 134 om tullövervakning. I enlighet med artikel 134.1 om tullövervakning ska varor som förs in i unionens tullområde från och med tidpunkten för införseln omfattas av tullövervakning och får underkastas tullkontroller. Varorna står under tullövervakning så länge det är nödvändigt för att fastställa deras tullstatus. Bestämmelser om iakttagande av restriktioner som gäller varor och om frigörande av varor finns också i artikel 194 i unionens tullkodex. Enligt artikel 194.1 ska tullmyndigheterna, om villkoren för att hänföra varorna till förfarandet i fråga är uppfyllda och förutsatt att eventuella restriktioner har tillämpats och att varorna inte är föremål för några förbud, frigöra varorna så snart uppgifterna i tulldeklarationen har kontrollerats eller godtagits utan kontroll. Enligt 10 § 1 mom. i tullagen har Tullen rätt att kvarhålla en vara som t.ex. inte har tullklarats på behörigt sätt för att övervaka eller utreda att förutsättningarna för införsel eller utförsel av varan uppfylls. Tullen kan således med stöd av den gällande tullagstiftningen stoppa en produkt vid EU:s yttre gräns, varefter den kontaktar den behöriga myndigheten som bedömer de fortsatta åtgärderna. Tullen kan på det sätt som beskrivs ovan i enlighet med 10 § 1 mom. i tullagen agera också i situationer där det finns förutsättningar att stoppa produkter i samband med export och import vid misstanke om verksamhet som strider mot avskogningsförordningen. Efter att varorna stoppats ska tullmyndigheten utan dröjsmål kontakta Livsmedelsverket för att ärendet ska kunna skötas vidare.

I artikel 23 i avskogningsförordningen specificeras det inte för vilka överträdelser av skyldigheter det nationellt bör föreskrivas om möjligheten till tillfälligt avbrytande. Med tanke på att det är fråga om ett kort avbrott på några dagar som ger den behöriga myndigheten möjlighet att utreda om det finns behov av andra administrativa påföljder, kan det anses att den behöriga myndigheten i stor utsträckning bör kunna använda förfarandet i fråga om olika överträdelser. Innan lagen träder i kraft är det svårt att bedöma hur mycket och i vilka situationer förfarandet kommer att tillämpas i praktiken. Å andra sidan har det ur Livsmedelsverkets synvinkel betydelse att förfarandet är effektivt och lätt att tillämpa. Enligt artikel 23 i EU:s avskogningsförordning är en av grunderna för tillfälligt avbrytande den risk som fastställts i det EUDR-informationssystem som avses i artikel 33 i förordningen. Informationen i systemet kan komma t.ex. från den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat. Det är ändamålsenligt att Livsmedelsverket i stor utsträckning kan reagera på sådan information i fråga om olika förseelser. Det finns således inga särskilda skäl att utesluta någon eventuell överträdelse av förordningen från bestämmelsens tillämpningsområde.

Bestämmelser om längden för ett tillfälligt avbrytande finns i artikel 17.3 i EU:s avskogningsförordning, till vilken det finns en informativ hänvisning i 2 mom. Avbrottet bör upphöra inom tre arbetsdagar eller, i fråga om lättfördärliga produkter, inom 72 timmar. I artikel 17.3 i förordningen föreskrivs också att om mer tid behövs på grundval av de kontroller som utförts, bör avbrotten förlängas med ytterligare perioder på tre arbetsdagar. I momentet föreskrivs det också om återkallande av ett föreläggande om avbrytande. Ett föreläggande om avbrytande ska utan dröjsmål återkallas, om Livsmedelsverket konstaterar att föreläggandet är onödigt eller om bristerna har avhjälpats på ett sätt som verket godkänner.

15 §. Föreläggande om rättelse. I paragrafen föreskrivs det om föreläggande om rättelse, vilket är ett administrativt tvångsmedel som Livsmedelsverket har till sitt förfogande. Bestämmelser om föreläggande om avhjälpande finns också i 9 § 1 mom. i den gällande lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror. I lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror har det dock före föreläggandet om avhjälpande föreskrivits att en uppmaning ska ges som första åtgärd. Det föreslås inga bestämmelser om en uppmaning som föregår föreläggandet om rättelse i den föreslagna lagen, eftersom en sådan uppmaning inte ingår i EU:s avskogningsförordning och den kan anses vara en arbetsdryg första fas före föreläggandet om rättelse och andra administrativa påföljder.

I artikel 24 i EU:s avskogningsförordning föreskrivs det om korrigerande åtgärder vid bristande efterlevnad. Enligt punkt 1 ska de behöriga myndigheterna i händelse av bristande efterlevnad utan dröjsmål kräva att verksamhetsutövaren eller handlaren vidtar lämpliga och proportionella korrigerande åtgärder. I punkt 2 räknas fyra alternativ upp, varav minst ett ska höra till de korrigerande åtgärder som krävs av verksamhetsutövaren eller handlaren. Artikel 24 kan anses innehålla nationellt handlingsutrymme i fråga om de korrigerande åtgärder som står till buds. I paragrafen föreslås bestämmelser om föreläggande om rättelse, vilket motsvarar den åtgärd som föreskrivs i artikel 24.2 a i förordningen. I artikel 24.2 a hänvisas det till åtgärder för att korrigera formell bristande efterlevnad, särskilt av kraven i kapitel 2. Det är ändamålsenligt att den behöriga myndighetens möjlighet att ålägga verksamhetsutövaren att iaktta förordningen inte begränsas till endast en del av skyldigheterna enligt förordningen, utan ett föreläggande om rättelse kan meddelas i alla situationer där förordningen inte iakttas.

I paragrafen föreskrivs det att Livsmedelsverket inom en tidsfrist som verket bestämmer kan ålägga en verksamhetsutövare eller handlare att avhjälpa bristerna i sin verksamhet, om Livsmedelsverket upptäcker att verksamhetsutövaren eller handlaren inte har iakttagit avskogningsförordningen. Livsmedelsverket kan också meddela verksamhetsutövaren ett föreläggande om rättelse, om en produkt som släppts ut på marknaden, tillhandahållits på

marknaden eller exporterats inte överensstämmer med kraven. I föreläggandet om rättelse ska det anges hur och inom vilken tidsfrist verksamhetsutövaren ska agera.

Med tanke på målen för EU:s avskogningsförordning är det viktigt att de produkter som finns på marknaden är förenliga med förordningen, vilket bör beaktas också vid bedömningen av föreläggandet om rättelse. Om Livsmedelsverket får kännedom om en försummelse, ska verket bedöma den också med tanke på säkerställandet av att produktionskedjan är förenlig med avskogningsförordningen. Det är viktigt att de handlingar genom vilka förenligheten med förordningen visas har sparats på rätt sätt och hos rätt instanser, såsom förordningen förutsätter. I praktiken kan Livsmedelsverket också avstå från att meddela ett föreläggande om rättelse, om verket t.ex. bedömer att gärningen eller försummelsen som helhet betraktad är ringa. Som ringa förseelse kan betraktas t.ex. dröjsmål i fråga om skyldigheten att lämna uppgifter. Livsmedelsverket har dock, om det så önskar, möjlighet att ge en anmärkning om ringa förseelser. Åtgärder som är lättare än administrativa tvångsmedel och som styr verksamhetsutövarna kan i vissa situationer vara ändamålsenliga.

16 §. Förbud. I paragrafen föreslås bestämmelser om förbud. Bestämmelsen motsvarar i stor utsträckning bestämmelserna i 9 § 2 mom. i den gällande lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror. I artikel 24 i EU:s avskogningsförordning föreskrivs det om korrigerande åtgärder vid bristande efterlevnad. I samband med detta ska de behöriga myndigheterna i händelse av bristande efterlevnad utan dröjsmål kräva att verksamhetsutövaren eller handlaren vidtar lämpliga och proportionella korrigerande åtgärder. I punkt 2 räknas fyra korrigerande åtgärder upp. Bestämmelsen om förbud i paragrafen kan anses motsvara bestämmelsen om förbud i artikel 24.2 b i förordningen. Även i artikel 25.2 e i förordningen förutsätts att det föreskrivs om tillfälligt förbud. I fråga om detta hänvisas det i förordningen till allvarliga eller upprepade överträdelser. Bestämmelserna i fråga kan dock anses överlappa artikel 24.2 b.

Förhållandet mellan det förbud som föreslås i paragrafen och det tillfälliga avbrytande som föreskrivs i 14 § beskrivs ovan i specialmotiveringen till 14 §. Vid tillfälligt avbrytande är det fråga om en omedelbar, tillfällig åtgärd som gäller tre arbetsdagar eller 72 timmar.

Såsom konstateras ovan i motiveringen till 15 § hänvisas det i artikel 24.2 a till åtgärder för att korrigera formell bristande efterlevnad, särskilt av kraven i kapitel 2. På samma sätt som i fråga om föreläggande om rättelse är det således också i fråga om förbud ändamålsenligt att den behöriga myndighetens möjlighet att ålägga verksamhetsutövaren att iaktta förordningen inte begränsas till endast en del av skyldigheterna i förordningen, utan ett förbud kan meddelas i alla situationer där förordningen inte iakttas, när ett föreläggande om rättelse enligt 15 § inte har iakttagits.

I 1 mom. föreslås en bestämmelse om att Livsmedelsverket kan förbjuda en verksamhetsutövare eller handlare att släppa ut på marknaden, tillhandahålla på marknaden eller exportera sådana produkter för vilka ett föreläggande om rättelse enligt 15 § inte har iakttagits. Med tanke på verksamhetsutövarens rättsskydd är det viktigt att ett förbud kan meddelas först efter det att föreläggandet om rättelse inte har iakttagits inom utsatt tid. I 2 mom. föreskrivs det om sådana situationer där ett förbud dock kan meddelas även om Livsmedelsverket inte först har meddelat ett föreläggande om rättelse. Sådana överträdelser är av den arten att föreläggande om rättelse i princip inte kan anses vara ändamålsenligt eller effektivt i fråga om dem. Dessa överträdelser hänför sig till brott mot artikel 3 i avskogningsförordningen. Artikel 3 kan anses vara en viktig bestämmelse, eftersom den innehåller bestämmelser om de villkor som produkter och råvaror ska uppfylla för att få släppas ut på marknaden, tillhandahållas på marknaden eller exporteras. I och med detta är det i fråga om brott mot artikel 3 ändamålsenligt att föreskriva att det är

möjligt att meddela ett förbud även om ett föreläggande om rättelse inte har meddelats. Momentets 1 punkt gäller underlåtelse att avge en DD-förklaring enligt artikel 4.2 i EU:s avskogningsförordning (motsvarar artikel 3 c). I 2 punkten föreskrivs det om situationer där produkterna inte är avskogningsfria enligt artikel 3. Begreppet avskogning definieras i artikel 2.13 i förordningen. I praktiken innebär det att ingen avskogning eller skogsförstörelse har fått äga rum på produktionsområdet efter den 31 december 2020. I 3 punkten föreskrivs det om produkter som inte har producerats i enlighet med den relevanta lagstiftning i produktionslandet som avses i artikel 2.40. Den motsvarar villkoret i artikel 3 b i avskogningsförordningen.

I 3 mom. föreskrivs det att förbudet ska meddelas för viss tid och att det får gälla i högst tre månader. Den nämnda giltighetstiden på tre månader är huvudregeln. Det finns dock aktörer som omfattas av tillämpningsområdet för avskogningsförordningen och som dock endast sporadiskt släpper ut sådana produkter som avses i förordningen på marknaden. Ett förbud som gäller i tre månader är inte ett effektivt sätt att ingripa t.ex. i sådana situationer där produkter släpps ut på marknaden säsongartat. En längre tidsfrist blir således aktuell när det förekommer pauser på några månader i fråga om utsläppande på marknaden, tillhandahållande på marknaden eller export av de produkter som avses i förordningen. Enligt paragrafen kan förbudet i dessa undantagsfall gälla högst ett år. I 3 mom. föreskrivs det också att förbudet utan dröjsmål ska återkallas när bristerna har avhjälpats på ett sätt som Livsmedelsverket godkänner. Med ett sätt som Livsmedelsverket godkänner avses här att bristerna till väsentliga delar har avhjälpats i enlighet med Livsmedelsverkets föreläggande om rättelse. I 4 mom. föreskrivs det att Livsmedelsverket ska övervaka att förbudet i paragrafen iakttas. I fråga om import och export är det dock Tullen som övervakar iakttagandet av Livsmedelsverkets förbud. Tullmyndighetens uppgifter enligt 4 kap. i avskogningsförordningen gäller uttryckligen varor som importeras från eller exporteras till länder utanför EU.

I 5 mom. föreskrivs det att Livsmedelsverket utöver förbudet enligt 1 mom. kan förelägga verksamhetsutövaren eller handlaren att dra tillbaka produkten från marknaden samt bestämma om andra åtgärder som behövs för att begränsa tillhandahållandet av produkten på marknaden. Med tillbakadragande avses alla åtgärder som syftar till att förhindra att varor i leveranskedjan tillhandahålls på marknaden. Verksamhetsutövaren kan t.ex. åläggas att återta alla produkter från detaljhandeln. Genom bestämmelserna i momentet förtydligas Livsmedelsverkets befogenheter vid tillämpningen av bestämmelserna i artikel 24.2 c i avskogningsförordningen.

17 §. Föreläggande om förstöring. I paragrafen föreslås bestämmelser om Livsmedelsverkets rätt att meddela ett föreläggande om förstöring av en produkt. Enligt 1 mom. ska förutsättningarna för Livsmedelsverkets rätt att meddela ett föreläggande om förstöring vara strikta. Enligt paragrafen kan Livsmedelsverket, om verket anser att de förbud och förelägganden som avses i 14–16 § inte kan anses tillräckliga för att säkerställa att en produkt som strider mot skyldigheterna enligt EU:s avskogningsförordning inte släpps ut på marknaden, tillhandahålls på marknaden eller exporteras, bestämma att en produkt som verksamhetsutövaren, handlaren eller Tullen innehar ska förstöras eller besluta om andra åtgärder i fråga om produkten.

Ett föreläggande om förstöring kommer i praktiken sällan i fråga. Ett föreläggande om förstöring är en sträng åtgärd. Eftersom det vid iakttagandet av EU:s avskogningsförordning är fråga om att produkternas produktionskedja kan påvisas avskogningsfri och inte t.ex. om säkerhet och hälsa, bör ett föreläggande om förstöring komma i fråga endast i mycket exceptionella fall. Syftet med föreläggandet är att förhindra att en produkt som inte överensstämmer med kraven distribueras på marknaden. I stället för ett föreläggande om förstöring kan Livsmedelsverket även besluta om andra åtgärder i fråga om produkten. Om

verksamhetsutövaren eller handlaren t.ex. har möjlighet att använda de delar av produkten som överensstämmer med kraven, kan myndigheten beakta detta när den överväger föreläggandet. Livsmedelsverket kan också besluta att en produkt ska doneras till välgörenhetsändamål eller andra ändamål av allmänintresse, om verket anser det vara ändamålsenligt. I artikel 24 i EU:s avskogningsförordning föreskrivs det om korrigerande åtgärder. Enligt punkt 2 d kan de korrigerande åtgärderna också omfatta donation av den relevanta produkten till välgörenhetsändamål eller andra ändamål av allmänintresse eller, om det inte är möjligt, avyttra den i enlighet med unionsrätten om avfallshantering.

Utgångspunkten är att verksamhetsutövaren eller handlaren med stöd av ett föreläggande om förstöring själv sköter förstöringen och t.ex. med ett verifikat visar för Livsmedelsverket att föreläggandet har iakttagits. Om en verksamhetsutövare eller handlare inte iakttar föreläggandet, kan Livsmedelsverket i sista hand låta vidta åtgärder i enlighet med viteslagen (1113/1990), vilket det föreskrivs om nedan i 19 §.

18 §. Förbud mot förenklade krav på tillbörlig aktsamhet. I artikel 13 i EU:s avskogningsförordning föreskrivs det om förenklade krav på tillbörlig aktsamhet. Enligt punkt 1 behöver verksamhetsutövare inte fullgöra de skyldigheter i fråga om riskbedömning och riskreducering som föreskrivs i förordningen i situationer där råvarorna och produkterna har producerats i länder med låg risk. I artikel 25 i avskogningsförordningen föreskrivs det om sanktioner. Enligt artikeln ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner för verksamhetsutövers eller handlares överträdelser av EU:s avskogningsförordning. I punkt 2 i artikeln finns en förteckning över sanktionerna. I punkt 2 f föreskrivs det om förbud mot att tillämpa det förenklade förfarande för tillbörlig aktsamhet som avses i artikel 13 vid allvarliga eller upprepade överträdelser. Bestämmelser om detta förbud finns i den föreslagna paragrafen. Enligt 1 mom. kan Livsmedelsverket meddela en verksamhetsutövare eller stor handlare ett sådant förbud. Enligt artikel 5.1 i avskogningsförordningen ska handlare som inte är små och medelstora företag anses vara verksamhetsutövare som inte är små och medelstora företag och ska också omfattas av skyldigheterna enligt artikel 13 i förordningen. Det är inte fråga om ett absolut förbud mot utsläppande på marknaden, tillhandahållande på marknaden eller export, utan uttryckligen ett förbud mot att utnyttja förenklade krav på tillbörlig aktsamhet (due diligence).

Livsmedelsverket kan meddela förbud endast i sådana situationer där det är fråga om allvarliga överträdelser eller upprepade överträdelser. Som överträdelser kan det vara fråga om försummelse av den bedömnings- eller utvärderingsskyldighet som gäller förenklade krav på tillbörlig aktsamhet och som avses i artikel 13.1 i EU:s avskogningsförordning. Likaså kan det vara fråga om försummelse av skyldigheten att vidta åtgärder enligt punkt 2 i artikeln. Enligt den ska en verksamhetsutövare fullgöra skyldigheterna i fråga om riskbedömning och riskreducering enligt artiklarna 10 och 11 i förordningen, om verksamhetsutövaren får kännedom om relevant information om att produkterna inte uppfyller kraven i förordningen. All relevant information bör också vidarebefordras till den behöriga myndigheten. Också skyldigheten att ge tillgång till dokumentation enligt artikel 13.1 i förordningen kan komma i fråga som en överträdelse. Det torde t.ex. kunna anses att om verksamhetsutövaren har vidarebefordrat endast en del av informationen enligt 1 eller 2 punkten till den behöriga myndigheten eller vidarebefordrat informationen med fördröjning, är det inte fråga om en sådan allvarlig överträdelse som avses i paragrafen. I 2 mom. föreskrivs det att förbudet utan dröjsmål ska återkallas när bristerna har avhjälpats på ett sätt som Livsmedelsverket godkänner. Med ett sätt som Livsmedelsverket godkänner avses här att bristerna till väsentliga delar har avhjälpats.

Det förenklade krav på tillbörlig aktsamhet som föreskrivs i artikel 13 i avskogningsförordningen torde i praktiken utnyttjas i stor utsträckning. Det minskar avsevärt

verksamhetsutövarna och handlarnas skyldigheter avseende tillbörlig aktsamhet. Därför kan det också vara förenat med eventuellt missbruk och i och med det kan det anses motiverat att det i 19 § föreskrivs om möjligheten att förena förbudet med vite. Bestämmelser om vite finns i viteslagen. Enligt 3 mom. ska Livsmedelsverket övervaka att förbudet iakttas.

19 §. Vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande. I paragrafen föreskrivs det om Livsmedelsverkets möjlighet att förena ett förbud eller föreläggande med vite, med hot om tvångsutförande eller avbrytande enligt viteslagen.

Enligt 10 § i viteslagen kan vite dömas ut, om ett förbud eller beslut inte har iakttagits och om det inte finns någon giltig orsak till detta. En part, dvs. i detta fall en verksamhetsutövare eller en handlare, ska i enlighet med 22 § i viteslagen ges tillfälle att lämna förklaring enligt 34 § i förvaltningslagen. Det kan anses att hot om att vite måste betalas oftast torde vara en tillräcklig sanktion för att en verksamhetsutövare eller handlare senast ska vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna, och därför torde man mycket sällan bli tvungen att tillgripa betalning av vite.

På motsvarande sätt beslutar den myndighet som har förelagt hot om tvångsutförande att hotet ska verkställas med iakttagande av vad som föreskrivs om vite i 10 § 1 mom. och 13 § i viteslagen. Enligt 34 § i förvaltningslagen ska en part höras innan hot om tvångsutförande föreläggs och verkställs.

Den myndighet som har förelagt hot om avbrytande beslutar att hotet ska verkställas med iakttagande av vad som föreskrivs om vite i 10 § 1 mom. och 13 §. Livsmedelsverket kan självt sköta avbrytandet genom att självt vidta behövliga åtgärder eller genom att låta någon annan myndighet eller enskild utföra dem. Polisen ska då ge behövlig handräckning.

Myndigheternas administrativa tvångsmedel kan användas så att de stöder varandra. Till exempel om föreläggande och utdömande av vite visar sig vara otillräckligt, är det möjligt att övergå till hot om avbrytande. I fråga om tillfälligt avbrytande enligt 14 § är de förfaranden som avses i viteslagen inte nödvändigtvis ändamålsenliga, eftersom det då är fråga om en brådskande åtgärd som måste vidtas omedelbart.

20 §. Överträdelseavgift. I artikel 25 i avskogningsförordningen föreskrivs det om sanktioner. Artikel 25.1 innehåller en allmän bestämmelse om sanktioner, enligt vilken medlemsstaterna ska fastställa regler om sanktioner för verksamhetsutövarers och handlares överträdelser av avskogningsförordningen och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. I punkt 2 föreskrivs dessutom att sanktionerna enligt punkt 1 ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Dessa sanktioner ska innefatta de sanktioner som anges i punkten, dvs. böter, förverkande av produkter, förverkande av inkomster, uteslutande från offentlig upphandling och offentlig finansiering, tillfälligt förbud och förbud mot att tillämpa det förenklade förfarandet för tillbörlig aktsamhet. Artikeln förutsätter dock inte att det för varje överträdelse av en skyldighet enligt förordningen ska vara möjligt att påföra alla de nämnda påföljderna. Användningen av det nationella handlingsutrymmet i anslutning till artikel 25 i EU:s avskogningsförordning och administrativa sanktioner har bedömts ovan i avsnitt 4.1.4.

I 4 kap. i den föreslagna lagen föreskrivs det om administrativa påföljder av straffkaraktär, dvs. administrativa sanktioner. Som en administrativ sanktion kan i regel betraktas en påföljd som grundar sig på ett förvaltningsbeslut och som i sak kan jämföras med ett straffrättsligt straff och som en förvaltningsmyndighet påför en fysisk eller juridisk person med anledning av en överträdelse av lagen. Till skillnad från den gällande lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror ska det i den föreslagna lagen inte föreskrivas om straffrättsliga påföljder, utan alla påföljder är administrativa påföljder. Bestämmelserna om påföljdsavgifter grundar sig

i fråga om den föreslagna lagen på skyldigheterna enligt artiklarna 25.1 och 25.2 a i avskogningsförordningen.

Benämningen på en administrativ sanktion ska så väl som möjligt motsvara också den gärning som sanktionen riktas mot. Benämningen ”påföljdsavgift” används i allmänhet för sanktioner som påförs för allvarigare överträdelser och försummelser av lagstiftningen, medan benämningen ”överträdelseavgift”, ”ordningsavgift” eller ”felavgift” oftast används för sanktioner som påförs för mindre överträdelser. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om en överträdelseavgift som gäller mindre förseelser. I den föreslagna 23 § föreskrivs det om en administrativ påföljdsavgift som hänför sig till allvarigare förseelser. När det föreskrivs om administrativa sanktioner ska den allmänna utgångspunkten vara att påföljden ska tillämpas i sista hand i förhållande till andra administrativa påföljder som påförs för samma överträdelse. I den föreslagna lagen föreskrivs det i de ovannämnda paragraferna bland annat om föreläggande om rättelse och förbud, som är de primära metoderna för Livsmedelsverket att ingripa i överträdelser.

Bestämmelsen om sanktioner i artikel 25 i EU:s avskogningsförordning är av allmän karaktär. Då är en överträdelseavgift eller påföljdsavgift inte nödvändigtvis nödvändig för alla gärningar eller försummelser som strider mot skyldigheterna enligt EU-rättsakten, och en sådan avgift är inte nödvändigtvis ens möjlig. Detta är fallet t.ex. om skyldigheterna enligt förordningen är inexakta eller om överträdelsen av skyldigheterna kan anses ha ringa betydelse med tanke på syftet med regleringen. Således föreskrivs en överträdelseavgift som påföljd endast för sådana gärningar eller försummelser i fråga om vilka det kan anses vara en nödvändig och proportionell åtgärd. Dessutom ska det med anledning av förbudet mot dubbel straffbarhet i fråga om administrativa påföljder av straffkaraktär ses till att flera påföljder av straffkaraktär inte kan påföras för samma gärning. Förbudet mot dubbel straffbarhet har i de föreslagna bestämmelserna beaktats så att det inte föreskrivs om samma förseelser i överträdelseavgiften och i den administrativa påföljdsavgift som avses i 23 § i den föreslagna lagen. Påföljden för mindre förseelser är i regel en överträdelseavgift och för allvarigare förseelser en administrativ påföljdsavgift. Å andra sidan ska en del av förseelserna anses vara sådana att det med beaktande av förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna inte finns grunder för att föreskriva om administrativa påföljder av straffkaraktär i fråga om dem.

Oskuldspresumtionen hör till de garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning som tryggas i 21 § i grundlagen. Dess centrala innehåll är att bevisbördan i brottmål alltid innehas av åklagaren och att den misstänkte inte behöver bevisa sin oskuld för att undgå straff. Oskuldspresumtionen bör i regel iaktas också när en administrativ sanktion som kan jämföras med ett straffrättsligt straff åläggs. Ett centralt rättsstatligt krav är således att en administrativ sanktion uttryckligen ska gälla den som gör sig skyldig till en överträdelse och att myndigheten ska lägga fram tillräckliga bevis för att en påföljd ska kunna påföras. Både i fråga om en överträdelseavgift och en administrativ påföljdsavgift är det fråga om en bedömning som grundar sig på tillräknande, vilket innebär att sanktionen förutsätter uppsåt eller oaktsamhet av den som är föremål för sanktionen. Med beaktande av att Livsmedelsverket också har tillgång till omfattande administrativa påföljder, såsom föreläggande om rättelse och förbud, kan det föreslagna regleringssättet anses vara tillräckligt och ändamålsenligt.

Med beaktande av oskuldspresumtionen kan utgångspunkten för påförande av överträdelseavgift anses vara att den behöriga myndigheten, dvs. Livsmedelsverket, ansvarar för att överträdelsen eller försummelsen utreds tillräckligt och på behörigt sätt samt för att påvisa den. Bestämmelser om myndigheternas utredningsansvar finns i 31 § i förvaltningslagen. Enligt den bestämmelsen ska en myndighet se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt och skaffa den information och den utredning som behövs för att ärendet ska kunna avgränsas.

I 1 mom. föreskrivs det om den överträdelseavgift som ska påföras verksamhetsutövare eller andra handlare än små och medelstora företag, dvs. s.k. stora handlare, när de uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot de punkter i förordningen som definieras i momentet. I lagstiftningen ska det inte tas in bestämmelser om starkare styrnings- och tillsynsmetoder än vad överträdelsens allvarlighetsgrad och andra relevanta omständigheter gör nödvändigt i varje enskilt fall. I momentet specificeras de överträdelser som kan komma i fråga genom en hänvisning till artiklarna i EU:s avskogningsförordning. Den noggrannhet med vilken överträdelserna har specificerats har bedömts med tanke på att de ska uppfylla kraven enligt legalitetsprincipen. I enlighet med legalitetsprincipen ska det i fråga om administrativa sanktioner entydigt framgå vilka gärningar i strid med lagstiftningen eller vilka försummelser av lagstiftningen som kan leda till en sanktion som påföljd. Gärningar och försummelser för vilka det kan utfärdas sanktioner ska dessutom beskrivas i lag för att kunna slås fast. Det är särskilt viktigt att bestämmelserna är så utformade att åläggandet av sanktioner är tillräckligt förutsägbart för dem som regleringen gäller. Dessa krav kan i och med de detaljerade hänvisningarna i paragrafen anses vara uppfyllda.

Momentets 1 punkt gäller underlåtelse att avge en DD-förklaring enligt artikel 4.2 i EU:s avskogningsförordning (motsvarar artikel 3 c i förordningen). Livsmedelsverket kan påföra en överträdelseavgift på en sådan verksamhetsutövare eller annan handlare än ett litet eller medelstort företag som uppsåtligt eller av oaktsamhet släpper ut på marknaden, tillhandahåller på marknaden eller exporterar produkter för vilka det inte har lämnats in en förklaring om tillbörlig aktsamhet enligt artikel 4.2 i avskogningsförordningen. Bestämmelser om förklaring om tillbörlig aktsamhet finns också i artikel 3 c i förordningen. Dessa punkter i förordningen motsvarar varandra, men i artikel 4.2 beskrivs mer konkret vad som avses med DD-förklaring, såsom att den tillhandahålls via det EUDR-informationssystem som avses i artikel 33. Avsaknad av DD-förklaring kan anses vara en relativt tydlig och lätt konstaterbar förseelse. Den gärning som ska påföras sanktioner hänför sig till brott mot avskogningsförordningen. Med beaktande av att det i artikel 3 i förordningen föreskrivs om de villkor som produkter och råvaror ska uppfylla för att få släppas ut på marknaden, tillhandahållas på marknaden eller exporteras, är det fråga om kärnbestämmelser i avskogningsförordningen med beaktande av vad som eftersträvas med förordningen. De två andra punkterna i artikel 3 i förordningen ingår i tillämpningsområdet för den administrativa påföljdsavgiften i 23 §. Det kan dock anses att underlåtenhet att tillhandahålla en DD-förklaring är mindre klandervärt jämfört med dessa överträdelser, eftersom det är fråga om att lämna uppgifter till ett informationssystem och inte om att en produkt har orsakat avskogning.

I 1 mom. 2 punkten föreskrivs det vidare om den överträdelseavgift som kan påföras verksamhetsutövare eller stora handlare. I 2 punkten underpunkt a föreskrivs det om åsidosättande av skyldigheten att bevara dokumentation som anges i artikel 4.3 i avskogningsförordningen. Enligt artikel 4.3 i förordningen ska dokumentation om DD-förklaringen bevaras i fem år från det att förklaringen lämnats in via EUDR-informationssystemet. Bestämmelsen i 2 punkten underpunkt b hänför sig å sin sida till verksamhetsutövares och handlares informationsskyldighet, om de får kännedom om ny information som tyder på att en produkt som de har släppt ut på marknaden eller tillhandahållit på marknaden inte uppfyller kraven i förordningen. I enlighet med artikel 4.5 i förordningen ska de behöriga myndigheterna och den handlare till vilken produkten har levererats omedelbart informeras om detta. Momentets 2 punkt underpunkt c gäller åsidosättande av den skyldighet att lämna information som anges i artiklarna 4.7 och 6.3 i förordningen. Artikel 4.7 i förordningen gäller lämnande av information till dem som är längre ned i leveranskedjan. Artikel 6.3 i förordningen gäller en situation där en fysisk person eller ett mikroföretag bemyndigar nästa verksamhetsutövare eller handlare längre ned i leveranskedjan och den ska till den nästa verksamhetsutövaren eller handlaren längre ned i leveranskedjan lämna den

information som anges i punkten. Med beaktande av de krav på nödvändighet och proportionalitet som hänför sig till påföljdsbestämmelser av straffkaraktär kan de överträdelser som avses i underpunkterna a, b och c anses vara motiverade med tanke på överträdelseavgiften. Skyldigheterna i de nämnda underpunkterna hänför sig till utredning och verifiering av produktens ursprungskedja. Om en verksamhetsutövare eller en stor handlare inte för egen del ser till att den information som hänför sig till påvisande av att en produkts ursprungsuppgifter är korrekta bevaras och att informationen sprids, kan detta anses klandervärt med tanke på förordningens syften.

I 2 punkten underpunkt d föreskrivs det om åsidosättande av de dokumentations- och granskningsskyldigheter och den skyldighet att ge tillgång till information som avses i artikel 10.4 i förordningen. Den riskbedömning som avses i artikel 10 ska dokumenteras och ses över minst en gång om året. Dessutom ska den på begäran göras tillgänglig för den behöriga myndigheten. På motsvarande sätt föreskrivs det i 2 punkten underpunkt e om åsidosättande av dokumentations- och granskningsskyldigheterna och skyldigheten att göra informationen tillgänglig för den behöriga myndigheten enligt artikel 11. Artikel 11 gäller riskreducering.

I 2 punkten underpunkt f föreskrivs det om åsidosättande av skyldigheterna enligt artikel 12.2 i EU:s avskogningsförordning. I artikel 12 i EU:s avskogningsförordning föreskrivs det om system för tillbörlig aktsamhet. Enligt punkt 2 ska systemet ses över minst en gång om året, det ska uppdateras och dessutom ska dokumentation om uppdateringarna bevaras i fem år. I 2 punkten underpunkt g föreskrivs det om åsidosättande av artikel 12.5 i förordningen. Den gäller skyldigheten att bevara dokumentation om tillbörlig aktsamhet under fem år och att på begäran ge den behöriga myndigheten tillgång till dokumentationen. Momentets 2 punkt underpunkt h hänför sig till artikel 13 i förordningen, som gäller förenklade krav på tillbörlig aktsamhet och hänför sig till produktionslandets riskklassificering. I underpunkten föreskrivs det om åsidosättande av skyldigheten att vidta åtgärder enligt artikel 13.2. Det rör sig om en situation då man erhåller ny information som skulle kunna tyda på att en produkt inte uppfyller kraven i artikel 13 eller att förordningen kringgås.

Det kan anses vara motiverat att inkludera de försummelser som beskrivs i underpunkterna d-h i bestämmelsen om överträdelseavgift, eftersom de hänför sig till kontroll av tillbörlig aktsamhet och av systemet för tillbörlig aktsamhet. Momentets 2 punkt underpunkt h hänför sig särskilt till att man förvissas sig om och bedömer att de förenklade kraven på tillbörlig aktsamhet uppfylls. För att kunna verifiera produkternas ursprungskedjor ska det finnas ett system för tillbörlig aktsamhet som genomförts på korrekt sätt. Om en aktör i kedjan inte uppfyller sin egen del av kraven i EU:s avskogningsförordning, har det konsekvenser för andra aktörer i kedjan och för handlarna.

Paragrafens 1 mom. 3 punkt gäller också kraven på tillbörlig aktsamhet. Enligt artikel 9.1 i avskogningsförordningen ska verksamhetsutövare samla in information, handlingar och uppgifter som visar att produkterna uppfyller kraven i artikel 3 i förordningen, och i detta syfte ska den information som anges i artikeln bevaras i fem år. I 3 punkten underpunkt a föreskrivs det om underlåtelse att fullgöra dessa skyldigheter. Kommissionen har i samband med uppdateringen av FAQ-dokumentet, som publicerades den 15 april 2025, förtydligat tolkningen av stora verksamhetsutövars och handlares skyldigheter (FAQ, punkt 3.4). I FAQ-dokumentet har kommissionen ansett att informationskraven i artikel 9 inte ska gälla verksamhetsutövare eller handlare som befinner sig längre ned i leveranskedjan. På basis av FAQ-dokumentet kan dessa verksamhetsutövare eller handlare fullgöra skyldigheten genom det förfarande som föreskrivs i artikel 4.9 i förordningen. Bestämmelser om åsidosättande av skyldigheterna enligt artikel 4.9 finns i 2 mom. I 3 punkten underpunkt b föreskrivs det om underlåtelse att fullgöra skyldigheterna i artikel 10 i förordningen att göra en riskbedömning och ta hänsyn till kriterierna

för riskbedömningen. Skyldigheten gäller både verksamhetsutövare och andra handlare än små och medelstora företag. I artikel 10.2 beskrivs de frågor som särskilt bör beaktas vid riskbedömningen. Med tanke på verifieringen av produktens ursprung kan förseelser som avses i 3 punkten underpunkterna a och b anses vara så pass betydande att det i fråga om dem är motiverat att föreskriva en överträdelseavgift som påföljd.

Paragrafens 2 mom. hänför sig till de skyldigheter enligt artikel 4.9 i förordningen som gäller andra verksamhetsutövare eller handlare än små och medelstora företag. I artikel 4.9 i förordningen föreskrivs det om i vilka situationer en sådan verksamhetsutövare eller handlare kan hänvisa till DD-förklaringar som redan har lämnats i enlighet med artikel 33 i förordningen. Enligt punkt 9 har dessa aktörer en skyldighet att förvissa sig om att tillbörlig aktsamhet har visats. Dessutom ska referensnumren för de DD-förklaringar som lämnats in inkluderas i de DD-förklaringar som de lämnar in. Kommissionen har i samband med sin uppdatering av FAQ-dokumentet den 15 april 2025 kompletterat tolkningen av stora verksamhetsutövarers och handlares skyldigheter (FAQ, punkt 3.4). Den hänför sig också till preciseringen av tolkningen av artikel 4.9 i förordningen.

I 3 mom. föreskrivs det om överträdelseavgift för handlare som är små och medelstora företag. Livsmedelsverket kan påföra en överträdelseavgift, om en handlare som är ett litet eller medelstort företag uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter de punkter i förordningen som definieras i momentet. Momentets 1 punkt gäller skyldigheten att samla in och bevara information som anges i artikel 5.3 i förordningen. I praktiken innebär det bl.a. att samla in och bevara referensnummer för DD-förklaringar. Handlare som är små och medelstora företag har lindrigare skyldigheter än verksamhetsutövare och stora handlare. De har dock en viktig roll med tanke på bevarandet av uppgifterna om produktens ursprungskedja, vilket påverkar andra aktörer i kedjan. Enligt 2 punkten kan en överträdelseavgift komma i fråga också i sådana situationer där en handlare som är ett litet eller medelstort företag åsidosätter den informationsskyldighet som anges i artikel 5.5 i avskogningsförordningen. Om handlare som är små eller medelstora företag får kännedom om ny information om att det finns en risk för att en produkt som de tillhandahåller på marknaden inte uppfyller kraven i förordningen, ska de enligt artikel 5.5 omedelbart informera de behöriga myndigheterna samt de handlare som de har levererat de relevanta produkterna till. Detta är en central skyldighet med tanke på produktens ursprungskedja. Således kan det anses vara en proportionerlig påföljd att åsidosättande av skyldigheterna för handlare som är små eller medelstora företag enligt 2 mom. bestraffas med en överträdelseavgift, vilket också kan anses ha en individualpreventiv och allmänpreventiv effekt.

I 4 mom. föreskrivs det vidare att en överträdelseavgift inte får påföras om det har förflutit mer än två år sedan gärningen begicks. I 4 mom. föreskrivs det dessutom om verkställigheten av en överträdelseavgift, och i anslutning till detta föreslås det att lagen om verkställighet av böter ska tillämpas. Till denna del föreslås det att det till lagen om verkställighet av böter fogas en bestämmelse om uttag av påföljdsavgifter enligt den föreslagna lagen, dvs. också om uttag av överträdelseavgift. Utgångspunkten är då att överträdelseavgiften kan verkställas först på basis av ett lagakraftvunnet beslut. Rättsregistercentralen sköter verkställigheten av de påföljder som avses i lagen om verkställighet av böter.

21 §. Överträdelseavgiftens belopp. I paragrafen föreskrivs det om överträdelseavgiftens belopp. Enligt 1 mom. är överträdelseavgiften 300 euro för fysiska personer och 500, 1 000, 2 000 eller 3 000 euro för juridiska personer beroende på storleksklass. Det är fråga om en fast avgift i euro som Livsmedelsverket kan påföra vid sådana överträdelser som avses i 20 §. Ett fast belopp som bestämts på förhand försnabbar behandlingen av ärendet vid Livsmedelsverket jämfört med en situation där det i fråga om överträdelseavgiften föreskrivs om avgiftens minimi-

och maximibelopp och Livsmedelsverket i enskilda fall bedömer och besluter om avgiftens storlek. Med beaktande av att överträdelseavgiften, liksom även den administrativa påföljdsavgiften, i praktiken är en sekundär påföljd efter andra administrativa påföljder som föreskrivs i lagen, kan en fast avgift i euro anses vara ändamålsenlig. Som jämförelse i fråga om överträdelseavgiftens belopp kan betraktas t.ex. överträdelseavgiften enligt 50 § i lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken, som är minst 100 eller 300 euro och för fysiska personer högst 5 000 euro eller 25 000 euro samt för juridiska personer högst 10 000 euro eller 50 000 euro.

Bestämmelserna om administrativa sanktioner ska uppfylla kraven på proportionalitet. Påföljden måste således stå i rätt proportion till gärningens art eller dess skadlighet. Avgiften ska å andra sidan vara tillräckligt kännbar för den som är föremål för avgiften för att den individualpreventiva och allmänpreventiva effekt som krävs av sanktionssystemet ska uppnås. Därför föreslås det att överträdelseavgiftens storlek ska graderas enligt de juridiska personernas storlek. I 1 mom. föreskrivs det om grunderna för bestämmande av överträdelseavgiftens storlek för juridiska personer som är bokföringsskyldiga enligt 1 kap. 1 § i bokföringslagen. Graderingen av avgiftsbeloppet grundar sig på de gränsvärden för mikroföretag, små företag, medelstora företag och stora företag som anges i 4 a–4 c § i bokföringslagen. I det föreslagna 1 mom. föreskrivs det att överträdelseavgiften ska vara 500 euro för mikroföretag, 1000 euro för små företag, 2000 euro för medelstora företag och 3000 euro för stora företag. Företagets storlek bedöms utifrån det senast färdigställda bokslutet. Om affärsverksamheten nyligen har inletts och något bokslut inte finns att tillgå, kan storleksklassen bedömas utifrån annan tillgänglig utredning. De föreslagna avgiftsbeloppen beaktar verksamhetsutövarnas ekonomiska ställning, varvid avgifterna kan anses vara förebyggande och proportionella. Dessutom säkerställs avgiftens proportionalitet genom att den avgift som påförs fysiska personer är mindre än den avgift som påförs juridiska personer. I 2 mom. föreskrivs det att vad som i denna paragraf föreskrivs om mikroföretag, små företag, medelstora företag och stora företag tillämpas också på andra juridiska personer som är bokföringsskyldiga enligt någon annan lag än bokföringslagen. I och med detta utvidgas de ovannämnda definitionerna till att gälla sådana bokföringsskyldiga vars bokföringsskyldighet det föreskrivs om i någon annan lag. Sådana är t.ex. kommuner och kommunala affärsverk enligt kommunallagen (410/2015). Storleken på den överträdelseavgift som påförs dessa bestäms på motsvarande sätt i enlighet med ovannämnda gränsvärden i bokföringslagen.

22 §. Att avstå från att påföra överträdelseavgift. I paragrafen föreslås bestämmelser om att avstå från att påföra överträdelseavgift enligt 20 §. Livsmedelsverket ska avstå från att påföra överträdelseavgift, om försummelsen är ringa eller det finns en giltig orsak till försummelsen eller om det med beaktande av omständigheterna vore oskäligt att påföra överträdelseavgift. I fråga om bestämmelserna om påföljdsavgifter har det allmänt ansetts att bestämmelserna i regel ska göra det möjligt att avstå från att påföra påföljd på grund av att förseelsen är ringa eller om förfarandet av någon annan orsak ska anses oskäligt. Likaså kan det i praktiken bli aktuellt att inte påföra en påföljd i fråga om ursäktliga förseelser samt i en situation där påförandet av en påföljdsavgift beror på orsaker som är oberoende av den betalningsskyldige. Det kan vara fråga om en sådan situation t.ex. när de dokument som enligt EU:s avskogningsförordning ska bevaras inte finns i verksamhetsutövarens eller handlarens besittning, men orsaken till att dokumenten saknas är sådana faktorer som inte kan anses bero på verksamhetsutövaren eller handlaren i fråga. Vid bedömningen av om förhållandena för överträdelseavgiften är skäliga kan också t.ex. gärningsmannens ekonomiska ställning vara av betydelse.

23 §. Administrativ påföljdsavgift. I paragrafen föreslås bestämmelser om en administrativ påföljdsavgift som i förhållande till överträdelseavgiften ska tillämpas på allvarigare överträdelser. Liksom överträdelseavgiften ingår inte heller den administrativa påföljdsavgiften

i påföljdsbestämmelserna i den gällande lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror. I specialmotiveringen till 20 § beskrivs principerna för administrativa sanktioner närmare med tanke på de avgöranden som fattats i samband med denna lag samt bestämmelserna om påföljder i EU:s avskogningsförordning. Användningen av det nationella handlingsutrymmet i anslutning till artikel 25 i EU:s avskogningsförordning och administrativa sanktioner har bedömts ovan i avsnitt 4.1.4.

Den administrativa påföljdsavgiften kan som helhet betraktas som en betydande påföljd. Den administrativa påföljdsavgiften föreslås som påföljd med anledning av EU-regleringen. Artikel 25.2 a i EU:s avskogningsförordning förutsätter att medlemsstaterna föreskriver om bötesstraff, vars maximibelopp för juridiska personer ska vara minst 4 procent av omsättningen. Eftersom en sanktion som är bunden till omsättningen inte anses vara förenlig med det straffrättsliga systemet i Finland, föreslås det att EU:s avskogningsförordning kompletteras uttryckligen med en administrativ påföljdsavgift.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om en administrativ påföljdsavgift som påförs verksamhetsutövare eller andra handlare än små och medelstora företag, dvs. s.k. stora handlare. I 1 punkten föreskrivs det om påföljdsavgift för brott mot artikel 3 i avskogningsförordningen. I artikel 3 i förordningen föreskrivs det om de villkor som produkter och råvaror ska uppfylla för att få släppas ut på marknaden, tillhandahållas på marknaden eller exporteras, vilket innebär att det är fråga om kärnbestämmelser i avskogningsförordningen med beaktande av vad som eftersträvas med förordningen. I 1 punkten underpunkt a föreskrivs det om situationer där produkterna inte är avskogningsfria enligt artikel 3 a. Begreppet avskogningsfri definieras i artikel 2.13 i förordningen. I praktiken innebär det att ingen avskogning eller skogsförstörelse har fått äga rum på produktionsområdet efter den 31 december 2020. Om en produkt inte uppfyller detta krav, är den inte en så kallad avskogningsfri produkt och sådana produkter bör inte finnas på marknaden. I 1 punkten underpunkt b föreskrivs det om produkter som inte har producerats i enlighet med den relevanta lagstiftning i produktionslandet som avses i artikel 2.40. Punkten motsvarar kravet i artikel 3 b i avskogningsförordningen, men genom att hänvisa till artikel 2.40 är regleringen mer detaljerad. I artikel 2.40 definieras som relevant lagstiftning i produktionslandet de lagar som är tillämpliga i produktionslandet när det gäller produktionsområdets rättsliga status i fråga om de regleringsområden som anges närmare i punkten, såsom skogsrelaterade regler, om de är direkt relaterade till avverkning av virkesråvara. Med tanke på att det berörda produktionslandet kan ligga var som helst i världen är det inte nödvändigtvis enkelt att bedöma överträdelsen. Detta har man dock strävat efter att klargöra i punkt 6 a i kommissionens vägledningsdokument, där det betonas att det endast är fråga om lagar som reglerar produktionsområdets rättsliga status. I vägledningsdokumentet betonas också att förordningen är flexibel och där preciseras inte specifika lagar, eftersom de varierar från land till land. Det kan t.ex. vara fråga om sådant virke som har producerats i Finland, men i samband med avverkningen har skogslagens bestämmelser om drivning överträtts. De förseelser som ingår i 1 punkten underpunkterna a och b kan anses höra till de viktigaste punkterna i EU:s avskogningsförordning med tanke på förordningens syften. Därför är det ändamålsenligt att brott mot bestämmelserna i fråga omfattas av en sträng påföljd, dvs. en administrativ påföljdsavgift.

Enligt 2 punkten underpunkt a kan Livsmedelsverket påföra en administrativ påföljdsavgift på en sådan verksamhetsutövare eller stor handlare som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter den skyldighet att inrätta och uppdatera ett system för tillbörlig aktsamhet som anges i artikel 12.1 i EU:s avskogningsförordning. Kravet på ett system för tillbörlig aktsamhet enligt artikel 12 i förordningen är centralt med tanke på förordningens syften och med tanke på påvisandet av att förordningen iakttas. Med hjälp av systemet säkerställs och påvisas att den tillbörliga aktsamhet som föreskrivs i artikel 8 i förordningen iakttas. Tillbörlig aktsamhet omfattar

informationskraven i artikel 9, riskbedömningen i artikel 10 och åtgärder för riskreducering i artikel 11 i förordningen. Avskogningsförordningen består av två centrala skyldigheter genom vilka produktens överensstämmelse med förordningen säkerställs. Den ena är DD-förklaringen och det andra centrala elementet är iakttagande av tillbörlig aktsamhet, om vilket det finns detaljerade bestämmelser i artiklarna 8–11 i förordningen. I artikel 12 i avskogningsförordningen föreskrivs det om upprättande och underhåll av system för tillbörlig aktsamhet, rapportering och dokumentation, dvs. i praktiken om systemet för tillbörlig aktsamhet. Enligt punkt 1 ska ett system inrättas och uppdateras. En administrativ påföljdsavgift kan i samband med överträdelse av artikel 12.1 anses vara proportionerlig och också nödvändig med beaktande av förordningens syften. Likaså kan det anses att överträdelsen i enlighet med kraven i legalitetsprincipen har specificerats i detalj i momentet och att den inte överlappar bestämmelserna om överträdelseavgift.

I 2 punkten underpunkt b föreskrivs det om försummelse av den bedömnings- och utvärderingsskyldighet som gäller förenklade krav på tillbörlig aktsamhet och som avses i artikel 13.1 i avskogningsförordningen. De förenklade kraven på tillbörlig aktsamhet hänför sig till produktionslandets riskklassificering. I punkt b föreskrivs det om åsidosättande av den bedömnings- och utvärderingsskyldighet som gäller detta förfarande och som avses i artikel 13.1. Om man tillämpar det förenklade förfarandet är man skyldig att se till att produktionskedjan uppfyller kraven i artikel 13. I praktiken innebär det att man, efter att ha gjort en bedömning av de risker som beskrivs i artikel 13.1, har förvässat sig om att alla råvaror och produkter har producerats i länder eller delar av länder där risken klassificerats som låg. Åsidosättande av artikel 13.1 kan anses vara motiverat att inkludera i bestämmelsen om överträdelseavgift, eftersom den hänför sig till kontroll av produktens ursprung. Det är motiverat att kräva aktsamhet vid tillämpningen av artikel 13 i förordningen, eftersom man med stöd av den kan underlätta att iaktta många aspekter av aktsamhet. Det är viktigt att de förenklade kraven på tillbörlig aktsamhet enligt artikel 13 endast tillämpas när villkoren för detta är uppfyllda. Om en aktör i kedjan inte uppfyller sin egen del av kraven i EU:s avskogningsförordning, har det konsekvenser för andra aktörer i kedjan och för handlarna. För att förhindra missbruk är det motiverat att föreskriva om en sträng påföljd, dvs. en administrativ påföljdsavgift, för brott mot artikel 13.1, vilket i fråga om denna bestämmelse också kan anses ha en förebyggande betydelse.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om när Livsmedelsverket kan påföra en administrativ påföljdsavgift på en verksamhetsutövare eller handlare som agerar som ombud. Detta kan komma i fråga om en verksamhetsutövare eller handlare släpper ut på marknaden, tillhandahåller på marknaden eller exporterar sådana produkter som står i strid med kraven i artikel 6.3 i avskogningsförordningen. Enligt den punkten i förordningen kan en fysisk person eller ett mikroföretag bemyndiga den som är längre ned i leveranskedjan att för sin räkning lämna in en DD-förklaring. En sådan verksamhetsutövare eller handlare längre ned i leveranskedjan får inte släppa ut på marknaden, tillhandahålla på marknaden eller exportera produkter utan att ha lämnat in en sådan förklaring. Den som i en sådan situation bemyndigar en annan behåller ansvaret för att produkten uppfyller kraven i artikel 3. Om ett ombud handlar i strid med artikel 6.3 i förordningen, dvs. åsidosätter att lämna en sådan DD-förklaring som avses i artikel 4.2 i avskogningsförordningen, kan det anses vara särskilt klandervärt med beaktande av att det är fråga om verksamhet för en fysisk persons eller ett mikroföretags räkning som i princip inte kan förväntas ha omfattande kännedom om EU-lagstiftningen. Därför kan det anses ändamålsenligt att bestämmelserna om administrativ påföljdsavgift tillämpas också på verksamhetsutövare och handlare som agerar som ombud.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse som helt motsvarar bestämmelsen i 20 § 4 mom. om överträdelseavgift. På samma sätt som i fråga om överträdelseavgift får inte heller en

administrativ påföljdsavgift påföras, om det har förflutit mer än två år sedan gärningen begicks. I momentet föreskrivs det dessutom om verkställigheten av en administrativ påföljdsavgift, och i anslutning till detta föreslås det att lagen om verkställighet av böter ska tillämpas. Såsom det konstateras ovan i samband med bestämmelsen om överträdelseavgift föreslås det att det till lagen om verkställighet av böter fogas en bestämmelse om uttag av påföljdsavgifter enligt den föreslagna lagen. Den administrativa påföljdsavgiften kan verkställas först på basis av ett lagakraftvunnet beslut.

24 §. *Den administrativa påföljdsavgiftens belopp.* I artikel 25.2 a i EU:s avskogningsförordning föreskrivs det om kriterier för påföljdsavgiftens belopp. I 1 mom. föreskrivs det att Livsmedelsverket vid bedömningen av beloppet på den påföljdsavgift som avses i 23 § ska beakta de grunder för avgiften som anges i förordningen. Påföljdsavgiftens belopp ska i praktiken basera sig på en helhetsbedömning, vilket också är förenat med att påföljderna enligt förordningen ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Enligt artikel 25.2 a i förordningen ska påföljdsavgiften för det första stå i proportion till miljöskadorna och produkternas värde. För det andra ska avgiften vara sådan att den säkerställer att de ansvariga faktiskt förlorar den vinst som härrör från deras överträdelser. Vidare anges det i led a att avgiften ska höjas gradvis vid upprepade överträdelser. Regleringen i fråga är således direkt tillämplig reglering i medlemsstaterna och i samband med EU:s avskogningsförordning har det inte närmare specificerats hur upprepade överträdelser i praktiken ska beaktas. I fråga om preskription av en gärning föreskrivs det i 23 § 3 mom. att en administrativ påföljdsavgift inte får påföras om det har förflutit mer än 2 år sedan gärningen begicks. Bedömningen av den gradvisa höjningen av avgiften baserar sig i princip på en helhetsbedömning och situationerna kan vara mycket olikartade. Bedömningen hänför sig särskilt till hur allvarlig eller skadlig överträdelsen av avskogningsförordningen är.

Artikel 25.2 a i avskogningsförordningen förutsätter att maximibeloppet på den avgift som det ska föreskrivas om nationellt är minst 4 procent av omsättningen för juridiska personer. I 1 mom. 1 punkten föreskrivs det att avgiftens maximibelopp i fråga om en juridisk person är fyra procent så att avgiften vid behov höjs så att den överstiger en eventuell ekonomisk fördel. Likaså föreslås det att det inte föreskrivs särskilt om den nedre gränsen i lagen. I praktiken fastställer förbudet mot en ekonomisk fördel den nedre gränsen för avgiften. För fysiska personer fastställs en nedre och övre gräns i euro för storleken på den administrativa påföljdsavgiften. Även i detta sammanhang konstateras det att avgiftens storlek ska överstiga en eventuell ekonomisk fördel. För en fysisk person är den nedre gränsen för påföljdsavgiften 500 euro och den övre 5000 euro.

I 2 mom. föreskrivs det närmare om kriterierna för bedömning av påföljdsavgiftens belopp. Enligt artikel 25.2 i avskogningsförordningen ska sanktionerna vara effektiva, proportionella och avskräckande, vilket beaktas i detta moment. Avgiften kan enligt 2 mom. påföras till ett mindre belopp än minimibeloppet, om gärningen kan anses vara ringa och det med tanke på försummelsens art, hur ofta den upprepats, försummelsens planmässighet och andra omständigheter är skäligt att ingen avgift påförs eller att avgiften är lägre än minimibeloppet. Även om det inte föreskrivs särskilt om den nedre gränsen för avgiften för juridiska personer, fastställs den nedre gränsen för avgiften i praktiken av förbudet mot en ekonomisk fördel. Bestämmelserna om frångående av ekonomisk vinning i den föreslagna lagen kommer att ses över senare med anledning av genomförandet av miljöbrottsdirektivet. I och med genomförandet av direktivet kan varor eventuellt dömas förverkade med stöd av bestämmelserna om straffrättsliga förverkandepåföljder (10 kap. i strafflagen).

I 3 mom. föreskrivs det att Livsmedelsverket ska avstå från att påföra påföljdsavgift, om försummelsen är ringa eller det finns en giltig orsak till försummelsen eller om det med beaktande av omständigheterna vore oskäligt att påföra påföljdsavgift. Bestämmelsen motsvarar

22 § om att avstå från att påföra överträdelseavgift. I fråga om bestämmelserna om påföljdsavgifter har det allmänt ansetts att bestämmelserna i regel ska göra det möjligt att avstå från att påföra påföljd på grund av att förseelsen är ringa eller om förfarandet av någon annan orsak ska anses oskäligt. Likaså kan det i praktiken bli aktuellt att inte påföra en påföljd i fråga om ursäktliga förseelser samt i en situation där påförandet av en påföljdsavgift beror på orsaker som är oberoende av den betalningsskyldige. Det kan vara fråga om en sådan situation t.ex. när de dokument som enligt avskogningsförfordningen ska bevaras inte finns i verksamhetsutövarens eller handlarens besittning, men orsaken till att dokumenten saknas är sådana faktorer som inte kan anses bero på verksamhetsutövaren eller handlaren i fråga. Vid bedömningen av om förhållandena för påföljdsavgiften är skäliga kan också t.ex. gärningsmannens ekonomiska ställning vara av betydelse.

25 §. Beslutsförfarande i vissa påföljdsärenden. I paragrafen föreskrivs det om påförande av administrativ påföljdsavgift i sådana situationer där påföljdsavgiften uppgår till ett stort belopp. Avskogningsförfordningen förutsätter inte uttryckligen någon motsvarande bestämmelse, men de böter som föreskrivs i EU:s avskogningsförfordning (administrativa påföljdsavgifter) kan dock vara så stora att bestämmanderätten av konstitutionella skäl bör anförtros ett kollegialt organ för att säkerställa att förfarandet är behörigt, oberoende och opartiskt. I 1 mom. föreskrivs det om i vilka situationer påföljdsavgiften ska bestämmas av ett påföljdskollegium. Beslutanderätten för påföljdskollegiet ska endast gälla höga påföljdsavgifter. Gränsen går vid 100 000 euro. Paragrafen påverkar därför inte påförandet av påföljdsavgifter på 100 000 euro eller mindre. Gränsen gäller det belopp som föreslås. Eventuella dröjsmålspåföljder beaktas inte. Påföljdskollegiet kan slutligen besluta om en lägre påföljd, även under 100 000 euro, än vad som föreslagits. I enlighet med ordalydelsen i paragrafen ska gränsen på 100 000 euro fastställas per beslut. Det faktum att det totala beloppet överskrider som ett resultat av flera beslut ska inte leda till en situation som omfattas av paragrafen, förutsatt att ett enskilt beslut inte överskrider gränsen.

I 2 mom. föreskrivs det om sammansättningen för påföljdskollegiet med tre medlemmar. Kollegiet ska bestå av en ordförande och två medlemmar, som är tjänstemän vid Livsmedelsverket. Till exempel en överdirektör kan vara ordförande. Påföljdskollegiet är en del av Livsmedelsverket, och det är fråga om ett beslutsförfarande inom Livsmedelsverket. Om påföljdskollegiets beslut överklagas, är ändringssökanden och Livsmedelsverket parter. Även påföljdskollegiets rätt att få information ska bestämmas enligt Livsmedelsverkets rätt att få information. Eftersom det uttryckligen är fråga om beslutsförfarande kan Livsmedelsverket utse ett påföljdskollegium också från fall till fall.

Påföljdskollegiet fattar beslut efter föredragning. Föredragande är en tjänsteman vid Livsmedelsverket. Det kan t.ex. vara fråga om en person som ansvarar för tillsynsärendet i fråga och som också svarar för att ärendet utreds och bereds för föredragning. Utredningen av ett ärende som gäller påföljdsavgift och beredningen av beslutsförslaget ska ske i enlighet med förvaltningslagen. Påföljdskollegiet ska inte delta i den egentliga utredningen av ärendet. I praktiken innebär paragrafen att den tjänsteman som ansvarar för tillsynen föredrar ärendet för påföljdskollegiet och inte för direktören. Om den föredragande lägger fram en påföljd på mindre än 100 000 euro, men den som avgjort ärendet vill utdöma en påföljd på över 100 000 euro, kan den som avgjort ärendet föredra ärendet för kollegiet.

Påföljdskollegiet ska bestå av Livsmedelsverkets tjänstemän. Därmed omfattas de av allmänna tjänstemannarättsliga bestämmelser, inklusive bestämmelser om tjänsteansvar. Enligt 118 § 1 och 2 mom. i grundlagen svarar en tjänsteman för sådana beslut i ett kollegialt organ som tjänstemannen i egenskap av medlem av organet har biträtt. En föredragande som inte har reserverat sig mot beslutet svarar för det som har beslutats på föredragningen. Det handlar om

att utöva betydande offentlig makt, vilket innebär att uppdraget inte kan läggas ut. I 2 mom. föreskrivs det också att som beslut gäller den ståndpunkt som majoriteten i sammansättningen på tre personer har omfattat.

Enligt 3 mom. ska alla som hör till kollegiet vara väl förtrogna med de bestämmelser som tillämpas i uppdraget. Här ingår såväl förvaltningsförfarandet i allmänhet som substansregleringen. Det är också viktigt att det organ som beslutar om administrativa sanktioner även har tillräcklig juridisk sakkunskap. Kriteriet uppfylls av en person som enligt behörighetsvillkoren för domare har någon annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt. Detta är emellertid inte det enda sättet att visa tillräcklig kompetens. Påföljdskollegiets verksamhet inriktas på administrativa bestämmelser och EU-regleringar ligger ofta till grund för påföljdsbefogenheterna. På så sätt kan t.ex. även annan högskoleexamen som omfattar juridiska studier, såsom förvaltningsvetenskaplig examen eller annan juridisk examen än den som nämns ovan, utgöra ett tillräckligt bevis på den sakkunskap som krävs.

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det även att medlemmarna i påföljdskollegiet ska vara oberoende och opartiska. Momentet omfattar aspekter som rör både verkets interna och externa förbindelser. Från ett internt perspektiv kan påföljdskollegiet bestå av personer som befinner sig i olika positioner i verkets hierarki. Momentet innebär t.ex. att bestämmelserna om arbetsledning och övervakning i 14 § 1 mom. i statstjänstemannalagen inte får påverka en medlems verksamhet i påföljdskollegiet. Ordföranden i påföljdskollegiet får inte heller försöka påverka medlemmarnas verksamhet i påföljdskollegiet. Ur ett externt perspektiv ska tjänstemännen själva beakta detta krav t.ex. när de överväger en bisyssla enligt 18 § i statstjänstemannalagen. Tjänstemännen ska dessutom beakta även andra viktiga bestämmelser, såsom mottagande av ekonomisk förmån enligt 15 § i statstjänstemannalagen, jävsgrunderna enligt förvaltningslagen samt sekretessbestämmelserna i offentlighetslagen.

I 4 mom. föreskrivs det om kollegiets beslutförhet. Kollegiet är beslutfört med tre ledamöter, dvs. i en sammansättning med ordförande och två medlemmar.

26 §. Förhållande till straffrättsliga förfaranden. Enligt förbudet mot dubbel straffbarhet får flera påföljder av straffkaraktär inte påföras för samma gärning. Bestämmelser om förbudet mot dubbel straffbarhet finns i artikel 4 i tilläggsprotokoll 7 till Europakonventionen och i artikel 50 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. I 20 § 1 mom. 1 punkten samt 23 § 1 mom. 1 punkten och 3 mom. i den föreslagna lagen föreskrivs det om Livsmedelsverkets befogenhet att påföra överträdelseavgift eller påföljdsavgift för export av produkter i strid med vissa bestämmelser i avskogningsförordningen. Enligt 46 kap. 1 § 1 mom. 7 punkten i strafflagen är brott mot eller försök till brott mot en regleringsföreskrift som föreskrivs i Europeiska unionens förordningar om import och export eller som meddelats med stöd av en sådan rättsakt straffbart som regleringsbrott. Straffet för regleringsbrott är böter eller fängelse i högst två år. I kapitlets 2 § föreskrivs det om grovt regleringsbrott. Både i de bestämmelser som nämns i den föreslagna lagen och i strafflagens bestämmelser om regleringsbrott är det således fråga om ett förfarande som strider mot bestämmelserna om export av produkter i EU-förordningen, och ett sådant förfarande som strider mot avskogningsförordningen verkar således kunna leda till både en administrativ och en straffrättslig påföljd. Därför föreskrivs det i paragrafen att överträdelseavgift eller administrativ påföljdsavgift inte kan påföras den som misstänks för samma gärning i en förundersökning, en åtalsprövning eller ett brottmål som är anhängigt vid domstol. Överträdelseavgift eller påföljdsavgift kan inte heller påföras den som för samma gärning har meddelats en lagakraftvunnen dom eller påförts straff.

27 §. Tidsbegränsad uteslutning från offentlig upphandling och från tilldelning av offentlig finansiering. I artikel 25.2 d i EU:s avskogningsförordning förutsätts det att medlemsstaterna föreskriver om en påföljd där en verksamhetsutövare eller handlare tillfälligt utesluts från upphandlingsförfaranden och offentlig finansiering, inklusive anbudsförfaranden, bidrag och koncessioner. I 1 mom. föreskrivs det att Livsmedelsverket ska fatta beslutet i fråga i samband med att verket påför den administrativa påföljdsavgift som avses i 23 §. Det är ändamålsenligt att föreskriva att det är Livsmedelsverket som beslutar om tidsbegränsad uteslutning från offentlig upphandling och från tilldelning av offentlig finansiering, eftersom verket påför den administrativa påföljdsavgiften och det i samband med detta är konsekvent att också fatta det beslut som avses i denna paragraf. Uteslutning från offentlig upphandling förutsätter således samtidigt en påföljdsavgift som Livsmedelsverket påför, vilket innebär att uteslutning från offentlig upphandling och finansiering inte kan användas som en självständig åtgärd, om t.ex. den upphandlande enheten misstänker verksamhet som strider mot EU:s avskogningsförordning.

I EU:s avskogningsförordning föreskrivs det att uteslutning från offentlig upphandling och från tilldelning av offentlig finansiering kan pågå högst 12 månader. I 2 mom. föreskrivs det i anslutning till detta att i samband med den administrativa påföljdsavgiften ska beslut om uteslutning från offentlig upphandling och från tilldelning av offentlig finansiering fattas för sex månader. Således utnyttjas i den nationella lagen det nationella handlingsutrymme som förordningen möjliggör i fråga om hur långvarig uteslutningen ska vara. Vid användningen av det nationella handlingsutrymmet har man också beaktat att det i artikel 25.2 i förordningen konstateras att påföljderna ska vara proportionella. I momentet föreskrivs dessutom att tidsfristen på sex månader börjar löpa när beslutet har vunnit laga kraft. Det är ändamålsenligt att binda inledandet av tidsfristen till ett lagakraftvunnet beslut, eftersom det är möjligt att beslutet ändras i och med att ändring söks.

I samband med ansökan om stöd har sökanden en allmän skyldighet att på eget initiativ och sanningsenligt redogöra för de uppgifter som stödet förutsätter för den som beviljar stödet samt att uppgive de omständigheter som inverkar på avgörandet av ärendet. Sökanden är medveten om det beslut som eventuellt meddelas honom eller henne, om han eller hon utesluts från stöd, bidrag eller annan offentlig finansiering. Sökanden kan således inte åberopa god tro i ärendet. Om sökanden underlåter att meddela ett gällande beslut om uteslutning från stöd, återkrävs det stöd som beviljats sökanden, om Livsmedelsverkets beslut på något annat sätt kommer till kännedom till den som beviljat stödet.

Statsunderstödslagen (688/2001) är en allmän lag som gäller behovsprövade statsunderstöd. Lagen tillämpas på statsunderstöd, om inte något annat föreskrivs i någon annan lag. Enligt 21 § ska statsbidragsmyndigheten genom ett beslut bestämma att utbetalningen av statsunderstöd ska upphöra samt att statsunderstöd som redan betalats ut ska återkrävas, om statsunderstödstagaren enligt 1 punkten i den paragrafen har underlåtit att återbetala ett sådant statsunderstöd eller en del av det som enligt 20 § ska betalas tillbaka eller enligt 3 punkten har lämnat statsbidragsmyndigheten felaktiga eller vilseledande uppgifter om någon omständighet som har varit ägnad att väsentligt inverka på erhållandet av statsunderstödet, dess belopp eller villkor, eller hemlighållit en sådan omständighet. Enligt 20 § 1 mom. i lagen ska statsunderstödstagaren utan dröjsmål betala tillbaka ett statsunderstöd eller en del av det som denne fått på felaktiga grunder, till för stort belopp eller uppenbart utan grund. Speciallagstiftningen innehåller bestämmelser om återkrav i flera lagar. Till exempel i 24 § i lagen om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet 2021–2028 (758/2021) föreskrivs det om återkravsgrunder som motsvarar dem som nämns ovan i statsunderstödslagen. Motsvarande bestämmelser finns också i 46 § i lagen om strukturstöd till jordbruket (1476/2007). I samband med utbildningar om stöden bör betydelsen av Livsmedelsverkets

beslut lyftas fram. Dessutom är det viktigt att i samband med villkoren för ansökan om stöd lyfta fram den fråga som avses här.

I anslutning till offentlig upphandling kan det inte förutsättas att de upphandlande enheterna känner till innehållet i den föreslagna lagen, eftersom det är fråga om en speciallag i förhållande till lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016, nedan *upphandlingslagen*). Därför är det viktigt att de upphandlande enheterna också får utbildning i hur de påföljder som utretts ovan ska beaktas. Rådgivningsenheten för offentlig upphandling, som finns i anslutning till Finlands Kommunförbund, ger de upphandlande enheterna rådgivning och utbildning i tillämpningen och tolkningen av upphandlingslagstiftningen. Utbildning i de föreslagna bestämmelserna kan lämpa sig väl för rådgivningsenheten i fråga. Om den upphandlande enheten anser det vara ändamålsenligt, kan som tillägg till utbildningen också användas ett förfarande enligt vilket de upphandlande enheterna efter ikraftträdandet av den föreslagna lagen i anbudsförfrågan ställer ett villkor som innehåller ett krav på att anbudsgivaren ska meddela om anbudsgivaren omfattas av Livsmedelsverkets gällande beslut om uteslutning från upphandling. Detta förutsätts dock inte av den upphandlande enheten, utan den upphandlande enheten kan göra så om den önskar. På en sådan situation kan vid behov tillämpas 81 § 1 mom. 10 punkten i upphandlingslagen, enligt vilken den upphandlande enheten genom sitt beslut får utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare ur anbudsförfarandet, om anbudssökanden eller anbudsgivaren har lämnat väsentligt oriktiga uppgifter till den upphandlande enheten.

En tidsbegränsad uteslutning från upphandlingsförfaranden gäller också koncessioner som konkurrensutsätts enligt upphandlingslagen. Med koncession avses en koncession som avses i 4 § 1 mom. 5 punkten i upphandlingslagen.

28 §. Handräckning. I paragrafen föreskrivs det om lämnande av behövlig handräckning. Enligt paragrafen har Livsmedelsverket rätt att på begäran få handräckning av polisen och Tullen för att utföra sina uppgifter enligt EU:s avskogningsförordning och den föreslagna lagen. Enligt 9 kap. 1 § 1 mom. i polislagen (872/2011) ska polisen på begäran ge andra myndigheter handräckning, om så föreskrivs särskilt. Behov av handräckning av polisen kan uppstå vid tillsynen över efterlevnaden av EU:s avskogningsförordning, särskilt i samband med kontroller. Bestämmelser om handräckning av Tullen finns i 100 § i tullagen. Livsmedelsverket kan behöva handräckning av Tullen t.ex. i samband med kontroller eller administrativa påföljder enligt 3 kap. i den föreslagna lagen.

29 §. Sökande av ändring i Livsmedelsverkets beslut. I lagen föreslås bestämmelser om sökande av ändring i Livsmedelsverkets förvaltningsbeslut. Allmänna bestämmelser om förvaltningsbesvär finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), och dessa allmänna bestämmelser om ändringssökande tillämpas, om inte något annat föreskrivs i någon annan lag. I 1 mom. föreslås en informativ hänvisning till den ovannämnda lagen. Ändring kan sökas t.ex. i ett beslut om föreläggande om rättelse som Livsmedelsverket fattat enligt 15 §, i ett beslut om förbud som Livsmedelsverket fattat enligt 16 § och i ett beslut om överträdelseavgift enligt 20 §. Också i artikel 32 i EU:s avskogningsförordning föreskrivs det om tryggnad av rätten att söka ändring.

När Livsmedelsverkets beslut gäller något annat än en överträdelseavgift eller administrativ påföljdsavgift, kan det enligt 2 mom. i beslutet bestämmas att beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat. Syftet med detta är att säkerställa att den behöriga myndigheten har effektiva metoder för att ingripa i utsläppande på marknaden, tillhandahållande på marknaden och export av produkter som strider mot EU:s avskogningsförordning. I 3 mom. konstateras det att viteslagen ska tillämpas vid sökande av

ändring i beslut om föreläggande och utdömande av vite samt i beslut om hot om tvångsutförande och avbrytande.

30 §. Jord- och skogsbruksministeriets styrnings- och uppföljningsuppgift. I paragrafen föreslås bestämmelser om att den allmänna styrningen och uppföljningen enligt den föreslagna lagen ankommer på jord- och skogsbruksministeriet. I bestämmelsen konstateras således till vilket ministeriums ansvarsområde bestämmelserna i EU:s avskogningsförordning hör. Utgångspunkten är att en högre myndighet på grund av de strikta funktionella behörighetsgränserna inte på ett juridiskt bindande sätt kan ingripa i den underlydande myndighetens verksamhet när den utövar sin beslutanderätt. Ministeriet kan dock allmänt styra den underlydande myndighetens verksamhet genom att meddela allmänna föreskrifter och anvisningar om utförandet av förvaltningsuppgifter.

31 §. Livsmedelsverkets uppgifter i fråga om lämnande av information och rapportering. EU:s avskogningsförordning innehåller bestämmelser om rapportering, vilket är förenat med medlemsstaternas skyldighet att göra information tillgänglig för Europeiska kommissionen eller allmänheten. Enligt artikel 22.1 i EU:s avskogningsförordning ska medlemsstaterna senast den 30 april varje år tillgängliggöra för allmänheten och kommissionen information om tillämpningen av förordningen under det föregående kalenderåret. I punkt 1 (leden a–e) anges närmare vilken information som ska lämnas. Informationen ska omfatta kontrollplaner och riskkriterier, antalet kontroller och resultaten av dessa i förhållande till det totala antalet samt kvantiteten av produkter som kontrollerats i förhållande till den totala kvantiteten av produkter som släppts ut på marknaden eller exporterats och produktionsländerna. Till informationen hör också korrigerande åtgärder som vidtagits i fall av bristande efterlevnad (artikel 24) och sanktioner som utdömts (artikel 25). Till den information som ska lämnas hör procentandelen kontroller som utförts med förvarning i enlighet med artikel 16.13 i förordningen. I 1 mom. föreskrivs det att Livsmedelsverket i egenskap av behörig myndighet ska se till att informationen sammanställs och rapporteras. Informationen i fråga innehåller dock i regel inga personuppgifter, eftersom det är fråga om sammanställning och sammandrag på riks nivå av de kontroller som utförts under året och inte om uppgifter om enskilda kontroller. Enligt artikel 22.2 i avskogningsförordningen ska kommissionen på grundval av den information som medlemsstaterna lämnat sammanställa en unionsomfattande översikt över tillämpningen av förordningen senast den 30 oktober varje år.

Enligt artikel 16.15 i EU:s avskogningsförordning ska register över kontroller som utförs enligt förordningen och rapporter om deras resultat utgöra miljöinformation i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation och om upphävande av rådets direktiv 90/313/EEG, nedan *miljöinformationsdirektivet*, och göras tillgängliga på begäran. I 2 mom. föreskrivs det att denna uppgift i Finland hör till Livsmedelsverket. Det är ändamålsenligt, eftersom Livsmedelsverket är behörig myndighet och således har uppgifter om utförda kontroller. Bestämmelserna i artikel 16.15 i avskogningsförordningen hänför sig till utlämnande av miljöinformation och grundar sig på miljöinformationsdirektivet. Specialbestämmelser behövs eftersom det inte finns någon allmän lag som samordnar tillgången till miljöinformation och skyddet för personuppgifter. Inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde finns bestämmelser som hänför sig till genomförandet av miljöinformationsdirektivet i 11 § i lagen om livsmedelsförvaltningens informationsresurs (560/2021) och i 13 d § i lagen om Finlands skogscentrals system för skoglig information (419/2011). De uppgifter som avses i artikel 16.15 i avskogningsförordningen omfattas inte av någondera av de nämnda speciallagarna. Därför behövs särskilda bestämmelser. Särskilda bestämmelser behövs också för att det av nämnda bestämmelse i EU:s avskogningsförordning inte framgår om det med tillgängliggörande avses publicering på den behöriga myndighetens webbplats eller att informationen ska finnas tillgänglig på begäran.

Den föreslagna nya bestämmelsen baserar sig på bestämmelserna i miljöinformationsdirektivet. Enligt artikel 3.1 i miljöinformationsdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att offentliga myndigheter i enlighet med bestämmelserna i direktivet åläggs att tillhandahålla den sökande sådan miljöinformation som innehas av eller förvaras för dem utan att denne behöver ange skälen för sin begäran. Enligt skäl 16 till direktivet bör den allmänna regeln vara att miljöinformation lämnas ut. I artikel 4 i direktivet föreskrivs det om undantag som gör det möjligt att avslå en begäran om information. I punkt 2 i artikeln föreskrivs det om grunderna för avslag i fråga om både sekretess och skydd av personuppgifter. Enligt artikel 4.2 f får medlemsstaterna föreskriva att begäran om miljöinformation ska avslås, om utlämnande av informationen skulle ha negativa följder för sekretess som omfattar personuppgifter och/eller akter om en fysisk person, om denna person inte har gett sitt medgivande till att informationen utlämnas till allmänheten, om sådan sekretess föreskrivs i nationell lagstiftning eller gemenskapslagstiftning. Led f hänför sig till sådana personuppgifter om vilkas sekretess det finns en bestämmelse i nationell lagstiftning eller unionslagstiftning. Bestämmelsen hänför sig således inte till utlämnande av offentliga personuppgifter. Enligt artikel 4.2 i direktivet ska de skäl till avslag som nämns i den punkten tolkas restriktivt, varvid det i det särskilda fallet ska tas hänsyn till allmänhetens intresse av att informationen lämnas ut. I artikel 4.2 åläggs medlemsstaterna också att se till att kraven i dataskyddsdirektivet iakttas. Dataskyddsdirektivet har upphävts. Bestämmelsen i miljöinformationsdirektivet kan anses hänvisa till EU:s dataskyddsförordning. Enligt artikel 4.4 i miljöinformationsdirektivet ska miljöinformation som innehas av eller förvaras för offentliga myndigheter och som begärs av en sökande tillhandahållas till viss del, där det är möjligt att skilja ut sådana uppgifter som omfattas av punkt 1 d och e eller punkt 2 från den övriga begärda informationen.

De föreslagna bestämmelserna avviker från 13 § 2 mom. och 16 § 3 och 4 mom. i offentlighetslagen. Av bestämmelsen framgår den centrala bestämmelsen i miljöinformationsdirektivet, enligt vilken en begäran om information om offentlig miljöinformation inte behöver motiveras, även om begäran gäller offentliga personuppgifter. I paragrafen begränsas användningen av vissa personuppgifter som grund för specificering av en begäran om information. Likaså föreskrivs det för tydlighetens skull att de nämnda personuppgifterna inte får publiceras på den behöriga myndighetens webbplats. Annars kan miljöinformation publiceras på den behöriga myndighetens webbplats. Den föreslagna bestämmelsen påminner till sina huvudprinciper om 13 d § i lagen om Finlands skogscentrals system för skoglig information. För tydlighetens skull bör det konstateras att i fråga om sekretess för uppgifter iakttas offentlighetslagen.

32 §. Ikraftträdande. I paragrafen föreslås bestämmelser om lagens ikraftträdande. Lagen avses träda i kraft den 30 december 2025. Denna dag motsvarar den tidpunkt då skyldigheterna enligt EU:s avskogningsförordning börjar tillämpas. Enligt 2 mom. upphävs samtidigt den gällande lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror. Detta motsvarar tidpunkten för upphävandet av EU:s timmerförordning, eftersom den enligt artikel 37.1 i avskogningsförordningen ska upphöra att gälla från och med den 30 december 2025.

I 3 mom. föreslås övergångsbestämmelser. Den gällande lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror ska i vissa situationer tillämpas ännu efter ikraftträdandet av den föreslagna lagen. Bakgrunden till detta är övergångsbestämmelserna i EU:s avskogningsförordning, som gäller tillämpningen av EU:s timmerförordning ännu efter det att avskogningsförordningen har börjat tillämpas. Enligt 3 mom. ska lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror tillämpas till och med den 31 december 2028 på sådant timmer och sådana trävaror på vilka i enlighet med artikel 37.2 och 37.3 i avskogningsförordningen tillämpas EU:s timmerförordning.

Således ska lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror tillämpas efter ikraftträdandet av den nya lagen på motsvarande sätt som EU:s timmerförordning tillämpas efter den tidpunkt då avskogningsförordningen börjar tillämpas. Detta är ändamålsenligt med beaktande av att syftet är att genom den nationella lagen komplettera bestämmelserna i EU:s avskogningsförordning och att bestämmelserna i praktiken ska tillämpas parallellt. Övergångsbestämmelserna i EU:s avskogningsförordning hänför sig å ena sidan till den tidpunkt då produkten producerats och å andra sidan till tidpunkten för utsläppandet på marknaden. Enligt artikel 37.2 i avskogningsförordningen ska EU:s timmerförordning fortsätta att tillämpas till och med den 31 december 2028 på timmer och trävaror enligt definitionen i timmerförordningen som producerats före ikraftträdandet av avskogningsförordningen, dvs. före den 29 juni 2023, och släppts ut på marknaden från och med den 30 december 2025. Eftersom EU:s timmerförordning är i kraft till den 29 december 2025, tillämpas timmerförordningen på alla produkter som avses i timmerförordningen fram till den tidpunkten. Enligt artikel 37.3 i EU:s avskogningsförordning ska dock kraven i avskogningsförordningen tillämpas på sådana produkter som avses i timmerförordningen och som har producerats före förordningens ikraftträdande, dvs. före den 29 juni 2023 och släppts ut på marknaden från och med den 31 december 2028.

I praktiken tillämpas i fråga om trävaror fram till den 31 december 2028 EU:s timmerförordning och EU:s avskogningsförordning parallellt beroende på när produkten har producerats. Om produkten har producerats före ikraftträdandet av avskogningsförordningen, dvs. före den 29 juni 2023, tillämpas EU:s timmerförordning fram till den 31 december 2028. Om produkten har producerats efter det att EU:s avskogningsförordning trädde i kraft och släppts ut på marknaden från och med den 30 december 2025, tillämpas avskogningsförordningen. Således ska timmerförordningen och lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror tillämpas till utgången av 2028 på sådana produkter som avses i EU:s timmerförordning och som har producerats före den 29 juni 2023 (ikraftträdandet av EU:s avskogningsförordning) och släppts ut på marknaden den 30 december 2025–30 december 2028 (artikel 37.2 och 37.3). Det bör noteras att tillämpningsområdet för EU:s avskogningsförordning i fråga om trävaror (bilaga I) är något mer omfattande än tillämpningsområdet för timmerförordningen. Således betraktas trävaror som endast omfattas av EU:s avskogningsförordning i praktiken inte som trävaror enligt timmerförordningen. I artikel 38.3 i EU:s avskogningsförordning föreskrivs en särskild övergångsperiod för mikroföretag och små företag så att de skyldigheter som gäller dem blir tillämpliga först den 30 juni 2026, dvs. sex månader senare än för andra verksamhetsutövare. En motsvarande övergångsperiod behöver inte tas in i ikraftträdandebestämmelsen i den nationella lagen, eftersom det i lagen föreskrivs om omständigheter med tanke på vilka övergångsperioden i fråga inte är relevant. Den nationella lagen kan i praktiken inte tillämpas på mikroföretag och små företag som avses i förordningen, om inte avskogningsförordningen samtidigt tillämpas på dem. Således kan en verksamhetsutövare som omfattas av den förlängda övergångsperioden och på vilken EU:s avskogningsförordning inte tillämpas t.ex. inte bryta mot skyldigheterna enligt avskogningsförordningen och således kan nationella påföljdsbestämmelser inte tillämpas på verksamhetsutövaren. I artikel 38.3 i avskogningsförordningen föreskrivs det också att den särskilda övergångsperioden för mikroföretag och små företag inte gäller produkter som omfattas av tillämpningsområdet för bilagan till timmerförordningen.

7.2 Lagen om verkställighet av böter

1 §. Lagens tillämpningsområde. Det föreslås att tillämpningsområdet för lagen om verkställighet av böter utvidgas så att den också gäller verkställighet av överträdelseavgifter och administrativa påföljdsavgifter som har meddelats med stöd av den föreslagna nya lagen. Således kan Rättsregistercentralen verkställa de avgifter som Livsmedelsverket påfört. Vid

ingången av 2026 träder lagen om ändring av lagen om verkställighet av böter (416/2025) i kraft, genom vilken också 1 § i lagen revideras (RP 5/2025 rd). Lagarna i denna proposition föreslås i regel träda i kraft den 30 december 2025 i enlighet med tillämpningen av EU:s avskogningsförordning. Det är dock ändamålsenligt att lagförslag 2 i denna proposition träder i kraft enligt tidtabellen för reformen av lagen om verkställighet av böter, dvs. den 1 januari 2026. Det kan anses att en sådan kort fördröjning på två dagar inte är problematisk. Således ändras genom lagförslag 2 uttryckligen den nya 1 § i lagen om verkställighet av böter, som träder i kraft vid ingången av 2026.

7.3 Strafflagen

3 b §. Virkesbrott. Det föreslås att 48 a kap. 3 b § i strafflagen ändras så att bestämmelsen i enlighet med övergångsbestämmelserna i EU:s avskogningsförordning förblir i kraft från och med den 30 december 2025 endast till vissa delar. Eftersom EU:s timmerförordning och lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror delvis tillämpas samtidigt som bestämmelserna i den nya avskogningsförordningen, är det ändamålsenligt att den bestämmelse om virkesbrott i strafflagen som hänför sig till lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror gäller på motsvarande sätt.

Enligt 48 a kap. 3 b § i strafflagen ska den som yrkesmässigt släpper ut olagligt avverkat timmer eller trävaror som härrör från sådant timmer på marknaden i strid med timmerförordningen för *virkesbrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Bestämmelser om virkesbrott utfärdades samtidigt som lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror stiftades och bestämmelsen i strafflagen trädde i kraft den 1 januari 2014. Bestämmelsen ändras så att den i fortsättningen begränsas till att gälla endast timmer eller trävaror som har producerats före den 29 juni 2023 och släppts ut på marknaden från och med den 30 december 2025. Detta motsvarar de bestämmelser i avskogningsförordningen som hänför sig till timmerförordningen. Straffbestämmelserna omfattas av ett särskilt krav på klarhet och entydighet. Därför föreskrivs det i separata lagar om ändringsbestämmelsen i strafflagen och om upphävande av bestämmelsen efter övergångsperioden (lagförslag 4 i propositionen).

7.4 Lagen om upphävande av 48 a kap. 3 b § i strafflagen

I lagen föreslås bestämmelser om upphävande av 48 a kap. 3 b § i strafflagen. I paragrafen i fråga föreskrivs det om virkesbrott som gäller brott mot EU:s timmerförordning. Det föreslås att lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror upphävs i enlighet med 32 § 2 mom. i lagförslag 1 när lagen träder i kraft, dvs. den 30 december 2025. Enligt 3 mom. i den paragrafen tillämpas den upphävda lagen dock till och med den 31 december 2028 på sådant timmer och sådana trävaror på vilka timmerförordningen tillämpas i enlighet med artikel 37.2 och 37.3 i avskogningsförordningen. Därför bör straffbestämmelsen i strafflagen, som hänför sig till lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror, gälla på motsvarande sätt, dvs. till utgången av 2028. Därför föreslås det att lagen om upphävande träder i kraft den 1 januari 2029.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I den föreslagna lagen ingår inget uttryckligt bemyndigande att utfärda förordning. I och med propositionen kan det dock finnas behov av att uppdatera jord- och skogsbruksministeriets förordning om Livsmedelsverkets avgiftsbelagda prestationer (820/2024). I 9 § 1 mom. i den föreslagna lagen föreskrivs det att Livsmedelsverket kan ta ut kostnader av verksamhetsutövare och handlare vid bristande överensstämmelse med kraven enligt avskogningsförordningen. Enligt 2 mom. ska bestämmelser om grunderna för den avgift som tas ut finnas i lagen om

grunderna för avgifter till staten. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om Livsmedelsverkets avgiftsbelagda prestationer har utfärdats med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagförslagen 1 och 3 i propositionen träder i kraft den 30 december 2025. Dessutom föreslås det att lagförslag 2, som gäller ändring av lagen om verkställighet av böter, träder i kraft den 1 januari 2026. Samtidigt föreslås det att lagförslag 4, som hänför sig till upphävandet av strafflagens bestämmelse om virkesbrott, träder i kraft den 1 januari 2029.

10 Verkställighet och uppföljning

Skyldigheterna enligt EU:s avskogningsförordning gäller ett stort antal verksamhetsutövare och handlare, vilket innebär att kommunikation om förordningens innehåll och tolkning är en central del av genomförandet. Livsmedelsverket har redan under 2024 och 2025 genomfört rådgivning och kommunikation till stöd för genomförandet av avskogningsförordningen. Livsmedelsverket har också inrättat en webbplats om avskogning och gett ut nyhetsbrev om EUDR genom vilka verket förmedlar aktuell information om förordningen och skyldigheterna enligt den.

Hur de föreslagna lagarna fungerar och vilka konsekvenser de har kommer att följas upp som tjänsteuppdrag och vid behov genom särskilda utvärderingsprojekt efter lagarnas ikraftträdande. Vid uppföljningen är det ändamålsenligt att fästa särskild uppmärksamhet vid den behöriga myndighetens roll och uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna. Likaså bör man följa upp om Livsmedelsverkets resurser är tillräckliga. Det kan också vara fråga om t.ex. uppföljning av antalet väl underbyggda synpunkter och påföljdskollegiets verksamhet. Påföljdsbestämmelserna i den föreslagna lagen behöver uppdateras i och med det nationella genomförandet av det nya miljöbrottsdirektivet 2026, när det kommer att föreskrivas om brott mot artikel 3 i avskogningsförordningen i strafflagen. I anslutning till den tidsbegränsade uteslutningen från offentlig upphandling och från tilldelning av offentlig finansiering som föreskrivs i 27 § i den föreslagna lagen är det nödvändigt att informera om den nya regleringen särskilt för upphandlande enheter och för sådana som beviljar offentliga understöd.

I EU:s avskogningsförordning ingår en översynsklausul, vars innehåll beskrivs närmare ovan i avsnitt 2.8.

11 Förhållande till andra propositioner

I anslutning till lagen om verkställighet av böter är följande regeringspropositioner under behandling i riksdagen: RP 90/2024 rd, RP 16/2025 rd, RP 46/2025 rd och RP 57/2025 rd. I dem föreslås det att 1 § eller 1 § 2 mom. i lagen om verkställighet av böter ändras, vilka hänför sig till lagförslag 2 i propositionen. Vid ingången av 2026 träder lagen om ändring av lagen om verkställighet av böter (416/2025) i kraft, vilket innebär att det görs mer omfattande ändringar i lagen om verkställighet av böter och att också 1 § i lagen revideras. Propositionen ska vid behov samordnas med de propositioner som redan är under behandling i riksdagen.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Allmänt

I propositionen föreslås bestämmelser om nationell lagstiftning som kompletterar bestämmelserna i EU:s avskogningsförordning. Enligt EU-domstolens etablerade rättspraxis är

det inte tillåtet att lagstifta nationellt inom förordningens tillämpningsområde, om inte förordningen explicit förpliktar eller bemyndigar till nationell reglering eller andra beslut (dom 10.10.1973, Variola, 34/73; dom 2.2.1977, Amsterdam Bulb, 50/76). Grundlagsutskottet har konstaterat att det är viktigt att det i den mån som EU-lagstiftningen kräver reglering på det nationella planet eller möjliggör sådan tas hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (GrUU 25/2005 rd, GrUU 1/2018 rd). Utskottet har därför framhållit att det finns anledning att särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (GrUU 26/2017 rd, s. 42, GrUU 2/2017 rd, s. 2, GrUU 44/2016 rd, s. 4).

En del av de bestämmelser i lagförslaget som omfattas av det nationella handlingsutrymmet är sådana att de måste ses mot bakgrund av de grundläggande fri- och rättigheterna i grundlagen. Propositionen ska särskilt bedömas i fråga om följande bestämmelser i grundlagen: den straffrättsliga legalitetsprincipen (8 §), skydd för privatlivet (10 §), egendomsskydd (15 §), näringsfrihet (18 §) och rättsskydd (21 §). Dessutom är den föreslagna regleringen förenad med en bedömning av jämlikhet (6 §), samernas rättigheter såsom urfolk (17 §), ansvar för miljön (20 §) och överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter (124 §).

12.2 Den behöriga myndighetens rätt att utföra kontroller

12.2.1 Nationellt handlingsutrymme

I artiklarna 16, 18 och 19 i avskogningsförordningen föreskrivs det om kontroller. Enligt artikel 16 i förordningen ska kontroller utföras av den behöriga myndigheten. I Finland är Livsmedelsverket behörig myndighet. I artikel 16 i förordningen finns allmänna bestämmelser om innehållet i skyldigheten att kontrollera och bland annat om antalet kontroller. Artikel 18 gäller kontroller av verksamhetsutövare och stora handlare. Enligt punkt 1 a ska kontrollerna bland annat omfatta granskning av deras system för tillbörlig aktsamhet samt av sådana handlingar och register som styrker att systemet för tillbörlig aktsamhet fungerar väl. Såsom det redogörs för ovan kan en verksamhetsutövare som avses i förordningen i vissa situationer också vara en fysisk person. Artikel 19 gäller kontroller av handlare som är små och medelstora företag, och enligt punkt 1 ska kontrollerna omfatta granskning av handlingar och register som styrker att kraven i artikel 5 uppfylls. Även om förordningen innehåller relativt detaljerade bestämmelser om kontroller, lämnar regleringen i viss mån nationellt handlingsutrymme som är relevant med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna när det gäller att fastställa gränserna för kontrollrättens proportionalitet och integritetsskyddet. Enligt artikel 14.4 i avskogningsförordningen ska medlemsstaterna dessutom säkerställa att de behöriga myndigheterna har tillräckliga befogenheter och resurser samt tillräckligt funktionellt oberoende. I förordningen definieras dock inte närmare vad som avses med medlemsstaternas skyldighet att t.ex. säkerställa tillräckliga befogenheter, så det kan anses att bestämmelsen ger medlemsstaterna ett visst nationellt handlingsutrymme vid fullgörandet av skyldigheten.

Det föreslagna 2 kap. om tillsyn och kontroller i lagförslag 1 innehåller kompletterande bestämmelser i fråga om de kontroller som avses i EU:s avskogningsförordning.

12.2.2 Skydd för privatlivet och hemfriden

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Enligt 10 § 3 mom. i grundlagen kan genom lag föreskrivas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. I 7 § i lagförslag 1 föreskrivs det om Livsmedelsverkets möjlighet att

utföra kontroller enligt EU:s avskogningsförordning i utrymmen som används för boende av permanent natur. En kontroll får utföras endast om det är nödvändigt för att utreda de omständigheter som kontrollen gäller. Dessutom ska det i fallet i fråga finnas grundad och specificerad anledning att misstänka att skyldigheterna enligt EU:s avskogningsförordning har överträtts eller kommer att överträdas på ett sätt som kan leda till en administrativ påföljdsavgift enligt 23 §.

Grundlagsutskottet har i sin yttrandepraxis om myndigheternas inspektionsrätt när det gäller genomförandet av EU-lagstiftningen ansett att det inte har några konstitutionella invändningar mot den reglering av inspektioner som omfattas av en EU-förordnings tillämpningsområde och som är nödvändig för EU-lagstiftningen (GrUU 12/2019 rd och GrUU 6/2019 rd). Grundlagsutskottet har också konstaterat att skyddet för hemfriden enligt EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna inte till alla delar sammanfaller med 10 § 3 mom. i grundlagen. Det innebär exempelvis inte någon kvalificerad lagreservation av den typ som finns i Finlands grundlag. Därför är det ibland svårt att utan problem samordna även EU-lagstiftning som är förenlig med stadgan om de grundläggande rättigheterna med vår konstitution (se t.ex. GrUU 39/2016 rd, s. 6). Grundlagsutskottet har till denna del ansett att om den inspektionsbefogenhet som ingriper i hemfriden inte till alla delar är sådan som förutsätts i EU-förordningen, ska den inspektionsbefogenhet som ingriper i hemfriden minskas till vad som är nödvändigt med tanke på förordningen (t.ex. GrUU 6/2019 rd).

Vid beredningen har det bedömts att de kontrollbefogenheter som anges i lagförslag 1 i propositionen i sin helhet faller inom tillämpningsområdet för avskogningsförordningen och hänför sig till den myndighetstillsyn som förutsätts i förordningen. Eftersom den kontrollrätt som definieras i förordningen inte uttryckligen tar ställning till om den kontrollrätt som beskrivs i artiklarna 18 och 19 i förordningen också omfattar utrymmen som används för boende av permanent natur och eftersom förordningen ger viss nationell prövningsrätt när det gäller att fastställa ramvillkor för kontrollernas proportionalitet, har det ansetts möjligt att precisera kontrollbefogenheterna för utrymmen som används för boende av permanent natur inom ramen för det nationella handlingsutrymmet.

Grundlagsutskottet har ansett (GrUU 20/2001 rd och GrUU 69/2002 rd) att åtgärder som ingriper i hemfriden är acceptabla ”för att brott ska kunna utredas”, om åtgärden i bestämmelsen binds vid förekomsten av en konkret och specificerad orsak att misstänka att brott mot lagen har skett eller kommer att ske. Inspektionsrätten har enligt utskottets praxis kunnat kopplas samman med ett förfarande som är sanktionerat med en påföljdsavgift av straffkaraktär (se GrUU 7/2004 rd, GrUU 39/2005 rd, GrUU 39/2016 rd). När det gäller bestämmelser som ingriper i hemfriden har grundlagsutskottet i sina utlåtanden (GrUU 46/2001 rd och GrUU 48/2001 rd) ansett att en förutsättning för vanlig lagstiftningsordning är att det av lagbestämmelserna ska framgå att en bostad bara kan inspekteras om det är nödvändigt för att utreda omständigheter som gäller föremålet för inspektionen.

I den föreslagna 7 § begränsas rätten till kontroll så att kontroller får utföras i utrymmen som används för boende av permanent natur endast om det är nödvändigt för att utreda de omständigheter som kontrollen gäller. Om handlingar och data saknas hos verksamhetsutövaren och handlaren utgör det en betydande brist, eftersom dessa informationskällor är avgörande med tanke på uppföljningen av att skyldigheterna enligt EU:s avskogningsförordning fullgörs. Det är således nödvändigt att kontrollera dem för att säkerställa att skyldigheterna fullgörs. Enligt den föreslagna 7 § ska det dessutom finnas grundad och specificerad anledning att misstänka att skyldigheterna enligt EU:s avskogningsförordning har överträtts eller kommer att överträdas på ett sätt som kan leda till en administrativ påföljdsavgift enligt 23 §. En administrativ påföljdsavgift är en sanktion av straffkaraktär som påförs för allvarigare överträdelser av

avskogningsförordningen. Det innebär t.ex. en överträdelse där en sådan verksamhetsutövare eller annan handlare än ett litet eller medelstort företag uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter den skyldighet att inrätta och uppdatera ett system för tillbörlig aktsamhet som anges i artikel 12.1. Avgiften föreslås vara minst 500 euro och högst 5 000 euro för fysiska personer samt i fråga om juridiska personer högst 4 procent av verksamhetsutövarens eller handlarens totala årsomsättning i hela unionen. Avgifterna kan således bli anmärkningsvärt höga.

Vid beredningen av propositionen har det bedömts att de behöriga myndigheternas kontrollrätt, som också omfattar boende av permanent natur och som preciserats inom ramen för det nationella handlingsutrymmet, är tillräckligt noggrant avgränsad och proportionerlig och inte begränsar den hemfrid som skyddas i 10 § i grundlagen mer än vad som är nödvändigt för att målen med regleringen ska nås.

12.3 Interimistiska och korrigerande åtgärder av den behöriga myndigheten

12.3.1 Nationellt handlingsutrymme

Enligt artikel 23 i EU:s avskogningsförordning ska medlemsstaterna ge de behöriga myndigheterna möjlighet att omedelbart vidta interimistiska åtgärder. Bestämmelsen ger nationellt handlingsutrymme i fråga om huruvida åtgärderna genomförs genom bestämmelser om beslag av produkter eller genom bestämmelser om avbrytande av utsläppandet på marknaden, tillhandahållandet på marknaden eller exporten av produkter. I propositionen föreslås nationella bestämmelser om tillfälligt avbrytande, vilket kan anses vara en nationellt ändamålsenlig åtgärd med beaktande av målen i avskogningsförordningen och Livsmedelsverkets roll som tillsynsmyndighet.

I artikel 24 i EU:s avskogningsförordning föreskrivs det om korrigerande åtgärder. Enligt artikeln ska de behöriga myndigheterna i händelse av bristande efterlevnad utan dröjsmål kräva att verksamhetsutövaren eller handlaren vidtar lämpliga och proportionella korrigerande åtgärder. I punkt 2 räknas fyra alternativ upp, varav minst ett ska höra till de korrigerande åtgärder som krävs av verksamhetsutövaren eller handlaren. I samband med artikeln har det inte uttryckligen föreskrivits om medlemsstaternas skyldighet att föreskriva om korrigerande åtgärder i den nationella lagstiftningen. Det är dock nationellt ändamålsenligt att föreskriva om korrigerande åtgärder, eftersom det nationellt är fråga om administrativa påföljder och exakta nationella bestämmelser om saken är nödvändiga. Det faktum att minst en av fyra åtgärder enligt artikel 24.2 i förordningen ska finnas tillgänglig kan anses innebära nationellt handlingsutrymme i fråga om de korrigerande åtgärder som är tillgängliga. Med tanke på en effektiv och fungerande tillsyn är det viktigt att Livsmedelsverket har rätt slags och ändamålsenliga tillsynsmetoder till sitt förfogande, vilket innebär att det nationellt föreskrivs om flera korrigerande åtgärder som ingår i förordningen.

Det nationella handlingsutrymmet och användningen av det beskrivs närmare i avsnitt 4.1.3 i fråga om interimistiska och korrigerande åtgärder.

12.3.2 Egendomsskydd

Enligt 15 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Förutom fysiska personer är också privata juridiska personers tillgångar tryggade med stöd av 15 §. Egendomsskyddet medför en skyldighet att inte utan godtagbart skäl ingripa i det fria utnyttjandet av egendomen.

I 15 § 1 mom. i grundlagen ingår en generalklausul om egendomsskydd. Utifrån generalklausulen bedöms närmast olika begränsningar i ägarens nyttjanderätter och ägarens

bestämmanderätt. På sådana begränsningar av egendomsskyddet tillämpas de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 32/2010 rd s. 4, GrUU 20/2010 rd s. 2, GrUU 6/2010 rd s. 2–3, GrUU 21/1996 rd). Genom det grundlagsenliga egendomsskyddet skyddas av hävd rättigheter och intressen med ett förmögenhetsvärde, bland vilka äganderätten till föremål är den mest omfattande. Äganderätten omfattar i sin tur i princip alla de rättigheter som på någon särskild grund inte hör till någon annan än till ägaren eller inte har särskilts från äganderätten. Bestämmelser om egendomsskydd finns också i artikel 17 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i artikel 1 i tilläggsprotokoll 1 till Europakonventionen.

I 14 § i lagförslag 1 föreskrivs det om Livsmedelsverkets möjlighet att tillfälligt avbryta utsläppandet på marknaden, tillhandahållandet på marknaden och exporten av produkter. Likaså föreskrivs det i 15 § i lagförslaget om föreläggande om rättelse, i 16 § om förbud och i 17 § om föreläggande om förstöring. Dessa kan anses begränsa det fria utnyttjandet av egendom, eftersom det i lagen föreskrivs om den behöriga myndighetens, dvs. Livsmedelsverkets, befogenheter att vidta åtgärder. De föreslagna åtgärderna kan dock anses vara förenliga med de allmänna kraven på begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Innehållet i regleringen kommer från EU:s avskogningsförordning, men med tanke på exaktheten i regleringen är det av betydelse att regleringen i förordningen till vissa delar kompletteras nationellt. Dessa interimistiska och korrigerande åtgärder kan i princip anses vara relativt typiska uppgifter som hör till tillsynsmyndighetens roll.

12.4 Överträdelseavgift och administrativ påföljdsavgift

12.4.1 Nationellt handlingsutrymme

Bestämmelserna om påföljdsavgifter grundar sig i fråga om den föreslagna nya lagen på skyldigheterna enligt artiklarna 25.1 och 25.2 a i EU:s avskogningsförordning. Enligt artikel 25.1 i förordningen ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner för verksamhetsutövers och handlares överträdelser av denna förordning och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. På motsvarande sätt ska sanktionerna enligt punkt 1 enligt ingressen till artikel 25.2 i avskogningsförordningen vara effektiva, proportionella och avskräckande. I artikel 25.2 a i avskogningsförordningen åläggs medlemsstaterna att nationellt föreskriva om avgifter som står i proportion till företagets omsättning. Bestämmelserna i förordningen är allmänna till den del att det i punkt 1 i artikeln allmänt hänvisas till överträdelser av förordningen. Således innebär det i praktiken att det finns ett betydande nationellt handlingsutrymme i fråga om vilken påföljd eller vilka påföljder som ska påföras för brott mot skyldigheterna enligt förordningen. Det kan således anses att medlemsstaten ska specificera vilken skyldighet i förordningen som förenas med myndighetens behörighet att påföra påföljdsavgift. I 23 § i lagförslag 1 föreskrivs det om en administrativ påföljdsavgift som bestäms utifrån företagets omsättning och påförs för allvarigare förseelser. Dessutom föreskrivs det i lagen om en fast överträdelseavgift i euro som Livsmedelsverket kan påföra för mindre förseelser.

Det nationella handlingsutrymmet och användningen av det beskrivs närmare i fråga om administrativa sanktioner ovan i avsnitt 4.1.4.

12.4.2 Legalitetsprincipen och proportionalitet

Enligt grundlagsutskottets praxis är påföljdsavgifter administrativa påföljder av sanktionskaraktär för en lagstridig gärning eller försummelse. I sak jämställer utskottet en ekonomisk påföljd av straffkaraktär med en straffrättslig påföljd (GrUU 12/2019 rd s. 7,

GrUU 9/2018 rd, s. 2). Utskottet har i sin praxis ansett att även om kravet på exakthet enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen i grundlagens 8 § inte direkt gäller administrativa påföljder kan det allmänna kravet på exakthet ändå inte förbigås i ett sammanhang som detta (t.ex. GrUU 9/2018 rd, s. 3, GrUU 39/2017 rd, s. 3, GrUU 2/2017 rd, s. 5, GrUU 15/2016 rd, s. 5, GrUU 10/2016 rd, s. 7 och GrUU 57/2010 rd, s. 2/II).

Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis ska administrativa påföljder av sanktionskaraktär även uppfylla proportionalitetskraven (t.ex. GrUU 39/2017 rd, s. 3, GrUU 2/2017 rd, s. 5, GrUU 15/2016 rd, s. 5 och GrUU 28/2014 rd, s. 2/II). De bestämmelser som är relevanta för proportionaliteten gäller sanktionernas storlek men också de omständigheter som ska beaktas vid fastställandet av påföljdens storlek och avstående från påföljdsavgift (GrUU 12/2019 rd, s. 7). Utskottet har också i sin praxis förutsatt att myndighetens prövning vid beslut om att inte påföra påföljdsavgift ska vara bunden till prövning, det vill säga att avgiften inte ska påföras om de villkor som anges i bestämmelsen är uppfyllda (GrUU 46/2021 rd, punkt 17 med hänvisningar).

Eftersom det i de administrativa påföljdsavgifterna är fråga om en ny begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna, ska regleringen uppfylla villkoren för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna, såsom krav på nödvändighet och användning i sista hand, godtagbar orsak och proportionalitet. Också artikel 49 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna förutsätter att påföljder av straffkaraktär är proportionella och att legalitetsprincipen iakttas. Det ska finnas ett motiverat behov av administrativa sanktioner i anslutning till en effektiv och fungerande tillsyn, och därför ska det i lagstiftningen inte föreskrivas om kraftigare metoder än vad förseelsens allvarlighetsgrad och andra omständigheter som inverkar på saken nödvändigtvis förutsätter. Regleringen ska i tillräcklig utsträckning tillgodose den individualpreventiva och allmänpreventiva effekt som påföljdssystemet kräver. Det kan anses vara särskilt viktigt att bestämmelserna ger dem som regleringen gäller tillräcklig förutsägbarhet när det gäller påförande av påföljdsavgifter.

Kraven på att bestämmelserna ska vara exakta har beaktats i bestämmelserna om överträdelseavgift och administrativ påföljdsavgift. De överträdelser och försummelser för vilka avgifter kan påföras har noggrant specificerats genom en hänvisning till punkterna i förordningen. I specialmotiveringen till 20–24 § i lagförslaget har i detalj utretts proportionaliteten för överträdelser och försummelser som leder till överträdelseavgift och administrativ påföljdsavgift och varför det har föreslagits att just dessa överträdelser och försummelser ska omfattas av påföljdsavgifter. Kravet på proportionalitet är förenat med sanktionernas storlek. Förordningen ger nationellt handlingsutrymme i fråga om att avgiftens maximibelopp kan vara större än 4 procent av omsättningen. I lagen föreslås det dock att den administrativa påföljdsavgiften ska vara högst 4 procent av omsättningen, vilket krävs enligt förordningen, eftersom det i det finländska rättssystemet kan anses vara en betydande sanktion. Påföljdsavgiften för fysiska personer föreslås vara 500–5 000 euro.

Förordningen förutsätter att påföljdsavgiften i fråga vid behov höjs så att den överstiger en eventuell ekonomisk fördel. Detta är av betydelse också med tanke på egendomsskyddet. Grundlagsutskottet har betonat att rättshandlingar som strider mot lag, god sed eller oskäligen rättshandlingar inte åtnjuter grundlagsskydd (t.ex. GrUU 13/1986 rd, GrUU 3/1982 rd). Regleringen baserar sig på skyldigheten i avskogningsförordningen och i fråga om den finns det inte i sig något nationellt handlingsutrymme. Enligt generalklausulen i artikel 25 i förordningen ska påföljderna å andra sidan vara effektiva, proportionella och avskräckande. Därför har det ansetts att det nationellt kan föreskrivas om jämkning av avgiften. Enligt det föreslagna 24 § 2 mom. kan avgiften påföras till ett mindre belopp än minimibeloppet, om gärningen kan anses vara ringa och det med tanke på försummelsens art, hur ofta den upprepat,

försummelsens planmässighet och andra omständigheter är skäligt att ingen avgift påförs eller att avgiften är lägre än minimibeloppet.

Den överträdelseavgift som är påföljd för mindre förseelser än sådana förseelser som leder till en administrativ påföljdsavgift är 300 euro för fysiska personer och för juridiska personer beror avgiftens storlek på företagets storlek. I den föreslagna 21 § föreskrivs det att överträdelseavgiften ska vara 500 euro för mikroföretag, 1000 euro för små företag, 2000 euro för medelstora företag och 3000 euro för stora företag. En gradering av överträdelseavgiften kan anses vara ändamålsenlig också med tanke på jämlikheten mellan företagen. Bestämmelserna i avskogningsförordningen omfattar både små och mycket stora företag, vilket innebär att påföljderna ska vara proportionerliga också med tanke på företagets storlek. I fråga om både den administrativa påföljdsavgiften och överträdelseavgiften föreskrivs det i lagen också om avstående från att påföra avgift.

12.5 Påföljdskollegiet

12.5.1 Nationellt handlingsutrymme

Det föreslagna påföljdskollegiet (25 § i lagförslag 1) grundar sig inte uttryckligen på EU:s avskogningsförordning. Bakgrunden till detta är dock bestämmelserna i avskogningsförordningen, eftersom de administrativa påföljdsavgifterna kan bli stora på grund av att de enligt artikel 25.2 a i förordningen ska bindas till omsättningen. Grundlagsutskottet ger å sin sida i sin utlåtandepraxis ett kollegialt organ befogenhet att fatta beslut om påföljder när påföljdsavgiften är hög och sanktionen därmed sträng (GrUU 14/2018 rd, GrUU 24/2018 rd och GrUU 12/2019 rd).

Livsmedelsverket, dvs. den behöriga myndigheten, ska ha befogenhet att påföra en administrativ påföljdsavgift. För detta talar det faktum att påföljdsavgift i princip alltid påförs i förvaltningsförfarande. Det kollegiala organets uppdrag att besluta om administrativa påföljdsavgifter bör därmed vara lagfäst, så att det är ett organ inom tillsynsmyndigheten (jfr (GrUU 14/2018 rd, s. 19) Beslutsförfarandet i anslutning till påföljderna har däremot inom EU-rätten i princip överlåtits till den nationella prövningsrätten (processuell autonomi), förutsatt att likvärdighets- och effektivitetsprincipen uppfylls (C-201/02 Delena Wells, punkt 67). Det finns dock vissa allmänna krav på de behöriga myndigheternas verksamhet i EU:s avskogningsförordning. Enligt artikel 14.4 i förordningen ska medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheterna har tillräckliga befogenheter och resurser samt tillräckligt funktionellt oberoende för att fullgöra skyldigheterna. Dessa krav ska också beaktas i bestämmelserna om påföljdskollegiet, även om de i princip uppfylls redan genom den allmänna förvaltningslagstiftningen och myndigheternas självständiga ställning. Enligt förslaget ska medlemmarna i påföljdskollegiet agera oberoende och opartiskt i sitt uppdrag (25 § 3 mom. i lagförslag 1), vilket i sin tur tryggar kravet på oberoende enligt EU-lagstiftningen. De föreslagna bestämmelserna baserar sig dock huvudsakligen på nationella konstitutionella villkor.

12.5.2 Rättsskydd

Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt 2 mom. i paragrafen ska offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag.

Enligt propositionen påförs administrativa sanktioner genom förvaltningsmyndighetens beslut enligt det förfarande som anges i förvaltningslagen. Detta bidrar till att trygga rättssäkerheten. Grundlagsutskottet ansåg dock i samband med behandlingen av dataskyddslagen att rättssäkerhetsintresset i fråga om de föreslagna administrativa påföljdsavgifterna var starkt accentuerat med hänsyn till att påföljdsavgiften är sträng och har karaktär av sanktion. Grundlagsutskottet ansåg att de mycket stora administrativa påföljdsavgifter som dataskyddsförordningen tillåter inte kunde jämföras med de administrativa påföljder som myndigheterna då påförde. Garantierna för rättssäkerhet och framför allt för behörigt förfarande enligt 21 § i grundlagen och syftena med dem ansågs vara särskilt accentuerade i den här situationen. Utskottet ansåg att ett kollegialt organ bör ges i lagfäst uppdrag att besluta om administrativa påföljdsavgifter. Att förfarandet för att påföra påföljdsavgifter är behörigt, oavhängigt och rättvist på det sätt som krävs i 21 § i grundlagen säkerställs genom lagstiftning om att ett kollegialt organ är behörigt att fatta beslut om att påföra påföljdsavgift. Den här ändringen var en förutsättning för att lagförslaget kunde behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 14/2018 rd, s. 19). Grundlagsutskottet beaktade också den betydande prövningsrätt som återstår för att fastställa påföljden och dataombudsmannens ställning som enskild tjänsteman (GrUU 14/2018 rd, s. 18). Grundlagsutskottet har i samband med en proposition som gäller Finansinspektionen upprepat att beslutet om att påföra påföljdsavgift bör fattas av ett kollegialt organ om påföljdsavgiften är stor och sanktionen därmed är sträng (GrUU 12/2019 rd, s. 7).

Påföljdskollegiets beslutanderätt ska bestämmas enligt beloppet av den föreslagna påföljdsavgiften. Det är i sig inte ovanligt att ärendets natur påverkar sammansättningen i det beslutsfattande organet. Kravet på ett kollegialt organ vid bestämmandet av stora påföljdsavgifter återspeglar i sig detta. Så är fallet också i en bredare kontext, t.ex. i domstolarnas rättskipning. I förslaget är det dock av betydelse att den typ av ärende som inverkar på beslutssammansättningen inte bestäms t.ex. enligt ärendegrupp eller ärendets svårighetsgrad, utan mekaniskt enligt storleken på den påföljd som föreslås. Den nu föreslagna fasta gränsen på 100 000 euro kan således i vissa situationer leda till att påföljdsavgifterna för stora företag bestäms av ett kollegialt organ, medan beslutet i fråga om mindre företag fattas av en enskild tjänsteman, även om den procentandel som uttrycker straffets relativa stränghet och gärningens klandervärdhet är densamma. Detta kan vara av betydelse också med tanke på den jämlikhet som tryggas i 6 § i grundlagen. Motsvarande bestämmelser ingår i 7 a § i lagen om Transport- och kommunikationsverket och bestämmelserna har bedömts ingående i motiveringen till lagstiftningsordningen (RP 70/2023 rd, s. 115–118). Även grundlagsutskottet gav sitt utlåtande om propositionen (GrUU 13/2023 rd) och ifrågasatte inte eller kommenterade den fasta gränsen på 100 000 euro i samband med propositionen i fråga.

I samband med det påföljdskollegium som inrättats vid Transport- och kommunikationsverket har man i motiveringen till propositionen (RP 70/2023 rd, s. 116–117) ingående behandlat den fasta gränsen i euro för påföljdskollegiet också med tanke på bestämmelsen om jämlikhet i 6 § i grundlagen. Såsom konstateras i motiveringen till propositionen i fråga ingår i den allmänna jämlikhetsklausulen i 6 § 1 mom. i grundlagen ett krav på enahanda bemötande i lika fall (RP 309/1993 rd, s. 46). Bestämmelsen om jämlikhet i 6 § i grundlagen gäller individer. Jämlikhetsprincipen kan trots allt vara relevant också i bedömningen av bestämmelser som gäller juridiska personer, inte minst om bestämmelserna indirekt kan påverka fysiska personers rättsliga ställning (GrUU 13/2020 rd, s. 3 och de utlåtanden som det hänvisas till där). I fråga om Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium konstateras det vidare i motiveringen till propositionen (RP 70/2023 rd, s. 117) att grundlagsutskottet av hävd har konstaterat att jämlikhetsprincipen inte sätter några stränga gränser för lagstiftarens prövning när man strävar efter att anpassa regleringen efter kraven utifrån samhällsutvecklingen. Skillnaderna får emellertid inte vara godtyckliga och de får inte bli oskäliga (se t.ex. GrUU 72/2014 rd, s. 2/II). Utskottet har samtidigt i sina ställningstaganden understrukit hur viktig den

grundlagsfästa jämlikhetsprincipen är i relation till det straffrättsliga påföljdssystemet (GrUU 7/2014 rd, s. 5/II). Vid bedömningen av Transport- och kommunikationsverkets kollegium har man tagit hänsyn till att syftet med förslaget är att stärka rättssäkerheten och ändamålsenligheten i beslutsförfarandet, särskilt i fråga om höga påföljdsavgifter. Likaså ansågs det i motiveringen att de skillnader som ändringen gav upphov till varken var godtyckliga eller oskäligen och att ändringen i praktiken gällde juridiska personer. Liksom i propositionen i fråga kan också i fråga om det påföljdskollegium som nu föreslås för Livsmedelsverket det faktum att det föreslagna påföljdskollegiet binds till en gräns i euro anses vara förenligt med grundlagens bestämmelser om jämlikhet. I motiveringen till förslaget om Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium (s. 117) har bestämmelserna om påföljdskollegiet bedömts ingående också med tanke på Finlands skyldigheter i fråga om mänskliga rättigheter.

12.6 Tidsbegränsad uteslutning från offentlig upphandling och från tilldelning av offentlig finansiering

12.6.1 Nationellt handlingsutrymme

Artikel 25 (Sanktioner) i EU:s avskogningsförordning förutsätter att medlemsstaterna fastställer regler om sanktioner för verksamhetsutövarers och handlares överträdelser av avskogningsförordningen. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Enligt punkt 2 d i den artikeln ska sanktionerna också omfatta tillfälligt uteslutande i högst tolv månader från offentliga upphandlingsförfaranden och från tillgång till offentlig finansiering, inklusive anbudsförfaranden, bidrag och koncessioner. Förordningen kan anses innehålla nationellt handlingsutrymme i fråga om att uteslutandet ska fortgå i högst tolv månader. Det nationella handlingsutrymmet ska användas så att beslut om uteslutning från offentliga upphandlingsförfaranden och anbudsförfaranden fattas för sex månader. Detta kan också anses vara förenligt med proportionalitetsprincipen med beaktande av hur betydande ingrepp det är fråga om t.ex. vid uteslutning från rättigheter som näringsidkare. Bestämmelser om uteslutning finns i 27 § i lagförslag 1. I den föreskrivs det också att uteslutning ska bestämmas i samband med påförande av administrativ påföljdsavgift, dvs. i samband med allvarligare förseelser.

12.6.2 Frihet att idka näring

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Det allmänna ska sörja för skyddet av arbetskraften. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis (GrUU 32/2010 rd, GrUU 15/2008 rd, s. 2/II) konstaterat att de begränsningar i näringsfriheten som det föreskrivs om i lag måste vara exakta och noggrant avgränsade, och dessutom måste deras omfattning och villkor framgå av lagen. Artikel 25 i EU:s avskogningsförordning ger medlemsstaterna möjlighet att föreskriva om varaktigheten av uteslutningen från offentlig upphandling och offentlig finansiering. I 27 § i lagförslag 1 föreslås bestämmelser om uteslutning från offentliga upphandlingsförfaranden och anbudsförfaranden och från tilldelning av stöd, understöd eller annan offentlig finansiering för sex månader. Den begränsning som avses här ska dessutom kunna genomföras endast i samband med en administrativ påföljdsavgift. Begränsningen är exakt genom definitionerna i lagförslaget om avskogningslagen i och med att den är begränsad till vissa ärendehelheter och noggrant avgränsad genom att dess varaktighet föreskrivs i lag. För att en begränsning ska kunna meddelas krävs dessutom att Livsmedelsverket påför en administrativ påföljdsavgift. Användningen av det nationella handlingsutrymmet kan anses vara motiverad med tanke på näringsfriheten enligt 18 § i grundlagen. Det kan också med tanke på proportionalitetsprincipen anses motiverat att föreskriva att uteslutningen ska fortgå i sex månader. Dessutom innebär avgränsningen av uteslutningen till ett beslut om administrativ påföljdsavgift att uteslutningen sker i samband med de mest klandervärda försummelserna. En

sådan överträdelse är t.ex. om en sådan verksamhetsutövare eller annan handlare än ett litet eller medelstort företag uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter den skyldighet att inrätta och uppdatera ett system för tillbörlig aktsamhet som anges i artikel 12.1.

Det föreslås inga bestämmelser om tidsbegränsad uteslutning från offentlig upphandling och understöd enligt 27 § som ett tillägg till överträdelseavgiften. Uteslutning kan inte anses vara en proportionerlig påföljd som tilläggsåtgärd för en överträdelseavgift i förhållande till de gärningsbeskrivningar som hänför sig till överträdelseavgiften och som gäller mindre förseelser jämfört med en administrativ påföljdsavgift.

12.7 Väl underbyggda synpunkter

12.7.1 Nationellt handlingsutrymme

I artikel 31 i avskogningsförordningen föreskrivs det om fysiska och juridiska personers möjlighet att lämna in väl underbyggda synpunkter till de behöriga myndigheterna om verksamhet som strider mot avskogningsförordningen. I anslutning till detta lämnar förordningen nationellt handlingsutrymme i fråga om inom vilken tid den behöriga myndigheten ska informera den som lämnat in väl underbyggda synpunkter om de åtgärder som den vidtagit. Tidsfristen är enligt förordningen 30 dagar, om inget annat anges i nationell rätt. I lagförslag 1 föreslås en tidsfrist på tre månader och i vissa situationer sex månader, eftersom väl underbyggda synpunkter kan vara arbetsdryga och svåra att utreda för den behöriga myndigheten och det är svårt att på förhand uppskatta deras omfattning.

I 13 § i lagförslag 1 föreskrivs det dessutom om en skriftlig framställningsform, vilket inte ingår i bestämmelserna i artikel 31 i förordningen, men det är ändamålsenligt med en precisering dels på grund av att synpunkterna ska vara väl underbyggda, dels på grund av att Livsmedelsverket ska bedöma synpunkterna och underrätta den som lämnat in dem om åtgärderna.

12.7.2 Rättsskydd

Grundlagens 21 § 1 mom. innehåller en allmän bestämmelse om vars och ens rätt att få en sak som gäller personen själv avgjord av domstol eller annan myndighet som är behörig enligt lag. Utgångspunkten är individens rätt att på eget initiativ få sin sak behandlad. Behandlingen i domstol eller annan myndighet ska också alltid ske på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål. Enligt 2 mom. i paragrafen ska offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag.

Reella förvaltningsåtgärder är sådana åtgärder som ska karakteriseras som myndighetsåtgärder och i fråga om vilka det inte fattas något överklagbart förvaltningsbeslut och i fråga om vilka det således inte är möjligt att söka ändring. Det finns inget behov av eller någon orsak att i lag ta in bestämmelser om förbud mot att söka ändring i beslut om reella förvaltningsåtgärder (se t.ex. GrUU 32/2012 rd, s. 5, GrUU 51/2006 rd, s. 6, GrUU 52/2005 rd, s. 2).

Bestämmelser om väl underbyggda synpunkter finns i artikel 31 i avskogningsförordningen och den nationella bestämmelsen kompletterar endast bestämmelsen i förordningen till vissa delar. Den behöriga myndigheten ska behandla den väl underbyggda synpunkt som den fått och synpunkten kan leda till åtgärder i anslutning till tillsynen över avskogningsförordningen. Enligt förordningen ska den behöriga myndigheten informera den som lämnat in väl underbyggda synpunkter om vilken uppföljning som gjorts av dessa synpunkter och ange skälen för detta. Det är fråga om en ovan beskriven reell förvaltningsåtgärd, eftersom meddelandet i fråga är en

beskrivning av vilka åtgärder den behöriga myndigheten har vidtagit i enlighet med avskogningsförordningen. Avsikten är att det ska räcka med ett meddelande och att förvaltningsbeslut inte ska behöva fattas i ärendet.

Det kan anses motiverat att utnyttja det nationella handlingsutrymmet när det gäller inom vilken tid Livsmedelsverket ska informera den som lämnat in synpunkter om de åtgärder som verket vidtagit. Veterligen har det inte tidigare föreskrivits nationellt om motsvarande väl underbyggda synpunkter. Således finns det inte heller någon jämförelsepunkt i fråga om vilken behandlingstid som utifrån erfarenhet är mest ändamålsenlig. Även om tre månader är längre än de 30 dagar som anges i förordningen, kan det anses motiverat med beaktande av att Livsmedelsverket ska ha tillräckligt med tid för att på behörigt sätt behandla synpunkterna. Det är svårt att uppskatta antalet synpunkter på förhand. Med tanke på en ändamålsenlig behandling kan det också anses ändamålsenligt att synpunkterna ska lämnas in skriftligen. Med beaktande av att det i förordningen uttryckligen förutsätts att den behöriga myndigheten informerar den som lämnat in synpunkter om de åtgärder som vidtagits på basis av anmälan, kan t.ex. ett anonymt telefonsamtal inte utgöra en sådan väl underbyggd synpunkt som avses i förordningen. En korrekt behandling av de väl underbyggda synpunkterna är av betydelse inte bara för den som lämnat in synpunkterna utan också för den som eventuellt är föremål för synpunkterna.

Den som lämnat in väl underbyggda synpunkter kan få lagenligheten i den behöriga myndighetens, dvs. Livsmedelsverkets, verksamhet prövad genom klagomål till de högsta laglighetsövervakarna, vilket kan anses vara av betydelse med tanke på rättssäkerheten. Också enligt artikel 32 i EU:s avskogningsförordning ska man ha rätt att få de behöriga myndigheternas verksamhet prövad av domstol.

12.8 Rätten att få uppgifter

Tillsynsskyldigheterna enligt EU:s avskogningsförordning och behandlingen av personuppgifter i anslutning till dem baserar sig på EU-lagstiftningen. I skäl 84 i ingressen till avskogningsförordningen konstateras det att ”när det vid tillämpningen av denna förordning är nödvändigt att behandla personuppgifter, bör dessa uppgifter behandlas i enlighet med unionsrätten om skydd av personuppgifter. All behandling av personuppgifter enligt denna förordning omfattas av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2016/679 (17) och (EU) 2018/1725 (18), beroende på vad som är tillämpligt”. I avsnitt 2.12 beskrivs genomförandeförordningen om det EUDR-informationssystem som avses i artikel 33 i avskogningsförordningen, där det också föreskrivs om behandling av personuppgifter i samband med tillsyn över avskogningsförordningen. Enligt skäl 7 i ingressen till genomförandeförordningen omfattas utbyte av personuppgifter som är nödvändigt för att fullgöra de skyldigheter och uppgifter som fastställs i avskogningsförordningen av laglig behandling av uppgifter i enlighet med artikel 5.1 a i dataskyddsförordningen för EU-institutioner och artikel 6.1 e i EU:s allmänna dataskyddsförordning.

I 10–12 § i lagförslag 1 utfärdas nationella specialbestämmelser som kompletterar dataskyddsförordningen. Specialbestämmelserna grundar sig i princip på det nationella handlingsutrymme som avses i artikel 6 i dataskyddsförordningen. Inom ramen för det handlingsutrymme som artikel 6 i dataskyddsförordningen medger får det i nationell rätt utfärdas närmare bestämmelser t.ex. om de enheter till vilka personuppgifterna får lämnas ut och för vilka ändamål. Enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen ska medlemsstaternas nationella rätt uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. I den föreslagna 10 § föreskrivs det om rätten att få uppgifter av verksamhetsutövare och handlare och i 11 § av myndigheter och aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter. I den föreslagna 12 § 2 mom. föreskrivs det om Finlands skogscentral

möjlighet att trots sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter till Livsmedelsverket. I bestämmelserna specificeras ändamålet med uppgifterna och vem uppgifterna kan gälla. Bestämmelserna kan således anses vara förenliga med det allmänna intresset och proportionerliga på det sätt som bestämmelserna i dataskyddsförordningen förutsätter.

I artikel 86 i dataskyddsförordningen föreskrivs det om behandling av personuppgifter och allmänhetens tillgång till allmänna handlingar. Enligt artikeln får personuppgifter i allmänna handlingar som förvaras av en myndighet eller ett offentligt organ eller ett privat organ lämnas ut av myndigheten eller organet i enlighet med den unionsrätt eller den medlemsstats nationella rätt som myndigheten eller det offentliga organet omfattas av, för att jämka samman allmänhetens rätt att få tillgång till allmänna handlingar med rätten till skydd av personuppgifter i enlighet med denna förordning. Således gör artikel 86 i dataskyddsförordningen det möjligt att nationellt samordna bestämmelserna om skydd av personuppgifter och handlingars offentlighet. Dataskyddslagen kompletterar dataskyddsförordningen. Enligt 28 § i dataskyddslagen tillämpas på rätten att få uppgifter ur myndigheternas personregister och på annat utlämnande av personuppgifter ur dessa personregister vad som föreskrivs om offentlighet i myndigheternas verksamhet. I 16 § 3 mom. i offentlighetslagen föreskrivs om utlämnande av personuppgifter ur en myndighets personregister i form av en kopia eller en utskrift samt om utlämnande av dessa uppgifter i elektronisk form.

Rätten att få uppgifter måste också granskas med avseende på skyddet för privatlivet och för personuppgifter, som tryggas i 10 § i grundlagen. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Grundlagsutskottet har i sin etablerade praxis ansett att lagstiftarens handlingsutrymme begränsas både av denna bestämmelse och av att skyddet för personuppgifter delvis ingår i skyddet för privatlivet, som tryggas i samma moment. På det hela taget handlar det om att lagstiftaren måste tillgodose denna rätt på ett sätt som är godtagbart med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna (se t.ex. GrUU 11/2018 rd, GrUU 13/2016 rd).

Vid bedömningen av bestämmelser som gäller myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut uppgifter trots sekretess har grundlagsutskottet noterat bland annat vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få uppgifter och möjlighet att lämna ut uppgifter kan t.ex. gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 17/2016 rd, s. 2–3, och de utlåtanden som det hänvisas till där). I sina analyser av exakthet och innehåll har utskottet lagt särskild vikt vid huruvida de uppgifter som lämnas ut är av känslig art. I synnerhet i fall när de föreslagna bestämmelserna om överlåtelse av uppgifter har gällt också känsliga uppgifter, har det för vanlig lagstiftningsordning krävts att bestämmelserna preciseras så att de följer grundlagsutskottets ovan återgivna praxis för bestämmelser som rör rätten att få och att lämna ut myndighetsuppgifter trots sekretess (se t.ex. GrUU 15/2018 rd, s. 39).

Rätten att få uppgifter och rätten att lämna ut uppgifter enligt de föreslagna 10, 11 och 12 § ska i enlighet med grundlagsutskottets praxis begränsas till nödvändiga uppgifter. Likaså föreskrivs det i paragraferna om uppgifternas användningsändamål och vem uppgifterna i fråga kan gälla. Således har de föreslagna bestämmelserna bedömts utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd för att uppnå propositionens mål. Såsom redan konstaterats ovan grundar sig mottagarnas rätt att behandla personuppgifter på artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen, dvs. på att behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse. De föreslagna bestämmelserna om rätten att få uppgifter kan anses uppfylla kraven på skydd för personuppgifter i 10 § i grundlagen.

I det föreslagna 13 § 2 mom. föreskrivs det om skydd av identiteten hos den som framför en väl underbyggd synpunkt, och i anslutning till detta tillämpas bestämmelserna om partsoffentlighet. Enligt 11 § i offentlighetslagen har den som i ett ärende är sökande eller anför besvär eller någon annan vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller (part) rätt att hos den myndighet som behandlar eller har behandlat ärendet ta del av en myndighetshandling som kan eller har kunnat påverka behandlingen, även om handlingen inte är offentlig. Enligt 11 § 2 mom. 1 punkten i offentlighetslagen har de dock inte denna rätt när utlämnande av uppgifterna skulle strida mot ett synnerligen viktigt allmänt intresse eller på motsvarande sätt mot ett synnerligen viktigt enskilt intresse. Att lämna ut uppgifter om anmälan av en överträdelse till den som är föremål för anmälan kan strida mot ett synnerligen viktigt allmänt intresse som avses i offentlighetslagen, om utlämnande av uppgifterna kan äventyra den för tillsynsmyndigheten viktiga tillgången till information. Att lämna ut uppgifter om rapportören kan för sin del strida mot det viktiga enskilda intresse som avses i offentlighetslagen, om röjandet av rapportörens identitet äventyrar rapportörens säkerhet eller skyddet av privatlivet. Då ska partsoffentligheten begränsas. En förutsättning för att bestämmelsen ska kunna tillämpas är att det utifrån de omständigheter som framkommit i ärendet finns grundad anledning att bedöma att rapportören är i behov av skydd.

12.9 Ansvar för miljön

Enligt 20 § 1 mom. i grundlagen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Bestämmelsen har närmast karaktären av en deklaration. Den kan inte som sådan utgöra t.ex. grund för individens straffrättsliga ansvar, utan förverkligas genom stöd och förmedling av annan lagstiftning. Genom att föreskriva att alla bär ansvar vill man betona att miljövården förutsätter ett brett samarbete mellan olika instanser (RP 309/1993 rd, s. 70, GrUU 38/1998 rd, s. 2).

Enligt artikel 1 i EU:s avskogningsförordning är syftet med förordningen att bidra till en minskning av den globala avskogningen och minska unionens bidrag till växthusgasutsläpp och global förlust av biologisk mångfald. Målen för EU:s avskogningsförordning är globala och kraven på produkter gäller också både produkter som importeras till EU och produkter som exporteras från EU. Syftet med bestämmelserna är att svara på omfattande gränsöverskridande miljöutmaningar. I förordningen åläggs verksamhetsutövare och handlare skyldigheter. Det centrala i bestämmelserna är att medlemsstaterna ansvarar för tillsynen över efterlevnaden av förordningen. Bestämmelser om tillsyn och påföljder finns i de lagar som föreslås komplettera förordningen. Således kan avskogningsförordningen och de nationella bestämmelser som kompletterar den anses ha samband med tryggheten av 20 § 1 mom. i grundlagen, som gäller ansvar för miljön.

12.10 Samernas rättigheter

Enligt 17 § 3 mom. i grundlagen har samerna som urfolk rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Genom den bestämmelse i grundlagen som gäller samerna tryggas bl.a. utövandet av sådana traditionella näringar, såsom renskötsel, fiske och jakt, som hör till samernas kulturformer (RP 309/1993 rd, s. 69.) EU:s avskogningsförordning innehåller bestämmelser om urfolk, vilket i Finland hänför sig till främjandet av samernas rättigheter. Vid den riskbedömning enligt artikel 10 i förordningen som hänför sig till skyldigheterna för verksamhetsutövare och stora handlare ska det t.ex. beaktas om det i produktionslandet eller delar av det finns urfolk. Likaså ska den rapportering som avses i artikel 12 i förordningen vid behov innehålla en beskrivning av processen för samråd med urfolk. Bestämmelserna om urfolk i avskogningsförordningen förutsätter inga kompletterande nationella bestämmelser, men

bestämmelserna kan anses vara av betydelse med tanke på det i grundlagen avsedda 17 § 3 mom. som gäller samernas rättigheter.

Bestämmelserna i EU:s avskogningsförordning kan anses ha betydelse med tanke på samernas rättigheter särskilt med tanke på skogsbruket och därmed renskötseln. Av samernas traditionella näringar kan renskötseln anses ha den största kulturella betydelsen och också en betydande betydelse som självständig näring och inkomstkälla. Inom hembygdsområdet finns cirka 27 procent av renägarna i hela Finland (13 renbeteslag och cirka 1 250 renägare). Forststyrelsen, som förvaltar statens marker, har i lagen om Forststyrelsen ålagts förhandlings- och hörandeplikt. Forststyrelsens verksamhetssätt beskrivs ovan i avsnitt 4.2.4. Forststyrelsens åtgärder för att samordna skogsbruket och renskötseln inom samernas hembygdsområde kan anses stärka samernas rättigheter enligt 17 § 3 mom. i grundlagen. Samtidigt kan de anses vara progressiva med tanke på bestämmelserna om urfolk i avskogningsförordningen. Bestämmelser om urfolk ingår i lagstiftningshelheten i avskogningsförordningen, men bestämmelser om tillsyn och påföljder enligt avskogningsförordningen finns också i den föreslagna lagen.

12.11 Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter

Enligt grundlagens 124 § kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter. I paragrafen betonas det att offentliga förvaltningsuppgifter i regel ska skötas av myndigheter och att sådana uppgifter endast i begränsad utsträckning kan anförtros andra än myndigheter.

Utgångspunkten är att det ska föreskrivas genom lag om offentliga förvaltningsuppgifter som anförtros andra än myndigheter. I vissa fall kan det dock föreskrivas eller beslutas om saken också med stöd av lag. Det kan t.ex. vara fråga om ett bemyndigande från en myndighet eller om att en offentlig förvaltningsuppgift med stöd av lag genom avtal överförs till någon annan än en myndighet. Även befogenheten att överföra eller anförtro uppgiften ska då grunda sig på lag. Likaså ska det i en lag med bestämmelser om att anförtro förvaltningsuppgifter specificeras vilka uppgifter som kan överföras till utomstående och under vilka förutsättningar. Enligt 5 § 2 mom. i den föreslagna nya lagen kan Livsmedelsverket bemyndiga en utomstående sakkunnig att utföra en kontroll enligt avskogningsförordningen. I bemyndigandet ska innehållet i kontrollen specificeras och fullmakten ska godkännas av den befullmäktigade. Enligt momentet ska de administrativa beslut som kontrollerna eventuellt ger anledning till dock fattas av Livsmedelsverket. Således har innehållet i den förvaltningsuppgift som ska överföras beskrivits och specificerats i den föreslagna bestämmelsen. Beslut om fortsatta åtgärder på basis av kontroller enligt lagförslaget fattas alltid av den behöriga myndigheten, dvs. Livsmedelsverket. Livsmedelsverket ska besluta bland annat om föreläggande om rättelse och förbud samt om föreläggande av vite. Sådana åtgärder kan inte vidtas av en utomstående sakkunnig som bemyndigats att utföra kontrolluppgiften.

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra utanför myndighetsmaskineriet endast om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna. Kravet på ändamålsenlighet är ett juridiskt villkor, och det måste bedömas från fall till fall huruvida kravet uppfylls varje gång en offentlig förvaltningsuppgift föreslås bli anförtrodd någon utanför myndighetsorganisationen (GrUU 5/2014 rd, s. 3, GrUU 23/2013 rd s. 3, GrUU 10/2013 rd, s. 2/II, GrUU 6/2013 rd och GrUU 53/2010 rd). Bakgrunden till de bemyndiganden som föreslås i propositionen är tanken att det i vissa situationer t.ex. i samband med en kontroll som kräver särskild sakkunskap kan vara ändamålsenligt att Livsmedelsverket bemyndigar en

annan aktör att utföra kontrollen. Förteckningen över produkter i EU:s avskogningsförordning är omfattande och en kontroll kan kräva specialkompetens. Det är också av betydelse för dem som är föremål för kontroller att kontroller som kräver särskild kompetens utförs av en sakkunnig. Det är också fråga om förvaltningens effektivitet.

Enligt 124 § i grundlagen får offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast om det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Genom bestämmelsen understryks också betydelsen av att de som sköter offentliga förvaltningsuppgifter är utbildade för ändamålet och sakkunniga. När det gäller faktiska förvaltningsuppgifter har det ansetts att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses närmast om bestämmelserna generellt sett är exakta och de personer som sköter de offentliga förvaltningsuppgifterna är lämpliga och behöriga för sin uppgift (GrUU 24/2001 rd, s. 4). Kravet beaktas i det föreslagna 5 § 3 mom., enligt vilket en utomstående sakkunnig ska ha sådan tillräcklig yrkesskicklighet som uppgiften förutsätter och som baserar sig på erfarenhet eller utbildning.

Grundlagsutskottet har understrukt betydelsen av att rättssäkerheten och god förvaltningssed säkerställs genom bestämmelser när förvaltningsuppgifter förs över på andra än myndigheter (GrUU 5/2014 rd, s. 3–4 och GrUB 10/1998 rd, s. 33/II). Detta förutsätter i regel att ärendet behandlas i enlighet med de allmänna förvaltningslagarna och att de som behandlar ärendena handlar under tjänsteansvar (GrUU 53/2014 rd, s. 5, GrUU 5/2014 rd, s. 4, GrUU 11/2006 rd, GrUU 33/2004 rd, GrUU 46/2002 rd). Enligt det föreslagna 5 § 5 mom. ska bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på sakkunniga när de utför uppgifter enligt den föreslagna lagen. I fråga om skadeståndsansvar hänvisas det i lagförslaget till skadeståndslagen.

På de grunder som anförts ovan uppfyller lagförslagen de krav som grundlagen ställer och lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom EU:s avskogningsförordning innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om tillsyn över skyldigheterna och om påföljder enligt EU:s avskogningsförordning

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Denna lag innehåller bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1115 om tillhandahållande på unionsmarknaden och export från unionen av vissa råvaror och produkter som är förknippade med avskogning och skogsförstörelse och om upphävande av förordning (EU) nr 995/2010, nedan *avskogningsförordningen*.

2 §

Behörig myndighet och andra som sköter verkställigheten av lagen

Den behöriga myndighet som avses i artikel 14.1 i avskogningsförordningen är Livsmedelsverket.

Denna lag innehåller dessutom bestämmelser om Finlands skogscentrals uppgifter i anslutning till verkställigheten av denna lag och sådana bestämmelser om Tullens uppgifter som kompletterar avskogningsförordningen.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *råvara* en råvara som hör till de relevanta råvaror som avses i bilaga I till avskogningsförordningen,
- 2) *produkt* en produkt som hör till de relevanta produkter som avses i bilaga I till avskogningsförordningen,
- 3) *verksamhetsutövare* en fysisk eller juridisk person som avses i artikel 2.15 i avskogningsförordningen,
- 4) *handlare* en aktör som avses i artikel 2.17 i avskogningsförordningen,
- 5) *system för tillbörlig aktsamhet* ett system som avses i artikel 12 i avskogningsförordningen,
- 6) *ombud* en sådan fysisk eller juridisk person som avses i artikel 2.22 i avskogningsförordningen,
- 7) *små och medelstora företag* sådana små och medelstora företag som avses i artikel 2.30 i avskogningsförordningen.

2 kap.

Tillsyn och kontroller

4 §

Tillsyn

Livsmedelsverket svarar för tillsynen över verkställigheten av avskogningsförfordningen och för ordnandet av tillsynen.

5 §

Kontroller

Bestämmelser om de kontroller som ankommer på Livsmedelsverket finns i artikel 16 i avskogningsförfordningen.

Livsmedelsverket kan bemyndiga Finlands skogscentral eller en utomstående sakkunnig att utföra en kontroll enligt avskogningsförfordningen. I bemyndigandet ska innehållet i kontrollen specificeras och bemyndigandet ska godkännas av den bemyndigade. De administrativa beslut som kontrollerna eventuellt ger anledning till ska fattas av Livsmedelsverket.

En utomstående sakkunnig som avses i 2 mom. ska ha sådan tillräcklig yrkesskicklighet som uppgiften förutsätter och som baserar sig på erfarenhet eller utbildning.

Livsmedelsverket kan dessutom anlita utomstående sakkunniga vid sina egna kontroller. Finlands skogscentral kan anlita utomstående sakkunniga vid kontroller som centralen utför med stöd av ett bemyndigande enligt 2 mom.

På sakkunniga som avses i 3 och 4 mom. tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de utför uppgifter enligt denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Skyldigheten för verksamhetsutövare och handlare att erbjuda behöriga myndigheter bistånd enligt artiklarna 4.6 och 5.6 i avskogningsförfordningen tillämpas också då Finlands skogscentral och utomstående sakkunniga sköter de uppgifter som avses i 2 mom. i denna paragraf.

6 §

Utförande av kontroller

För utförande av kontrollen har Livsmedelsverket, Finlands skogscentral och en för kontrolluppgiften bemyndigad utomstående sakkunnig rätt att få tillträde till fordon samt affärs- och lagerlokaler och andra motsvarande utrymmen eller områden som används för utövande av yrke eller näring och där

1) en råvara eller produkt som avses i avskogningsförfordningen produceras eller förädlas,
2) en råvara eller produkt som avses i 1 punkten lagras eller förvaras för distribution eller transporteras, eller

3) handlingar som är av betydelse för tillsynen förvaras.

De aktörer som avses i 1 mom. har rätt att ta del av och ta kopior av verksamhetsutövarens och handlarens affärskorrespondens, bokföring, dataregistreringar, andra handlingar och register som kan vara av betydelse för tillsynen över efterlevnaden av avskogningsförfordningen. Rätten att få uppgifter gäller oberoende av lagringsmedium. De aktörer som avses ovan har vid

en kontroll rätt att omhänderta handlingar eller kopior av handlingar samt annat material som ska kontrolleras, om det är nödvändigt för att utreda omständigheter som gäller föremålet för kontrollen. Dessutom har ovannämnda aktörer rätt att i samband med en kontroll utföra undersökningar som gäller råvaror och produkter och att utan ersättning ta så många prov som behövs för tillsynen.

Vid kontroller ska 39 § i förvaltningslagen (434/2003) iakttas. Bestämmelser om rätten att utföra kontroller utan förhandsanmälan finns i artikel 16.13 i avskogningsförordningen.

7 §

Kontroll i utrymmen som används för boende av permanent natur

Livsmedelsverket får utföra kontroller enligt avskogningsförordningen i utrymmen som används för boende av permanent natur endast om det är nödvändigt för att utreda de omständigheter som kontrollen gäller. Dessutom ska det i fallet i fråga finnas grundad och specificerad anledning att misstänka att skyldigheterna enligt avskogningsförordningen har överträtts eller kommer att överträdas på ett sätt som kan leda till en administrativ påföljdsavgift enligt 23 §.

8 §

Antalet kontroller

Minimiantalet kontroller som avses i avskogningsförordningen ska grunda sig på respektive kontrollprocent enligt artikel 16.8–16.11 i avskogningsförordningen.

Jord- och skogsbruksministeriet får meddela närmare föreskrifter om antalet kontroller och hur de ska riktas.

9 §

Ersättning för kostnader

Livsmedelsverket har rätt att av verksamhetsutövare och handlare i sin helhet ta ut de kostnader som hänför sig till Livsmedelsverkets åtgärder i samband med fall av bristande överensstämmelse med kraven enligt avskogningsförordningen. Sådana kostnader är

- 1) kostnader för testning,
- 2) lagringskostnader, och
- 3) kostnader för åtgärder som hänför sig till produkter som konstaterats inte överensstämma med kraven och för vilka korrigerande åtgärder ska vidtas innan produkterna övergår till fri omsättning, släpps ut på marknaden eller exporteras.

Bestämmelser om grunderna för den avgift som tas ut för åtgärder som Livsmedelsverket vidtar i de fall som avses i 1 mom. finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

10 §

Rätt att få uppgifter av verksamhetsutövare och handlare

Livsmedelsverket och Tullen har trots sekretessbestämmelserna rätt att av verksamhetsutövare och handlare avgiftsfritt få de uppgifter som är nödvändiga för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och avskogningsförfordningen. Finlands skogscentral och utomstående sakkunniga har när de agerar med stöd av ett bemyndigande enligt 5 § 2 mom. rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av verksamhetsutövare och handlare få de uppgifter som är nödvändiga för en kontroll enligt avskogningsförfordningen.

11 §

Rätt att få uppgifter av myndigheter och aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter

Livsmedelsverket och Tullen har trots sekretessbestämmelserna rätt att av varandra få de uppgifter om verksamhetsutövare, handlare och ombud som är nödvändiga för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och avskogningsförfordningen. Livsmedelsverket och Tullen har dessutom trots sekretessbestämmelserna rätt att av andra myndigheter och av aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter få de uppgifter om verksamhetsutövare, handlare och ombud som är nödvändiga för tillsynen över efterlevnaden av dessa författningar.

Finlands skogscentral har trots sekretessbestämmelserna rätt att av myndigheter och av aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter för tillsynen över efterlevnaden av de författningar som nämns i 1 mom. få nödvändiga uppgifter om de verksamhetsutövare som i samband med kommersiell verksamhet släpper ut virke på marknaden eller exporterar det.

Livsmedelsverket har trots sekretessbestämmelserna rätt att av förundersökningsmyndigheten få de uppgifter som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i 26 §.

12 §

Finlands skogscentrals informationsskyldighet

Finlands skogscentral ska på eget initiativ underrätta Livsmedelsverket, om centralen har sannolika skäl att misstänka en sådan gärning eller försummelse som avses i 18 § 2 mom. 1 punkten i skogslagen (1093/1996).

Finlands skogscentral får i de situationer som avses i 1 mom. trots sekretessbestämmelserna till Livsmedelsverket lämna ut sådana uppgifter om verksamhetsutövare som är nödvändiga för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och avskogningsförfordningen.

13 §

Väl underbyggda synpunkter

Sådana väl underbyggda synpunkter som avses i artikel 31 i avskogningsförfordningen ska lämnas skriftligen till Livsmedelsverket. Livsmedelsverket ska inom tre månader, eller av grundad anledning inom högst sex månader från mottagandet av den väl underbyggda synpunkten skriftligen underrätta den som framfört synpunkten om de åtgärder som vidtagits med anledning av anmälan och motiveringen till dem.

Identiteten hos en fysisk eller juridisk person som framfört en väl underbyggd synpunkt till Livsmedelsverket ska hållas hemlig, om det utifrån omständigheterna kan bedömas vara till nackdel för personen i fråga att identiteten röjs.

3 kap.

Administrativa påföljder

14 §

Tillfälligt avbrytande

Livsmedelsverket kan omedelbart tillfälligt avbryta utsläppandet på marknaden, tillhandahållandet på marknaden eller exporten av produkter, om verket på basis av de undersökningar, kontroller eller riskbedömningar som avses i artikel 23 första stycket i avskogningsförordningen har upptäckt eller på något annat sätt fått kännedom om en eventuell bristande efterlevnad av avskogningsförordningen.

Bestämmelser om längden på ett avbrott som avses i 1 mom. finns i artikel 17.3 i avskogningsförordningen. Ett föreläggande om avbrytande ska utan dröjsmål återkallas, om Livsmedelsverket konstaterar att föreläggandet är onödigt eller om bristerna har avhjälpits på ett sätt som verket godkänner.

15 §

Föreläggande om rättelse

Livsmedelsverket kan ålägga en verksamhetsutövare eller handlare att inom en tidsfrist som verket bestämmer avhjälpa bristerna i sin verksamhet, om Livsmedelsverket upptäcker att verksamhetsutövaren eller handlaren inte har iakttagit avskogningsförordningen eller att en produkt som släppts ut på marknaden, tillhandahållits på marknaden eller exporterats inte överensstämmer med kraven.

16 §

Förbud

Livsmedelsverket kan förbjuda en verksamhetsutövare eller handlare att släppa ut på marknaden, tillhandahålla på marknaden eller exportera sådana produkter för vilka ett föreläggande om rättelse enligt 15 § inte har iakttagits.

Ett förbud som avses i 1 mom. kan dock meddelas även om Livsmedelsverket inte först har meddelat ett föreläggande om rättelse, om verksamhetsutövaren eller handlaren släpper ut på marknaden, tillhandahåller på marknaden eller exporterar sådana produkter

1) för vilka det inte har lämnats in någon förklaring om tillbörlig aktsamhet enligt artikel 4.2 i avskogningsförordningen,

2) som inte är avskogningsfria enligt artikel 3 a i avskogningsförordningen,

3) som inte har producerats i enlighet med den relevanta lagstiftning i produktionslandet som avses i artikel 2.40 i avskogningsförordningen.

Förbudet ska meddelas för viss tid, och det får gälla i högst tre månader. Om en verksamhetsutövare eller en handlare släpper ut på marknaden, tillhandahåller på marknaden eller exporterar produkter säsongsvis, får förbudet dock gälla högst ett år. Förbudet ska utan dröjsmål återkallas när bristerna har avhjälpits på ett sätt som Livsmedelsverket godkänner.

Livsmedelsverket ska övervaka att förbudet iakttas. I fråga om import och export är det dock Tullen som övervakar att förbudet iakttas.

Livsmedelsverket kan utöver förbudet enligt 1 mom. förelägga verksamhetsutövaren eller handlaren att dra tillbaka produkten från marknaden samt bestämma om andra åtgärder som behövs för att begränsa tillhandahållandet av produkten på marknaden.

17 §

Föreläggande om förstöring

Om Livsmedelsverket anser att de förelägganden och förbud som avses i 14–16 § inte kan anses tillräckliga för att säkerställa att en produkt som strider mot skyldigheterna enligt avskogningsförordningen inte släpps ut på marknaden, tillhandahålls på marknaden eller exporteras, kan Livsmedelsverket bestämma att en produkt som verksamhetsutövaren eller handlaren eller Tullen innehar ska förstöras eller besluta om andra åtgärder i fråga om produkten.

18 §

Förbud mot förenklade krav på tillbörlig aktsamhet

Livsmedelsverket kan förbjuda en verksamhetsutövare eller någon annan handlare än ett litet eller medelstort företag att använda de förenklade krav på tillbörlig aktsamhet som avses i artikel 13 i avskogningsförordningen om det är fråga om en allvarlig överträdelse eller upprepade överträdelser och om verksamhetsutövaren eller handlaren försummar

1) den bedömnings- eller utvärderingsskyldighet som gäller förenklade krav på tillbörlig aktsamhet och som avses i artikel 13.1 eller den skyldighet att vidta åtgärder som avses i artikel 13.2 i avskogningsförordningen,

2) den skyldighet att ge tillgång till dokumentation som avses i artikel 13.1 eller den skyldighet att vidarebefordra information som avses i artikel 13.2 i avskogningsförordningen.

Förbudet ska utan dröjsmål återkallas när bristerna har avhjälpits på ett sätt som Livsmedelsverket godkänner.

Livsmedelsverket ska övervaka att förbudet iakttas.

19 §

Vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande

Livsmedelsverket kan förena ett förbud eller ett föreläggande som det meddelat med stöd av denna lag med vite eller med hot om att den försummade åtgärden utförs på den försumliges bekostnad eller att verksamheten avbryts. Bestämmelser om vite samt hot om tvångsutförande och hot om avbrytande finns i viteslagen (1113/1990).

4 kap.

Påföljdsavgifter

20 §

Överträdelseavgift

Livsmedelsverket kan påföra en överträdelseavgift på en sådan verksamhetsutövare eller annan handlare än ett litet eller medelstort företag som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) släpper ut på marknaden, tillhandahåller på marknaden eller exporterar sådana produkter för vilka det inte har lämnats in en förklaring om tillbörlig aktsamhet enligt artikel 4.2 i avskogningsförordningen,

2) åsidosätter

a) den skyldighet att bevara dokumentation som anges i artikel 4.3 i avskogningsförordningen,

b) den informationsskyldighet som anges i artikel 4.5 i avskogningsförordningen,

c) den skyldighet att lämna information som anges i artiklarna 4.7 och 6.3 i avskogningsförordningen,

d) de dokumentations- och granskningsskyldigheter eller den skyldighet att ge tillgång till dokumentation som anges i artikel 10.4 i avskogningsförordningen,

e) de dokumentations- och granskningsskyldigheter eller den skyldighet att ge tillgång till dokumentation som anges i artikel 11.3 i avskogningsförordningen,

f) den skyldighet att årligen se över, uppdatera eller bevara dokumentation om systemet för tillbörlig aktsamhet som anges i artikel 12.2 i avskogningsförordningen,

g) den skyldighet att bevara eller ge tillgång till dokumentation som anges i artikel 12.5 i avskogningsförordningen,

h) den skyldighet att vidta åtgärder vid förenklade krav på tillbörlig aktsamhet som anges i artikel 13.2 i avskogningsförordningen,

3) inte fullgör

a) den skyldighet som anges i artikel 9.1 i avskogningsförordningen att samla in, organisera och bevara information, handlingar och uppgifter som visar att de relevanta produkterna uppfyller kraven enligt artikel 3,

b) de skyldigheter som anges i artikel 10.1 och 10.2 i avskogningsförordningen när det gäller att göra en riskbedömning eller ta hänsyn till kriterierna för riskbedömningen.

Livsmedelsverket kan påföra en överträdelseavgift om någon annan verksamhetsutövare eller handlare än ett litet eller medelstort företag uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter den skyldighet som gäller att förvissa sig om att tillbörlig aktsamhet har visats eller som gäller förklaringar om tillbörlig aktsamhet och som anges i artikel 4.9 i avskogningsförordningen.

Livsmedelsverket kan påföra en överträdelseavgift också om en handlare som är ett litet eller medelstort företag uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter

1) den skyldighet att samla in och bevara information som anges i artikel 5.3 i avskogningsförordningen,

2) den informationsskyldighet som anges i artikel 5.5 i avskogningsförordningen.

En överträdelseavgift får inte påföras, om det har förflutit mer än två år sedan gärningen begicks. Bestämmelser om verkställigheten av en överträdelseavgift som påförts med stöd av denna lag finns i lagen om verkställighet av böter (672/2002).

21 §

Överträdelseavgiftens belopp

Beloppet på den överträdelseavgift som avses i 20 § är 300 euro för fysiska personer. Beloppet på överträdelseavgiften är för i bokföringslagen (1336/1997) avsedda

1) mikroföretag 500 euro,

2) små företag 1 000 euro,

3) medelstora företag 2 000 euro,

4) stora företag 3 000 euro.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om mikroföretag, små företag, medelstora företag och stora företag tillämpas också på andra juridiska personer som är bokföringsskyldiga enligt någon annan lag än bokföringslagen.

22 §

Att avstå från att påföra överträdelseavgift

Överträdelseavgift påförs inte, om försummelsen är ringa eller det finns en giltig orsak till försummelsen eller om det med beaktande av omständigheterna vore oskäligt att påföra överträdelseavgift.

23 §

Administrativ påföljdsavgift

Livsmedelsverket kan påföra en administrativ påföljdsavgift på en sådan verksamhetsutövare eller annan handlare än ett litet eller medelstort företag som uppsåtligen eller av oaktsamhet

- 1) släpper ut på marknaden, tillhandahåller på marknaden eller exporterar produkter
 - a) som inte är avskogningsfria enligt artikel 3 a i avskogningsförordningen,
 - b) som inte har producerats i enlighet med den relevanta lagstiftning i produktionslandet som avses i artikel 2.40 i avskogningsförordningen,

2) åsidosätter

- a) den skyldighet att inrätta eller uppdatera ett system för tillbörlig aktsamhet som anges i artikel 12.1 i avskogningsförordningen,

- b) den bedömnings- eller utvärderingsskyldighet som avses i artikel 13.1 i avskogningsförordningen och som gäller förenklade krav på tillbörlig aktsamhet.

Livsmedelsverket kan påföra en administrativ påföljdsavgift på en verksamhetsutövare eller handlare som agerar som ombud och som uppsåtligen eller av oaktsamhet släpper ut på marknaden, tillhandahåller på marknaden eller exporterar sådana produkter som står i strid med kraven enligt artikel 6.3 i avskogningsförordningen.

En administrativ påföljdsavgift får inte påföras, om det har förflutit mer än två år sedan gärningen begicks. Bestämmelser om verkställigheten av en administrativ påföljdsavgift som påförts med stöd av denna lag finns i lagen om verkställighet av böter.

24 §

Den administrativa påföljdsavgiftens belopp

Vid bedömningen av beloppet på den påföljdsavgift som avses i 23 § ska Livsmedelsverket beakta de grunder för avgiften som anges i artikel 25.2 a i avskogningsförordningen. Dessutom ska det beaktas att påföljdsavgiften

- 1) i fråga om en juridisk person är högst 4 procent av verksamhetsutövarens eller handlarens totala årsomsättning i hela unionen så att avgiften vid behov höjs så att den överstiger en eventuell ekonomisk fördel,

- 2) i fråga om en fysisk person är minst 500 euro och högst 5 000 euro så att avgiften vid behov höjs så att den överstiger en eventuell ekonomisk fördel.

Avgiften kan påföras till ett mindre belopp än minimibeloppet, om gärningen kan anses vara ringa och det med tanke på försummelsens art, hur ofta den upprepats, försummelsens

planmässighet och andra omständigheter är skäligt att ingen avgift påförs eller att avgiften är lägre än minimibeloppet.

Påföljdsavgift påförs inte, om försummelsen är ringa eller det finns en giltig orsak till försummelsen eller om det med beaktande av omständigheterna vore oskäligt att påföra påföljdsavgift.

25 §

Beslutsförfarande i vissa påföljdsärenden

Den administrativa påföljdsavgift som avses i 23 § påförs vid Livsmedelsverket av ett påföljdskollegium med tre personer om påföljdsavgiftens belopp överstiger 100 000 euro.

Kollegiet består av en ordförande och två medlemmar, som alla är tjänstemän vid Livsmedelsverket. Kollegiet fattar beslut efter föredragning. Som beslut gäller den ståndpunkt som majoriteten i sammansättningen har omfattat.

Kollegiets ordförande och medlemmar ska vara väl förtrogna med de bestämmelser som tillämpas i uppdraget. Sammansättningen ska dessutom ha sådan tillräcklig juridisk sakkunskap som uppdraget förutsätter. Ordföranden och medlemmarna i påföljdskollegiet ska agera oberoende och opartiskt i sitt uppdrag.

Påföljdskollegiet är beslutfört med tre medlemmar.

26 §

Förhållande till straffrättsliga förfaranden

Överträdelsesavgift eller administrativ påföljdsavgift kan inte påföras den som misstänks för samma gärning i en förundersökning, en åtalsprövning eller ett brottmål som är anhängigt vid domstol. Överträdelseavgift eller påföljdsavgift kan inte heller påföras den som för samma gärning har meddelats en lagakraftvunnen dom eller påförts straff.

27 §

Tidsbegränsad uteslutning från offentlig upphandling och från tilldelning av offentlig finansiering

Livsmedelsverket ska i samband med att det påför en administrativ påföljdsavgift enligt 23 § besluta att den berörda parten utesluts

- 1) från offentliga upphandlingsförfaranden och anbudsförfaranden, och
- 2) från tilldelning av stöd, bidrag eller annan offentlig finansiering.

Ett beslut som avses i 1 mom. ska fattas för sex månader. Den ovannämnda tidsfristen på sex månader börjar löpa när beslutet har vunnit laga kraft.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

28 §

Handräckning

Livsmedelsverket har rätt att på begäran få handräckning av polisen och Tullen för att utföra sina uppgifter enligt avskogningsförordningen och denna lag.

29 §

Sökande av ändring i Livsmedelsverkets beslut

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

I andra beslut än sådana som gäller överträdelseavgift och administrativ påföljdsavgift kan det bestämmas att beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Vid sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande och utdömande av vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande tillämpas dock viteslagen.

30 §

Jord- och skogsbruksministeriets styrnings- och uppföljningsuppgift

Den allmänna styrningen och uppföljningen enligt denna lag ankommer på jord- och skogsbruksministeriet.

31 §

Livsmedelsverkets uppgifter i fråga om lämnande av information och rapportering

Livsmedelsverket ska i enlighet med artikel 22.1 i avskogningsförordningen tillgängliggöra för allmänheten och Europeiska kommissionen information om tillämpningen av avskogningsförordningen.

Livsmedelsverket ska dessutom i enlighet med artikel 16.15 i avskogningsförordningen på begäran göra uppgifter om utförda kontroller och rapporter om deras resultat tillgängliga. Trots bestämmelserna i 13 § 2 mom. och 16 § 3 och 4 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) får uppgifter som avses i artikel 16.15 i avskogningsförordningen lämnas ut utan att den som begär uppgifterna motiverar sin begäran. Den miljöinformation som begärs får inte specificeras på basis av en fysisk persons namn, adress, övriga kontaktuppgifter eller personbeteckning. Miljöinformation kan offentliggöras i det allmänna datanätet. Offentliggörandet gäller inte en fysisk persons namn, adress, övriga kontaktuppgifter eller personbeteckning.

6 kap.

Ikraftträdande

32 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror (897/2013).

Den upphävda lagen tillämpas dock till och med den 31 december 2028 på sådant timmer och sådana trävaror på vilka i enlighet med artikel 37.2 och 37.3 i avskogningsförordningen tillämpas Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 995/2010 om fastställande av skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer och trävaror på marknaden.

2.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 2 mom. 60 punkten, sådan den lyder i lag 860/2025, och
fogas till 1 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 416/2025 och 860/2025, en ny 61 punkt som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av följande administrativa påföljder av straffkaraktär:

60) avgift för trafikförseelse enligt 122 § i lagen om transport av farliga ämnen inom Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet (849/2025),

61) överträdelseavgift enligt 20 § i lagen om tillsyn över skyldigheterna och om påföljder enligt EU:s avskogningsförordning (/) och administrativ påföljdsavgift enligt 23 § i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 48 a kap. 3 b § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 48 a kap. 3 b §, sådan den lyder i lag 898/2013, som följer:

48 a kap.

Om naturresursbrott

3 b §

Virkesbrott

Den som i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 995/2010 om fastställande av skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer och trävaror på marknaden yrkesmässigt på marknaden släpper ut sådant olagligt avverkat timmer, eller trävaror som härrör från sådant timmer, som har producerats före den 29 juni 2023 och släppts ut på marknaden från och med den 30 december 2025 ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *virkesbrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om upphävande av 48 a kap. 3 b § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Genom denna lag upphävs i strafflagen (39/1889) 48 a kap. 3 b §, sådan den lyder i lag (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 28 augusti 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Jord- och skogsbruksminister Sari Essayah

2.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 2 mom. 60 punkten, sådan den lyder i lag 860/2025, och
fogas till 1 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 416/2025 och 860/2025, en ny 61 punkt som följer:

Gällande lydelse (godkänt i RD, träder i kraft den 1 januari 2026.

Föreslagen lydelse

1 §

1 §

Lagens tillämpningsområde

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av följande administrativa påföljder av straffkaraktär:

60) avgift för trafikförseelse enligt 122 § i lagen om transport av farliga ämnen inom Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet (849/2025). (1.8.2025/860)

Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av följande administrativa påföljder av straffkaraktär:

60) avgift för trafikförseelse enligt 122 § i lagen om transport av farliga ämnen inom Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet (849/2025),

61) överträdelseavgift enligt 20 § i lagen om tillsyn över skyldigheterna och om påföljder enligt EU:s avskogningsförordning (/) och administrativ påföljdsavgift enligt 23 § i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 48 a kap. 3 b § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 48 a kap. 3 b §, sådan den lyder i lag 898/2013, som följer:

Gällande lydelse

48 a kap.

Om naturresursbrott

3 b §

Virkesbrott

Den som i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 995/2010 om fastställande av skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer och trävaror på marknaden yrkesmässigt på marknaden släpper ut olagligt avverkat timmer eller trävaror som härrör från sådant timmer ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *virkesbrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Föreslagen lydelse

48 a kap.

Om naturresursbrott

3 b §

Virkesbrott

Den som i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 995/2010 om fastställande av skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer och trävaror på marknaden yrkesmässigt på marknaden släpper ut *sådant* olagligt avverkat timmer, eller trävaror som härrör från sådant timmer, *som har producerats före den 29 juni 2023 och släppts ut på marknaden från och med den 30 december 2025* ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *virkesbrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 20 .